

CONSTANTIN BACALBAŞA

BUCUREŞTII DE ALTĂ DATĂ 1901 – 1910

VOL. III – EDIŢIA II BUCUREŞTI – EDITURA ZIARULUI „UNIVERSUL" S. A,

Strada Brezoianu Nr. 23 – 25 – 1936 –

(lipsesc pag 1 – 4 şi de la 187 la final...)

...pus moştenirea şefiei după Gheorghe Cantacuzino cât şi şefia Capitalei, a părăsit repede pe Carp.

— A părăsit pe Carp sub cuvânt ca înjoseşte partidul conservator primind candidaturile în Parlament oferite de guvernul liberal.

Într-o noapte, după plănuirea lui Take Ionescu, şefii de culori ai Capitalei, în cap cu nenea Iancu Brătescu, şeful culorii de Verde a electoralităţii conservatoare, se întrunesc şi cheamă între ei pe general. Noapte Istorică pentru un partid care vieţuia cei din urmă ani. Căci de la 1901 la 1916 – când de fapt, partidul conservator s-a scindat pentru ca în curând să disperă – nu mai erau decât 15 ani. În această întrunire generalul este proclamat şef al Capitalei şi viitor şef al partidului, întrunirea se sparge în strigătele:

— Trăiască şeful nostru! Trăiască Kronprinţul partidului conservator!

Take Ionescu argumentase generalului

că în partidul lui Carp nu va putea ajunge niciodată la şefie, căci Marghiloman îl stă (în cale, pe când în partidul lui Cantacuzino nimenea nu-i va tăia drumul. Şi astfel farsa a fost jucată.

Lovitura era destul de dureroasă pentru partidul carpist şi pentru Nicolae Filipescu, în special.

Carp, spre a se răzbuna pe bătrâni, făcu greşeala să primească candidaturile oficiale ale guvernului. Liberalii, spre a întreţine diviziunea între conservatori, înlesni intrarea câtorva junimişti în Parlament.

Cu chipul acesta lăsau să se creadă ca partidul lui Carp, fiind oficial reprezentat în Parlament, va veni la putere după guvernul Sturza. De aci o luptă înverşunată între amândouă ramurile conservatoare care se sfârşi prin înfrângerea lui Carp.

Dar acesta, indignat de procedarea lui Cantacuzino-Take Ionescu faţă de el, nu mai calcula urmările, ci prins de mânia lui ca şi de sfaturile celor din apropiere, făcu cartelul.

În timpul acesta, guvernul pregătea alegerile tot după vechiul model al candidaturilor oficiale, iar Dimitrie Sturza

alcătuia bugetul întemeiat pe mari economii.

— În noaptea de 26 spre 27 Februarie o crimă care a făcut mult zgomot s-a săvârşit în str. Icoanei Nr. 15.

La orele 10 jum. Comisarul Becarian de la secţia 9-a fu încunoştiinţat că o doamnă Iarcu, rudă a generalul Iar ca, fusese asasinata de către doi tineri din societatea zisă „bună”, tinerii Candiano-Popescu, fiul generalului aghiotant al regelui şi Vlădoianu, fiul unul fost cassier al poliţiei Capitalei.

Asasinata era văduvă, fiica unui vechiu profesor Iarcu, femeie care de mai mulţi ani ducea viaţa uşoară de galanterie.

Fiind datai situaţia socială a tuturor actorilor dramei, asasinatul a făcut zgomot şi multă senzaţie.

Candiano a declarat de la întâiul interogator, că săvârşise crima pentru parale. Ştiind că d-na Iarcu luase 100 lei de la mama sa, s-a dus la dânsa. Vlădoianu îl aştepta afară. A intrat la ucisa ca pentru o întâlnire galantă, s-au aşezat la masă, apoi femeia s-a dus la piano şi a cântat. Atunci Candiano a scos un pumnal şi l-a înfipt în

spatele victimei. Lovitura a fost atât de tare că mânerul s-a rupt. Văzând aceasta, criminalul a luat lama de oţel şi a înfipt-o toată în spatele femeii; apoi a scos cuţitul şi văzând că victima mai dă semne de viaţă, a străpuns-o din nou, apoi a sărit pe geam.

Criminalul a comis crima fiind dezbrăcat cu totul de haine, de aceea albiturile îi erau de sus până jos, pline de sânge, iar hainele fără nicio pată.

A doua zi. La confruntarea cu cadavrul, Candiano fiind întrebat de procuror ce impresie îi face cadavrul, a răspuns în limba franceză:

— *On dirait que c'est une vache égorgée…* (S-ar zice că e o vacă măcelărită).

Apoi a povestit crima.

— Ea m-a poftit la masă, dar n-am voit să mănânc nici să beau, căci mă temeam să nu-mi pierd curajul.

Am lăsat-o să-i mănânce, fiindcă vedeam că-i e foame. Apoi i-am spus: „Scoate-ţi rochia, dezbracă-te, dragă, vreau să-ţi admir corpul tău frumos, vreau să admir formele admirabile ale corpului tău, care-mi plac atât de mult”. Şi ea şi-a scos rochia şi s-a aşezat la piano.

Ardea în mine. În acest moment, dorinţa de a-mi înfige pumnalul în spinarea ei rotundă şi grasă.

M-am dus încet la pardesiul pe care-l lăsasem pe scaun în casă, am scos din buzunar stiletul şi am pus teaca pe masă în sufragerie, şi, după aceea, m-am apropiat încet de dânsa, am privit-o bine de aproape ca să aleg locul unde să-i dau lovitura. Mă temeam să o lovesc în faţă, fiindcă se putea să nu o lovesc bine, să reziste şi să se încingă o luptă aprigă între noi.

Am ridicat pumnalul, m-am repezit asupra ei, i-am pus o mână în ceafă, piciorul drept pe mijlocul trupului şi aşa, cum stătea aplecată pe piano, cu mâna dreaptă am lovit cu putere. Smucindu-se din mâinile mele, mi s-a rupt mânerul pumnalului. N-am scăpat, însă, un singur moment. Am trântit-o jos pe scânduri cu faţa în jos, m-am pus cu genunchii pe ea şi i-am aplicat o a doua lovitură cu stiletul fără mâner, dar aşa de bine că a intrat până la capătul celălalt. În acelaşi timp, pentru ca să nu strige, şi a da de ştire servitoarei, i-am deschis gura cu mâinile, i-am apucat bine limba şi am tras-o cu putere până ce n-a mai mişcat. M-am

uitat bine la ea, nu mai dădea niciun semn de viaţă.

— N-ai avut relaţii cu ea înainte de a o lovi?

— De loc; mi-era teamă să nu mă moleşesc şi să nu am destulă energie.

Atât sânge rece în povestire, din partea unui elev de liceu, în faţa cadavrului femeii pe care o omorâse, arăta destul de lămurit, că asasinul era un degenerat neresponsabil.

— În lumea politică face oarecare senzaţie o telegramă pe care Gheorghe Mârzescu, fruntaş liberal din Iaşi şi fost ministru de mai multe ori, a adresat-o regelui. Gheorghe Mârzescu atacase de mai multe ori pe rege prin ziare şi broşuri; acum fiind greu bolnav a trimis regelui o telegramă de devotament, cerându-şi iertare pentru purtarea sa din trecut şi asigurând de lealitatea convertirii sale în acele clipe supreme.

Peste câteva zile, la mijlocul lunii lui Aprilie 1901, Gheorghe Mârzescu a murit.

Defunctul era profesor la facultatea de drept din Iaşi, om politic cu vază şi şeful unei însemnate grupări politice din localitate. Era cunoscut ca cel mai puternic

elector al Moldovei.

— Anul 1901 trece fără incidente însemnate, iar guvernul nu are opoziţie. Chiar cele mai violente ziare sunt silite să fie calme. Primar al Capitalei este ales Procopie Dumitrescu, un bătrân liberal lipsit de orice activitate, însă* un om bogat şi cu trecere în pătura burgheziei comerciale.

— În ziua de 5 Mai 1901 a murit la vârsta de 68 ani un adevărat tip al Bucureştilor, bătrânul Grigore Eliad zis şi Cârciumărescu.

Viaţa acestui om a fost foarte agitată şi foarte aventuroasă.

Lipsit de avere şi cu totul incult dar inteligent şi mai presus de toate foarte energic, în tinereţe a fost corector la ziarul *Romanul* al lui C.A. Rosetti.

Din timpul când era corector la *Românul,* a rămas următoarea anecdotă:

Într-o zi vine în redacţie avocatul Grigore Vulturescu, care-l vede făcând corecturile. Ştiindu-l fără 4 clase primare, îl întrebă în zeflemea:

— Dar cum faci tu, mă Gligore, corectura, fiindcă nu ai învăţat gramatica?

— Poarte uşor, răspunde Cârciumărescu. Citesc şi când încep să obosesc pui virgulă, dacă obosesc mai mult pui punct şi virgulă; iar când mă înec pui punct.

Urmând norocul partidului liberal a ajuns ca să fie antreprenorul cheiului portului Brăila de unde s-a ales cu un lung proces care a durat nenumăraţi ani, dar de pe urma căruia i-a rămas o avere destul de bună.

Când a murit era proprietarul lui English-Hotel din piaţa Teatrului şi a unei case în faţa Băilor Eforiei.

De pe urma lui Cârciumărescu au rămas încă şi alte anecdote.

Intre altele, pe când i se restaura English-Hotel, supraveghea lucrările de pe piaţa Teatrului cu umbrela de soare la spinare.

În acelaşi timp se repara şi hotelul Oteteleşanu. Un prieten îl vede, şi se apropie:

— Coane Grigore, ai văzut ce frumoase sunt balcoanele de la Oteteleşanu; dumneata de ce n-ai pus hotelului dumitale balcoane la fel?

Şi Eliad, uitându-se de sus, îi răspunse

dispreţuitor:

— La Oteteleşanu e *fier fourjat* domnule, la mine e marmoră de *Cărăria.*

Odată îl întâlnesc la Constanţa pe terasa Cazinoului. Şedea într-un fotoliu rezemat pe umbrelă. Cineva se apropie şi intră în vorbă.

— Frumoasă umbrelă, Coane Grigore, de unde ai luat-o?

— London!

— Dar şi ghetele sunt foarte frumoase; tot de acolo sunt?

— London!...

— Dar macferlanul unde l-ai făcut?

— London!

Grigore Eliad avea o mare admiraţie pentru tot ce era englezesc, de aceea: îmbrăcăminte, încălţăminte, mobile, tot, aducea din Anglia. De aceea şi hotelului său i-a dat numele Englisch Hotel”.

A fost în adevăr, un tip al Bucureştilor.

— La primăria Capitalei se întâmplă un scandal. Consilierul comunal Ciocaneli acuzând pe D. Rocco, directorul accizelor comunale, că a comis defraudări, acesta vine la consiliu, şi se incaeră cu Ciocaneli. A fost o bătaie în regulă; iar Rocco a fost arestat la Văcăreşti.

Dimitrie Rocco era un vechi ziarist conservator numit director al accizelor de către Barbu Delavrancea.

— La 17 Iunie 1901 s-a inaugurat în Bucureşti statuia lui Alexandru Lahovary, pe piaţa din calea Dorobanţi. Au vorbit reprezentanţi din amândouă taberele conservatoare: Gheorghe Cantacuzino. General G. Manu, Take Ionescu, general Lahovary, N. Pilipescu.

— O adunare a acţionarilor Băncii Naţionale aprobă convenţia încheiată de Bancă cu guvernul.

Prin această convenţie Banca acordă statului un împrumut de 15 milioane lei şi primeşte prelungirea privilegiului ei pe încă 10 ani până la 1920.

Junimiştii în special, combat convenţia cu putere. La adunarea acţionarilor a combătut convenţia Teodor Rosetti, fruntaş junimist.

— Cum am spus anul 1901 trece în linişte, făr niciun fapt mai deosebit.

În faţa opoziţiei conservatoare care se sfâşie zilnic, partidul liberal profită de binefacerile puterii. Guvernul prezintă proiectele sale de legi pentru ameliorarea

crizei financiare, remediul său fiind economiile bugetare, economiile la toate departamentele, economii la armată, reduceri de salarii şi desfiinţări de funcţiuni.

Se înţelege că o astfel de politică va ridica repede multe nemulţumiri în ţară şi va alimenta campaniile opoziţiei. Dar până atunci mai va.

Deocamdată în parlament n-au putut intra decât vreo 3 – 4 junimişti: Petre Carp, Marghiloman şi alţi vreo doi, iar corifeii celuilalt partid conservator au căzut toţi în alegeri. Nici şeful Gheorghe Cantacuzino, nici Take Ionescu n-au putut fi aleşi.

Chiar şi la alegerile parţiale, care de obicei în România erau ale opoziţiei, Cantacuzino e bătut la Prahova, în cetatea lui electorală, iar Take Ionescu e bătut la Romanaţi. Opoziţia e încă prea slabă, iar opinia publică n-a fost încă nemulţumită.

— În ziua de 7 Iunie a vizitat Sinaia feldmareşalul Beck, şeful statului-major al armatei austriece, însoţit de alţi 40 ofiţeri.

Vizita a durat numai câteva ore; totuşi i s-a dat o mare importanţă politică. Mai ales presa din Austro-Ungaria a relevat această

importanţă cu articole menite să facă senzaţie. Intre alte ziare „Neue Freie Presse” din Viena, ocupându-se de această *vizită,* declara că înţelegerea dintre Austro-Ungaria şi România a ajuns atât de departe încât încheierea unei alianţe militare între amândouă statele n-a rămas decât o chestiune de timp.

Acest limbagiu a produs la Bucureşti senzaţie în cercurile politice, cu atât mai mult că regele Carol era partizanul încheiere! unei asemenea alianţe.

Aducerea la putere atât de grăbită a lui Dumitru Sturza era acum explicată prin necesitatea acestei alianţe. Dumitru Sturza fiind omul politic, mai bine zis. Singurul om politic din România care din convingere ar fi putut realiza alianţa.

De altfel toastul ridicat de regele Carol la dejunul dat la Sinaia ofiţerilor austriac! era destul de semnificativ.

Iată cuvintele regelui:

„Cu o vie satisfacţiune salut pe Excelenţa Voastră înconjurat de ofiţerii de elită ai armatei imperiale şi regale în acest loc care a primit, în timpuri, o consacraţie specială.) prin vizita M.S. Împăratului-rege,

augustul vostru şef suprem.

Mulţumesc călduros Majestăţii Sale fiindcă a binevoit a permite ca dumneavoastră, domnilor, să vă întruniţi astăzi în aşa de mare număr, *împrejurul meu.*

Prezenţa dumneavoastră aci dă o nouă dovadă de excelentele raporturi care unesc pe România cu puternicul imperiu vecin. *Însufleţit de sincera dorinţă ca aceste raporturi să se strângă* şi *mai MULT,* ridic paharul meu în «sănătatea Majestăţii Sale împăratului şi a bravei sale armate.

Providenţa să protează pe graţiosul vostru suveran şi să-i acorde încă mulţi ani şi deplină putere şi sănătate pentru fericirea şi prosperitatea popoarelor sale credincioase”.

Acest toast semnificativ, prin care regele declara sincera sa dorinţă de a *strânge încă şi mai mult* raporturile de prietenie cu Ausfero – Ungaria, a deşteptat deosebita băgare de seamă şi a cercurilor noastre politice şi a cercurilor diplomatice.

Ca să răspundă acestei manifestaţiuni, ţarul Rusiei trimite în Bulgaria pe cumnatul său marele duce Alexandru Mihailovici, în

vizită la principele Ferdinand. Aci i se făcu o grandioasă primire.

Fricţiunea austro-rusească se accentua.

— Agitaţia meseriaşilor luând proporţie mare, guvernul începe să se îngrijească. O comisie este numită de către ministrul domeniilor, Vacile Missir, spre a elabora un proiect de lege al meseriilor. Din această comisie fac parte: Emil Costinescu, Matei Corbescu, V.G. Morţun, G. Assan, I.G. Bibicescu. C. Alimănişteanu, Dragu, Torna Georgescu şi Take Georgescu.

O întrunire a meseriaşilor ţinută în sala *Dacia* degenerează în scandal şi se sfârşeşte cu izgonirea lui Take Georgescu şeful meseriaşilor disidenţi.

— La 26 Iunie a murit la Târgovişte generalul A. Candiano-Popescu.

Generalul a avut o viaţă din cele mai agitate. Era născut la anul 1841. Ca ofiţer de artilerie a participat la detronarea lui Vodă-Cuza. La 1867 a demisionat din armată, fiind atras de pasiunea politică); se duce în Franţa unde studiază dreptul şi îmbrăţişează profesia de avocat; se aşază la Ploieşti unde dă semnalul revoluţiei de la 1870, punându-se în capul celor care au

proclamat republica.

La 1877 este reprimit în armată şi primeşte comanda batalionului 2 vânători, care la Flevna, face mari acte de vitejie, Sergentul Grigore Ion. Care a luat un steag turcesc în luptă, face parte din batalionul său.

Rămânând în armată este înaintat până la gradul de general. A fost în urmă prefect al poliţiei Capitalei şi mulţi ani. Aghiotant al regelui Carol.

Generalul Candiano, în orele lui libere era şi literat, a tipărit un volum în versuri.

Bolnav, deşi nu prea bătrân, căci n avea decât 60 de ani, generalul a fost crud lovit prin crima fiului său, autorul omorului din strada Icoanei.

— Un ziar unguresc *Magyar Orszag* din Budapesta puolică senzaţionala ştire cum că, cu prilejul vizitei la Sinaia a feld-mareşalului Beck s-a încheiat un tratat militar între Austro-Ungaria şi România sub următoarele condiţii:

„Regatul român se obligă să pună la dispoziţie opt corpuri de armată cu un efectiv de 250 mii oameni, în cazul când Rusia îşi va mobiliza armata.

Aceste 8 corpuri ale armatei române vor fi, în cazul unei mobilizări a trunelor ruseşti la frontiera română sau ausfero-ungară, astfel aşezate:

4 corpuri de armată vor fi trimise să apere întreaga linie a Prutului de la Iaşi la Galaţi în scop de a împiedica trupele ruseşti ale regiunii Odesa-Simphoropol, să se unească cu trupele din Kiev.

Restul armatei române se va stabili de-a lungul Dunării., spre a respinge. Într-un caz eventual brice atac din partea Bulgariei.

Pe linia Dunării până la Vidin trupele austriece vor veni să ne acopere în contra unei invaziuni eventuale a armatei sârbeşti.

Această convenţie militară secretă, care a primit un caracter definitiv cu ocazia vizitei generalului Beck la Sinaia, va fi publicat în mod oficial de către suveranii ambelor ţări în ziua în care regele Serbiei, prinţul Bulgariei şi prinţul Munte-negrului se vor duce la Petersburg spre a constitui, sub patronajul ţarului, confederaţia balcanică[4].

Această ştire a produs o adâncă senzaţie la Viena, Budapesta şi Bucureşti.

În timpul acesta vizita marelui duce

Alexandru Mihailovici în Orient este viu comentată.

Marele duce s-a oprit şi în portul Constanţa tinde 1 s-a dat un mare prânz pe bordul vaporului „Regele Căror, prânz la care a luat parte şi principele moştenitor Ferdinand.

În urmă o escadră rusă a vizitat portul Constanţa cu care prilej au fost alte serbări la care a participat viitorul şef al partidului liberal Ionel Brătianu, ministru de lucrări publice, ad-interim la război.

mira11 di ruşi au vizitat apoi pe rege la Sinaia. Ruşii ne făceau curte şi voiau să împiedice încheierea alianţei militare între România şi Austro-Ungaria. Pe 25 Iulie a murit la locuinţa sa din strada Cosma, A-natase Stolojan, fruntaş al partidului liberal, fost ministru

Stolojan a murit de o comă diabetică

Om inteligent şi cult B *VBSL* raportorul proiectului de revizuire a Constituţiei. În chestia presei a luptat în contra lui C.A. Rosetti, fiind partizanul măsurilor restrictive alături de Eugeniu Stătescu şi cu aprobarea lui Ion Brătianu.

— A doua zi după moartea lui Anastase

Stolojan, moare o celebritate a baroului bucureştean, avocatul Mihail Cornea. Dl. Cornea era un om foarte inteligent, şi dedea mari speranţe când a venit de la studii. N-avea decât 24 de ani când a fost ales pentru întâia oară deputat, în Camera de la 1871 – 75, sub guvernul lui Lascăr Catargiu. Atunci a fost contestat fiindcă li lipsea vârsta legală, dar Camera la validat…

A fost un avocat celebru, cu mare talent, cu multă pătrundere, şi cu un minunat simţ juridic. Mai târziu sub Ion Brătianu a fost atras în partidul liberal, de prestigiul acestui bărbat de stat, apoi s-a reîntors în partidul conservator atras de Take Ionescu.

O viaţă intemperantă a împiedicat pe acest om cu o inteligenţă superioară, să dea tot ce ar fi putut da.

La Palatul Justiţiei, bustul lud) Mihail Cornea este aşezat în sala paşilor pierduţi.

— La începutul lunii August s-a făcut pe Dâmboviţa o încercare de plutire cu nişte vaporaşe. Aceste vaporaşe, destinate a parcurge Dâmboviţa de la Ciurel la Abator, erau concesionate unui domn Vasiliu şi se construiau într-un şantier instalat la Malmeson.

Primul vaporaş construit avea 12 metri lungime pe o lăţime de 3 metri, cu 60 centimetri sub apă şi, metri înăttţime deasupra apei.

Întregul vapor, inclusiv motorul, a costat 10.000 lei.

De jur-împrejur vaporaşul era închis cu pânză; ca protecţie împotriva frigului i se puteau aşeza geamuri. În interior vaporaşul era împărţit în două clase; la cl. I avea scaune învelite cu pluş, la cl. II scaune de lemn.

D. Vasiliu proiecta să construiască în total 6 vapoare. Taxa de pasager fiind fixată de comună la 60 bani.

— În seara de 18 August, pe la orele 10 un mare incendiu, s-a declarat la hotelul Mercuş din calea Victoriei pe piaţa Teatrului.

Hotelul Mercuş nu era propriu-zis un hotel, ci o casă cu prăvălii şi un etaj cu apartamente închiriate. Această clădire se prelungea până în strada Academiei. În urma incendiului întreaga clădire a fost ruinată complet. Astăzi pe locul acela se înalţă palatul societarei Imobiliară.

— În acelaşi timp un mare scandal

izbucneşte la o adunare generală a Societăţii de asigurare mutuală „Unirea”.

Istoria acestei instituţii este demnă de amintit Această societate de asigurare, fondată sub regimul liberal al lui Ion Brătianu, ajunsese un fel de câmp de bătaie politic: când veneau conservatorii la putere, consiliul de administraţie liberai era gonit de conservatori în cap cu un domn Miclescu, iar când reveneau liberalii Miclescu era gonit şi revenea liberalul Pană Buescu.

Toate acestea se petreceau ca la alegerile politice, partidul de la putere venea cu bătăuşul săi, teroriza şi gonea adversari „şi consiliul dimpreună cu direcţia erau luate cu asalt de partidul celălalt.

Acum, fiind liberalii la putere, era în funcţie Miclescu; dar într-o bună zi, pe când Miclescu lipsea din Capitală, Pană Buescu, înconjurat de politicianul săi, a venit la sediul societăţi, a gonit pe cei care erau acolo şi s-a instalat iarăşi ca director.

Dar peste câteva zile Miclescu se reîntoarce cu banda sa, în cap cu Henry Gherghel, un cunoscut tip bucureştean. Aceştia scot revolverele şi somează pe Pană

Buescu să iasă. Acesta şi cu amicii săi au fost nevoiţi să se execute.

Când Pană Buescu s-a văzut iarăşi în curte cu puţinii săi partizani, a început să vocifereze şi să protesteze. Lumea s-a adunat multă din toate părţile şi toţi se înveseleau de acest nou Incident tragi-comic oferit de combatanţii de la societatea „Unirea”.

În timpul acesta Miclescu şi cu ai săi erau baricadaţi înăuntru de teama vreunui asalt neprevăzut.

În sfârşit pe seară au sosit poliţia şi parchetul, toţi cei dinăuntru au fost arestaţi, localul a fost sigilat iar societatea „Unirea” a rămas, fără nicio direcţie.

Această societate a trebuit să moară fiindcă devenise un obiect de scandal public.

— În ziua de 27 August au plecat la Atena 280 studenţi şi studente universitare, având în frunte pe profesorul Grigore Tocilescu.

Studenţii au pornit pe jos la gară, de la domiciliul lui Tocilescu, purtând două drapele: unul românesc şi altul grecesc.

Această călătorie, pregătită de mai mult

timp, avea pe lângă caracterul studenţesc sau călătoresc, şi un scop politic; autorii acestei călătorii credeau că vizita aceasta ar fi putut încălzi legăturile cu grecii care erau cam reci.

La Atena, studenţii români au fost primiţi în chip foarte sărbătoresc.

— Pe la începutul lui Septembrie o mare nenorocire se întâmplă la Balota între Turnu-Severin şi Craiova. Trenul accelerat de călători plecat din Bolta spre Severin la ora 2 noaptea a fost ajuns din urmă de un tren cu vagoane de petrol. Ciocnirea a fost teribilă. Cele 7 vagoane ale trenului accelerat au deraiat precum şi 13 vagoane ale trenului de petrol Totul s-a aprins. Au murit carbonizaţi în chinuri groaznice mai mulţi călătorii şi impiegaţi printre care şi C. Bibicescu, şef de tren în concediu, fratele lui I.G. Bibicescu fost guvernator la Banca Naţională.

— În ziua de 13 Septembrie 1901 să inaugurat pe strada 13 Septembrie, în faţa Arsenalului armatei, statuia pompierilor morţi vitejeşte în ziua de 13 Septembrie 1848, luptând în contra turcilor comandaţi de Fuad Pasa.

La inaugurarea statuei au participat şi un mare număr dintre pompierii încă în viaţă. Toţi purtau eşarfe tricolore cu inscripţia: „Eroii zilei de 13 Septembrie 1848”.

Au rostit discursuri: C.F. Rob eseu, preşedintele comitetului care a lucrat pentru ridicarea statuei, I.G. Bibicescu primar ad-interim al Capitalei şi Dimitrie Sturza şeful guvernului.

Cu acest prilej s-a bătut şi o medalie comemorativă de mărimea monedei de 1 leu cu inscripţiile: pe o parte: „Carol

1 regele României epoca 11 Iunie 1848”, iar pe cealaltă parte: „România, epoca 11 Iunie 1898”.

— La începutul lunii Octombrie se face alegerea consiliului de disciplina al baroului. Lupta e crâncenă fiindcă i se dă un caracter politic, cum întotdeauna se dedea pe vremea aceea. Conservatorii şi junimiştii susţin candidatura lui Gheorghe Danielopolu. Iar liberalii pe aceea a lui Vasile Lascăr. Este ales Danielopolu cu 105 voturi contra lui Lascăr care a întrunit 86.

— Ştirile din afară sunt neliniştitoare. În timpul acesta zilnic gazetele din Viena şi din

Budapesta publică ştiri alarmante asupra intenţiilor Rusiei.

Aceste ziare vorbesc despre o mobilizare rusească foarte importantă. La noi în gazetele independente găsim informaţiuni aduse de călătoria) veniţi din Moldova, cum că pe toată graniţa se observă mari desfăşurări de trupe ruseşti. Alte telegrame aduc vestea cum că ruşii concentrează trupe numeroase în Extremul Orient şi că intenţionează să ocupe Coreea. Toate aceste ştiri provoacă mare nelinişte.

Deşi exagerate în bună parte, aceste ştiri nu erau lipsite, cu totul de temeüu, fiindcă, n-a trecut mult, şi războiul ruso-japonez a izbucnit.

Dar la noi, spre a echilibra bugetul general, Dimitrie Sturza făcea economii însemnate în bugetul armatei şi reducea în mod primejdios puterile de apărare ale ţării.

Teama de un război în Europa nu exista încă, în chip serios, fiindcă în acel moment, înţelegerea franco-engleză nu era încă făcută iar Rusia avea ochii aţintiţi asupra Extremului-Orient, către care o împingea Germania cu intenţia de a o face inofensivă în Europa.

Războiul ruso-japonez a fost un bun motiv spre a se înlătura conflagraţia care s-ar fi abătut altfel, asupra Europei.

— În ziua de 10 Octombrie 1901, începe la Curtea cu juraţi, judecarea acuzaţilor pentru asasinatul din strada Icoanei, Candiano Popescu şi Vlădoianu.

Curtea este prezidată de către d. Consilier de Curte Gr. Ştefănescu iar asesorii d-ni Balş şi Perichidi. Procuror d. Mu-muianu.

Avocaţii părţei civile sunt Gheorghe Panu. Aurel Eliescu, Mircea Petrescu şi Take Policrat.

Avocaţii lui Candiano Popescu sunt: Petre Grădişteanu. Barbu Delavrancea, C. Cernescu şi Butoianu. Avocaţii lui Vlădoianu sunt: Iancu Brătescu şi Comşa.

Acest proces, atât de senzaţional, mai ales prin faptul că unul dintre acuzaţi este fiul unul om care e înscris printre e-roii de la 1877, atrage o lume nesfârşită. Numărul doamnelor este foarte mare, multe din ele au venit, ca la spectacol, cu lorgnete şi binocluri ca să poată vedea pe eroii dramei.

După ce sala a fost ticsită, afară lumea da năvală asupra uşii şi vrea să intre cu

forţa. În timpul citire! actului de acuzare, grefierul a trebuit să se oprească de mai multe ori, întrerupt fiind de loviturile puternice în uşă, provocate de lupta publicului cu jandarmii. Preşedintele ordonă ca cordonul de baraj să fie făcut mai departe de uşă şi numai astfel se face liniate.

Tema apărării este aceea că Candiano Popescu e nebun. Neresponsabilitatea acestuia face tot obiectul pledoariilor.

Acuzarea, prin d. Procuror Mumuianu, pretinde că Candiano a fost îndemnat, pe când era la Văcăreşti, să simuleze nebunia. De altfel iată o parte din răspunsurile lui Candiano la întrebările preşedintelui.

— Mă/ rog, plângi vreo dată?

— Poarte greu.

— Când ai plâns?

— Doar când a murit Verdi.

Mă aflam la mătuşa mea. Am plâns ca un copil şi am fost bolnav o săptămână.

— De ce?

— Mi-am adus aminte de *Aida,* de *Lucia.*

— Iţii plăceau?

— Da.

Dar dacă Iulia ţi-ar fi cântat acestea?

— Dacă mi-ar fi cântat bine ar fi trăit şi azi.

— Ce carte te-a impresionat mai mult?

— *Crime d'amour* de Georges Ohnet. Parcă văd încă pe scenă când ofiţerul francez a ucis pe adversar. De atunci ml se părea mereu că eu sunt ofiţerul. Când citesc ceva mă pui în locul persoanelor din scriere. De atunci1 nu mai citesc romane…

— Dar vreun fapt analog cu crima ce ai comis ai citit undeva?

— Da. *Fata unui guvernator indian.* Această fată a fost ucisa, de brahmanul Lahim, pe când cânta din liră şi tocmai pentru că a cântat atât de bine.

Brahmanul a ucis-o pentru ca să găsească darul de a exprima prin cântec melodiile scoase de fată.

— De ce crezi că nu există nimic imposibil?

— Pentru că totul se poate gândi. De exemplu e imposibil ca să mă sui în lună, nu e aşa? Ei bine cu gândul, cu ochii deschişi te culci şi te gândeşti că te sui în lună sau că ea se coboară la tine.

— Şi ce poţi vedea într însă?

— Ce îmi făureşte imaginaţia. Case de

şocolată sau cai de pesmeţi, dacă vreau (râsete).

— Ce cunoştinţe ai despre lume?

— Cu eu simt nimic.

— Dar cunoştinţe de şcoală (?

— Eu nu am învăţat ca să învăţ, eu am cetit.

— Spuneai că te-ai gândit mult asupra Universului). Ce religie e mai bună după dumneata?

— Religia osmană. Osmanul e mult mai logic de cât creştinul. Uite-te la Christos (arată la tablou). Şade acolo ca o barză. Ne închinăm la două beţe, la icoane. Osman se închină la lună. Cred că e mult mai logic aşa.

Avocatul Comşa. Apărătorul lui Vlădoianu, întreabă:

— Admită Candiano că Vlădoianu a fost autorul intelectual, că el a fost capul şi dumneata mâna?

— Admit că dacă eu aş fi pământul şi în acest pământ s-ar arunca sămânţă, ar rodi stricnina!

B. Delavrancea: Ai mai cunoscut pe Iulia Iarcu?

— Da, de două ori mai de mult şi mi-a

lăsat o impresie de dezgust.

Sunt ascultaţi ca experţi medicii: dr. Obre ja, dr. Malinesen, dr. Râmniceanu, dr. Nanu-Muscel, dr. Demostene, dr. Stamatiu, dr. Codreanu. Ca întotdeauna părerile oamenilor de ştiinţă sunt împărţite sau atât de vagi şi supuse controversei încât nu cuprind acel element al preciziei capabil de a determina convingerea.

Se face o confruntare între doctorii specialişti Obreja şi Marinescu. Dr. Obreja, susţine cum că Candiano suferă de degenerare ereditară atât de la ambii părinţi cât şi colateral. D-rul Marinescu respinge această părere pentru motivul că nu există documentele utilizabile pozitive.

Procesul a durat 4 şedinţe şi s-a sfârşit cu condamnarea lui Candiano la 10 ani recluziune şi 1 leu despăgubiri civile. Vlădoianu a fost achitat.

Întrebat de preşedinte dacă mai are ceva de spus, Candiano răspunde:

— Nimic. Am meritat pedeapsa, vă mulţumesc. Declar că nu fac recurs.

— La Sinaia moare pictorul Alpar al cărui tablou *„Oile”* a fost medaliat şi cumpărat de Pinacoteca Statului.

Alpar al cărui nume era Ion Alexandru Paraschivescu a murit de tuberculoză pulmonară. Avea pasiunea artistică şi şi-a dat mari silinţe ca să înfiinţeze un cerc artistic, care după moartea lui, a murit la rându-i.

— Marţi 14 Octombrie soseşte în Bucureşti locotenentul Heil Kurt din cavaleria germană care a făcut călare drumul între Metz şi Bucureşti, sau vreo 2150 kilometri în 25 de zile.

Locotenentul a sosit în bună stare, calul însă, foarte slab şi obosit dar s-a înzdrăvenit în puţine zile.

Această cursă a fost făcută numai ca un omagiu pentru regele Carol care era şeful regimentului 9 hanovrian.

— La 22 Octombrie a murit Alexandru Săvulescu archi-tectul ministerului de interne şi preşedintele Societăţii arhitecţilor.

Poarte activ, foarte priceput în meseria sa, era o figură! jovială şi foarte populară în Bucureşti. A lăsat în urma sa multe construcţii printre care, cea mai de valoare, actualul palat al poştelor şi telegrafului.

— Câteva zile mai târziu moare şi unul

dintre cei mai talentaţi şi populari actori ai Teatrului Naţional, artistul Vasile Hasnas.

Hasnaş a murit subit de o boală de inimă.

A debutat mai întâi la Iaşi, apoi a trecut la Bucureşti şi s-a impus în piesele: Fântâna Blanduziei, Domnişoarele de la Saint-Cyr, Microbii Bucureştilor, Voevpdul Ţiganilor, La Corecţional etc. A murit tânăr, la 40 de ani, în toată, puterea talentului.

După întâia jumătate a lunii Noiembrie moare V.A. Urechea, profesor de üstoria românilor la universitatea din Bucureşti, academician, conferenţiar al Ateneului Român, autor dramatic.

A lăsat în urma sa mai multe volume intitulate Opere *complete* cupolnzând toate scrierile acestui bărbat care în viaţă, a dezvoltat o mare activitate culturală şi naţionalistă.

Înmormântarea i s-a făcut cu mare pompă. Din partea guvernului a vorbit Spira Haret, apoi Ionescu-Gion, Gr. Tocilescu, Valerian-Ursianu etc, etc.

— Un scandal literar izbucneşte. Un tânăr scriitor C.A. Ionescu, – în pseudonim „Caion” – acuză în *Revista Literară* pe

Caragiale cum că a plagiat piesa lui *Năpasta* după o dramă ungurească! intitulată *Nenorocul,* scrisă de un autor, aproape necunoscut, cu numele Kemeny Istvan. Drept dovadă Caion reproducea un număr de rânduri din dialogul piesei ungureşti şi le punea în comparare cu acelaşi număr de rânduri din piesa lui Caragiale.

Acesta destăinuiri nu fac prea mare senzaţie.

Destăinuirea lui Caion nu produce decât un rezultat, acela că opinia publică şi opinia scriitorilor sunt de partea lui Caragiale şi mai toată lumea intelectualilor blamoază fapta lui Caion.

După câteva zile de examinare a destăinuirei, vălul uitării cade asupra incidentulv

— La începutul lunii Decembrie 1901 un scandal diplomatic izbucneşte.

Iată-l:

Mâinistrul Angliei, d. Kennedy, a dat un prânz urmat de recepţie: la acest prânz erau invitaţi principii moştenitori, cât şi toţi membrii corpului diplomatic.

Dar nu se ştie din ce motive, principesa

moştenitoare Malia a cerut ca d. Seyens ministrul Belgiei să nu fie invitat la masă.

Fiindcă prânzul şi recepţia erau date în onoarea prinţilor moştenitori, d. Kennedy s-a dus la ministrul Belgiei, şi-a cerut scuze fiindcă fusese invitat din eroare la prânz, rugându-l să participe numai la recepţie.

Dar d. Marchiz de Palavicini, ministrul Austro-Ungariei, aflând despre cele întâmplate cu colegul său belgian, deşi acceptase invitaţia, la urmă a refuzat să se ducă la prânz.

Când principesa Maria – care se aştepta să vadă la masă pe marchiza şi pe marchizul de Palavicini – nu i-a văzut, a rămas foarte supărată şi a cerut informaţiuni.

D. Kennedy era foarte enervat de această supărătoare întâmplare.

Câteva zile în lumea diplomatică incidentul a fost comentat cu aprindere.

— În politica dinăuntru nimic însemnat. Cele două partide conservatoare se sfâşie între ele şi fac sforţări uriaşe ca să-şi fure unul altuia partizanii. Din această cauză guvernul e tare iar în corpul electoral stăpân pe situaţie.

Două alegeri parţiale, una la Craiova şi

alta la Brăila arată slăbiciunea opoziţiei.

La Craiova. Take Ionescu candidează la colegiul îl de Cameră şi cade cu 349 voturi contra candidatului C. Ciocazan care a întrunit 1152.

La Brăila, Nicu Filipescu cade la colegiul I se cameră cu 112 voturi contra generalului C. Budişteanu, liberal ales cu 300 voturi şi a lui Christache Sulioti care a întrunit 66 voturi.

Apoi la Dorohoi, candidatul liberal Văsescu este ales la calegiul îl de Camera cu 129 voturi contra candidatului conservator Dimitrie Moruză care a întrunit 108 voturi.

Dimitrie Moruzi, supranumit Kneazul, era singurul candidat al opoziţiei care avea sorţi de izbândă.

— Afacerea Caion-Caragiale revine la ordinea zilei. Caragiale adresează preşedintelui Curţii cu juri următoarea petiţiune:

Domnii Const. A. Ionescu domiciliat în strada Lucaci 10 şi Theodor Stoenescu domiciliat în strada Arcului 10, – primul ca autor iar al doilea ca director, în două articole publicate în *Revista Literară* în

numerile de la 10 Noiembrie şi 10 Decembrie m-au defăimat şi calomniat adăugând, la injuriile triviale ce-mi adresează, şi afirmaţiunea că eu am furat una din operele mele – drama *Năpasta* – după o lucrare dramatică, a unui probabil închipuit autor maghiar, Kemeny Istvan.

Ca urmare unei asemenea calomnii, vă rog, d-le preşedinte a edita pe sus numiţii domni înaintea onor. Curţi cu juraţi, în cea mai apropiată sesiune ca să răspundă în faţa justiţiei de pagubele morale şi materiale ce mi-au cauzat cu o îndrăzneală ne mai pomenită până azil în publicitatea noastră.

Primiţi etc.

ION LUCA CARAGIALE autor dramatic, publicist, comerciant, str. Rotari 15

Procesul a fost sorocit să se judece în luna Martie 1902, iar avocaţi ai lui Caragiale s-au oferit Gheorghe Panu şi Barbu Delavrancea.

— Trei zile înainte de Crăciun moare la vârsta de 57 ani Christof! Zerlendi, unul dintre marii bancheri din Bucureşti.

Zerlendi era un nume popular în Bucureşti. De origine grec, fiul lui Leon

Zerlendi, mare exportator de cereale care era asociat cu un alt mare exportator grec anume Sechiari.

La moartea tatălui său a rămas singurul conducător al băncii ce-i purta numele.

Zerlendi a făcut şi politică ca membru al partidului conservator.

La 1888, după căderea lui Ion Brăftianu, care fusese timp de 12 ani atotputernic în ţară, Zerlendi e propus de guvernul conservator candidat la colegiul I de Senat spre a lupta împotriva şefului liberalilor. Zerlendi un simplu bancher, fără nicio suprafaţă politică, bate pe cel mai puternic om politic din România.

Această alegere a făcut mare senzaţie şi a dovedit încă odată lipsa de conştiinţă politică a colegiilor électorale.

— În sfârşit, bătrânii conservatori au un succes electoral, generalul Iacob Lahovary este ales senator de Covurlui cu 178 voturi în contra candidatului liberal generalul Pilat care n-a ävut decât 147.

— O afacere care face mult zgomot şi începe să fie exploatată în contra guvernului este aceea a *Olimpicelor.* Ce este această afacere?

În „Monitorul Oficial” de la 13 Decembrie 1901, a apărut un decret ministerial prin care, împotriva dreptului nostru public, se acorda personalitatea juridică Societăţii zisă a *Olimpicelor* sau a *Legăturilor din Grecia.* Aceasta pentru ca olimpicele să poată deveni proprietatea imensei moşteniri a lui Vanghele Zappa, marele proprietar şi arendaş de moşii din România.

Al. Marghiloman adresează guvernului o interpelare.

Agitaţia creşte şi prin faptul că unul dintre miniştri, Vasile Missir, a refuzat să-i semneze jurnalul consiliului de miniştri, găsindu-l protivnic legilor noastre.

Această chestie a Olimpicelor a fost prilejul începutului de agitaţie în contra guvernului Sturza care, de la venirea la putere, adică de aproape un an, se bucurase de o linişte desăvârşită fiindcă opoziţia era ocupată să se sfâşie, iar nu să se ocupe de ce face guvernul. Dar de unde izvorâse această chestie a Olimpicelor?

Unele ziare ale opoziţiei pretindeau că este încă una din afacerile necurate, destinată să procure câştiguri unora dintre

corifeu liberali. Intre altele se afirma că Eugeniu Stătescu, al doilea personaj în partidul liberal după Dimitrie Sturza şi a-vocat foarte influent înaintea instanţelor judecătoreşti, primise spre a susţine cauza Olimpicelor vreo 300.000 lei.

Alţii dădeau altă cauză, aceştia spuneau că guvernul, împins de austro-germani, căuta alianţa cu Grecia.

În adevăr, mai ales de când cu conflictul provocat de bulgari, se desena tendinţa Rusiei de a grupa statele de rasă slavă în vederea viitorului asalt asupra Austro-Ungariei. Spre a face faţă acestei viitoare agresuni, alianţa austro-germană căuta să-i cpuie o alianţă sau măcar o înţelegere turco-greco-română.

Chestia Olimpicelor era o apariţie provocată de necesitatea apropiere! de Grecia.

Oricare era adevărul, cabinetul Sturza a avut să îndure consecinţele.

Căci opoziţia activă împonrivă-i a pornit de la această afacere.

— După aproape un an de sforţări, s-a văzut că partidul conservator de *sub* şefia lui Gheorghe Cantacuzino a luat mult

înaintea partidului lui Petre Carp.

Petre Carp nu credea decât în protecţia regală şi nicidecum în influenţa organizaţiei şi a recrutare! de partizani; teoria lui era tot cea veche: dacă regele îl va chema la putere tot partidul conservator se va grupa în jurul său. Din cauza acestei fatale păreri partidul său pierdea zilnic terenul iar celălalt partid îl câştiga pe toată linia.

Aceasta s-a văzut la cele patru alegeri legislative parţiale pentru Cameral şi Senat, la Brăila, Dolj, Covurluii şi Dorohoi. Partidul lui Cantacuzino prezentă candidaţi în toate aceste judeţe şi reuşi la Covurlui, pe când partidul lui Carp nu putu prezintă decât la Brăila candidatura lui Nicolae Pilipescu.

Era, prin urmare, văzut că partidul conservator, cel d'al doilea partid de guvern, rămânea tot partidul bătrânilor conservatori.

Carp din cauza lipsei sale de activitate şi a ciudatei concepţii despre viaţa de partid, pierdea terenul cu toate că se afla în parlament tolerat de către liberali.

De altfel în partidul lui Petre Carp nici nu era unitate de vederi pe chestia primire! candidaturilor patronate de guvern: pe când

Carp şi Marghiloman erau în Cameră fără ca Guvernul să-i fi împiedicat a se alege, Pilipescu refuzase candidatura oficială.

ANUL 1902

— Anul 1902 debutează cu un incident hazliu ivit între Gheorghe Panu şi un număr de artişti ai Teatrului Naţional.

Gh. Panu în „Săptămâna”, – revistă pe care o dirija – de la 28 Decembrie 1901, publica. Se un articol privitor la actori în general. Acest articol a pricinuit mult sânge că eu actorilor de la Naţional, cari au răspuns printr-o scrisoare publicată prin ziare.

Reproduc câteva pasagii din acest răspuns intitulat: „D. *Panu şi artiştii dramatici”.*

„În *„Săptămâna”* de la 28 Decembrie într-un articol intitulat „Din lumea teatrelor”, d. Gh. Panu ne face deosebita onoare de a se ocupa de noi, artiştii Teatrului Naţional.

Mărturisim că ne-a prins mirarea de acest fapt, de oarece pe d. Panu Tam văzut extrem de rar pe la teatru şi nici în relaţii ştim că nu este cu această teribilă specie de oameni numiţi artişti, după cum se exprimă

domnia sa.

Dar pentru a descrie pe cineva şi mai cu seamă, o întreagă specie de oameni, – cum d. Panu are pretenţia s-o facă în articolul său – trebuie să o cunoşti, căci altminteri poţi fi expus a spune neexactităţi, lucru ce se întâmplă domnului Panu.

Domnia sa în perfectă necunoştinţă de cauză, ne prezintă pe noi actorii în faţa cititorilor d-sgle, ca nişte oameni îngâmfaţi, plini de sine, aproape ţicniţi, cari „ne considerăm ca oamenii cei mai mari ai veacului”, ne închipuim că suntem regii, împăraţii, tiranii pe care-i jucăm pe scenă”; iar „pentru distracţia artistică pe care o dăm publicului la o săptămână odată, pretindem ca toată lumea să se prosterne la picioarele noastre”.

Mult haz am făcut citind rândurile acestea ale domnului Panu etc, etc.

Scrisoarea care e destul de lungă, încheie astfel:

„Pune-te în curent, te rugăm, domnule Panu, dacă vrei să mai ai bunia voinţă să scrii despre noi, iar dacă nu, lasă-ne în pace, căci destule necazuri şi amărăciuni avem noi; de aceea – după cum chiar

dumneata ai observat – nu ajungem să serbăm jubileuri de jumătate de veac.

Semnaţi: I. Niculescu. V. Leonescu, C. Mărculescu, A. De-metriad, P. Liciu.

Panu scrisese articolul său din *săptămâna* cu prilejul jubileului de 25 ani al artistului C. Nottara.

Dar o afirmare era neadevărată în răspunsul artiştilor, Panu nu ocolea teatrul, dimpotrivă asista la toate piesele, atât la teatrul românesc, cât şi la operă, căci avea pasiunea teatrală. Într-o vreme se hotărâse chiar să scrie o piesă.

— Şi la începutul anului 1902 criza proprietăţii urbane dăinueşti. Proprietarii fac numeroase întruniri şi adresează guvernului un memoriu prin care, între altele, cer: 1) casele neînchirate sau nelocuite să fie scutite de impozit funciar; 2) să se facă imediat un nou recensământ; 3) ministerul lucrărilor publice să dărâme imediat casele expropriate pentru clădirea gărei centrale; 4) primăria să nu mai acorde autorizaţii pentru noi clădiri; 5) pentru nouile construcţii să se plătească. În loc de 2 lei de metru pătrat 50 lei etc, etc.

Proprietarii de case văzând că imobilele

le rămân neînchiriate, căutau, prin agitaţiile lor, să împiedice cu orice preţ nouile clădiri.

— Deşi guvernul Sturza aproape nu avea opoziţie – sau poate tocmai din această cauză – partidul liberal începe să şovăie şi o criză ministerială izbucneşte: ministrul finanţelor G.D. Palade iese din cabinet.

Criza ministerială a izbucnit din cauza unei legi care reglemente exportul zahărului, lege «care a nemulţumit pe unele – putprf străine. Regele personal a cerut lui Sturza să se revină >asupra. Legii votată cu trei săptămâni mai înainte şi să prezinte un alt proiect, cu sens contrariu. Balade, refuzând să-i se expună acestui ridicol, a trebuit să demisioneze.

În culise se spunea, însă că demisdsa lui Palade era urmarea ostilităţei lui Ionel Brătianu împotriva ministrului de finanţe. I. Brătianu avea o veche animozitate împotriva lui Palade şi căuta un bun prilej ca să-l alunge din guvern

Această criză dă curaj opoziţiei conservatoare, care începe o acţiune mai energică în toată ţara. Deocamdată criza ministerială este aplanată, Dimitrie Sturza a luat departamentul finanţelor, iar Ionel

Brătianu interimatul externelor în locul lui Sturza.

Dar criza de fapt e dezlănţuită şi intrigile se ţin lanţ: În curând un al dodâea ministru, C. Stoicescu, titularul de la justiţie, începe să fie săpat spre a fi silit să demisioneze. Dar asupra acestora voi vorbi mai departe.

— În ziua de 29 Ianuarie se serbează centenarul lui I. He-liade Rădulescu.

Comitetul serbărei este constituit din M. Ferichide, preşedinte, general Teil, Em. Porumbaru, D. Laurian, Constantin, Boierescu şi M. Sihleanii.

La ora 2 a fost solemnitatea în faţa statuei lui Heliade pe bulevardul Academiei, unde au vorbit: Grigore Tocileiscu, în locul preşedintelui M. Ferechide, care tocmai atunci a plecat la vânătoare, d. Adamescu, secretarul general al ministerului de instrucţie, Procopie Demetrescu, primarul Capitalei, şi un student. Apoi poeţii Obedenaru şi Polihroniadi au citit versuri de ocazie.

La aceeaşi oră a fost o reprezentaţie la Teatrul Naţional unde s-a jucat *Răzvan* şi *Vidfa,* de Haşdeu, apoi Aristiţa Romanescu a

spus *Zburătorul* lui Heliade.

La urmă, Aristiţa Romanescu şi Constantin Nottara – au spus o improvizaţie în versuri de Haralamb Lecca.

Improvizaţia începe astfel:

Nottara: *„Sub bolta casei tale, sfinţită casă, templu, Altar al cugetărei şi limbii romaneşti, Uimit mă uit la Une şi mai uimit contemplu în ce aureolă de-un secol stăpâneşti”.*

Şi sfârşeşte cu versurile:

Aristiţa Romanescu: *„Eşti mort în moarte vie, cu noi de-a pururi eşti*

Iar himnul nemuririi. – cântat de miriade De glasuri îngereşti.

Auzi-l cum te strigă din ceruri: „Heliadei

Plecarea, atât de inoportună la vânătoare a lui Ferechide, era o demonstraţie a liberalilor cari de la 1848 au fost întotdeauna adversarii lui Heliade.

— La 26 Ianuarie vine din Iaşi ştirea telegrafică cum că mitropolitul Iosef Naniescu a încetat din viaţă. Fiul unui preot dintr-un sat de lângă Iaşi, Iosef Naniescu s-a născut la anul 1820, deci avea la moairte aproape 82 de ani.

Mitropolitul a făcut o lungă şi foarte

bine împlinită carieră bisericească; a fost episcop al Argeşului, ales la 1873, iar la 1875 a fost ales mitropolit al Moldovei.

Peste câteva zile s-a deschis la trib. Ilfov testamentul mistic al fostul îi mitropolit.

Dimitrie Sturza este lăsat legatar universal al averei sale.

Biblioteca o lasă întreagă Academiei cu condiţia ca să plătească:

Lui Ilie Popescu, crescut de copil de mitropolit şi fost secretar intim al acestuia, 5.000 lei.

Servitorilor săi Alexandru, Agapi şi Sofronie Popa câte 1.000 lei.

Servitoarelor Mitrana Dumitrescu şi Maria Niculescu câte 500 lei.

Testamentul a fost deschis în faţa lui Dimitrie Sturza.

La începutul lui Februarie Marele Colegiu este întrunit spre a alege un nou mitropolit al Moldovei. Este ales episcopul Partenie, iar episcopi sunt aleşi Conon Arămescu şi Pimen Geor-gescu-Piteşteanu.

— În cercurile politice iarăşi se vorbeşte de criză ministerială. O parte a deputaţilor liberali nemulţumiţi se adună regulat într-un salon la hotel du Boulevard, unde,

adunaţi cu G. Palade, discută asupra situaţiei critice din sânul partidului. Aceşti nemulţumiţi sunt numiţi „bulevardistul”, iar acţiunea lor va provoca o remaniere a cabinetului.

— Pe la jumătatea lunii Februarie mişcarea meseriaşilor cari cer o nouă lege a meseriilor, ia un caracter violent. În ziua de 12 Februarie o întrunire publică este urmată de o manifestaţie de stradă.

Mulţimea de mai multe mii de oameni, printre care mulţi nemeseriaşi – porneşte spre dealul Mitropoliei la Cameră. Aci fiind adusă, din vreme, multă armată, s-a făcut ciocnirea ce nu se putea înlătura. La început forţa armată fiind neîndestulătoare, manifestanţii au împins-o până în curtea Mitropoliei, unde închizându-se porţile de sub clopotniţă, cei dinăuntru au rămas asediaţi. Dar venind alte trupe de cavalerie mulţimea a fost risipită.

În sfârşit forţa publică a rămas stăpână pe teren, făcând peste 150 de arestări.

Ziua de 12 Februarie produce mare agitaţie în cercurile politice, la Cameră şi la Senat reprezentanţii cantacuzinişti fac interpelări, iar dezbaterile sunt foarte

agitate. Opoziţia a găsit un motiv de agitaţie şi îl exploatează din belşug.

Guvernamentalii acuză pe conservatori că au instigai pe meseriaşi ca să se răscoale, oratorii conservatori tăgăduiesc. Adevărul este, însă, că mâna opoziţiei era amestecată în agitaţie, aşa după cum au procedat în totdeauna opoziţiile la noi.

Agitaţia meseriaelor, conduşi de către avocatul Iancu Brătescu, militant conservator, servea de minune interesele partidului cantacuzinist.

În şedinţa Camerei în care s-a discutat subiectul, C. Miile a protestat împotriva felului în care a procedat poliţia pe stradă pe când Gheorghe Panu a aprobat purtarea autorităţilor cerând măsuri severe şi urgente de reprimare.

— Agitaţiile pensionarilor, dintr-o parte, şi a meseriaşilor, din altă parte, silesc guvernul să prezinte cât mai repede două proiecte de legi relative la meserii.

Dar proiectul de lege al meseriaşilor, mai ales. Provoacă mari nemulţumiri printre meseriaşi. Totuşi amândouă legile sunt votate.

Legea meseriilor a fost cea dintâi lege

organică care reglementa chestia. Această lege a trăit până în Februarie T912, adică timp de 10 ani, când a fost înlocuită, cu legea domnului Neniţescu din cabinetul Carp.

Procesul meseriaşilor arestaţi la 12 Februarie a venit repede înaintea tribunalului, aşa după cum a cerut Gheorghe Panu. Un număr de meseriaşi au fost condamnaţi la câte 4 şi 3 luni închisoare, iar alţii achitaţi.

— La 11 Martie 1902, se înfăţişează înaintea Curţii cu Juraţi procesul Caragiale-Caion.

Curtea e prezidată de d. Consilier Flaişlein asistat de domnii Balş şi Ferichide.

Publicul nu este interesat la acest proces, lume foarte puţină.

Caion trimite un certificat medical prin care arată că fund bolnav de gripă nu poate părăsi casa

Theodor Stoenescu, prin avocatul său d. Moldoveanu, declară că d. Caion Ta indus în eroare când i-a prezentat două foi volante tipărite la Braşov în 7.848, de către un oarecare Bogdan, o traducere după Kemeny, T. Stoenescu în urma cerere! avocatului

Petre Grădişteanu, apărătorul lui Caragiale, face scuze acestuia, declarând că buna lui credinţă a fost surprinsă de către Caion.

Theodor Stoenescu, directorul *Revistei Literare,* este scos din cauză. Caion este judecat în lipsă.

În urma pledoariilor lui Petre Grădişteanu şi a lui Barbu Delavrancea, Curtea osândeşte pe C.A. Ionescu (Caion) la 3 luni închisoare, 500 lei amendă contre Stat şi 10.000 lei despăgubiri către Caragiale.

— O telegramă din Viena, anunţă că mama reginei Elisabeta, principesa Maria Vilhelmina Frederica Elisabeta de Wied, a murit la vârsta de 77 ani, la castelul său din Segen-hausen.

— La începutul lui Aprilie, se face o alegere parţială pentru un loc rămas vacant la colegiul al 2-lea de deputaţi din Ilfov. Lupta a fost foarte crâncenă „între guvern şi partidul cantacuzinist. Partidul carpist n-a putut prezenta un candidat.

Candidatul liberal d. Gr. Alexandrescu, mare industriaş, a fost ales cu 1844 voturi contra 1216 date candidatului conservator Iancu Brătescu. Fiind peste 3300 votanţi,

candidatul guvernului a ieşit cu greutate. Ceea ce a fost o dovadă cum că, în opinia publică, situaţia guvernului era foarte şubredă.

— Un mare incendiu izbucneşte în strada Smârdan. Hotelul Concordia, proprietatea maiorului Fănuţă… A luat foc şi a ars în mare parte. A fost unul din marile incendii ale Bucureştilor”.

— La începutul lui Aprilie moare Constantin Câmpi-neanu, consilier la Curtea de Apel, fratele lui Ion Câmpineanur fost ministru şi guvernator al Băncii Naţionale, fiul marelui Ioan Câmpineanu, luptătorul pentru redeşteptarea neamului.

Constantin Câmpineanu era o fire foarte originală, foarte independent şi foarte onest.

Era un magistrat de o rară înălţime morală, deşi puţin cam maniac.

Câmpineanu era un tip cunoscut al Bucureştilor.» Iarna umbla fără palton, dar înfăşurat numai într-un pled gros pe care îl ţinea cu amândouă mâinile. Astfel venea în fiecare zi la cafeneaua Fialkovsky, unde îşi lua cafeaua şi convorbea cu cel cari îl înconjurau. Fiindcă omul acesta călătorise

mult şi avea o conversaţie foarte atrăgătoare.

Una din maniile lui era să crească şi să domesticească animale sălbatice; în ultimul timp avea un leu crescut de puiandru. Leul lui Câmpineanu era cunoscut în Bucureşti.

— Afacerea meseriaşilor vine în faţa Curţii de Apel. Avocaţii meseriaşilor susţin că delictul e politic, deci cer casarea sentinţei tribunalului şi trimiterea la Curtea cu Juri.

Camera de punere sub acuzare, prezidată de Giuvara, a-sistat de consilierii Dobrescu şi Scarlat Popescu, dă o sentinţă în acest sens. Afacerea e trimisă la juraţi şi meseriaşii liberaţi din arest.

— Două morţi printre oamenii cunoscuţi: doctorul Kalin-deru şi colonel Obedeanu.

D-rul Kalinderu, unul dintre practicianii cei mai distinţi, preşedinte al Clubului Tinerimii, senator liberal şi profesor ia facultatea de medicină. La fel ca doctorii Asaki şi Babeş, nevoind să se supună concursului în faţa profesorilor universitari, aşa cuin prevedea legea, a fost numit profesor ia facultatea de medicină din Bucureşti prin lege specială.

Doctorul Kalinderu era fratele lui Ion Kalinderu, jurisconsult merituos şi mai târziu administrator al domeniilor Coroanei.

Colonelul öbedeanu era un om plin de temperament, luase parte la campania din 1877 şi se distinsese. Demisionând apoi din armată a făcut politică liberală. A fost ales senator, apoi a combătut regimul liberal luptând cu vehemenţă în potriva lui Ddmitrie Sturza pe timpul afacerii Ghenadie.

În ultimii doi-trei ani pierduse orice activitate politică.

— Moravurile politice la 1902 erau aceleaşi ca peste zece, ca peste douăzeci de ani, guvernele erau considerate ca ajunse la capătul existenţei lor, numai după un an de cârmuire sau chiar şi mai puţin.

Astfel ziarele din opoziţie, anunţau în Aprilie 1902, adică numai după un an şi două luni de guvernare, cum că retragerea lui Sturza e sigură. Şi totuşi cabinetul liberal n-a căzut de cât tocmai la sfârşitul lui 1905. A mai guvernat, prin urmare, încă trei ani.

Căderea guvernului era anunţată cu o consecinţă a politicei liberale ostilă

capitalurilor străine. Întocmai ca şi astăzi, când scriu aceste rânduri, liberalii erau acuzaţi că sunt adversarii capitalismului extern. Ziarele independente dar simpatice lui Take Ionescu, anunţă că Sturza şi Ionel Brătianu au şi anunţat că, dacă vor cădeade la putere, vor lupta în opoziţie pe platforma. Naţionalistă împotriva capitalurilor străine.

— Chestia evree şi a emigrărei evreilor revine la ordinea zilei. Iarăşi agitaţie şi iarăşi ameninţări de răscoale. Guvernul începe să expulzeze un număr de evrei.

Ziarul guvernului *L'Indépendance Roumaine* atacă pe unii financiari din străinătate pe care îi numeşte „păsări de pradă" fiindcă, în vederea scadenţei împrumutului de 175 milioane, agită iară/şi chestia evreiască.

Ziarul francez ai lui Carp, *L'Echo de Roumanie* vorbind de apropiata cădere a lui Sturza, spune că diviziunea conservatorilor nu-i va împiedica să ia răspunderea situaţiei fiindcă plecarea lui Sturza va însemna sfârşitul regimului liberal. Ziarul acesta lasă/ să se întrevadă putinţa unui cabinet Carp, ceea ce face mult sânge rău în partidul cantacuzinist.

Adevărul este că situaţia guvernului era critică mai ales din cauza situaţiei financiare. Dar şi neînţelegerile din partid provocau slăbiciunea şi neliniştea.

— O telegramă anunţă o mare catastrofă: oraşul Saint Pierre cu 23.200Jficuiteri din insula Martinica a fost cu totul distrus prâiitr o erupţiune vulcanică. Toată populaţia a pierit, afară dvreo 30 de persoane. Toate corăbiile din port au fost incenţifate. Majoritatea morţilor era populaţia neagră. În oraş se aflau consulii Suediei, Statelor Unite, Angliei, Danemarcei, Spaniei şi Haiti.

Ştirile complimentare au anunţat că au pierit în catastrofă 30 de mii oameni. Niciun consul străin n-a scăpat.

Din cauza cutremurului, o puternică furtună s-a abătut a-supra mării, unde au pierit 15 vapoare cu toţi pasagerii.

Au fost scene de o grozăvie de neînchipuit. Marinarii vaporului „Rodam”, înnebunind de spaimă, s-au aruncat cu toţii în mare. Întunericul era de nepătruns. O ploaie neagră de lavă şi de cenuşe deasă făcea imposibilă apropierea de insulă chiar şi după potolirea erupţiei. Oraşul distrus era

cel mai important port al insulei.

Soldaţii cari au pătruns în oraş după potolirea cataclismului, au găsit în catedrală 3.000 cadavre carbonizate, toate în postura rugăciuni.

Calculele din urmă au arătat că au perit 50.000 oameni, iar alţi 50.000 au rămas fără adăpost.

— La 6 Mai 1902, soseşte în Bucureşti Bernard Lazare, propagandist evreu din Paris. Evreii fac o întinsă propagandă cu mai multe zile înainte, pentru ca populaţia evreiască să-i iasă înainte la gara de Nord, în număr cât mai mare.

În gara de Nord, o imensă mulţime de evrei i-au ieşit înainte. Toţi fruntaşii societăţilor sioniste erau acolo. Când trenul s-a oprit în gară au izbucnit urale asurzitoare. Mulţi evrei s-au repezit să-i sărute mâinile şi hainele. I s-au oferit flori de către femei şi s-au rostit cuvântări.

Trăsura lui Bernard Lazare fu invadată de mulţime, aşa că nu se mai putea mişca. Un bătrân care se agăţase de o aripă fu rugat să ia altă trăsură pentru ca aceea a lui Lazare să poată pleca, dar el răspunse: „Nicio putere din lume nu mă poate urni de

lângă Lazare”.

Cu mare greutate ajunse trăsura lui Bernard Lazare la hotel Boulevard, urmată de alte vré-o 40 trăsuri pline cu câte 10 şi 12 persoane. Mulţimea evreilor urma pe jos, altă mulţime aştepta în jurul hotelului sosirea.

Bernard Lazare a vizitat în timpul zilei toate cartierele evreeşti, cât şi instituţiile, apoi trebuia să ţină o conferinţă în favoarea sionismului. În ultimul moment conferinţa a fost contramandată.

Cauza acestei contramandări a fost o comunicare făcută de guvern cum că, spre a se evita probabilele contramani-festaţiuni, e bine ca Bernard Lazare să renunţe la conferinţă şi să plece din Bucureşti.

În adevăr un manifest antisemit fu răspândit în public, îndată după răspândirea manifestului câţiva fruntaşi evrei au fost chemaţi la poliţie, unde li s-a cerut să sfătuiască pe socialistul şi publicistul francez-evreu, ca să renunţe la conferinţă şi la vizitarea instituţiilor evreeşti, de oarece sunt temeri că se vor produce manifestări antisemite.

În urma acestor sfaturi Bernard Lazare a

părăsit Capitala.

De altfel manifestaţiile ostile începuse chiar să se producă pe strătei, pe calea Victoriei, pe str. Patria şi pe calea Văcăreşti. Numai ştirea plecărei Corifeului evreu le-a potolit.

Această vizită cu scop real de anchetă, pe care evreii le-au pus la cale de atâtea ori, au avut întotdeauna darul de a irita opinia publică împotriva lor.

— O telegramă din Constantinopol, anunţă moartea subită a prinţului Gheorghe Bibescu, fiul fostului domnitor al Munteniei Gheorghe Bibescu sub care a izbucnit revoluţia de la 1848.

Prinţul Bibescu, născut la Bucureşti la anul 1834, a murit, în putere încă, la vârsta de 68 ani. A fost ofiţer în armata franceză, a luat parte la războiul franco-german din 1870, s-a bătut vitejeşte şi a fost făcut prizonier şi internat la Coblentz. A scris mai multe opere, între care *„Retrăite de six mille”*, premiată de Academia Franceză.

Întors şi stabilit în ţară, din cauza unui incident de familie, a intrat în viaţa politică şi a jucat un oarecare rol ca fruntaş al partidului conservator. Un moment s-a

băfriuit ciliar că face operă de pretendent la tron, ceea ce nu putea conveni conducătorilor partidului Din această cauză a părăsit câmpul politicei, spre a se consacra studiului şi scrisului.

— Un scandal judiciar izbucneşte.

Se ştie că prinţul Grigore Sturza a încetat din viaţă lăsând o foarte mare avere. Testamentul deschis era în favoarea soţiei sale Raluca.

Dar iată că un al doilea testament se iveşte. În ziua de 6 Mai se deschide la tribunal un al doilea testament depus de către un domn Alexandru Scarlat Miclescu, care avusese legături de afaceri cu defunctul principe.

Acest testament modifica dispoziţiile primului testament, lăsând următoarele legate:

1. Trei pătrimi din avere următorilor moştenitori: Căpitan Popovici-Sturza, Const. St. Sturza, Dim. Pavelescu-sturza şi Olga Boga Sturza.

2. Din restul averei lasă fiicelor sale naturale: M. Nivoski şi Elena Poni câte 130.000 lei.

4. Lui Nicu Catargiu, ginere 200.000 lei,

cu condiţia de a servi prinţesei! Raluca o pensie de 500 lei lunar.

5. Lui I.C. Barozzi 120.000 lei.

6. Lui Eugen Stătescu 50.000 lei.

7. Fiului său natural Fănică J 150.000.1 er

8. Domnului B. Rathart 8.000 lei.

9. Drei Cardaş 8.000 lei.

10. Drei Sipsom 35.0D0 lei.

11. Dlor Mihail şi C. Sipsom câte 5.000 lei.

12. Domnului căp. Millo 1.000 lei.

13. Celor trei fii ai doamnei Eliza Catarg! câte 20.000 lei.

14. Domnului Al. Se. Miclescu 75 mii lei şi un loc viran la şoseaua Kiseleff.

Şi alte câteva legate mai mici.

Acest testament a fost imediat atacat în fals de către prinţesa Raluca, care era frustrată de suma de 600.000 lei ce-i era lăsată prin testamentul dintâi.

Prinţesa a denunţat ca autor al falsului pe Al. Se. Miclescu.

În acest de al doilea testament prinţul ruga pe avocaţii Take Ionescu şi M. Ferechide să apere pe legatari în cazul când testamentul va fi atacat.

În cazul când Take Ionescu va refuza, îl roagă să numească locţiitor pe avocatul C. Disescu.

O altă dispoziţie din acest testament era aceea care anula donaţiunea de 300.000 lei făcută doamnei Elisa Catargi, sub formă de zestre ipotecată în moşia Dracşani, proprietatea prinţului.

Apariţia acestui! de al doilea testament, cât şi declaraţia în falş a prinţesei, au provocat un mare scandal în societate şi un lung proces. Asupra desfăşurărei peripeţiilor acestei afaceri senzaţionale, din toate punctele de vedere, vom vorbi mai departe.

— La începutul lunii Iunie 1902, s-a iinaugurat, în grădina Ateneului, bustul lui G. Dem. Teodorescu. Au vorbit dr. Mărinescu, profesorul de la Sf. Sava Ion Suchianu, Georgescu-Carpen, dr. C. Severeanu şi Grigore Tocilescu.

— La sfârşitul lunii Iunie moare Take Giani, fruntaş al partidului liberal şi avocat de întâia mână, fost ministru al justiţiei şi fost preşedinte al Camerei.

Giani a murit la vârsta de 64 ani. J/

În partidul liberal era mai mult

partizanul lui C.A. Ro-setti decât al lui Ion Brătianu: când s-a făcut revizuirea Constituţiei la 1884 a susţinut reforma legii de presă în sensul vederilor lui Rosetti. Din cauza unei boli deyrinichi părăsise, de dod ani orice activitate politică.

Take Giani a avut ceasurile lui de notorietate ca avocat. Vorbea curent şi aparţinea acelei scoale sentimentale exprimată prin frazeologie.

Făcea parte din pleiada de avocaţi care însemnau totul în viaţa publică a ţării. De altfel om de treabă, avocat cinstit, liberal convins, n-a fost însă om de guvern. Ca şi Mihai Cornea era mai mult un om al petrecere! adora paharul cu bere şi acorda politicei atât timp cât era trebuincios ca să se însemneze ceva în ţară.

Era un elocvent reprezentant al generaţiei care, cu un mic capital cultural, putea să ocupe locurile dintâi pe scena politică!

— În partidul liberal se observă o mare mişcare de nemulţumire, ceea ce sileşte pe şeful guvernului să facă apel la alte forţe, să întărească cabinetul şi să astâmpere nemulţumirile parlamentarilor cari se

agitau la Hotel du Boulevard. Din această cauză la 11 Iulie 1902 o remaniere a Cabinetului devine necesară.

Această remaniere aduse în guvern pe Eugen Stătescu. Pe Emil Costinescu şi pe G.D. Palade. Ministerul este astfel compus:

Eugen Stătescu, justiţia.

P.S. Aurelian, domeniile.

Emil Costinescu, finanţele.

G.D. Palade, internele.

I. Brătlianu, externele.

C.I. Stoicescu, lucrările publice.

Spini Haret, instrucţia.

Acum va începe lupta cadrelor noi împotriva vechilor cadre, iar cel dintâi ministru ochit va fi Constantin Stoicescu pe care-l va ataca la Ploieşti Alexandru Radovici, un fost socialist, spre a-i lua şefia locală a partidului liberal.

Cu cât se va apropia mai mult de şefie Ionel Brătiami cu atât cadrele noi, adică foştii socialişti, vor deveni mai agresivi.

Această remaniere, ca şi toate celelalte acte de partid, nu însemnau nimic pentru propăşirea vieţedi politice a ţării. Nicio idee nouă, niciun spirit de reformă nu biruia, niciunul dintre noii miniştri nu venea cu un

program menit să însemneze im pas înainte. De loc. Aceiaşi preocupare strâmtă pentru. Satisfacerea ambiţiunilor personale ale câtorva fruntaşi, decretaţi ministeriabili, provocase această remaniere. Este drept că Dimitrie Sturza izbutise, de astă dată, să întrunească pe banca ministerială pe cei mai fruntaşi dintre fruntaşii partidului. Dar liniştea din partid fu de scurtă durată, alte lupte întemeiate pe alte ambiţiuni vor începe cât de curând.

— Spre a răspunde raidului Metz-Bucureşti a ofiţerului de dragoni germani despre care am vorbit mai înainte, d. Căpitan Miron Costin din armata română a răspuns printr-un raid la fel Bucureşti-Metz.

Telegrama din Metz anunţă sosirea căpitanului Miron Costin în cea mai bună stare, tot asemenea şi iapa pe care a călărit-o.

— Cititorii îşi vor fi amintind despre senzaţionalele escrocherii profesate de către doi indiviză: Sion Gherei şi Andronic, omul cu apa de aur. În urma procesului deschis, Andronic a fost condamnat iar după consumarea pedepsei s-a stabilit în Ungaria.

De câteva zile, Andronic şi-a arătat din

nou persoana, ceva mai mult, poliţia a fost informată cum că Andronic operează din nou. Fiind pus în urmărire escrocul a fost arestat. Şi iată ce s-a dovedit.

Prin ajutorul apei lui de aur şi cu concursul câtorva a-genţi, atrăgea în cursă pe naivi; acestora le cerea câteva monede de aur fägäduindu-le că le va da înapoi un număr îndoit de piese.

Farsa era jucată astfel:

Clientul naiv apărea şi dădea lui Andronic 5 piese de aur, de pildă, apoi peste câteva ore, Andronic aducea clientului 10 piese.

Acesta se repezea în oraş să le schime spre a controla dacă cumva piesele nu sunt false, dar piesele fiind adevărate încrederea naivului era câştigată.

Mazeta, astfel convinsă, se întorcea aducând lui Andronic întreaga lui avere spre a fi îndoită; dar în momentul acesta unul din complici apărea de afară, bătea în uşă şi făcea somaţiunile legale. Uşa era, fireşte, deschisă şi toţi cei de faţă erau declaraţi arestaţi.

Atunci Andronic, făcând pe zăpăcitul şi pe disperatul, a-răta clientului o ieşire

dosnică spre a scăpa.

Clientul, foarte bucuros că a scăpat cel puţin cu obrazul curat, fugea, cât mai repede, lăsând banii pierduţi.

Cu acest sistem Andronic a escrocat numeroşi naivi, agonisind, se zicea, aproape 100.000 lei.

Pentru înlesnirea operaţiilor, dânsul avea nu mai puţin de 7 locuinţe precum: în strada Soarelui 5, în Francmasonă 32, în Rodolf 4 etc.

Afacerea face veselia publică, care râde, fireşte, pe socoteala proştilor lacomi de bani câştigaţi fără muncă.

Printre victime au venit să reclame doi călugări de la mănăstirea Cernica: Pimen Georgescu a fost esèrocat cu 7.000 lei iar Hariton cu 3.500 lei.

Comerciantul Vulpeanu din Craiova a fost escrocat cu 3.000 lei.

Comerciantul Tafticos tot din Craiova a fost pingelit tot cu 3.000 lei.

La timp voi arăta care a fost soarta lui Andronic.

— Procesul falsului testament Grigore Sturza intră într-o fază mai acută.

Nicu Catargiu, care, arestat odată,

fusese liberat repede, este arestat a doua oară.

Arestarea acestui personagiu, care era ginerele unui prinţ, personagiu care fusese de mai multe ori deputat şi aparţinea elitei moldovene, face vâlvă. Nicu Catargiu este arestat ca complice în falsificarea testamentului dimpreună cu avocatul Barozzi, tatăl eminentului violonist Socrat Barozzi.

Mandatul este confirmat şi ambii sunt depuşi la Văcăreşti.

Instrucţia face investigaţiuni dar nu poate descoperi dovezi materiale.

În timpul acesta intră în scenă un nou personagiu bănuit a fi autorul grafic al testamentului.

Acesta era un foarte dibaciu, imd. Talr al scrisului altora, era un adevărat artist. Pentru astfel de falsuri fusese arestat în temniţa Văcăreşti. Acolo s-a întâlnit cu Miclescu cu care a legat prietenie. De aci bănuiala cum că autorul material este acesta îndemnat fiind de Miclescu.

Dar testamentul cel fals a fost identificat tocmai fiindcă avea greşeli grosolane de imitaţiune.

Când afacerea a venit înaintea tribunalului acest personagiu a tăgăduit cu vehemenţă vinovăţia spunând că acele greşeli dovedesc în destul cum că nu el – un adevărat artist în arta imitaţiunei – ar fi autorul. Şi a cerut o expertiză pe loc. A declarat că va imita imediat oricare iscălitură, fără ca autorul să recunoască semnătura sa pusă alături de semnătura imitată. /

Expertiza s-a făcut pe loc. Grefierul a semnat pe o coală de hârtie, apoi omul nostru, acoperind cu mâna hârtia, a semnat de desubt sau deasupra imitând iscălitura grefierului. Şi a remis acestuia hârtia. Dar grefierul nu a putut spune care este imitaţiunea.

În cele din urmă au rămas sub acuzaţie numai trei persoane: Al. Se. Miclescu, Nicu Catargiu şi avocatul Barozzi.

Testamentul era făcut cu şiretenie, căci, în afară de persoanele pe care le-am arătat mai sus, erau trecuţi ca beneficiari prinţul moştenitor Ferdinand” şi Eugen Stătescu, marele avocat.

Dar când, la deschiderea testamentului s-a văzut că aceste persoane figurau şi ele,

atât prinţul cât şi Stătescu au venit la tribunal şi au declarat că renunţă la moştenire.

Procesul s-a înfăţişat înaintea tribunalului de Ilfov, principalul apărător al domnului Nicu Catargiu fiind Mişu Ferichide. Dar toţi trei acuzaţii au fost condamnaţi. La Curte, însă, Nicu Catargiu şi avocatul Barozzi au fost achitaţi. A rămas osândit numai Al. Miclescu.

— Partidul junimist ţine un congres în sala teatrului Lyric. Au venit delegaţi din toată ţara şi s-au rostit discursuri cu tendinţa de a impresiona opinia publică şi a o lăsa să creadă cum că junimiştii vor urma liberalilor la putere. Dar opinia publică nu a rămas de loc (impresionată.

Acesta era bunul obiceiu al vremurilor.

Întrunirea, convocată sub stăruinţa lui Nicu Filipescu, care era om de acţiune, avea scopul de a interesa publicul la actele partidului, prezidat de Petre Carp şi de a determina pe naivi să creadă i cum că, dacă junimiştii au început să se agite, aceasta înseamnă că au sorţi de a veni la putere. Dar soarta partidelor era hotărâtă de către regele Carol care ştia câtă forţă electorală

reprezintă redusul partid al lui Carp.

— Acum câteva cuvinte spre a arăta cum a intrat în scena politică d. J. Th. Florescu, ajuns, la un moment dat, unul dintre cei mai puternici electori ai Capitalei.

D. Florescu devenise „om al zilei” ca judecător de instrucţie, felul său de a ancheta pe bănuiţi, manoperüe şi toate şireteniile ce întrebuinţa spre a descoperi crimele, îi crease o legendă.

Îmi amintesc căi, odată pe când ancheta o ceată de ţigani acuzată că omorâse, s-a gândit să înspăimânte pe arestaţi deghizându-se într-o noapte în stafie.

În adevăr, într-o noapte brăzdată de tunete şi fulgere, judecătorul Florescu apare în odaia unde dormeau ţiganii, înfăşurat într-un cearşaf alb. Deşteptaţi din somn în zgomotul unor tingiri ciocnite de din afară de către gardiani, ţiganii aud vocea sepulcrală a stafiei1 acuzându-i şi ameninţându-i cu moartea.

Ţiganii, în spaima lor nocturnă, crezând că, în adevăr, sufletul victimei a venit să-i sugrume, au căut în genunchi şi au mărturisit crima.

Faima judecătorului de (instrucţie

Florescu era atât de mare, în cât cele două partide din opoziţie se băteau, care mai de care, să-l cucerească. Atât Nicolae Filipescu, cât şi Gheorghe Cantacuzino puneau un mare preţ ca să-l aibă

Dar iată că întâmplarea vine să rezolve problema.

Întâlnesc pe calea Victoriei pe d. Florescu. Cum mă vede scoboară din trăsură şi măj roagă să-l prezint lui Gheorghe Cantacuzino. Îmi spune că Nicu Filipescu îl solicită şi-i propune şefia electorală a Capitalei, dar nu crede că ar face bine să primească oferta.

În aceeaşi zi mă duc la şeful partidului conservator şi-i comunic noutatea. Gheorghe Cantacuzino e încântat şi radios.

— Domnule Bacalbaşa, îţi voi rămâne recunoscător dacă îmi vei aduce pe Florescu. Te rog din suflet să nu-l scapi căci va fi pentru partid o achiziţie foarte importantă.

Luându-mi un aer plin de importanţă am dat bătrânului şef asigurări formale, iar a doua zi, răsturnaţi într-un Muscal de lux, – plătit, bineînţeles, de Florescu – am tras la scara Nababului.

Am fost primiţi în micul salonaş rezervat intimilor, din vechea casă boierească ce a dispărut.

Şedinţa a fost lungă şi a ţinut până ce a înserat. Când am ieşit d. Florescu era cam decepţionat, entuziasmul nu-i era mare.

— Nu prea văd ce are să fie, îmi zise el, fiindcă nu mi-a făgăduit nimic.

— Lasă, îi spun eu, are să fie bine. Eşti activ şi inteligent, afară de asta Cantacuzino ţine mult să te aibă, deci n avea nicio grijă.

În adevăr, şeful partidului recomandă pe noul membru al partidului generalului Lahovary, şeful Capitalei. Iar acesta, constatând repede că amicul Jean Tehaş – căci astfel supra-numiau zeflemiştii pe D-l Florescu – are stofă, Ta numit şef al coloarei de Albastru.

— Pe la începutul lui August 1902 moare în închisoarea Văcăreşti escrocul Andronic.

Câteva zile înainte de moarte a încercat să se sinucidă cu o soluţie mercurială, dar observat la timp a fost împiedicat.

Într-o zi Andronic s-a plâns de dureri de cap, apoi s-a prăbuşit. Peste câteva ore şi-a revenit în fire, însă când a văzut pe judecătorul de instrucţie venit să-i smulgă

secretul ascunzătoarei presupuse unde îşi are banii, a căzut din nou şi a murit.

Au fost bănuieli. S-a bănuit că, spre a-i smulge acest secret, instructorii l au supus la un tratament crud, poate chiar Tău şi torturat. La autopsie însă medicul legist a constatat hemoragia cerebrală.

Judecător de instrucţie era atunci d. Stelian Popescu, actualul director al ziarului *„Universul”.*

Într-un ziar a apărut atunci un articol de reportaj care da seama despre destăinuirile pe care Andronic le-ar fi făcut unei persoane al cărei nume n-a fost pronunţat. În acest articol Andronic destăinuia că, după ce şi-a făcut osânda de doi ani în România, a trecut în Austria, unde a deschis un panopticum şi a câştigat 2 milioane. Apoi a trecut în Franţa unde a dus o viaţă de desfrâu. Dar la Monaco a fost acaparat de alţi escroci mai dibaci cari ăl-au luat toţi banii la jocul de cărţi; aşa a rămas din nou sărac.

Articolul sfârşia cu mărturisirea cum că are mulţi bani ascunşii dar că i pare rău că nu-i poate lăsa copiilor săi, o fată şi un băiat.

Articolul avea toate înfăţişările unuia din acele articole făurite pentru delectarea publicului, deci întreaga afacere cu milioanele câştigate în Austria, era numai un basm.

Fiul lui Andronic trăieşte; el era intendent la un club din Capitală, dai şi-a schimbat numele.

— La 10 Septembrie a murit în Germania la Bad Neuheiiu George Filipescu, mareşalul Palatului. Mareşalul a murit la vârsta de 62 ani.

Crescut în Austria şi Germania, la întoarcerea în ţară a intrat în armată apoi a fost aghiotantul lui Vodă Cuza.

George Filipescu era, fireşte, un amic al Germaniei şi un devotat al regelui Carol.

Era proprietarul faimoasei case din strada Dionisie clădită de Liebrecht, un francez venit în România, favorit al lui Vodă Cuza şi director al Poştelor şi Telegrafelor.

Aceste case au şi un imens parc care se întinde în faţă. Grădinei Icoanei.

Iată şi o anecdotă asupra lui Filipescu.

Iancu Bălăceanu, fost mult timp ministru plenipotenţiar al ţărei, nu iubea de loc pe Filipescu. Fire foarte independentă,

Bălăceanu era foarte bătăios şi foarte de duh. Se spunea că este fiul natural al lui Grigore Vodă Ghica.

Odată fiind o recepţie la Palatul regal, Bălăceanu, care era în concediu la Bucureşti, fu invitat şi el. Filipescu cum îl văzu, îl ieşi înainte şi cu un ton foarte rece şi solemn, îi dădu instrucţii asupra locului unde trebuie să se aşeze. Bălăceanu, e-nervat de această lecţie, îi răspunse. În limba franceză:

— *„Monsieur, vous êtes trop cassant pour un homme qui est dans la vaisselle”.*

Acest cuvânt de spirit a făcut deliciile saloanelor bucureştene câteva săptămâni.

Bine înţeles că mareşalul, când auzi această ripostă, întoarse spatele şi fugi repede fără a mai aştepta restul.

Iancu Bălăceanu a murit câţiva ani – 2 sau 3 – înainte de marele război. Despre dânsul se povesteşte că a avut multe astfel de riposte.

Odată, pe când era agent diplomatic al României la Paris, a plecat din ţară, cu destinaţia pentru Franţa, în tovărăşia lui Constantin Olănescu. Ajunşi la graniţa Franţei s-au dat jos spre a fi supuşi

controlului vamal.

— Aveţi ceva de declarat, întrebă inspectorul vamal? Ambii români aveau câteva pachete de tutun pe care le declarară. C. Olănescu fu lăsat să treacă dar Bălăceanu inspiră oare care bănuieli inspectorului căci acesta îi scotoci toate geamantanele şi i verifică obiect cu obiect.

Băilăceanu fierbea şi înjura pe româneşte. Inspectorul nu găsi nimic.

După ce Bălâceanu îşi aşeză din nou lucrurile, strigă pe funcţionar.

— D-le inspector! D-le dmspector...

Funcţionarul se întoarse şi întrebă pentru ce 3 chemat.

— Aţi uitat să mai căutaţi undeva, îi strigă Bălâceanu.

— Unde, domnule, întrebă vameşul.

— Dans le fond de mă culotte. (În fundul pantalonilor).

Imediat scandal. Numai după ce Bălâceanu dovedi, cu actele ce avea, că este agent diplomatic al României, scăpă de un proces de ultragiu.

— Face senzaţie în toate cercurile o notă pe care guvernul american al Statelor Unite a trimis-o reprezentanţilor săi de

pretutindeni în chestia evreilor din România.

Nota spunea că deşi Statele Unite n-au semnat tratatul din Berlin, totuşi se cred îndreptăţite a interveni şi a cere ca guvernul român să respecte acel tratat în ceea ce priveşte pe evrei.

Această notă era motivată de marea emigrare de evrei din România.

Apoi nota adăuga: „Aproape nimeni nu-l oprit să emigreze în Statele Unite, afară de cei cu totul lipsiţi de mijloace, delincvenţii şi acele persoane care suferă de vreo boală contagioasă incurabilă.

Esenţial e ca emigrarea să aibă un caracter voluntar. În consecinţă se opun dificultăţi acelor emigranţi a căror emigrare din alte state e sprijinită sau silită.

Se tratează în mod mărinimos emigranţii străinii pentru a se aduce un folos Statelor Unite, dar nu spre a se crea un loc de refugiu pentru elementele nedorite de un alt stat.

Situaţia evreilor români în număr de vreo 400.000 e de mulţi ani obiectul de preocupaţie serioasă a Statelor Unite. Persecutarea acestei rase sub dominaţia

turcească a determinat o aspră intervenţie din partea Statelor Unite în 1872.

Pentru toate aceste motive tratatul din Berlin, care înlătura această nedreptate stipulând că în România nu se va face nicio deosebire de religie, a fost salutat cu mulţumire de America. România, în decursul vremii, a făcut iluzorii o mare parte din condiţiile esenţialmente juste ale acestui tratat.

Evreii români sunt excluşi de la funcţiile de Stat, cariera de oameni de ştiinţă, agricultori şi nici nu pot semăna pământul ca simpli muncitori. Ei sunt opriţi să locuiască la sate. În oraşele unde sunt siliţi să trăiască ca lucrători sau salariaţi pot fa întrebuinţaţi numai în proporţia de unul la doi lucrători din România.

Guvernul Statelor Unite nu poate tăcea faţă de o nedreptate internaţională. El trebuie negreşit să ridice protestul său împotriva tratamentului la care simt supuşi evreii în România. Nu numai fiindcă are un motiv inatacabil de a protesta în contra nedreptăţei ce rezultă din această situaţie pentru Statele Unite, ci şi în numele umanităţei 4.

Etc, etc.

În presa străină nota este comentată în diferite feluri. *Pester Lloyd spune:* că, 4 mpreună cu celelalte state balcanice care ţineau să devie independente, şi România a asurzit pe amicii săi cu vaiete, arătând că e. Din pricină că e creştină are atât de mult de suferit de la apăsători, dar de-abia şi-a câştigat independenţa şi a devenit ea însăşi împilătoare tot pe motive religioase4.

Berliner Tageblatt scrie: „Acum de-abia, când cunoaştem textul Notei americane, putem să ne dăm seama de importanţa pasului făcut de guvernul american. Nota secretarului de Stat Hay e un apel către umanitate ale cărei principii au fost călcate în picioare de statul boierilor români”.

Allgemeine Correspondentz spune că: „România n-a primit nicio notă din partea Americii, care nici n-ar fi fost în drept să trimită o astfel de Notă întrucât evreii nu emigrează din România fiind expulzaţi.

Legea meseriilor care a provocat emigrările, este copiată exact după legile marilor state europene. Emigrările se datoresc cauzelor economice din ultimii ani”.

Ziarul *Patrie* din Paris critică procedura guvernului Statelor Unite. Cere guvernului francez să nu se anâestece în această chestiune deoarece România este stăpână în casa ei”.

Neue Freie Presse comentează Nota cu cea mai mare vehemenţă contra României. Acest ziar spune că „nimeni nu va putea nega că România îşi bate joc de toate noţiunile de civilizaţie, umanitate şi dreptate”.

Ziarul *Post* din Berlin spune că nu legea meseriilor română e cauza Notei americane ci numai oare care intrigi spre a provoca căderea hârtiilor române.

Presa lumii întregi comentează Nota americană, iar în România produce fierbere.

Presa din Bucureşti, în majoritate, dezaprobă nota.

Epoca, ziarul carpist, spune că numărul evreilor în America e foarte mic, dar cum rămâne cu doctrina lui Monroe care opreşte America să intervie în afacerile europene?

L'Indépendance Roumaine, ziar liberal, zice că acum bărbaţilor de Stat americani le rămâne să împace Nota cu doctrina lui Monroe; de altfel Nota nu va avea niciun

ecou.

Ziarul, *patriotul”* al cărui director şi proprietar eram, a-cuză pe Sturza *şv Ai* cere să apere ţara împotriva scandaloasei intervenţiuni americane care ne atinge pe toţi.

Sistemul evreesc era neschimbat, de câte ord evreii sufereau câte o neplăcere în ţară, întotdeauna se adresau streină-tăţei spre a face presiune asupra României. Toată presa evree din străinătate e contra României.

— La 16 Septembrie anul 1902 marele romancier francez Emile Zola, atât de celebru de pe urma afacerii Dreyfus, a murit asfixiat cu gazul de luminat al camerei unde dormea.

În aceeaşi cameră/ se afla soţia roimancierului şi un căţel. D-na Zola şi căţelul au scăpat cu viaţă.

D-na Zola a declarat că deşteptându-se noaptea cu mari dureri de cap a rugat pe soţul ei să deschidă fereastra. Zola se sculă, făcu înconjurul patului apoi căzu jos, pe când ea a leşinat şi n-a mai putut da alarma.

Emile Zola era născut la 1840; tatăl său era un inginer italian. Cariera şi-a început-o

ca funcţionar comercial în librăria Hachette.

— Face senzaţie un discurs rostit de Dimitrie Sturza, ministrul de război, la fortul Ştefăneşti, pe care s-a dus să-l viziteze. Acolo primul ministru a declarat că România n-are nici 100.000 oameni pregătiţi şi că, îl n timpul conflictului cu Bulgaria n-am fi fost în stare să intrăm în campanie. Cu acel prilej Sturza a propovăduit economiile în armată spunând că decât o mare oştire nepregătită, neechipată şi rău formată, este destul să avem una numai de 100.000 oameni, însă bine pregătită.

Acest discurs a stârnit, numai decât, o furtună.

În calitate de director al ziarului „Patriotul" am luat un interview generalului Lahovary.

Iată desluşirile date de către fostul ministru de rătfboiu conservator. Ele arătau care erau forţele militare pe care le avea sau trebuia să le aibă România.

I.

— În primul rând, ce credeţi despre afirmaţiunea domnului Sturza că decât să avem o armată pe hârtie de 300.000

oameni, mai bine am avea o armată reală de 100.000?

R.

— Această afirmaţiune dovedeşte profunda ignoranţă a celui care a făcut-o. În organizaţia oştiirei noastre nu este nicăieri vorba de 300.000 oameni. Negreşit dacă socotim pe toţi românii între 21 şi 46 ani datori să facă serviciul militar, avem o armată de 400.000 oameni, dar dacă ţinem seama de cadrul organizaţiei noastre militare cu 4 corpuri de armată, şi o diviziune activă, oştirea noastră este de 140.000 oameni plus o armată de rezervă de 60.000. Prin urmare când d. Sturza vorbeşte de 100.000 oameni nu şi dă seama că, cu o simplă vorbă, a suprimat trei divizii.

Această sumă de 200.000 oameni constituie forţa noastră armată, şi pot adăuga, că nici aşa nu suntem superiori Bulgarilor.

Azi, dacă nici cu această forţă nu suntem superiori vecinilor, îşi poate închipui ţara unde ne-am găsi cu armata ideală a domnului Sturza, cea de 100.000 oameni.

I.

— Dar ce este adevărat în declaraţia

domnului Sturza că armata n-are echipament şi muniţii?

R.

— Aci începe marea vinovăţie a guvernului liberal prezidat de d. Sturza.

Când am lăsat ministerul de război în 1895 armata avea* 50 milioane cartuşe care constituie stocul de război. Acest. Stoc trebuia să rămâie intact, adică în fiecare an trebuia să se prevadă suma pentru confecţionarea a 10 milioane cartuşe. Ei bine, când am revenit la ministerul de războiu' în 1899 nu am găsit decât 13 milioane cartuşe şi 25 lovituri de tun. Imediat eu în am pus pe lucru aşa că, atunci când a izbucnit afacerea Mihăileanu, armata avea 33 milioane cartuşe şi un mare număr de obuze.

După alte amănunte generalul Lahovary recunoaşte că armata are mari lipsuri, însă aceasta datorită economiilor necugetate ale lui Sturza.

Acest interview arunca o urâtă lumină asupra lipsei de îngrijire a guvernelor noastre în ceea ce priveşte puterea armată a ţărei.

Deşi era de prevăzut cum că într-un

viitor, nu tocmai depărtat, un nou război trebuia să izbucnească în Europa, deşi în acest război România era sortită să joace un rol foarte activ, lotuşi atât regele Carol, cât şi guvernele sale, nu au vrut să facă mai mult pentru ca să dea României o armată potrivită şi cu populaţia, şi cu bogăţia, şi cu menirea ei viitoare.

Pe când vecina Bulgaria cu o populaţie aproape pe jumătate cât a României şi cu o bogăţie cu mult mai pre jos, făcea silinţe mari ca să aibă o armată superioară celei române, la noi nu era nicio grijă. Regele Carol urma instrucţiile Berlinului şi Vienei care înţelegeau că armata română în timp de rătsboiu să fie doar o anexă a trupelor austro-germane. Pentru acest cuvânt, când a izbucnit marele războiu’ mondial şi-i când România a intrat în campanie la 1916, oştirea ei ducea lipsă de toate; de aceea nu am avut nici artilerie grea, nici aeroplane.

În tot timpul domniei lui Carol I, cele două partide de guvernământ, cel liberal şi cel conservator, îşi închipuiau că dau dovadă de mare patriotism dacă, în parlament, nu discutau niciodată bugetul ministerului de război.

Cifrele acestui minister erau, întotdeauna votate în bloc, ţara plătea dar ţara n-a ştiut nliici odată care îi sunt puterile militare organizate.

Cele ce se petreceau în vecinătate erau lucruri străine pentru ele.

Această politică s-a răzbunat foarte dureros la 1916.

— În ziua de 26 Septembrie au sosit în Bucureşti un număr de 17 studenţi italieni, în cap cu preşedintele lor Giglio Toos. Aceştia sunt membrii: societăţii italiene „Corda Fratres”.

Primirea în gara de Nord a fost foarte entuziastăl. S-au împărţit vreo 2000 bilete de peron. Au asistat peste 20 de societăţi cu drapelele, şi un foarte numeros public.

Erau anunţaţi 60 studenţi, însă la Congresul ţinut la Veneţia de către studenţii italieni, studenţii filosemiţi au declarat că refuză să vie în România.

Jacchia, şeful filosemijilor şi preşedintele Congresului, a părăsit grupul celor 17 cu majoritatea congresiştilor.

Studenţii italienii au fost obiectul unor foarte călduroase manifestaţii de simpatie în tot timpul şederei lor în Bucureştşi. S-a

dat un banchet la cercul italian. i –

Totuşi micul număr de studenţi italienj de puţini tocmai din cauza chestiei evi. Seştirra, cât în parte, entuziasmul cordial.

De la Bucureşti studenţii italieni s-au dus la Sinaia unde au fost primiţi de regina Elisabeta.

— Se răspândeşte ştirea că regele Carol va face o vizită prinţului Bulgariei şi va merge şi la Plevna.

În ziua de 29 Octombrie regele Carol a părăsit Capitala spre a debarca la Rusciuk.

În cercurile politice vizita aceasta e socotită ca fiind impusă. Generalul Lahovary la o întrunire publucă ţinută la Galaţi a spus că vizita este o umilire pentru România.

Adevărul e că vizita nu era populară nici în România şi nici în Bulgaria.

Generalii Lahovary şi Manu, în calitate de generali de rezervă cari au luptat la Plevna, au fost invitaiţi de rege să-l însoţească în Bulgaria, dar amândoi au refuzat.

După o primire oficială la Rusciuk s-a dat un prânz în onoarea regelui Carol. S-au rostit şi două toasturi de către prinţul

Bulgariei şi regele României.

A doua zdl regele nostru a plecat la Plevna şi a vizitat elimpiile unde s-au desfăşurat crâncenele bătălii de la 1877. Apoi, luând loc pe vaporul Krum, a debarcat la Turnu-Mă-gurele.

Cu prilejul acestei vizite ziarul rus *Novoye Vremea,* explică vizita prin faptul că România a rămas izolată în Peninsula balcanică.

Politica externă a României e greşită fiindcă ţara e guvernată de oameni streini de adevăratele interese ale ţării. România trebuie să-şi schimbe politica. Ideea panromână aşteaptă realizarea de la Vest nu de la Est. De la un război cu Rusia nu poate aştepta o mărire teritorială, dovadă puţinul timp cât a putut stăpâni cele trei judeţe din Basarabia.

— La începutul lui Noiembrie se fac alegeri generale pentru comunăf la colegiul I guvernul biruie în majoritate, dar câteva consilii nu pot fi alese căci se declară balotaj din cauză că sunt peste tot trei liste în prezenţă: liberală, junimistă şi conservatoare.

În Bucureşti liberalul întrunesc 1843

voturi, conservatorii 1260 şi junimiştii 677. Majoritatea din 3869 fiind 1935 nicio listă n-a putut triumfa. Au mai fost balotagii la: Câmpulung, Piteşti, T.

— Jiu, Roman. La Tecuci şi Drăgăşani au izbutit listele conservatoare.

Pretutindeni – afară de Buzău – lista conservatoare e mult mai sus decât lista junimistă.

Indicaţia electorală este dată.

— În partidul liberal nemulţumiţii iarăşi se agită, şi de data aceasta, G.D. Palade este atacat din toate părţile. O remaniera ministerială se impune din nou.

G.D. Palade este din guvern spre a nu mai reintra, iar Vasile Lascar ia portofoliul internelor, C. Stoicescu trece de la lucrări publice la domenii şi D. Sturza ia interimatul lucrărilor publice.

Intrarea lui Vasile Lascăr în guvern înseamnă o nouă eră pentru guvernarea liberală. Vasile Lascăr vine cu reforme însemnate. El reformează poliţia, el aduce multe schimbări în moravurile administraţiei iar trecerea lui pe la Ministerul de interne face epocă.

Orator parlamentar distins, cap logic dar

fire autoritară. Vasile Lascăr era un om de guvern.

Venind în capul departamentului internelor numeşte ca prefect de poliţie pe Iancu Saita avocat, fost secretar al Camerei de comerţ şi atunci consilier comunal. Saita a candidat pentru postul de prim ajutor de primar dar n-a întrunit decât 6 voturi din 31 votanţi. Această cădere Ta adus în capul poliţiei.

Iancu Saita a fost unul dintre cei mai buni prefecţi despre care se vorbeşte şi astăzi încă la poliţie şi numai în bine.

— O veste foarte tristă ne soseşte: Ion Raţiu, preşedintele fostului Comitet naţional ardelean şi cel d'întâiu implicat în procesul Memorandumului de la 1894, a murit. Un mare şa hotărât luptător pentru cauza naţională a pierit cu el.

— Noul Consiliu Comunal al Capitalei se întruneşte şi alege primar cu unanimitate de voturi pe C.P. Robescu. Întâiul ajutor de primar este ales Ion Cezărescu avocat contra lui I. Saita numit a doua zi prefect de poliţie.

— La 7 Decembrie încetează de a mai trăi, la vârsta de 62 ani Mina Minovici,

proprietarul şi directorul revistei economico-financiar: *Curierul financiar.*

Minovici – unchiul doctorilor Minovici, – a fundat cel” dintâi ziar financiar serios care a avut o viaţă destul de lungă. Era un ziarist de rasă, a luptat întotdeauna pentru întrunirea ziariştilor în Asociaţii de presă, a fost un apărător călduros al libertăţii presei.

Era o figură foarte cunoscută a Bucureştilor, am putea spune: un tip bucureştean. Om foarte afabil şi bun camarad.

ANUL 1903

— Anul 1903 aduce o ştire de senzaţie: ziarul *La Roumanie* organul partidului conservator de sub şefia lui Gheorghe Cantacuzino, dar sub directa conducere a lui Take Ionescu, publică un articol în care atrage atenţia asupra situaţiei tulbure din Balcani. Articolul stărue asupra pretenţiei unora dintre ţările balcance de a-şi mări teritoriul, adăugând că aceasta nu să ar putea face fără ca România să primească compensaţii.

Bine înţeles articolul vorbeşte de Bulgaria şi aminteşte că România nu are o graniţă strategică la Sud.

Nu trebuie să uităm că, de când cu asasinarea lui Mihăi-leanu, în România se născuse curentul antibulgar în toate stările sociale. Taţi Românii vedeau în Bulgaria duşmanul zilei apropiate iar în Bucureştii se profita de toate împrejurările pentru ca să nască manifestaţiuni antibulgare. Şi cu toate acestea, guvernele câte s-au succedat la cârmă, timp de 15 ani deşi cunoşteau, nu numai tendinţele politicei bulgare, dar încă şi puternica pregătire militară a vecinului din dreapta Dunării, n-au dat decât un preţ mediocru acestor prevestiri.

Articolul ziarului lui Take Ionescu semnala un fapt care trebuia să silească guvernele romaneşti să aibă ochii aţintiţi asupra Dobrogei şi a graniţelor sale.

— La începutul lui Ianuarie moare Mihail Mitllineu vechi diplomat de carieră al României. A reprezentat ţara la Bruxelles, Belgrad şi Constantinopol. A scris şi tipărit o colecţdune a tratatelor şi Convenţiilor României de la 1363 la 1874. Drepturile Românilor bazate pe tratate şi România în 1876, toate în limba franceză. A fost o figură interesantă în diplomaţia noastră. A murit la 66 ani.

— În acelaşi timp moare la Galaţi la 61 ani şi un veteran al scenei româneşti, actorul Alexandru Vădicescu.

Actor de mare talent, a jucat mai des prin Moldova, împreună cu fratele său mai mare Ion Vlădicescu şi cu eminenta artistă Fani Tardini.

A avut vremurile sale de glorie şi a murit sărac şi uitat.

În Bucureşti a jucat cu trupa lui pe la 1880, în sala teatrului „Dacia”.

— În prima săptămână a lui Ianuarie 1903 izbucneşte o afacere senzaţională zisă „Afacerea tragerilor ialşe de la ministerul de finanţe”.

Această afacere se rezuma în operaţiunea de tragere la sorţi a titlurilor de rentă ale Statului la epocile legale, însă numerele însemnate ca ieşite nu erau cele ce ieşiau în adevăr, ci numerele unor persoane interesate care plăteau, bine înţeles, acest serviciu.

Rentele fiind scăzute la acea epocă, iar Statul achitând titlurile ieşite la sorţi după valoarea nominală, diferenţa dintre curs şi valoarea aceasta era câştigul.

Îndată, după cele dintâi: constatări ale

parchetului, au fost arestaţi doi funcţionari de la ministerul finanţelor, adică şeful contabilitate! şi directorul datoriei publice. S-a ordonat şi a-restarea unui bancher evreu; acesta a fost arestat la Nisa unde petrecea carnavalul. Arestarea a mai atins şi pe un alt bancher evreu în Bucureşti.

Această afacere a provocat o vie agitaţiune pe piaţă, căci cu încetul s-au descoperit şi alţi vinovaţi şi s-au făut încă şi alte arestări. Vom ţine pe cititori în curent cu acest proces.

— În ziua de 12 Ianuarie se fac 8 alegeri legislative parţiale, dar guvernul nu poate izbuti decât într-un singur colegiu, la I-ul de Cameră dtto Dâmboviţa, unde d. Vintilă Brătianu este ales cu 197 voturi contra 170 date candidaţilor junimist şi cantacuzinist.

În schimb Gheorghe Cantacuzino este ales senator la Muscel şi Take Ionescu deputat la Romanaţi.

În celelalte cinci colegii, balotagii din cauză că cele două fracţiuni conservatoare au liste deosebite.

Guvernul a pierdut situaţia în ţară, aceasta este acum văzut.

Dar reaua situaţie electorală a

guvernului e datorită şi nemulţumirilor din partidul liberal.

În urma venirea lui Vasile Lascăr la ministerul de interne partidul liberal este în fierbere. Reformele anunţate de acesta, reforma poliţiei, reforma administrativă, reforma comunală, au produs supărări şi ostilitate violentă; mulţi dintre bătrânii fruntaşi ai partidului s-au înscris pe faţă în contra reformelor.

Ca o manifestaţiune în contra ministrului de interne, a-ceşti nemulţumiţi au lucrat în alegerile parţiale contra candidaturilor guvernamentale.

Frământările în partid vor continua de acum şi vor slăbi neîncetat guvernul până în iarna anului 1904, când cabinetul Sturza se va prăbuşi.

Tot vechia istorie a mediocrităţilor cari vor să ia locul oamenilor de valoare.

Revolta împotriva reformelor aduse de Vasile Lascar nu era revolta împotriva legilor autoritare pe care le prezenta, în realitate era manopera politică împotriva omului de valoare care nu trebuia lăsat să se întărească, să devină popular în partid şi în ţară şi să ameninţe cariera altora cari

aşteptau, nerăbdători, să le vină rândul la întâietate.

Nu legile lui Lascăr supărau, dar Lascăr, însuşi, era supărător; de aceea trebuia surpat cu orice preţ.

— Din Ploieşti se anunţă, moartea lui C.T. Grigorescu, Vechiu liberal din garda lui C.A. Roseti şi Ion C. Brătianu, şeful multă vreme al liberalilor din Prahova, timp de 26 ani directorul ziarului *Democratul.* A fost o minte deschisă ideilor democratice şi o natură onestă şi independentă. A murit la 76 ani.

— Afacerea tragerilor falşe de la ministerul finanţelor se complică, iar numărul acuzaţilor creşte.

Un funcţionar învinuit se sinucide aruncându-se din trenul care-l aducea la Bucureşti. Alţi bancheri sunt arestaţi sau bănuiţi. Casierul şi în acelaşi timp, procurăstul Băncii CHiriso-veloni este arestat şi depus. Acest procurist e acuzat că, în tovărăşia altor bancheri, a săvârşit şantagii pe lângă Casele de bancă din Berlin.

Dar să aşteptăm dezvoltarea anchetei.

Până atunci să vedem ce face

parlamentul.

— Parlamentul votează două legi importante, două reforme de multă vreme aşteptate în ţară. Întâia reformă este: desfiinţarea accizelor comunale, adică a taxelor de barieră, a doua: reforma poliţiei Statului

Accizele sunt desfiinţate deodată cu barierile. Reforma ministrului de finanţe Emil Costinescu este următoarea:

Statul încasează, prin funcţionarii săi, taxele cuvenite comunelor asupra articolelor de consumare. Cu aceste taxe formează un fond spedial, din care împarte tuturor comunelor cota ce li se cuvine. Acest regim durează până azi.

Vasile Lascăr prezintă proiectul de reformă a poliţiei, care provoacă nemulţumiri mari, atât în parlament, cât şi în lumea personalului poliţienesc. Totuşi, legea e foarte bună şi la timp venită. Împotriva ei protestează interesaţii adică oamenii cari trăiau din abuzurile regimului în vigoare.

Prin această reformă se impun condiţiile de admisibilitate în poliţie, viitorii comisari nu vor mai fi decât titraţi, adică licenţiaţi şi

doctori în drept; vechii practicanţi, cari au stagiul, vor putea rămâne, dar alţi oameni fără titluri nu vor mai putea fi numiţi.

Această reformă, care a întâmpinat atunci o violentă împotrivire din partea vechilor cadre liberale, doritoare de a răsturna pe ministrul de interne, a fost însă, o reâormă binefăcătoare care a dat voie, încetul cu încetul, cadrelor poliţieneşti să se reformeze şi să întinerească.

Datorită* inculturii generale şi unei rele educaţii politice, cele două partide de guvernământ, aveau urâtul obicei de-a combate la adversari toate actele chiar şi pe cele mai folositoare. Mai ales atunci când o reformă era rău înţeleasă şi se prezintă nepopulară, partidul din opoziţie recurgea la o urâtă demagogie. Aşa s-a întâmplat cu reformele lui Vasile Lascăr.

Omul acesta înzestrat cu un solid spirit practic şi cu multă voinţă, avea oare care aplicări autoritare şi chiar reacţionare, însă era om modern din multe puncte de privire şi era şi om de cârmuire.

Împotriva lui s-au coalizat atunci mare parte din liberali – pentru motivele arătate mai sus – cât şi partidul conservator spre a-

şi atrage pe toţi poliţiştii cei vechi pe care, îi a-tingea legea propusă.

— În dimineaţa zilei! de 1 Februarie 1903 o crimă e descoperită în casa cu No. 9 din str. Teatrului. O doamnă, Urdăreami, veni să vadă pe proprietara casei, d-na Agapia Străchinescu, o văduvă octogenară şi de o rară zgârcenie.

Străchineasca locuia la etajul de sus, iar etajul de jos era închiriat unul avocat, Oteteleşanu.

Bătrâna Străchineasca, o femeie originală şi maniacă, întreţinea într-o cameră separată vreo 30 animale: câini, pisici şi iepuri. Când s-a făcut ancheta asasinatului, reprezentanţii parchetului au găsit în acea odăiţă nişte animale famelice, murdare, slabe, râioase, trăind într-o murdărie cu neputinţă de închipuit. Era un adevăjrat cuib de vrăjitorie.

Femela aceasta fusese în tinereţe, inteligentă. Originară din Basarabia, a fost întrebuinţata multă vreme de Rusia ca spioană politică. Asasinatul ei a rămas un mister un număr de zile până ce a fost descoperit autorul.

Voi vorbi mal departe de această crimă

care a pasionat Bucureştiul.

— Aristiţa Romanescu, cel mai puternic talent al Teatrului Naţional, îşi face retragerea de pe scenă: acest eveniment artistic se întâmplă la 14 Februarie 1903.

Aristiţa, fiind născută la anul 1854, se retrăgea tânără încă la 50 de ani abia.

Românească a plecat din cauza unor neînţelegeri cu direcţia teatrului, neînţelegeri atât de repetate pe întâia noastră scenă.

Publicul a regretat sincer această eclipsă.

— În primele două luni ale anului 1903 mor: generalul Rasty, fost prefect de poliţie, sub ultimul guvern conservator al M Lascăr Catargiu. Al doilea este Ion Ianov – lăunoscut om de litere din Iaşi, rămas popular printr-o satiră scrisă în Contra lui Strusberg, concesionarul celor dintâi drumuri de fier în România, adică a liniei principale Bucureşti-Brăila. Doctorul Strusberg era prusian, de aceea satira lui Ianov începea cu versurile:

Ich herr von Kalikenberg Tocmai din Berlin alerg ia să fac la România Trum ti fier cu mult hoţia.

Eu traverse şi şosele Am să fac numai de-acele care parai şi trosnesc Chină fagoanele pornesc.

Ianov a avut zalele lui de celebritate.

Sub Vodă (Cuza, a fost ales deputat de Bucureşti de către unul* din guvernele de pe vremuri, deşi absolut nimeni nu-l cunoştea în Capitala ţării.

Mulţi ani după aceea, ziarele liberale au amintit ca o dovadă a ingerinţelor electorale ale guvernului, alegerea lui Ianov.

Cel de-al treilea mort este Grigore Cantacuzino, cunoscut sub numele de Grigri, fost multă vreme director general al Teatrului Naţional.

— Asasinatul Agapiei Străchineanu urmează să intereseze, însă patruzeci de zile după săvârşirea crimei, adică la 10 Martie autorul e prins. El se numeşte Tănase Cojocaru, ţăraji din cătunul Malul Spart, judeţul Ufov. Fiica lui fusese, nu de mult, în serviciul moartei.

— Câteva fapte bucureştene:

D. Paul Ciuntu, diplomat al Conservatorului din Lipsea şi şef de orchestră la Rostok în Meklenburg, este numit director al Conservatorului de muzica

şi declamaţie din Bucureşti. Avea specialitatea solistului de piano. La un concurs ţinut pentru ocuparea postului de şef al orchestrei din Colonia, a reuşit primul din 175 candidaţi. Dar n-a putut obţine postul, deoarece nu era german, ci român.

Acest procedeu nu prea făcea cinste culturismului şi spiritului de justiţie al germanilor. Dar întrebarea este: dacă numai germanii puteau obţine postul acela, de ce a fost primit străjinui Ciuntu la concurs?...

Şovinismul german s-a dat de gol. Dar încă o dovadă că popoarele cele puternice Uăesc prin credinţa naţionalistă.

Cât s-ar fi zbârlit o oare care presă, dacă faptul s-ar fi petrecut în România!...

— D. Ciru Economu, procuror general la Curtea de Casaţie, este ales preşedinte al Clubului Tinerime! în locul drului Kalinderu, demisionat.

— La jumătatea lunii Martie 1903, ziarul „Patriotul” a cărui proprietar şi direcţie o aveam, este chemat în judecata jur-raţilor din Bucureşti, de către d. Radoslavoff, fruntaş politic bulgar, fost mai târziu şeful de guvern care a încheiat, în marele război, alianţa cu Germania.

D. Radoslavofi se simţise atins de un articol publicat în acest ziar, articol semnat de către un român macedonean, d. Const. Constant.

D. Avocat Valerian, din Bucureşti, fost redactor la „Adevărul”, din partea lui Radoslavoff, face panegiriciul clientului său, susţinând că acesta a fost întotdeauna şi este un bun amic al românilor, iar nu un duşman, precum a afirmat d. Constant. D.I. Th. Florescu, viitorul ministru, a fost apărătorul domnului Constant.

În atmosfera antibulgară care domnea atunci în ţară, verdictul era cunoscut. D. Constant a fost achitat.

Procesul, însă, a fost caracteristic: pentru întâia oară un om politic străin chema în judecată un ziar românesc.

— Duminică 20 Aprilie 1903, a fost inaugurată statuia lui C.A. Rosetti pe piaţa ce-i poartă numele.

Partidul liberal i-a făcut o inaugurare pompoasă, dar rece. Căci sufletul partidului nu era – cel puţin în cei din urmă douăzeci de ani – cu ideile marelui ziarist.

De jur-împrejurul statuei, lume oficială multă, oameni ai poliţiei, fruntaşi ai

partidului liberal. Apoi foarte numeroase coroane şi multe delegaţiuni din partea diferitelor societăţi bucureştene. Dar poporul nu se vede nicăieri, poporul nu figurează în program şi nici poporul însuşi nu mai ştie despre C.A. Rosetti. De atâtea ori şi masele sunt ingrate.

Discursuri au rostit: *Const. Nacu,* fost ministru, din partea comitetului organizator, *Dimitrie Sturza,* primul ministru, în numele guvernului, *Mihail Ferechide,* preşedintele Camerei, din partea reprezentaţiunei naţionale; în numele Academiei române *Olemescu-Ascanio,* în numele comerţului şi industriei, G. *Assan,* în numele preşedl *Ion C. Bibescu,* în numele Capitalei, C.*F. Robescu,* primarul.

C.A. Rosetti era un izolat acum.

Presa nu era organizată spre a-şi putea impune voinţa. De altfel fiindcă ziarele noastre, în mare majoritate, sunt ziare de partid, ziarişti, la rândul lor, sunt siliţi să urmeze indicaţiile patronilor.

Democraţia epocii nu avea legături cu Rosetti. Partidul socialist în naştere avea, cum şi acum are, alţi Dumnezei de sărbătorit, aproape toţi Dumnezeii străini:

Karl Marx, Lastsalle, Vindervelde, Kautsky etc.

Partidul liberal nu uită că Rosetti fusese disident la sfârşitul vieţel

Poporul, masa bucureşteană, nefiind stimulată de acţiunea nici unui partid, a uitat să sărbătorească pe C.A. Rosetti.

De altfel Rosetti, nici pe când trălia, deşi lupta pentru por, nu era un om popular.

— La sfârşitul lui Martie o nouă agitaţiune începe pe chestia naţională, ziarul *Tribuna* din Sibiu fiind silit să dispară din cauza prigonirilor, amenzilor şi întemniţărilor; studenţii universitari organizează o întrunire de protestare în sala „Dacia”. Ca întotdeauna partidele din opoziţie stau la spate şi aţâţă. După întrunire, manifestaţie de Stradă, ciocniri cu forţa publică şi arestări de studenţi.

Bine înţeles, asupra acestui eveniment se dezlănţuie de către ziarele şi partidele din opoziţie, o vie agitaţiune ciâre face impresiune asupra opiniei publice.

Agitaţia pe chestia naţională, începută de partidul liberal, pe când era în opoziţie şi dezvoltată prin activitatea părintelui Valsile Lucaci, cuprinsese opinia publică

bucureşteană.

Partidul liberal la guvern se vede silit să schimbe a-titudinea, dar chestiunea naţională era acum în toate sufletele. Iar partidele de guvern, rând pe râd, după cum erau sau nu în opoziţie, agitau chestia, nu numai faţă de Unguri, dar şi împotriva guvernului român, care era ţinut să fie cumpătat.

Astfel cabinetul Sturza n-a avut piedica mai mare în cursul guvernărei sale de astă dată, ca această afacere a Românilor de peste munţi.

— Un incident nicant: Ziarul *The World* din New York publică ştirea că Miss Paulina Astor, fiica celui mai bogat American – fiindcă are o avere de 200 milioane dolari – este curtenită de către doi europeni cu situaţii înalte, întâiul este Domnitorul Bulgariei, cel d'al doilea este *Ionel Brătianu.* Ziarul american scrie:

„Prinţul Ferdinand ocupă tronul Bulgariei. El nu refuză să primească alături de dânsul pe fiica lui Astor ca mamă vitregă a copiilor său, spre a beneficia de milioanele ei. Reputaţia lui nu e însă din cele mai bune: a făcut multe escapade şi e de 50 de ani.

„ToneZ *(?) Brătianu e tânăr, viguros, bărbătesc. E în genere admis că va fi şeful partidului Uberal. E de 35 de ani. El nu poate oferi d-şoarei Astor nici Coroanăi nici titlu, mai ales că după un an sau doi, prinţul Ferdinand va fi rege.*

D-şoara Astor stă la Bucureşti unde d. Brătianu o înconjoară cu atenţia sa, D-şoara Astor e tovarăşa nedespărţită a prinţesei moştenitoare. E în termeni amicali şi cu regele Carol... D. Brătianu e ministrul favorit al regelui.

Şi un duce a cerut mâna, d-şoarei Astor, dar ea voieşte să aibă o putere reală în lume şi crede că prin tânărul ministru român va putea influenţa asupra politicei internaţionale. Un deputat va felicitat pe d. Brătianu la Cameră. Tânăryl bărbat de stat era foarte ambarasat. Un ministru a spus regelui că poporul vorbeşte de logodna domnului Brătianu.

Regele a răspuns scurt, dar într-un ton care confirmă ştirea.

Fiica lui Astor e foarte drăguţă, „Tonei” (?) Brătianu, este bogat. Are un magnific palat la Bucureşti, mai multe moşii în părţile cele mai fertile ale ţării şi castelul

Florica. D. Brătianu ca ministru de externe a adus reale servicii ţării sale. D-şoara Astor nu s-a pronuţat încă asupra cereret domnului Tonei Brătianu”.

Acest istoric, în care sunt multe exagerări, precum de pildă versiunea asupra marei bogăţii a lui Brătianu, dă totuşi, amănunte interesante asupra intenţiei viitorului şef al partidului liberal de a deveni unul din cei mai bogaţi oameni de pe planetă. Fiindcă era ştiut că d-şoara Astor posedă jumătate din averea tatălui său, adicăl 100.000.000 dolari. După valuta de astăzi aproape 20 miliarde lei.

D-şoara Astor când a fost prezentată pentru întâia oară reginei Elisabeta în anul 1899 purta giuvaeruri în valoare de 80.000 dolari, un singur colan costa 30.000 dolari.

În Bucureşti numai oarecari cercuri intime cunoşteau intriga.

— Partidele politice se agită acum în vederea alegerilor geneirale judeţene. Neavând alte alegeri la îndemână, partidul conservator, mai ales, profită de prilej, profită şi de agitaţiile studenţeşti spre a impresiona masa electorală.

În sfârşit alegerile generale judeţene,

care se fac cu aceleaşi liste ca şi alegerile pentru Cameră, înseamnă o înfrângere decisivă pentru guvern la Colegiul I. Din 30 de judeţe, liistele guvernamentale nu sunt alese decât 13. Iar în 17. Se declară balotagiu. La Bucureşti balotagiul este pentru toţi candidaţii. Take Ionescu de pe lista cantacuzinistă vine cu 821 voturi după Procopie Dumitrescu, candidatul liberal care obţine 847.

Take Ionescu era atunci în plină înălţare de popularitate.

Dacă, ţinem seamă de presiunile electorale întrebuinţate în totdeauna de guvernele României, acest rezultat spunea definitiv că guvernul liberal a rămas în minoritate.

Peste o săptămână la alegerea în balotagiu a colegiului I-iu, s-au petrecut în Bucureşti mari violenţe. Opoziţia conservatoare, înconjurată de succesul de la primul scrutin, e dârză, iar guvernamentalii, temându-se de o înfrângere, se împotrivesc cu disperare. De aceea se întâmplă şi numeroase bătăi şi răniri.

La şcoala Clemenţa chiar şi un fruntaş conservator, unul dintre cei mai moderaţi,

Ion Lahovary viitor şef al partidului conservator, este lovit în cap cu ciomegele şi sângerat. Bine înţeles guvernul, conform bunului şi vechiului obicei, iese triumfător.

— Duminică 18 Mai, a fost inaugurat monumentul lui Ion C. Brătianu.

Pompa cu care se face această inaugurare întrece cu mult, pe aceea de la statuia lui C.A. Rosetti. Acum este adevărata sărbătoare a partidului fiindcă Ion Brătianu a fost adevăratul şef al liberalilor.

Serviciul divin este oficiat de către mitropolitul primat. Când, în urma ordinului dat, monumentul a fost dezvelit, Mitropolitul, însoţit de D. Sturza, Ionel Brătianu şi Proto-popescu, a făcut înconjurul statuii stropind o cu apă sfinţită. În acel moment, muzica militară a intonat imnul naţional.

Statuia este opera sculptorului parizian Dubois, iar partea arhitecturală, e datorită arhitectului Petre Antonescu.

Au rostit cuvântări: *D. Sturza,* din parteaţ guvernului, P.*S. Aurelian* în manele Senatului, Ai. *Ferichide* în numele Camerei, *Grigore Macri* de la Iaşi în numele

Moldovei. *Nicolaid* din Craiova în numele Olteniei, *general* C. *Budişteanu* în numele celor care au participat la războiul din 1877, *I.G. Bibicescu* în numele primăriei Capitalei.

J Statuia lui Ion Brătianu, contrastează cu aceea a lui C.

A. Rosetti nu numai prin proporţiile ei, dar şi prin înţelesul dei s-a dat: pe când lui Rosetti nu i s-a acordat de cât atitudinea unui scriitor la biroul său, Ion Brătianu trăieşte în postura indnim. Şrilor de neamuri. Gestul său arată Românilor Ardealul şi le spune: acolo e viitorul!

— Bucureştii de altă dată, chiar cei de data nu tocmai depărtată – cei de la 1903 de pildă – ne oferă dovezi documentare destul de interesante. Aşa, de pildă. Târgul Moşilor.

Acum e vorba ca Târgul Moşilor săi fie modernizat (?), aşa se spune: dar la 1903 era încă târgul aşa cum l am a-pucat dar cu preţurile cele mi) ci de care nici nu ne mai a-ducem aminte astăzi.

Lume multă a fost la Moşi la 21 Mai; ziua sfinţilor Constantin şi Elena. Compania tramvaelor a pus în circulaţie 50 vagoane

peste cele obicinuite. Au circulat în total 716 vagoane. Numărul pasagerilor, a fost socotit la peste 110.000 dus şi întors. Dacă se adaugă toţi cei veniţi pe jos sau cu trăsurile, evident că aproape 200.000 oameni au vizitat târgul în ziua aceea.

Ş* cu cât de puţin se mulţumea lumea! Dulapul (scrânciobul) cei mare, unde fiecare client plătea 10 bani – o monedă necunoscută azi – a câştigat într-o singură zi, suma enormă (?) de 1.000 lei!?!

Apoi la Eliade a fost invazie, s-a chefuit toată ziua până noaptea târziu iar restauratorii au realizat câştiguri cu care cei de astăzi nu s-ar mulţumi într-o jumătate de oră.

În Joia Moşilor, a fost vizita. Regelui. Regelui Carol I îi plăcea să viziteze târgul Moşilor în ziua aceea. Dar era o vizită de protocol, cu acelaşi program şi fără nimic original, fiindcă regele Carol I era robul tradiţiei neschimbate.

Regele adresa, la întâmplare, cuvântul unei oarecare persoane aflată în navilonul oficial, apoi trecea înainte.

În anul acesta regele s-a oprit în faţa unei case de carton, aci se adresează

persoanei care păzea acea lucrare de artă şi întrebă:

— Ce meserie ai dumneata?

— Sunt samsar. Majestate.

— Ah! samsar, vrea să zică dumneata câştigi bani mulţi! Şi trecu înainte.

— Un caz într adevăr extraordinar pentru moravurile noastre şi mai ales pentru oamenii cari au fost actorii acestei drame. Doi studenţi de la drept: Manolescu şi Răşcanu, în urma unei violente certe, au esit pe teren. Cauza, o rivalitate amoroasă. Studentul Manolescu a fost grav rănit în regiunea inimel.

Duelul, nefiind în moravurile studeniţimei române, cazul a fălcut senzaţie.

— Gheorghe Palade, fostul ministru de finanţe, ciste atacat de ziarele conservatoare. În Chestia tragerilor falşe de la ministerul de finanţe. Atât conservatorii cât şi junimiştii susţin că întâile trageri falşe s-au făcut pe când Palade era ministru de finanţe. Faţă cu aceste atacuri Palade pleacă la Bârlad şi convoacă o întrunire publică spre a se apăra. În ziua de 25 Mai 1903 întrunirea se ţine şi Palade rosteşte un

lung discurs timp de trei ore. Seara partizanii îi oferă un banchet în grădina publică a oraşului1. După ce au vorbit ciâiţiva oratori Palade s-a sculat să le răspundă, dar nu-şi rosti bine cuvântarea şi dăzu grămadă.

Gheorghe Palade îşi sfârşea tocmai discursul cu fraze adresate tinerimei. El tocmai spunea cătinerii liberali să/ aibă de la bătrânii liberali, drept taliaiionestitatea politică.

Tocmai când pronunţa ctfvântul „talisman”, gura i se contractă şi deodată căzu în nesimţire.

Locul unde şi-a găsit moartea a fost însemnat spre a i se ridica acolo o statuie. Şi statuia a fost inaugurată 21 de ani mai târziu.

Şi apoi două fapte triste au urmat imediat. D’abia a murit subit Palade* că un mare incendiu izbucni pe strada principală, iar la ora 5 se simţi şi un cutremur de pământ. Pentru cabalişti fost materie de comentat. Superstiţioşii au văzut, în aceste două întâmplări, mâna providenţei.

Palade a murit de un atac de anghina de piept. Diagnoza doctorului Minovici spune

că Palade a murit de anghina pectorală datorită unei arterio-scleroze generalizate, foarte înaintată, cu miocardită şi nefrită interstiţială. Era, deci un car-dlorenal. Arterio-scleroza era atât de înaintată în cât arterele erau osificate în Cele mai mici ramificaţiuni chiar acele ale membrelor. Cele ce mergeau la créer erau mai puţin atinse.

Lui Palade guvernul i-a făcut funeralii naţionale în Bucureşti, unde corpul defuneftului a fost adus

— Chestiunea tragerilor false ia proporţii şi devine un cal de bătaie împotriva multor liberali fruntaşi; între alţii este a-cuzat şi Take Protopopescu, fost secretar general al ministerului de finanţe, om de o mare activitate, foarte sever în serviciu, organizatorul serviciilor acelui minister şi unul din membrii acelei oculte în fruntea căreia, se zicea că stă Eugeniu Carada.

Take Protopopescu este atacat şi acuzat de către ziarul „Evenimentul” din Iaşi: un proces de presă este deschis, Take Protopopöscu dă în judecată ziarul eşan al cărui redactor răspunzător este însă achitat.

Zilnic noi denunţuri se fac, aşa că la un moment foarte mulţi fruntaşi funcţionari sunt bănuiţi şi chiar acuzaţi că au practicat tragerea falsă şi s-au folosit de pe urma ei. Opoziţia de amândouă nuanţele începe o campanie împotriva guvernului pe această chestie pe care o aduc în întrunirile publice.

Afacerea degenerează în scandal politic. Procurorul general Tătăranu, însărcinat cu ancheta, demisionează, afirmând să a fost împiedicat să-şi facă datoria, că a fost oprit de a depune pe unele persoane vinovate dar protejate de politicienii zilei.

Ministrul de finanţe Emil Costinescu, cumnatul lui Tătăranu, este delegat să facă, demersuri pe lângă acesta spre a-l hotărî să rămână în funcţiune măcar până ce va depune raportul anchetei; dar Tătăranu refuză.

Această chestiune contribue mult la zdruncinarea guvernului, dar, în realitate, guvernul nu este vinovat fiindcă s-au făcut trageri false de către unii funcţionari, el este vinovat pentru că nu voieşte ca unii bănuiţi să fie atinşi.

adevăratul, tristul adevăr, este că tragerile false se practicau la ministerul de

finanţe de mulţi ani, şi se practicau ca un fel de operaţiune foarte inocentă. Adică, spuneau operatorii: Statul pierde ceva? Nu. Fireşte. De oarece nu se trag la sorţi decât tot numai atâtea titluri câte trebuie, este indiferent cu totul, dacă sunt scoase din urnă hârtiile lui A. Sau hârtiile lui B.

Şi astfel, unii funcţionari ori cumpărau în ajunul tragerilor titluri pe cotă scăzută şi le notau apoi ca scoase din roată spre a câştiga diferenţa, oii notau ca ieşite la sorţi, titlurile oare căror bancheri cari câştigau sistematic sume însemnate la fiecare tragere. Şi, bine înţeles, serviciul acesta era întotdeauna plătit.

Sistemul favoritismului şi al proteguirei partizanilor politici este demoralizator, aşa că în cele din urmă, cu greu se poate şti cine e inocent şi cine culpabil.

Justiţia a lovit în cele din urmă pe câţiva din autorii materiali.

— Nemulţumirile împotriva guvernului cresc şi din cauza felului de a administra al lui Vasile Lascăr, ministrul de interne, şi al prefectului de poliţie Iancu Saita.

Vasile Lascăr s-a pus cu râvnăi la lucru ca să purifice şi să formeze administraţia,

însă cu această hotărâre a trebuit să lovească în multe deprinderi rele şi în multe drepturi câştigate în acest domeniu. Toţi răi nărăviţi se ridică împotriva ministrului de interne care e săpat chiar în partidul liberal.

Un alt ponegrit şi rău atacat din toate părţile este prefectul de poliţie Ioan Saitr

Om integru şi funcţionar intelectual, sârguitor şi animat de aceleaşi bune intenţii ca şi şeful său, Saita se pune pe lucru ca să aducă elemente noul în poliţia Capitalei Apoi face administraţie şi pune ordine acolo unde era atâta dezordine.

Localurile de petrecere nocturne le reglementează; acestea nu pot ţine deschis decât până la o anumită oră, lăutarilor nu le mai este iertat să cânte noaptea întreagă; negustorilor le interzice să ocupe trotuarele cu mărfurile ce debitează; vânzătorilor ambulanţi nu le mai permite să plimbe mieii descoperiţi pe cobiliţe, reprimă o mulţime de obiceiuri sălbatice.

Bine înţeles toate aceste măsuri supără, irită şi măresc curentul opoziţionist.

Agenţii partidelor de opoziţie lucrează neobosiţi ca să atragă pe toţi cei lovită prin nouile măsuri şi să-i înregistreze în

partidele opozante; aşa creşte şi se umflă valul de nemulţumire care va copleşi în curând guvernul şi-l va sili să se retragă.

Dar nu aste mai puţin adevărat că reformele lui Vasile Lascăr au adus o viaţă nouă în administraţia ţării, după cum administraţia lui Ioan Saita a fost binefăcătoare. Amândoi au fost slujbaşi civilizaţi cari au făcut cinste ţării.

Dar moravurile politice erau corupte şi lumea nepregătită pentru, reformele adoptate.

Cât timp erau, faţă în faţă, în rivalitate, numai cele două mari partide de guvern, după idealul englez al Regelui Carol, competiţiunea era mare, fireşte, dar nicio dată n-a ajuns la crâncenia la care a ajuns atunci când şi al treilea partid a intrat în linie.

Ivirea partidului conservator, zis c) constituţaonaţi”, de sub şefia lui Petre Carp, a înzecit goana după recrutarea partizanilor.

Amatorii de funcţiuni publice ca şi aceia cari visau situaţii politice înalte, riisn-fitiunijparla montare şi altele la fel, au iaoauat să se înmulţească, îngrijitor. Când

mai târziu, se va înfiinţa şi partidul democrat sub şefia lui Take Ionescu, va fi apogeul în dezastru.

Dar nu Petre Carp personal era autorul acestei recrudescenţe de competiţie politică; Carp dimpotrivă n avea nici stimă, nici încredere în manoperele electorale. Visător lipsit cu desăvârşire de talentele cerute organizatorului şi electorului, el credea numai în sprijinul regelui pe care nu la avut niciodată întreg.

Pairtiul carpâst avea, însă, doi puternici electori: unul era Nicolae Pilipescu, celălalt era Alexandru Marghiloman. Cu o deosebire de nuanţă, pe când Pilipescu era primejdiosul electoral în opoziţie, Marghiloman era de temut când se afla la guvern.

Pilipescu a făcut multe zile negre diverselor guverne, Alexandru Marghiloman şi-a practicat aptitudinile, mai ales în calitate de ministru de interne în cabinetul de la 1910 prezidat de Petre Carp.

— Ziarele cu data de 30 Mai publică cum o telegramă din Belgrad anunţă că regele Alexandru al Serbiei şi regina Draga au fost detronaţi şi alungaţi din ţară. Dar ziarele de

a doua zi publică, cu amăinunte, adevărul: regele şi regina au fost asasinaţi de către un număr de conjuraţi militari.

În afară de rege şi de regină au fost ucişi în luptele ce au urmat: Nicolae şi Nicolism Lumeviţa fraţii reginei, generalul Ţânţar Maroovici preşedintele consiliului de miniştri, generalul Pavlovici mixiistrul de război, generalul Lazăr Petrovici aghiotantul regal al regelui colonel Naumovici, al doilea aghiotant, căpitanul Milicovici şi locotenent Gogovici ofiţeri de ordonanţă. Grav răniţi au fost Velimir Teodorovici fost ministru şi colonelul Dimitrie Nicolici comandantul diviziei Dunării.

Pe la orele 2 noaptea, un însemnat grup de ofiţeri au pătruns cu forţa în palatul regal după ce au ucis, ori au prins pe oamenii de pază.

Locotenentul-colonel Naumovici aghiotant al regelui, dar câştigat complotului, somă pe rege să se predea. Regele Alexandru apucă revolverul şi culcă la pământ pe Naumovici. Atunci începu goana împotriva regelui şi a reginei care s-a apărat cu mult curaj.

În camera perechea regale s-a găsit o dezordine spăimântăjtoare, ceea ce dovedeşte că lupta acesteia cu ofiţerii asasini, a fost lungă şi crâncenă.

După ce au fost doborâţi amândoi, unii s-au repezit asupra corpului reginei şi l-au necinstit, ceilalţi au apucat corpul regelui şi l-au aruncat pe fereastră. Asupra acestui corp s-au găsit cel puţin 30 lovituri provocate de gloanţe; apoi în cădere a suferit fractura craniului şi a coloanei vertebrale. Totuşi regele a mai trăit două ore.

Corpul reginei Draga, necinstit, zăcea măcelărit, cu numeroasele lovituri de săbii, de revolver şi de pumnale.

În fruntea conjuraţilor se afla colonelul Maşin. În timpul acesta militari călări patrulau prin oraş şi tunurile împodobite cu flori, circulau. A doua zi tot oraşul a fost pavoazat şi înflorit, s-au organizat danturi şi cântece, iar ziua a fost prefăcută în sărbătoare naţională. Corpul locotenentului-colonel Naumovici a fost înmormântat cu onoruri naţionale iar „Monitorul O-ficial” anunţă ziua următoare că colonelul a murit pe câmpul de onoare.

Imediat, ofiţerii conjuraţi au proclamat rege pe Petru Ca-ragheorghevici, încoronare aclamată de trupe prin toate cazărmile.

Locotenentul-colonel Misiei a povestit astfel tragica întâmplare:

„Ultimele ordine au fost date de colonelul Maşin, cumnatul reginei. La ora 11 jum. Toate secţiile poliţieneşti, conacul şi cazarma jandarmilor, au fost înconjurate de trupe. La un semn al nostru, căpitanul Lyuba Costici deschise cele două porţi despre Vest, pe când eu forţam poarta de la Est şi am pătruns în conac cu părţi din regimentul 6 de infanterie. Garda palatului a opus o împotrivire deznădăjduită, dar a fost răpusă; În luptă au căzut 6 morţi şi 20 răpiţi.

Uşa de intrare la vechiul conac fiind închisă, a fost spartă cu dinamită; cu acest prilej a murit lt. – colonel Naumovici, a-ghiotantul regelui care venea să deschidă pe dinăuntru. Deci, nu este adevărat că a fost ucis de rege”.

Locotenentul-colonel Misiei urmează:

„Am găsit pe rege şi pe regina în pat în costume sumare şi i am somat să se predea.

El mi-a răspnus:

— Eu nu sunt regele Milan ca să mă sperii de câţiva ofiţeri.

— Am cerut atunci să expulzeze pe regina Draga; drept răspuns, însă, regele o luă în braţe şi o sărută.

Atunci ofiţerii au tras asupra lor şi i-au împuşcat. Peste 20 de gloanţe au străpuns corpul regelui, dar mai multe gloanţe au intrat în corpul reginei Apoi amândouă trupurile au fost a-runcate pe fereastră. Acolo au fost găsite a doua zi dimineaţa”.

Dar alte versiuni au povestit asasinatul în alţi termeni, aşa că nu se pot cunoaşte precis toate amănuntele.

Acest tragic eveniment a pricinuit o mare emoţie la Bucureşti şi la Curtea regală. Mai ales era nesiguranţa asupra urmărilor, căci mulţi vedeau în acest asasinat mâna Rusiei.

Am spus că colonelul Misiei a pătruns în conac în capul unui batalion din regimentul 6 de infanterie. Dar acest regiment purta numele de „regimentul Regele Carol al României”. În urma tragicului fapt, regele Carol a telegrafiat la Belgrad, anunţând că renunţă la onoarea de a fi capul acelui

regiment.

Deşi dramaticul eveniment de la Belgrad nu a fost un eveniment bucureştean, totuşi fiindcă în *„Bucureştii de altă dată”* am crezut nemerit să introduc toate întâmplările din afară, care, prin importanţa lor, au preocupat cu deosebire lumea bucureşteană de pe vremuri, de aceea am înregistrat asasinatul pereche! regale sârbeşti.

Îmi amintesc că acest fapt a produs la Bucureşti, nu numai senzaţie, dar şi îngrijorare, căci mulţi voiau să vadă în suprimarea regelui Alexandru, preludiul unei apropiate ofensive a Rusiei, care era gata să atace Austria.

— Pe la iumătatea lui Iunie 1903, moare Mihail Văcăressu, acela care dobândise o mică celebritate ca cronicar teatral şi „monden” al ziarului L’Indépendance Roumaine” sub pseudonimuljßlaymoor.

tfescendent al unei familii aristocratice, a fost mai întâi ofiţer de cavalerie, apei, ieşind din armată, a ocupat locul de cronicar la ziarul francez timp de 24 ani.

Era un om foarte arabil, de perfectă colegialitate şi bun camarad. Moartea lui a

lăsat un gol în presă.

Claymoor era, ceea Ce se cheamă, un tip. Era ziarist, dar prin ulei o lăture nu făcea parte din lumea ziariştilor; trăia în sânul societate! boiereşti în care crescuse şi căreia îi aparţinea. Câte anecdote nu au rămas de pe urma acestui om, foarte bun de altfel!

Claymoor, fund complet chel, purta perucă. Într-o vară ia Constanţa, pe vremurile când plaja era la vil, Claymoor se scălda în mare. Împrejurul lui mai mulţi cunoscuţi. La un moment unul îl smulge peruca de pe cap şi o aruncă în apă. Valurile încep să gonească ornamentul capilar al lui Mişu Văcărescu, iar el îşi dă silinţe neputincioase ca isă-şi reia ornamentul. Şi toată plaja răsuna de o mare veselie.

Fostul nostru confrate întru presă trăia acum în mijlocul fustelor spre a putea izbuti cronicele sale lumeşti. Şi, în adevăr, aceste cronice dădeau de minune şi cu multă competenţă descrierea tuturor toaletelor doamnelor la deosebitele serate. Unii pretindeau ca autorul lor era plătit de cusătoresele cele de lux, însă lucrul n-a fost ulei odată dovedit.

Adevărul este ca timp de 24 ani Bucureştii au avut epoca lui Claymoor.

Astăzi nimenea nu-şd mal aminteşte măcar de omul acesta care era un fel de arbitru al eleganţei feminine, neavând cu Petroniu decât ariditatea Vocabulei. Petroulu era arbitrul eleganţei masculine, pe când Claymoor era arbitrul eleganţei feminine.

Răutăcioşii afirmau ca omul avea aplecări femeeşti uşor de explicat, dar ceea ce nu era o fabulă e faptul că, atunci când Claymoor lăudă o toaletă sau recomandă o cusătoreasâţ toată *lumea bună* adopta şi cusătoreasa şi toaleta.

— În sfârşit procesul tragerilor false de la ministerul de finanţe vine înaintea justiţiei. Ministerul numeşte, pentru apărarea intereselor statului, nu mai puţin de 5 avocaţi: pe Gheorghe Panu, Const. Stere, Vasile Missir, Torna Stelian şi Alexandru Djuvara.

Tribunalul e compus astfel: preşedinte d. Mavrodin, judecători domnii Balş şi Senina. Apărătorii acuzaţilor sunt: Constentin Disescu, N. Vlădescu, I. Tanoviceanu, Gr. Urlăţeanu, Stevri Brătianu, Em. Pantazi,

Mitescu, AI. Ionescu şi Neagu.

Cititorii vor şti, că în acest proces au pledat aproape toţi fruntaşii baroului, atât din partidul liberal cât şi din opoziţie.

Cauza era că afacerea, nu numai a pasionat mult opinia publică, dar şi pentru că foarte însemnate interese de tot felul erau în joc.

— În ziua de 1 Iulie 1903 a fost inaugurat pe piaţa Lucaci, în faţa liceului Matei Basarab. Bustul lui August Treboniu Laurian, fost profesor de filosofie la liceul Sf. Sava înainte de anul 1848.

Laurian a desfăşurat o mare activitate culturală şi naţională şi a fost profesorul de limba română al regelui Carol când a venit acesta în ţară. Piaţa a primit numele de „Piaţa Laurian”, iar la inugurare au vorbit d. Profesor Ştefan Ion şi C.P. Robescu, primarul Capitalei.

— O telegramă din Bruxelles cu data de 18 Iulie 1903 anunţă moartea generalului Bnalment. Acest eminent şi cult general era cunoscut în toată lumea militară ca specialist în arta fortificaţiunilor. La el a făcut apel guvernul român în anul 1883, – când a ridicat forturile din jurul

Bucureştilor şi fortificaţiile de la Nămoloasa-Galaţi.

— Pe la sfârşitul lunii Iulie 1903 o ştire tristă soseşte de la Carlsbad: Anghel Demetrescu, unul din cei mai eminenţi profesori secundari, a murit după o scurtă suferinţă.

Anghel Demetrescu era un om cult, făcuse studii frumoase atât în ţară cât şi în Germania şi a fost o figură interesantă şi – în presă. A scris numeroase articole de politică externă în Naţiunea, ziarul lui Dumitru Brăttianu. În cele din urmă se înscrisese în partidul conservator şi a fost ales deputat al colegiului HI de Teleorman. 1

Profesor de mare merit şi om cu vastă cultură generală, a lăsat păreri de rău unanime, cu atât mai mult că a murit tâ – năr, numai de 55 ani.

— În ziua de 5 August 1903 principesa moştenitoare Maria, viitoarea regină, naşte un nou principe căruia i se pune numele Nicolae-Ferdinand.

— O telegramă din Paris anunţă moartea lui Bernard Lazare, autorul cărţei: „O eroare judiciară” cu privire la osândirea lui

Dreyfuö. Bernard Lazare – n-au uitat cititorii – este acela care, venind în România să ancheteze personal cauzele emigrărei evreilor, a fost primit cu entuziasm de populaţia evree.

Vestea morţii sale aruncă jalea în lumea evreiască de la noi.

— Un incendiu în condiţii ciudate izbucneşte pe bulevardul Carol la proprietatea arhitectului Ion Socolescu. Acest incendiu dâl naştere unei afaceri judiciare senzaţionale. Arhitectul Socolescu, un cunoscut foarte activ constructor, aceluia căruia îi datorim Casa de depuneri şi alte clădiri, este acuzat că a dat foc imobilului spre a încasa prima de la societatea de asigurare. Socolescu este arestat iar cererea lui de liberare pe cauţiune este respinsă până la Curtea de Casaţie.

— La 8 Septembrie 1903 a murit generalul Era cle Arion, comandantul corpului îl de armată, unul din cei mai eminenţi generali ai noştri.

— Arhitectul Socolescu este achitat de Curtea cu juraţi de învinuirea că şi-a dat foc imobilului în care locuia spre a încasa prima asigurărei.

— Duminică 12 Octombrie se face alegerea noului consiliu de disciplină al avocaţilor.

Decan este ales M. Antonescu cu 241 voturi contra domnului G. Danielopolu care întruneşte 91.

— Cu intrarea în toamnă mişcarea politică activă reîncepe. De odată cu campania de răsturnare a guvernului dusă de conservatori, se afirmă o nouă mişcare de? nemulţumire în partidul de la guvern. De astă dată ministrul justiţiei Eugen Stătescu, demisionează.

În locul acestuia şeful guvernului introduce în cabinet pe Alexandru Giani, fost consilier la Curtea de Casaţie, retras de curând la pensie pentru limită de vârstă.

Corn plec tarea cabinetului în acest fel, cu un om care nu făcea politică a provocat mari nemulţumiri în partid.

Nemulţumirile simt în adevăr foarte mari, ele se abat, mai ales. Asupra preşedintelui Camerei Mihail Ferechide care, fiind prieten personal cu Alexandru Giani, Ta impus primului ministru.

Ca demonstruiţiune împotriva acestuia, o mare parte dintre deputaţii majoritate!

hotar esc să nu-i voteze la preşedinţie când se va deschide parlamentul.

În adevăr în Noiembrie Camera face un vădit act de ostilitate la alegerea preşedintelui. Iau parte la vot 130 deputaţi, majoritatea este de 66» iar scrutinul dă următorul rezultat: 71 voturi pentru Ferechide, 50 buletine albe şi 1 abţinere. Astfel Ferechide scapă numai cu 5 voturi peste limită, jumătatea Camerei fiindu-i ostilă.

Votul este semnificativ şi arată că majoritatea nu mai este omogenă ci e adânc divizată; de aci înainte regimul merge spre disoluţie, cei trei ani de guvernământ liberal au uzat cu desăvârşire partidul.

De la moartea lui George Palade, personalitatea cea mai activă care agită majoritatea şi solicită un loc în guvern-este*

t

Alexandru Djuvara. Dimitrie Sturza, văzând că dihonia a intrat adânc în rândurile majori ţaţei, ia hotărârea să treacă opoziţiei puterea de îndată ce se va sfârşi legislatura.

Una din cauzele dezagregarea este chestiunea tragerilor false deda finanţe,

opoziţia agită şi acuză guvernul, opinia publică crede că fiind Implicate persoane influente, ancheta nu a fost întinsă mai departe. Această credinţă se întăreşte şi mai mult când unul din condamnaţi. – principalul vinovat – dispare din ţară.

Opinia publică e aproape unanimă a crede că fuga acestuia a fost înlesnită de guvern în schimbul tăcerei câtorva nume compromise. Se spune că fugitul, văzându-se pierdut, a ameninţat să spuie tot ce ştie şi să dea de gât pe toţi vinovaţii. În faţa primejdiei, guvernul a stăruit la Camera de punere sub acuzare ca acuzatul să fie liberat pe cauţiune, apoi i s-au dat bani cu care să poată trăi în străinătate şi, în sfârşit, i s-a înlesnit fuga.

— Vechile ziduri ale bisericii Zlătari încep să fie dărâmate.

Biserica Zlătari era până la 1903 înconjurată de un rând de ziduri, cu prăvălii şi un etaj, prăvălii în care erau instalate multe magazinuri, între altele cunoscuta cofetărie Baltador, băcănia Păun Popescu, birtul „La Pisica Albă”, berăria „La Carul cu bere” etc. La etaj au fost pe vremuri ministerul de justiţie şi ministerul artelor

Biserica era ascunsă între aceste ziduri şi nu se vedea din stradă. În subsoluri au fost instalate un număr de zarafii.

Biserica Zlătari a fost închinată de călugării greci Patriarhului din Egipt. Când s-a făcut dărâmarea zidurilor s-a descoperit o frescă reprezentând Naşterea Domnului purtând inscripţia: „Ton Ieron Apostolikon thronon Alexandreias”.

Fără să fi fost o clădire artistică*, totuşi aceste ziduri reprezentau o epocă istorică, un trecut trăit al ţârei noastre, de aceea s-ar fi cuvenit ca dărâmarea să se facă în mod sistematic, aşa ca inscripţiile şi icoanele să fie păstrate, măcar ca documente istorice.

Biserica Zlătari avea o tradiţie nebuloasă şi misterioasă.

Se spunea – din bătrâni cum se zice –, cum căr zidurile acestei biserici au păstrat multe crime şi fapte necunoscute de lumea din afară. Călugării greci se dădeau aci la orgii mari. Femei frumoase, fie din lumea galanteriei, fie din socieatea cea mai bună, veneau şi petreceau nopţi luxurioase cu călugării cari – cei mai tineri – erau foarte viguroşi.

De multe ori negustori cu averi

însemnate, dispăreau fără a li se mai da de urmă. Zvonul public spunea că oamenii aceştia erau ademeniţi de călugări, pentru Împrumuturi şi alte afaceri, oamenii veneau cu încredere, aduceau banii ceruţi, apoi nu mai ieşeau niciodată. Asasinaţi, aceştia erau îngropaţi în pimniţele Zlătarilor.

Care era originea acestei biserici şi de unde numele de Zlătari?

Înainte de a se fi clădit biserica aci era im loc viran, iar pe acest loc îşi aveau corturile un număr de ţigani nomazi a căror profesie era polei tor ia. Erau poleitori în aur. Când s-a hotărât clădirea ţiganii au fost expulzaţi, însă numele lor a rămas şi locului şi bisericii. Crimele călugărilor erau făcute cu ajutorul oare căror boieri cari împărţeau cu aceşti călugări banii jefuiţi de la cei pe care – i ucideau.

— La 9 Noiembrie moşur Luigi Cazzavillan fondatorul zia-îului „Universul”. Născutftn Italia, Cazzavillan a venit în Bucureşti în urma războiului din 1877 spre a-şi căuta norocul. A înţeles repede că aci este o ţară în care ar putea găsi ceea ce căuta. Dar la început şi mai mulţi ani după aceea, norocul nu Ta ajutat după speranţă.

A fost numit profesor de limba italiană la liceul Matei Basar ab, a făcut să apară ziarul „Frăţia Italo-Română", a scos mai târziu „Necefearai", a vândut apa de scos petele de pe stofe, în sfârşit a făcut tot felul de încercări fără să poată reuşi.

Într-o zi a făcut să apară *Universul* foiţă mică de No. 6 pe o singură foaie plină numai cu fapte diverse, un foileton senzaţional, diferite crime, plus preparatele medicamentoase ale far-ii, iacisti. Jlui Berteili din Italia, oare a fost primul furnizor de a-nunciuri pentru ziarul *Universul.*

Cazzavillan a fost un muncitor şi un stăruitor. Negreşit nu era intelectual şi nu a înţeles să facă din ziarul său un instrument cultural, el era numai un comerciant şi un om cu priceperea afacerilor, de aceea de la început a pus ziarul pe o bază comercială.

Acest fel de a înţelege ziarismul a contribuit ca, mulţi ani după aceea, *Universul* să fie considerat în cercurile gazetăreşti drept un organ inferior, nedemn de prea multă consideraţie. Pentru intelectualii şi ziariştii mai vechi era numai gazeta crimelor şi a foiletoanelor pentru

birjari.

Cazzavillan, nefiind cetăţean român, nu voia ca ziarul său se ocupe de luptele politice dintre partide. El spunea în tot d'auna redactorilor săi ca să nu ia parte nici unui partid.

— Niţi cu ăla, niţi cu ăla; asta este *Universul.*

Mai târziu înfiripându-se a cumpărat casa în care este instalat şi astăzi ziarul şi a deschis apoi un magazin cu tot felul de mărfuri: coloniale, manufactura, medicamente, parfumerie, Jucării, articole de ţoale*”.

Într-o iarnă a adus din Italia oare care hapuri de catramină, un preparat al farmacistului Bertelli. Ajutat de reclama *U-niversului,* hapurile de catramină –. Specific în contra tusei şi bronşitelor – s-au vândut ca pâinea caldă. Farmaciştii au început să fie alarmaţi şi au reclamat Direcţie! sanitare susţinând că celebrele hapuri sunt vătămătoare rinichilor. Analiza a dovedit inofensivitatea lor. Însă a obligat pe Cazzavillan să nu le debiteze decât în urma unei ordonanţe medicale. Cu acelaşi spirit comercial el a rezolvat problema. Ştiind că

aproape niciun medic nu va recomanda hapurile de catramină, a angajat un medic personal, Ta instalat într-o cameră la *Universul* unde avea orele sale zise de consultaţie. Toţi cei care veneau la *Universul* ca să cumpere hapurile treceau mai întâi prin camera doctorului Georgescu, primeau ordonanţa fără să plătească niciun onorar apoi treceau în magazin. Pentru acest oficiu doctorul Georgescu primea 300 lei pe lună. Dar i-a rămas şi o porecla, în corpul medical toată lumea îl numea: doctorul Catramină. Înainte de acest medicament, Cazzavillan lansase: pomăda italiană pentru creşterea părului. În fiecare număr al *Universului* se citeau cele câteva scrisori trimise de aceiaşi doi-trei clienţi cari spuneau: „Pomăda italiană pentru creşterea părului dându-mi rezultate minunate, vă rog mai trimiteţi-mi două borcane”.

Asupra acestei pomezi lumea făcea tot felul de zeflemele, de obicei se spunea pomezei sale că are darul să facă să crească! părul şi în palmă.

Luigi Cazzavilani a fost atins de un cancer al stomacului sau al ficatului şi muri

încă în toată puterea de muncă, la 51 de ani.

— La 30 Decembrie 1903 moare Mihail Paleologu, consilier la Ihalta Curte de Casaţie, unul dintre cei mai distinşi magistraţi, o fire originală şi un caracter independent.

Paleologu n avea decât 56 ani.

ANUL 1904

— La balul obicinuit ce se da, pe vremea aceea, la palatul regal la 1 Ianuarie s-a petrecut anul acesta un incident destul de hazliu. Iată că prin marele salon de recepţie se observă un domn îmbrăcat în costum de consul, care se plimba în sus şi în jos fără să cunoască pe cineva, fără la cineva să-l cunoască. S-au făcut grabnice cercetări dar în zadar, nimenea nu ştia cine e domnul, de unde vine şi cine îl introdusese.

În sfârşit adevăjrul – dar numai în parte – fu cunoscut: misteriosul străin era Sdr Reginald Ward, consulul României la Londra.

Nu se ştia însă cine l-a introdus în Palat şi afară de asta, trebuia găsit cineva autorizat care să-l prezinte regelui. Asupra primei întrebări misterul a urmat, să

planeze, asupra celei d'a doua s-a găsit. În fine soluţia: Ionel Brătianu ministrul de Externe fu însărcinat cu prezentarea.

Un al doilea incident urmă imediat. Obiceiul la Curte era ca, în cadrilul de onoare să figureze de o potrivă doamne române şi doamne străine, dar principesa Maria şi prinţul Ferdinand nu mai respectau tradiţia. În anul acesta nicio doamnă română n-a fost invitată, fapt care a provocat critice unanime şi protestări zgomotoase.

Regele Carol, care era un hotăfrât supus al tradiţiilor şi care, pe de altă parte, nu admitea ca la Palatul Regal să se petreacă fapte menite a nemulţumi lumea, a fost foarte supărat de incident. S-a spus atunci că o explicaţie destul de acră a fost între rege şi principesă.

Acest incident a creiat principesei moştenitoare o atmosferă cam neplăcută în lumea oamenilor din societatea de sus, întrucât incidentului i s-a dat înţelesul că principesa Maria are o stimă mediocră pentru femeile române.

Mai târziu unele din aceste doamne au hărăzit pe principesa cu o poreclă. Fiindcă

locuia la palatul de la Cotroceni au botezat-o: Miţa Cotroceanca.

Principesa a făcut mult haz de vorbă şi nu s-a supărat.

— La începutul lui Ianuarie 1904 scriitorul francez Catulle Mendes a ţinut la Ateneu o conferinţă asupra istoriei poeziei franceze în secolul al 19-lea.

Sala Ateneului era plină până la ultimul loc. A doua conferinţă a fost asupra subiectului: „Personalitatea lui Wagner”.

— În lumea avocaţilor o chestiune nouă agită spiritele. Consiliul de disciplină al baroului a luat hotărârea ca, de la 1 Ianuarie 1903 începând, toţi avocaţii să fie obligaţi a purta roba în faţa instanţelor.

„Monitorul Oficial” din 30 Decembrie 1903 a publicat următoarea decizie a consiliului de disciplină.

„Având în vedere că conform decretului publicat la 29 Decembrie 1864 avocaţii sunt obligaţi ca şi magistraţii de a purta uniformă când sunt în şedinţă.

Având în vedere că dispoziţiile acestui decret au fost consacrate prin art. 88 procedura civilă din 1865. Care au fost menţinute la modificarea făcută în 1900.

Având în vedere că caracterul obligatoriu al uniformei prevăzuta de decretul din 1864 a fost recunoscut de ministerul justiţiei atât în 1869 prin raportul No. 7138 din 21 Iunie cât şi în 1900 cu ocazia dezbaterilor asupra Procedurei civile în Senat.

Pentru aceste motive Consiliul decide că, de la 1 Februarie 1904. Avocaţii vor fi obligaţi a purta uniforma prevăzută prin art. 2 al decretului din 29 Decembrie 1864 când se vor prezenta în şedinţă: la tribunalul Ufov, la Curtea de Apel din Bucureşti şi la înalta Curte de Casaţiune, fie pentru a răspunde la apel. Fic pentru a pleda”.

Această măsură foarte bună. Precum am spus, a produs a-gitaţdune; un număr de avocaţi s-au împotrivit să se supună sub cuvânt *cili* măsura ar fi medievală şi... catolică. Adevărul, însă. Era altui: unii avocaţi se codeau ca să cheltuiască, alţii erau animaţi de acel spirit de împotrivire încăpăţânată şi sistematică pe care unii 11 pun în toate Împrejurările.

Roba a fost aplicată atunci, însă. N a trecut mult şi a căzut în desuetudine.

— La 15 Ianuarie s-au făcut 5 alegeri

parţiale la colegiul 1 de Cameră şi Senat: Tutova, Vaslui, Tecuci, Argeş şi Teleorman. Guvernul este bătut pe toată linia. La Vaslui e ales junimistul Delavrancea şi la Tecuci conservatorul Ion Lahovari; În celelalte trei judeţe balotagiu. Guvernul este cu desăvârşire ruinat, opinia /publică îl respinge pretutindeni. Dacă n-ar avea puterea guv & iamentală, candidaţii săi n-ar putea întruni decât un număr foarte neînsemnat de voturi.

La balotagiu guvernul a biruit la Tutova şi Argeş dar a fost bătut la Teleorman unde a ieşit Constantin Disescu. Cu alegeri libere niciun guvernamental nu ieşea.

— Vasile Lascăr prezintă reforma comunală. În calitate de ministru de interne. Proiectul stârneşte agitaţie în partid. Prin această reformă comunale rurale – foarte multe din ele – neputând fi bine administrate din cauza insuficienţei fondurilor, erau întrunite câte 2 sau chiar 3 spre a forma comune mai mari şi mai bogate.

Această dispoziţie provoacă furtună. Aproape întregul stat major liberal: M. Ferekide, Anton Carp, C. Stere, Take

Protopopescu, Matei Corbescu, au combătut reforma. Faţă de această împotrivire şi prevăzând căderea sigură a proiectului, Lascăr a cedat. Totuşi curentul împotriva ministrului de interne e atât de mare încât căderea lui e privită) sigură.

— Telegraful aduce o ştire senzaţională. Războiul ruso-japonez a izbucnit.

Încă cu două-trei luni mal înainte era mare tensiune între cele două ţări, aşa că războiul părea de neînlăturat; acum faptul s-a îndeplinit.

Înainte chiar ca declaraţia de războiu’ să ajungă la St. Petersburg flota japoneză a intrat în acţiune şi a scos din luptă cuirasaţid „Retiwisan”, „Cesarevici” ca şi crucişătorul „Palada”. Cu chipul acesta flota rusă. Rămânând în inferioritate marea a rămas în stăpânirea japonezilor cari au putut trece trupe în Coreea.

Aproape întreaga opinie publică la noi este de partea japonezilor; afară de câţiva fruntaşi conservatori, rusofili cunoscuţi, toată lumea doreşte înfrângerea ruşilor.

Mă întâlnesc la clubul conservator cu generalul Lahovary, ale cărui simpatii pentru ruşi sunt cunoscute. Îi comunic

părerea mea că japonezii vor fi învângători atât din cauza depărtării câmpului de luptă de Rusia europeană cât şi din cauza incapacităţii ruşilor.

Generalul râde şi-mi răspunde:

— Ştil ce sunt japonezii faţă de ruşi? La fel ca şi când un căţeluş te-ar apuca de pantalon; cu o lovitură de picior îi a-runci cât colo. Victoria ruşilor este absolut sigură.

Generalul Lahovary trecea drept un militar de mâna întâia, dar, de data aceasta a văzut fals.

— O dramă care pasionează publicul: un medic din Plo –, eşti, doctor Iacobsohn. Fiind acuzat că şi-a ucis soţia prin o-travă, este depus. Când ya veul procesul în faţă Curţii cu juraţi, voi vorbi mai pe larg.

— Celebra artistă franceză Jeanne Hading joacă la teatrul Lyric rolul Fany Legrand din piesa *Sapho* a lui Alphonse Daudet. Apoi joacă în *La Châtelaine* de Alfred Capus. În *Denisa* şi în *Frou-Frou.*

Toată elita Capitalei asistă, regina Elisabeta şi principii moştenitori de asemenea.

— În partidul liberal luptele devin acute; oculta adică Eu-geniu Carada, temându-se

ca Vasile Lascar să nu dobândească un prestigiu prea mare cu reformele sale şi să se impue ia şefia partidului, îl combate energic prin toţi amicii săi. Carada lucrează spre a pregăti şefia lui Ionel Brătianu, fiul amicului său intim Ion C. Brătianu.

Carada, ca demonstraţie, văzând că părerile sale nu sunt urmate de Dimitrie Sturza, demisionează din comitetul executiv al partidului liberal. Oculta stăruie pentru ca partidul să părăsească puterea şi să treacă în opoziţie spre a pregăti mai bine şefia lui Ionel Brătianu. A doua zi şi-a trimis demisia şi

Ctonstentän Nacu. Toţi bătrânii liberali cer capul lui Vasile Lascăr, a cărui situaţie în guvern a devenit foarte şubredă.

— În Manciuria armatele ruseşti sunt bătute în toate părţile de japonezi. Port-Arturul este asediat dar se apară încă, deşi japonezii îi dau asalturi crâncene. Ruşii nu pot birui ni-căeri, mai ales din cauza rivalităţilor dintre amiralul Alexief şi generalul-şef Europatfcin. La sfârşitul lui Martie un nou dezastru se abate asupra ruşilor; intr e luptă navală, cuirasatul *Petropavlosk* este scufundat cu 600 oameni.

Pe cuirasat se afla şi amiralul Makharoff, comandantul suprem al flotei ruseşti. Marele Duce Ciiil. Care se afla pe bord, s-a putut salva înotând până la vasele trimise în ajutor.»

— O nouă afacere la ordinea zilei este comanda tunurilor cu tragere repede. Dimitrie Sturdza stărue să se facă comanda în Germania la fabrica Krupp, pe când generalul Lahovary fruntaş al partidului conservator, face campania pentru ca să se primească concurenţa cu tunurile Erhardt şi cu tunurile franceze care sunt superioare. O luptă crâncenă, polemică prin presă, şi interpelări în parlament.

Rezultatul acestei campanii a fost: 1) Cornisiunile militare au cerut să se facă oarecare modificări tunului Krupp, – ceea ce fabrica a primit; 2) generalul Lahovary n-a mai putut veni la departamentul războiului când partidul conservator a venit la putere.

De altfel generalul Lahovary nu se sfia ca să-şi manifesteze sentimentele sale franco-file ca şi pe cele ruso-file în faţa evenimentelor.

Generalul adresează în Senat o interpelare lui Dimitrie Sturza, ministrul de

război, asupra relei administraţii a armatei.

Sturza răspunde furios numind pe generalul Lahovary: fanariot.

— La 29 Aprilie un mare incendiu a izbucnit la Palatul funcţionarilor din Piaţa Victoriei. Mai toţi locatarii au suferit pagube mari, dar cel mai greu încercat a fost pictorul Verona. În acel dezastru pictorul a pierdut 180 de pânze.

O mulţime de documente istroice, costume, arme adunate pentru un mare tablou intitulat „Venirea lui Mahomet în ţară”. Totul a pierit. Au pierit albumuri scumpe, covare de Persia, armuri, draperii orientale, în sfârşit tot cea ce face distincţia unui atelier artistic. Dar faptul tot atât de tragic pentru pictor era că poliţa asigurătoare de 56.000 lei ce o plătea societăţii de asigurare, neglijase să o plătească/ de câteva luni.

Artistul a rămas zdrobit de durere în faţa acestui dezastru.

— La mijlocul lunii Iunie 1904 moare Prosa Saxand din cele mai mari artiste ale Teatrului Naţionalr

Prosa Sarandy era născută la 1840, deci a murit la 64 ani. A jucat în multe piese, dar

creaţia ei de căpetenie a fost în roiul văduvei Prochard din „Două orfane”.

Artista nu învăţase în şcoală, aşa că nu ştia nici ceti, nici scrie; rolurile i le citea altcineva iar dânsa le învăţa ascultând. Un caz foarte original fireşte.

Bolnavă, deşi nu prea bătrână, nu mai era un element ativ al teatrului.

— La sfârşitul lunii Iunie 1903 moare subit Ionescu-Gion (recte Gheorghe Ionescu), profesor şi om de Utere distins.

Ionescu-Gion era un muncitor, a scris „Istoria Bucureştilor” şi multe alte cărţi. A scris multe cronici literare şi articole prin ziare, a tradus piese de teatru atât singur şâţ şi în colaborare cu Alexandru Odobescu. Activitatea lui a fost mare, ca scriitor, profesor şi conferenţiar.

Când a murit era profesor la liceul Matei Basarab.

Deşi foarte activ, n-a avut idei originale, de aceea n-a lăsat urme mai adânci.

— La 1 Iulie a venit vestea morţii lui Krueger, fostul preşedinte fără) noroc al republicii Transvaal din Africa de Sud.

— Situaţia guvernului fiind critică, se fac încercări, atât din tabăra conservatorilor cât

şi din tabăra junimiştilor, pentru împăcarea celor două ramuri; oamenii cu prevedere amintesc că liberalii au putut veni la putere în 1901, numai după doi ani de opoziţie, fiindcă au ştiut sa; uite neînţelegerile dintre ei şi să se unească într-un singur partid; dacă conservatorii ar face aceiaş lucru acuma, peste o lună ar fi la guvern. Dar conservatorii n-au ascultat niciodată de asemenea motive, pentru că ambiţia şefiei avea precădere asupra oricărui alt interes general. De aceea încercările de împăcare nu au putut izbuti. De aceea şi partidul conservator s-a stins peste mai puţin de 15 ani.

Pe când în partidul conservator se menţinea dezbinarea, în partidul liberal începea lupta latentă pentru împingerea lui Ionel Brătianu oatre şefie; acest curent lovea şi în Dimitorie Sturza, care pornea să fie pus aproape sub autoritatea tânărului concurent. Oculta nu mai voia să recunoască pe Sturza de şef, sau, dacă* îl recunoştea, făcea aceasta numai pentru aparenţă.

Pus la carantină de ocultă, Dumitru Sturza s-a văzut nevoit ça să se sprijine pe

foştii drapelişti, adică Vasile Lascăr. Emil Constantinescu. P.S. Aurelian

Frământările cuprindeau tot partidul la un moment Ionel Brătianu a rupt bunele relaţduni cu tinerii generoşi, adică cu foştii socialişti intraţi în partidul liberal. Cu ocazia pelerinajului la mormântul lui Ion Brătianu de la Florica, în ziua de 5 Mai s-a petrecut un fapt semnificativ. Ionel Brătianu a invitat la masă, în casa părintească numai pe fruntaşii din vechile cadre, iar tinerii generoşi toţi în grup, au luat masa pe la barăcile ridicate, cu acea ocazie, pentru serviciul poporului.

În faţa acestei situaţii, care ameninţa nu numai viaţa guvernului, dar şi unitatea partidului, fruntaşii din toate nuanţele fură convocaţi la o consfătuire la Senat. Erau de faţă toţi membrii guvernului au Dimitrie Sturza în cap. Mai mulţi fruntaşi au vorbit. Apoi luă cuvântul bătrânul P.S. Aurelian. După ce adresai un apel ia unirea tuturor liberalilor, el făcu aluzie la silinţele pe caii le face oculta ca să înlăture pe Dimitrie Sturza de la şefie şi să aducă pe Ionel Brătianu. Cu multă fineţă Aurelian spuse:

— „Se face în partid o lucrare pentru

schimbat chiar şi şefia, dar, pentru moment, chestia nu este încă coaptă}”.

Şi spunând aceste vorbe, îşi întoarse privirile către Ionel Brătianu, care, pe vremea aceea, era încă tânăr.

— Ion Saita. Prefectul de poliţie, a luat multe măsuri bune, precum am mai spus. Intre altele a reglementat funcţionarea cafeurilor cu cântăreţe, numite „cafeuri şantante”. Cu acest prilej să mă întorc înapoi şi să arunc o privire asupra vieţi bucureştene cu douăzeci de ani în urmă.

— Obiceiul în Bucureşti era, pe atunci, ca în aceste teatre de varietăţi cântăreţele să nu fie plătite şi nicio taxă de intrare să nu plătească vizitatorii: antreprenorul afacerii se mulţumea cu câştigul din consumări, iar cântăreţele făceau cheta plimbând farfuria printre mese.

Această chetare era o adevărată morişcă, căci fiecare cântăreaţă nu cânta decât un singur cântec, foarte scurt, şi imediat scobora de pe scenă, lua farfuria şi pornea după cerşit. Astfel spectatorii trebuiau să stea în permanenţă cu mâna hi buzunare, spre a scoate parale.

De obicei la acest disc nu se dedea decât

câte 5 bani, încât cântăreţele, spre a ispiti şi a păcăli pe naivi, puneau în farfurie câţiva lei de argint. Era o invitaţie ca să dea monede la fel, pentru acei clienţi cari nu cunoşteau moravurile locului sau pentru aceia cari făceau curte cântăreţei care cheta.

Dar dacă erau naivi cari cădeau în cursă şi dădeau lei în loc de 5 bani, în schimb erau şi aceia cari declarau că simt artişti pentru ca să nu dea de loc. Obiceiul, în aceste localuri era ca artişti de orice fel, să fie scutiţi de chetă.

Asemenea cafe-şantan era la Sânger, în strada Doamnei. (Acum pe acel loc s-a clădit aripa cea nouă a Băncii Marmorosch Blank). Apoi era, – până la dărimarea localului – la Stadt-Pesth, unde este acum Pasagiul Vilacros. Apoi era la Alcazar în dosul Pasagiului român, la Raşca în strada Academiei» Mai târziu în strada Regală în sala de marmoră a hotelului Union, un local care se numea „La Pisici”, la Papaianopol teatrul de Varietăţi numit „Imperial” în strada Câmpineanu colţ cu strada Sf. Ionică local ce a dispărut etc, etc.

Dar Cafeul-şantan cel mai vechi, acela

pe care ram găsit în Bucureşti la 1871, era cel de la Paţak în strada Carol.

Ion Saita a pus capăt chetei care devenise o adevărată spoliere şi a impus antreprenorilor să înlocuiască cheta cu o plată la intrare. Această invitaţiune n-a fost nici pe placul patronilor nici pe placul cântăreţelor, însă cheta a dispărut de atunci.

— Cu câţiva animal înainte – se introdusese în Bucureşti Academia de biliard. Cea d întâiu Academie a fost înfiinţată de către doi domni: Brătianu şi Papamihalopolu; această Academie a fost instalată mai întâiu pe bulevardul Academiei, apoi pe strada Academiei în sala unde, după acea, s-a instalat Restaurantul Parlamentarilor.

Această Academie funcţiona cu jucători de biliard aduşi de la Paris, cari făceau partida prin bila roşie şi cu prinsori. Cei mai cunoscuţi jucători erau Dede, Drouet. Murtra, Feiler etc.

Fiindcă această Academie atrăgea mulţi amatori şi câştiga sume bune, n-a trecut mult şi s-au înfiinţat şi altele: una sub hotel Bristol, unde a fost mai târziu un

cinematograf, una la hotel de France şi mai trâziu alta în curtea hotelului Oteteleşanu (Frascati) – Însă, după o glorie de vreo doi-trei ani, Academiile acestea au degenerat, n-au mai produs câştiguri şi au dispărut definitiv

— Viaţa bucureşteană a cunoscut şi sportul bicicletei. Intre anii 1880 şi 1895, timp cam de 15 ani, sportul bicicletei a fost cultivat cu destulă pasiune. De dimineaţa la şosea întâlneai mult ai lume din societatea de sus, doamne şi domni, cari făceau bicicleta. Îndată s-au înfiinţat câteva şcoli de bicicletă printre care, aceea a lui I. Dumitrescu ce bulevardul Elisabeta. Pe un loc viran unde s-a clădit acum Palace-hotel, cât şi şcoala lui P. Antonescu pe şoseaua Basarab.

Bicicliştii cei mai tari au fost: un domn Zisa. Apoi Mihă-escu-Oherasi, Mitică Vlădoianu, Alois Pucher etc. Iancu Kaiindem administratorul Domeniilor Coroanei făcea bicicleta, ca sport higienic. Ca o concesiune personală i se Dăduse autorizaţia să se plimbe cu bicicleta pe aleile Cişmigiului. Câţi-vă ani în şir s-au organizat întreceri cu premii între biciclişti, iar Luigi Cazzavillan a

construit chiar un velodrom pe moartea dreaptă a şoselei Kiselef.

Pasiunea a (ţinut. Însă. Numai câţiva ani. Lumea de sus a părăsit bicicleta după scurt timp. Iar lumea cealaltă n-a practicat-o deăt vreo 10 – 15 ani. Şi sportul bicicletei a dispărut, bicicleta rămânând numai la dispoziţia oamenilor de serviciu de prin localurile de comerţ.

— Cu încetul viaţa bucureşteană se modifică. A dispărut grădina Zdrafcu, au dispărut şi Herăstrăul Vechiu şi Bordeiul şi A vedic şi Sans-Souci şi moara de la Floreasca, şi grădina lui Nae Ulmeanu, moda a impus pe Fronescu peste podul de la Herăstrău.

— Preumblarea la Şosea cu muscalul era. Marele şi-a Cu 20 de lei aveai pe cel mai luxos muscal, pe Mişca, ai cărui cal n aveau egali nici ca frumuseţe, nici ca trap, nici ca iuţeală. O preumblare la Şosea, cu oricare muscal, pentru două ocoluri costa 10 lei. Şi în totdeauna găseai muscali liberi pe piaţa Teatrului

— Lăutarul cel mai căutat, cel mai bine plătit şi fără rival era Christache Ciolac. Oamenii de petreceri nu înţelegeau o masă

cu prieteni sau un chef fără arcuşul lui Ciolac. Nimeni nu cânta ca dânsul „Ciocârlia şi nici de atunci încoace nimeni nu a mai cântat ca dânsul această bucată. De altfel Ciolac a avut succese mari şi la Paris în timpul ultimei Expoziţii

Acest mare artist care avea în arcuşul său un suflet deosebit, care mişca inimile, smulgea aplauzele şi muia ochii de lacrimi, a făcut în Bucureşti o epocă şi a fost o autoritate. Iar când a murit, în urma sicriului său au defilat… trei oameni…

— Vechiul Bucureşti se preface. Apare automobilul, cinematograful începe să ocupe un loc însemnat în viaţa bucureştilor, fără să ne dăm seama, vedem că cinematografele răsar în numeroase săli la Băile Eforiei, la hotel Bristol, la hotel de France, în strada Doamnei – azi Paris – la Volta, la Venus, la Terra, la Lux, la *L'I ndépendance Roumaine* etc.

— O societatea înfiinţează taximetre de piaţă, însă. După câţiva ani de circulaţie dispar; locomoţia rămâne tot pe grija birjarilor şi a tramvaelor cu cai, până în ziua – n care se înfiinţează societatea tramvaelor comunale cu tracţiune electrică.

— Să revenim la evenimentele anului 1904.

La 22 Mai s-a dat la palatul Cotroceni o serată în beneficiul societate! *Materna,* organizata sub auspiciile principesei Maria.

Serbarea s-a dat în parcul castelului.

Au fost 2 scene pe care s-au jucat: teatru de varietăţi, o comedie de Courteline: *La paix chez soi* şi pantomima *Visiû Domniţei* montată cu pricepere de Alexandru Davila.

Au jucat numai diletanţi din societate. Comedia lui Courteline a fost jucată de doamna Jeanne Olănescu şi Rudi Catargi. A cântat d-na Lily Ceikez. Mica d-şoara Wachman a dansat cake-valkul. D-nele Cerchez şi olănescu s-au distins în dansuri serpentine.

În *Visul Domniţei* rolul protagonist a fost ţinut de principesa Maria în costume de rară frumuseţe. D-şoara Jouell, a engleză, a făcut pe Făt Frumos, d-na Aristia C. Disescu pe Muma Pădurii, Alexandru Davila ciobanul, d. Aurel Orăscu bufonul Curţii, domnii Ion Al. Lahovary şi Gheorghiţă Robescu cei doi împăraţi. Prinţul Carol şi principesa Elisabeta doi pagi.

În rolul damelor de onoare ale Domniţei

d-nele şi d-rele: Tătăranu, Odobescu, Durma, Adjuchievici, Lakman Cucu. Starostescu, Barozi, Poenaru, Vlădoianu, Balasch, Zosima, Calcă, Crauffurt, Radu Diamandescu. Florile reprezentate prin d-nele şi d-şoarele: Maria Ghica, Nicoleanu, Economu, Catargi, Măfir-culescu, Iliescu, Moroianu, Petrösau Căpitanovica. Orchestra condusă de profesorul Dinicu.

Spectacolul s-a încheiat cu o cavalcadă feerigă are a smuls aplauzele ovaţionale ale spectatorilor.

Acest obiceiu de a se juca teatru cu actori diletanţi luaţi din societatea de sus era susţinut de câţiva domni şi câteva doamne cu mult talent. Astfel doamna Lily Cerkez avea un real talent de cântăreaţă şi de Cumătră (Cameră) în reviste. După spusa cunoscătorilor nici chiar o profesionistă nu ar fi putut juca mai bine. Apoi era Alexandru Davila.

Davila era un superior director de teatru, avea energ4 er avea pricepere şi avea gust, dar avea şi talentul interpretului. Spectacolul de care vorbesc aci a fost organizat şi condus de el.

La 1904 mai exista încă o societate

aristocratică, care astăzi a dispărut aproape cu desăvârşire

— În ziua de 19 Iulie 1904 a sosit la Sinaia o delegaţie a regimentului 2 dragoni din garda imperială germană» al cărui proprietar era regele Carol.

În delegaţie erau: locolt-colonel Bartsch de Sieisfeld. Căpitan de Jena şi locotenent de Levetzov.

Li s-a făcut o primire pompoasă, în aceeaşi zi li s-a oferit un dejun de gala la Castelul Peleş, iar primul ministru şi ministru de război D. Studza a primit în persoană defileul batalionului de vânători. La Bucureşti ofiţerii germani au fost primiţi cu multă atenţiune şi li s-a oferit un prânz de gală la Cercul Militar…

Ce departe suntem de acele vremuri!

Sunt acum 20 de ani, o altă lume, o altă mentalitate. Aproape toate întâile roluri au dispărut. Dintre conducătorii ţârei n-a mai rămas aproape nici. Unul.

Regele Carol şi regina Elisabeta au murit. Fruntaşii partidului liberal: Dimitrie Sturza, P.S. Aurelian, Emil Costinescu, Vasile Lascăr, Alexandru Djuvara, G.D. Palade, Spini Haret, Mihail Ferichide, Alecu

Constantinescu, Ionel Brătianu etc. Sunt în mormânt. Acelaşi drum iau luat şi fruntaşii partidului conservator: Gheorghe Cantacuzino, general Manu, Petre Carp, Titu Maiorescu, Teodor Rosetti, Take Ionescu, Nicu Filipescu, Alexandru Marghiloman, Barbu Delavrancea.

Ei bine, toată lumea aceasta respecta politica de alianţă cu Germania, pe care toată lumea în ţară o privea ca pe o putere militară şi economică fără rival.

Despre România Mare de astăzi doar visătorii ar fi vorbit.

— La 27 Iulie s-a deschis expoziţia agricolă a Societate! a-grare a marilor proprietari. Era aşezată la Şoseaua Kiselef pe o întindere de 15 pogoane formând un drept unghiu străbătut de două axe.

La inaugurare erau gata multe pavilioane precum: al regiei monopolurilor, Domeniile Coroanei, închisorilor, Otto Harnisch, Iuliu Saxon, Geiser, Salm, Löwenbach, principele Bràn-coveanu, fabrica Luther, Z. Zusman, Păianu, Drăghiceanu şi Popescu, plus o sondă în mărime naturală.

Iată câteva preţuri ca să ne dăm

socoteală: /

Poarta principală a costat 2500 lei, chioşcul pentru muzică 1250, palatul agriculture! 28.000 lei pe o suprafaţă de 1400 m. P., pavilionul regal în stil românesc, unde a fost industria casnică a dostat 6850 lei. În total Societatea Agricolă a cheltuit 125.000 lei. Astăzi la 1929 cu această 3 umă nu s-ar putea construi decât d'abia un şopron.

Preşedinte al societăţii era marele proprietar Ştefan Gre – ceanu.

— În ziua de 2 Iulie 1904 s-a dat la şosea, sub auspiciile ministrului de instrucţie Spira Haret, o serbare pentru aniversarea de 400 ani a morţii lui Ştefan cel Mare.

A fost serbare grandioasă cu participarea tuturor şcolilor din Capitală şi a unui foarte numeros public

S-au ridicat tribune şi terase. De la orele 8 dimineaţa au început să vie şcolile, delegaţiile tutuior regimentelor din Capitalăl Ministrul Haret a venit cel d'întâiu la ora 6 exact.

Slujba religioasă a fost oficiată de arhiereul Nifon Ploeşteanu, asistat de

arhiereii Sofronie Vulpescu şi Calist Ialomiţea-nu. După ce corul şcolii a cântat un imn au început cuvântările. Au vorbit: Victor Raţiu, student, Bogdan decanul facultate! de litere şi Spiru Haret începe apoi «defilarea. Întâi armata, apoi studenţii universitari, şcolile secundare şi elevi în bluze albastre ai şcolii de meserii.

Veni rândul cortegiului istoric, în ordinea următoare: o avant-gardă de jandarmi, apoi: pe cai mici şi iuţi, ţinuţi în frâu anevoie. Trecură buciumaşi! purtând lungi buciume pe după gât.

Toboşarii având tobe de fiecare parte a şeii, un grup de surlaşi şi trâmbiţaşi, în urmă ceata steagului care forma garda de onoare a unui steag imitat credincios după steagul lui Ştefan cel Mare aflat la muntele Atos. În mijloc mergea steagul iar în dreapta şi în stânga lui alţi doi ostaşi. Aceştia purtau halebarde şi steaguri mai mici.

Venea grupul domnesc.

Mic de stat, blond pe un cal vioiu, Ştefan cel Mare trecu îmbrăcat în hainele albe de ceremonie. Pe cap avea coroana şi în mână sceptrul. Alături de el călărea Vlad Ţepeş.

După ei grupul copiilor de casă» sfetnici, sfatul boierilor mari, sfetnicii domniei, pârcălabii de Hotin, Cetatea Albă, Neamţ, Roman şi Orhei.

În sfârşit au urmat şiruri dese de ţărani moldoveni călări, cu plete lungi şi cu costumele epocii.

Însufleţirea era în toate inimile.

Studentul Raţiu fiind prezentat lui Dumitru Sturza, primul ministru, acesta Ta felicitat pentru cuvântarea rostită, dar Ta şi mustrat în acelaşi timp. Sturza i-a spus:

— „Sileşte-te să deprinzi graiul simplu şi frumos al ţăranului care *ez* cel curat românesc, atunci cuvântările dumitale vor fi mai frumoase”.

Cortegiul a defilat şi pe calea Victoriei.

— La 13 Iulie o dramă se petrece în cafeneaua *Macedonia* cu intrarea prin strada Paris, situată în imobilul epâtropiei Nifon.

De mai multă vreme o vrajbă mare frământa colonia romă-nilor-macedoneni. Aceştia erau acum despărţiţi în două tabere, una cu Lăzărescu-Lecanta, alta cu fraţii Papahagi şi alţii.

Lăzărescu-Lecanta redacta un ziar…

Balcanul” şi era acuzat că susţine politica grecească.

Din cauza acestei animozităţi într-o zi Dimitrie Papahagi, venind la cafeneaua Macedonia şi văzând pe Lecanta stand la masă cu mai mulţi greci, se repede la dânsul şi-l bate. Lăzărescu-Lecanta obţine un certificat de la un medic dovedind leziunile căpătate pe corp în urma bătăii suferite şi face plângere la rarchet

De teama de a nu mai fi atacat Lăzărescu nu mai calcă pe la cafenea. Însă în ziua de 13, ca împins de o fatalitate, se duce ca să caute ne un doctor Carangiu; pe când convorbea cu aceasta la o altă masă se aflau mai mulţi profesori macedoneni printre care Nu-şi Tuliu, Die şi Petre Papahagi, Sadima Dia-mandi şi alţii. Toţi aceştia erau profesori înlocuiţi în Macedonia de Sturza, aceia cari întreţineau agitaţia în Bucureşti. Cum îl văd pe Lecanta încep să strige:

— Afară trădătorul!

Lăzărescu protestează dar toţi se reped asupra lui şi l znopesc cu bastoanele. Răzbit şi încovoiat sub lovituri, el scoate revolverul şi trage la întâmplare în grămadă; glonţul

nimereşte pe cel mai inofensiv, pe Ilie Papahagi.

Văzând cadavrul camaradului lor, unul trage cu revolverul asupra lui Lecanta. Acesta fu lovit aproape de ochiul stâng, alte după gloanţe îl lovesc la piept în dreapta şi în stânga, apoi o lovitură de cuţit sau de şiş la buză şi la piept.

După primele cercetări Nu-şi Tuliu declară că el este acela care a tras asupra lui Lecanta când a văzut cadavrul lui Papahagi.

Nu-şi Tuliu, mărturisind fapta, az fost depus, toţi ceilalţi macedoneni au fost lăsaţi liberi. Nu-şi Tuliu era ziarist şi lucra la mai multe ziare din Bucureşti.

— Războiul ruso-japonez se apropie de deznodătnând. Ruşii sub comanda generalului Europatkin, suferă o mare şi sângeroasă înfrângere la Liaoyang. Bătălia a fost foarte crâncenă Europatkin a trebuit să se retragă în grabă spre Mukden urmărit de armatele victorioase ale generalilor Oku, Nodzu şi Kuroki.

Ziarul „Times” scrie, însă, că succesul strategic moral a stat de partea lui Europatkin care a putut zădărnici olanul de

înconjurare al japonezilor.

Aceştia şi-au datorit victoria infanteriei lor care, singura pe lume, a putut da timp de 5 zile cele mai omorătoare asalturi în contra poziţiilor întărite ale ruşilor. Şi, totuşi, având pierderi îngrozitoare, să poată reîncepe atacurile cu aceiaşi vigoare. Prada luată de japonezi a fost foarte neînsemnată, ei n-au putut lua nicio locomotivă măcar. Căci totul a fost din vreme, ori distrus oii retras.

Ruşii anunţă că la Liaoyang au pierdut 250 ofiţeri printre care 2 generali şi 21.552 soldaţi, pitiş 233 tunuri. În bani pierderile suferite costau 57 milioane ruble.

— Pe la sfârşitul lunii Septembrie 1904 moare Pană Buescu, membru al partidului liberal, deputat al colegiului îl de Ufov, fost şef politic l-ai culorii de galben, fost profesor de chir mie a şcoala de la Herăstrău, în urmă inginer hotanuc*

sa cu marele orator Nicolae Ionescu a condus ziarul *Buna Credinţă.*

Părăsind pe Ion Brătianu a făcut parte din disidenţa lui Dumitru Brătianu. A fundat societatea de asigurare mutuală „Unirea” şi a fost eroul luptelor nesfârşite date în jurul

acestei societăţi spre a o poseda. A murit la vârsta de 71 ani.

— La începutul lunii Octombrie generalul rus Europatkin suferi o a doua mare înfrângere în „bătălia de la Mukden, numită bătălia de la Yantai. Ziarele franceze spun că au căzut 80.000 oameni din ambele păr

— Vineri 30 Septembrie s-a întâmplat un caz tragic la Curtea de Casaţie.

Constantin Mărăcineanu, osândit de Curtea cu juraţi la 12 ani muncă silnică, pentru un omor săvârşit în calea Şerban-Vodă, se prezintă în faţa Curţii ca recurent. El era apărat de avocaţii Iancu Brătescu şi Al. Şonţu. Curtea era astfel compusă: preşedinte Buicliu, membri Economu, Duca, Kivu, Iulian şi Şişman.

Foarte multă lume venise să audă rezultatul, fiindcă asupra cazului lui Mărăcineanu era controversă, niciun fapt material nevenind să confirme verdictul.

După pledoarii Curtea se retrage dar peste un sfert de oră aduce sentinţa: recursul era respins.

Mărăcineanu se opreşte un minut, râde. Sarcastic, apoi se repede, dă la o parte pe

cei doi soldaţi ce-l păzeau, smulge arma din mâna unuia şi o aruncă în mijlocul sălei. Apoi scoate un revolver şi trage mai multe focuri asupra judecătorilor. O paşnică neînchipuită cuprinde pe toţi, şi toţi fug care încotro.

Mărăcineanu, cu revolverul în mână aleargă; prin sală şi trage, intră în camera procurorului general Stătescu, îl vede şi trage asupra lui. Dar acesta se ascunde repede sub pupitru.

Mărăcineanu străbate Palatul de justiţie cu revolverul în mână, este din palat urmat de public şi sare într-o birje strigând birjarului să mâne. Acesta răspunde că are muşteriu. Mărăcineanu îl ameninţă cu revolverul. Birjarul, speriat, sare de pe capră şi fuge. Mărăcineanu ia hăţurile cu o mână, ţine revolverul cu cealaltă şi porneşte într-o goană nebună ce calea Ra-hovei.

În dreptul biseidcei Domniţa Bălaşa un proprietar D. Popescu şi un locotenent din infanterie sar în trăsură şi caută, să oprească pe Mărăcineanu. Acesta, fiind de o forţă herculană, loveşte cu putere pe antagoniştii săi cari, totuşi, rezistă curagios. În sfârşit apar portărelul Mire ea Pilat

şi un jandarm care, lovind pe Mărăcineanu cu baioneta, 11 dă jos.

Publicul, adunat în mare număr, s-a repezit atunci asupra condamnatului snopindu-l cu bastoanele care cădeau mai mult asupra celor care Tău arestat. Cu mare greutate a putut fi apărat de furia mulţime!

În urma acestui fapt Curtea de Casaţie, constituită în Curte criminală, a judecat pe Mărăcineanu şi la osândit la munca silnică pe viaţă. Mărăcineanu a fost apàrat de d. C. Disescu.

— La începutul lunii Octombrie 1904 moare la moşia Brazi din judeţul Roman la vârsta de 80 ani marele orator Nicolae Ionescu.

Nicolae Ionescu, fost profesor de Istorie la universitatea din Iaşi, membru al Academiei Române, fost deputat şi fost senator, fost ministru de externe, avusese ceasurile lui de glorie ca unul din cei mai mari oratori ai parlamentului român.

Mare naţionalist, a fost şeful unui partid liberal din Moldova numit, JPracţiunea liberă şi independentă”. Toată viaţa a fost liberal mai mult contra lui Ion Brătianu decât alături de el.

Ministru de externe în ajunul războiului de la 1877, atitudinea lui nu a convenit lui Ion Brătianu care l-a înlocuit cu Mihail Kogălniceanu. Alături de Dumitru Brătianu a combătut pe Ion Brătianu.

Acum era bătrân iar vârsta îl ţinea departe de activitatea politică.

— La 4 Octombrie 1904 se prezintă în faţa Curţii cu juraţi procesul macedoneanului Nu-şi Tuliu omorâtorul celuilalt macedonean Lăzărescu Lecanta.

Curtea este prezidată de d. Stambulescu asistat de domnii Balş şi Robescu judecători. Procuror d. Vercescu.

Nu-şi Tuliu e apărat de Al. Djuvara şi Delavrancea. Pe banca apărării se mai aşază: Petre Grădişteanu, Take Ionescu, Constantin Cernescu şi Constantin Disescu.

Juriul este compus din: N. Olmazu, Daniel Patrulius, Ion

Procopie Dumitrescu, Dr. Stoianovici, I.P. Mărgăritescu, Vasile Asan. Ilie Dumitrescu, C. Apostolescu, Vasile Smârăndescu, N. Bărcănescu, dr. I.G. Radovici şi I.N. Anghelovici.

Au susţinut apărarea avocaţii în următoarea ordine: C. Cernescu, Al.

Djuvara, Barbu Delavrancea, Petre Grădişteanu, Take Ionescu şi Constantin Disescu.

Nu-şi Tuliu a fost achitat.

Cu acest prilej un mare număr de studenţi au urmărit des-baterile. După liberarea lui Nu-şi Tuliu un cortegiu impunător, de peste 1.000 studenţi, s-a format şi la condus în urale triumfale.

Pentru acest proces cele trei partide politice au căutat să facă o manifestaţie politică luând apărarea lui Nu-şi Tuliu prin reprezentanţii lor fruntaşi Astfel Petre Grădişteanu, Alexandru Djuvara şi Const. Cernescu erau liberali. Take Ionescu şi C. Disescu conservatori iar Barbu Delavrancea junimist. Manifestaţia se făcea faţă de greci cari persecutau atunci pe români şi făceau toate încercările ca să-i desnaţionalizeze.

Este interesant de constatat pentru moravurile noastre politice ca, deşi era în joc un asasinat, totuşi cele trei partide de guyern, care teoreticeşte osândeau omorul, nu s-au sfiit ca să se aşeze pe banca apărare! în mod demonstrativ.

Take Ionescu, mai impulsiv din natură, s-a dus la juraţi şi a apărat pe Nu-şi Tuliu, el

angaja astfel răspunderea partidului conservator. Ceva mai mult, între cele trei partide se născuse chiar o emulaţie. Când junimiştii au văzut că Take Ionescu şi C. Disescu merg la juraţi, ei au dat delegaţie lui Barbu Delavrancea, cu toate că Petre Carp, se împotrivise formal.

— Suntem în luna lui Octombrie şi ne apropiem de ziua fatală pentru liberali: aceasta e ziua când ei vor trebui să părăsească puterea, dar nici conservatorii şi nici junimiştii nu ştiu care din ei vor fi chemaţi la succesiune. Alegerile parţiale au dat în general o indicaţie hotărâtoare, partidul de sub şefia lui Gheorghe Cantacuzino a întrunit pretutindeni un număr de voturi îndoit decât partidul junimist: regele nu are niciun cuvânt ca să prefere pe Carp.

De altfel Carp este un om cu totul lipsit de activitate politică; este un visător şi se mângie încă cu speranţa că regele 11 va diema pe dânsul.

În timpul aceştia. Take Ionescu lucrează pentru situaţia lui personală, căci nu se ştie ce surprinderi pot interveni. El ştie, însă, că sunt mulţi conservatori şi mulţi junimişti

cari lucrează pentru împăcarea celor două partide conservatoare dar se poate foarte uşor ca împăcarea să se facă pe spinarea lui. De aceea rei ia măsurile ca să-şi facă partizani personali şi să aibă în mână şi presa partidului.

Eu făceam să apară ziarul *Patriotul.* Într-o zi un amic personal al lui Take Ionescu îmi propune să mă scape de grija administraţie! şi să-i cedez editura păstrându-mi eu direcţia politică Am căzut la învoială. A doua zi amicul îmi prezintă o ciornă de contract în care Sigura şi un articol prin care declaram că voi urma linia politică a lui Take Ionescu. Recunoscându-l de şef.

Am rămas un moment nedumerit, apoi am răspuns editorului meu prezumtiv că, atât timp cât Gheorghe Cantacuzino este şeful partidului, nu pot semna astfel de angajament. Din ziua aceea Take Ionescu a fost faţă de mine de o temperatură foarte scăzută.

Dar şi eu am văzut limpede în jocul său: Take Ionescu îşi pregătea încă de pe atunci şefia, făcând aderenţi, recrutând partizani şi silindu-se să aibă cât mai multe ziare favorabile. De *Adevărul* dispunea, *La*

Roumanie, ziarul francez al partidului, îl avea în mână. Acum se silea să captureze şi *Patriotul* care, pentru vremurile de atunci, avea un bun tiragiu, căci trăgea 10.000 foi.

Deşi partidul conservator avea un comitet executiv din care făceau parte Gheorghe Cantacuzino, general Manu, Iancu Lahovary, general Lahovary, Take Ionescu, în realitate partidul era condus de un triumvirat compus din Gheorghe Cantacuzino, general Lahovary şi Take Ionescu; sau mai bine zis, adevăratul conducător era Take Ionescu care sugera generalului Lahovary toate soluţiile pentru ca amândoi, apoi să le sugereze lui Cantacuzino. Generalul Manu şi Iancu Lahovary nu erau decât figuranţi.

Dar generalul Lahovary, deşi i se atribuise şefia electorală a Capitalei, era prizonier în mâna lui Take Ionescu, el personali nu avea absolut niciun partizan. Afară de d. J. Th. Florescu, şeful coloaxei de albastru, care nu era takist. Ci cantacu-zinist, toţi ceilalţi şefi de colori cât şi aproape toţi ceilalţi candidaţi pentru locurile de deputaţi şi de senatori, erau takişti.

Take Ionescu a combătut sistematic pe toţi candidaţii cari nu-i erau devotaţi personal, aceasta s-a văzut mai bine când au venit conservatorii la guvern peste trei luni.

— Pe lângă celelalte motive de slăbiciune ale guvernului, iată că izbucnesc şi numeroase răscoale ţărăneşti parţiale prin unele judeţe din Moldova mărginaşe cu Rusia. În Rusia, cu doi ani mai înainte, au fost răscoale ţărăneşti foarte sângeroase, acum ele se reproduceau în România absolut pe acelaşi picior şi cu aceleaşi forme.

Ancheta administrativă descoperă că răscoalele din judeţul Iaşi au fost puse la cale de un domn anume Butman. Apoi, fără multă greutate, răscoalele se potolesc. Ele fură potolite însă numai la suprafaţă şi pentru puţină vreme, fiindcă peste doi ani, în primăvara anului 1907, trebuiau să izbucrească cu vehemenţă mare, să ameninţe Capitala şi să puie în ţară primejdie de a suferi invazia austro-ungară.

— În Septembrie 1904 se judecă de către consiliul permanent de la ministerul instrucţie! publice, procesul călugăriţelor

catolice cari conduc institutele de educaţie „Notare Dame de Sion”.

De mai multă vreme presa a dat alarma cum că în şcolile acestor călugăriţe se practică prozelitismul pe scară întinsă şi că aceste călugăriţe, în loc să se mărginească a da educaţie şi Cultură elevelor ce îi sunt încredinţate, se silesc să le convertească la catolicism. Mai ales fetele de oameni cu avere erau ţinta acestei intenta.

În ţară, cu încetul, se naşte un curent de îngrijorare. Se publică cum că domnişoarele Basarabeanu din Brăila au fost convertite, d-şoara Nadejdia Şuţu din Iaşi, asemenea. Fratele acestei d-şoare, d. Rudolf Şuţu publică prin ziare cum că sora sa cheltuieşte în institut sume însemnate, că a donat până atunci 20 mii lei făcând daruri pentru fie care sfânt, şi că, în fine, şi-a cerut întreaga parte din avere spre a o face danie scoalei.

Se zvoneşte cum că în şcolile acestea se petrec şi acte imorale Zvonul public, fireşte, măreşte toate proporţiile, exagerează şi născoceşte, tot felul de infamii sunt atribuite acestor călugăriţe.

Dar în ţară vâlva creşte şi capii religiei

ortodoxe Intervin; atunci ministrul instrucţie! Spiru Haret, dă în judecata consiliului permanent şcoala „Notre Dame de Sion” din Galaţi. Avocatul călugăriţelor este istoricul şi profesor universitar A.D. Xenopolu.

Direcţia institutului este acuzată pentru nerespectarea legilor ţării şi a reglementelor şcolare *în)* că n-a cerut autorizarea impusă de lege, spre a funcţiona; *b)* că are un profesor de religie care nu este nici ortodox nici doctor în teologie; *c)* că se predau în şcoală numai cursuri în limba franceză; *d)* că şcoala nu funcţionează conform legilor ţârei; *é)* că în institut se găseau 4 profesori neautorizaţi de minister; *f)* că în institut se face propagandă catolică etc, etc.

În dezbatere profesorul Teodorii, care îndeplinea rolul procurorului, acuză pe călugăriţe cum că dispreţuiesc pe rege şi regină, dovadă e faptul că în convorbirea particulară, îi numeau în derâdere: *Monsieur et madame Charles”.*

Trebuie să spunem că aceste călugăriţe erau mai toate franceze.

Pe lângă profesorul Xenopolu, acela care

înaintea guvernului, îşi luase însărcinarea de a apăra pe călugăriţe era Mihail Ferichidi preşedintele Camerei.

Procesul s-a judecat timp de 6 zile înaintea consiliului permanent. Consiliul, cu două voturi contra unul, a hotărât:

1) Toate cele trei institute ale congregatiunei „Notre Dame de Sion” să fie închise pe timp de un an;

2) Superioarele şi personalul actual al acelor institute să nu mai aibă dreptul de a funcţiona în învăţământ;

3) Ministerul instrucţie! să aibă latitudinea de a lua măsuri ca toate institutele confesionale şi particulare care nu vor funcţiona în limitele prevederilor legilor şi regulamentelor tarei să fie închise.

Consiliul era astfel compus: C. Demebrescu-Iaşi preşedinte. I. Bianu şi Coculescu membri.

Acum începe lupta în guvern pe această chestie, de oarece Spiru Haret cerea să se aplice sentinţe închizându-se şcolile, iar Sturza era contra închidere! Se spunea că regele Carol însuşi a intervenit în sensul nărerei lui Sturza.

Pe când se discuta chestia anare în ziare

o scrisoare a doamnei Basarabeanu. Mama celor 2 tinere care au fost convertite. În această scrisoare spune:. *Fetele mele inclusiv Cornelia st Na-sika. Sunt botezate în reuaia ortodoxă de preot roman. Cornelia şi Nasika au fost convertite la catolicism în institutul călugăritelor din Galaţi, pe timpul când erau minore, fără ştirea noastră a părinţilor. Călugăriţele au împiedicat pe fiicele mele ct se mărita făcându-le să vărăsească casa părintească. Scopul călugăriţelor este de a pune mâna pe toată averea fiicelor me-Ile. Până acuma le-au luat deja 300 mii lei".* V În guvern conflict. Spiru Haret ameninţa cu demisia iar Sturza, pentru motive superioare, nu putea aproba închiderea şcolilor catolice. Sturza mai trebuia să ţină seama şi de stăruinţele lui Mihail Ferichide şi ale lui Eugeniu Stătescu cari susţineau şcolile. Bine înţeles doi avocaţi plătiţi bine.

În sfârşit consiliul de miniştri, faţă de intransigenţa lui Haret şi ameninţarea lui de a ieşi din guvern, a fost silit să aprobe închiderea provizorie a tuturor şcolilor congregatiunei lăsând ministrului latitudinea de a le redeschide când se vor

conforma legilor ţârei.

— Juriul secţiune! zootehnice de la Expoziţia agrară a acordat medalia de aur următoarelor herghelii: 1) Fraţii Secelea-nu; 2) Cantacuzi. No-Paşcanu; 3) Primăriei Capitalei; 4) Domeniului Coroanei; 5) D. Apostolii; 6) C. Miclescu şi A. Pariano.

— Pe la jumătatea lunii Octombrie 1904 s-a inaugurat spitalul pentru tuberculoşi în strada Viilor din câmpul Filaretului. Au vorbit D. Sturza prim-ministru, C.F. Robescu primarul Capitalei, dr, petrini-Galaţi şi dr. I. Radovici.

— La 26 Octombrie moare generalul Ion Algiu. Generalul Algiu era un militar distins, a luat parte de două ori cu armata italiană la campaniile făcute contra Austriei. Cuzist convins, n-a luat parte la conjuraţia militară care l-a detronat pe Cuza. Dimpotrivă când a aflat, a doua zi, că Vodă-Cuza a fost detronat, a izbucnit în hohote de plâns.

Când după războiul din 1866 a părăsit armata italiană, regele Victor Emanuel a scris principelui Carol o scrisoare în care spunea, între altele: *fericită ţara a căreia armată posedă ofiţeri de valoarea maiorului Algiu”.*

Algiu a compus cel dintâi Anuar militar în calitate de redactor la Monitorul Oştii”. La 1 Decembrie 1877 a fost înaintat colonel pe câmpul de bătaie şi a intrat în Plevna cu cele dintâi trupe

Părăsind armata a intrat în partidul conservator şi de două ori a fost prefect al poliţiei Capitalei.

Generalul Algiu a murit la vârsta de 70 ani de un atac *su* bit de inimă.

— La 1 Noiembrie Curtea cu juraţi prezidată de consilierul e. Dâmboviceanu, începe judecarea procesului doctorului Iacobsohn din Ploieşti.

Rare ori un proces a produs mai multă senzaţie. Înfăţişat de două ori înaintea Curţii cu juraţi din Ploieşti a fost de două ori amânat şi în sfârşit, permutat la Bucureşti pe motive de suspiciune legală.

Doctorul Iacobsohn era acuzat că şi-a otrăvit soţia cu arsenic.

Repetatele amânări au avut de motiv numeroase expertize şi analize cerute de părţi, toţi specialişti şi bacteriologii noştri au fost puşi la contribuţie. Şi astfel în jurul acestui proces se face o vâlvă fără precedent aproape

În ziua procesului sala Curţii cu juraţi gemea de lume, mai ales doamnele din societatea de sus erau în număr covârşitor.

Au depus în acest proces somităţile noastre medicale şi şefi de laboratorii: drii Babeş, Ion Cantacuzino, Istrati, Stoicescu, Riegler etc. Bine înţeles oamenii ştiinţei s-au contrazis şi au stârnit veselia sălei prin dovada făcută că, în câmpul ştiinţei pozitive chiar, se cultivă controversa.

Acest proces, atât de celebru, mai ales fireşte, prin banii cheltuiţi cu atâta desfăşurare de aparat, a ţinut 10 şedinţe. Iar avocaţii au fost nenumăraţi: B. Delavrancea, Al. Radovici şi Davidescu din Ploieşti, C. Cernescu, N. Xenopol etc.

D-rul Iacobsohn, după atâtea amânări şi cheltuieli, a fost achitat.

— Marea artistă Sarah Bernhardt soseşte în Bucureşti. Joacă la teatrul Lyric, apărând la prima reprezentaţie în

Dama cu CamelM.

Tot Bucureştiul elegant este în picioare. Doamnele din elită fac cele din urmă jertfe ca să apară cât mai elegante şi cât mai bogate în bijuteriile lor sau ale… altora.

Este o adevărată frenezie.

Franţuzomania patologică! a unti părţi feminine din România, împinge pe aceste femei la cheltuieli ruinătoare şi ridicole.

— La jumătate lui Noiembrie moare generalul Şomănescu fost aghiotant regal.

Militar de valoare, a făcut campania de la 1877 în tranşeele de la Plevna. Cu acel prilej a lăsat o anecdotă: Într-o zi vine în toanşea unde se afla, maiorul Hübsch, german-austriac de origine, comandantul muzicilor militare. Următorul dialog se încinge între ei:

Hubsch.

— Ce zici, Şomănescu, pot intra în tranşea ta, nu e niciun pericol?

Şomănescu.

— Vino de vezi; hai cu mine şi ai să constaţi ce bine e aci. Suntem la adăpost.

Hubsch.

— La adăpost, la adăpost dar nu se poate rătăci un glonţ turcesc?

Şomănescu.

— O întâmplare se poate produce ori unde „dar suntem 99 la sută în siguranţă.

Hubsch.

— Merçi, du-te tu în tranşee, eu rămân aci, căci e mal sigur.

Şomănescu.

— Adevărat neamţ e...

Hubsch.

— Dar de ce neamţ e...? apoi dacă te-o lovi pe tine un glonţ şi ai muri, toate lumea are să te laude ca pe un erou iar la Bucureşti au să-ţi ridice statuie. Dar dacă în o omorî glonţul pe mine., toată lumea o să spule: „Bine i-a făcut, ce., (o înjurătură)., a căutat în tranşee, că era de la muzică!...”

Acest cuvânt de duh a circulat mulţi ani prin Bucureşti.

— Odată ou deschiderea Cameiilor, la 15 Noiembrie, frământările din partidul liberal reîncep. De data aceasta, ele sunt crâncene şi nu pot sfârşi decât cu căderea guvernului.

Oculta şi mulţi din vechile cadre dau asalt ministrului de interne Vasile Lascar spre a-l scoate din minister. Obosit de atâtea atacuri şi acuzări, Vasile Lascar îşi prezintă demisiunea lui Sturza.

Eugen Carada împinge la retragerea guvernului, de aceea povăţuieşte toate loviturile în contra lui Lascar.

Preşedintele Camerei, M. Ferilhide şi vice-preşedintele D. Protopopescu, fiind în înţelegere cu Eugen Carada, anunţă intenţia

lor de a demisiona dacă Sturza nu va sacrifica imediat pe Lascar. Ionel Brătianu nu se arată la Cameră, făcând astfel o demonstraţie tăcută. În toate cercurile politice căderea guvernului e privită ca foarte apropiată).

Adevăratul plan al ocultei nu era plecarea partidului liberal de la putere, dimpotrivă, dar oculta voia ca partidul liberal rămânând la putere şi prezidând viitoarele alegeri generale, să aibă un ministru de interne devotat ei. Toată chestia era, prin urmare, să se asigure şefia apropiată a lui Ionel Brătianu prin introducerea în viitorul parlament a unor elemente sigure.

În sfârşit criza începe. Preşedintele Camerei M. Ferechide şi vice-preşedintele D. Protopopescu demisionează. În locul lui Ferichide este ales preşedinte Ştefan Şendrea. Cu 70 voturi.

Sturza reclamă de la Cameră o moţiune de încredere şi toţi liberalii, chiar şi ocultiştii i-o votează.

Dar deputaţii partizani ai ocultei se pun în grevă. Ministru C Stoicescu de la domenii, ocultdst şi el, îşi dă demisia din

guvern.

Guvernul nu mai poate merge înainte.

În şedinţa Camerei de la 12 Decembrie şeful guvernului anunţă demisiile miniştrilor Vasile Lascar de la interne şi Ionel Brătianu de la externe. Sturza ciomunică cum că a luat interimatul externelor iar Spiru Haret pe al internelor.

A doua zi şi Emil Costinescu ministrul finanţelor îşi prezintă demisia.

În timpul acesta deputaţii partizani ai ocultei se ţin de cuvânt şi fac grevă, niciunul nu intră în incintă, aşa că şedinţa nu se poate deschide.

Delegaţiile diferitelor grupuri din partid se duc la Sturza spre a-i cunoaşte intenţiile, dar Sturza rămâne hotărât în părerea sa, ministerul să meargă înainte cu cele două interimate, fără Lascar ca şi fără Ionel Brătianu. El garantează că în aceste condiţii va rămâne la putere şi va prezida alegerile generale.

Dar acestea erau numai vorbe. Pentru dine îşi da seama de situaţie era peste putinţă ca un cabinet lipsit de concursul lui Mihail Ferechide; Eugen Carada, Emil Costinescu, Vasile Lascar, Ionel Brătianu, C.

Stoicescu, adică al majorităţei statului major şi al celor mai de frunte fruntaşi, să mai poată trăi

Afară de asta, nu faptele şi vorbele de la suprafaţă dezvăluiau adevărata situaţie, ci lucrurile ce se petreceau în culise.

Situaţia era dominată de două fapte de întâia importanţă: întâiul fapt era lupta din partidul liberal spre a se asigura definitiv şefia lui Ionel Brătianu, al doilea era dorinţa regelui de a schimba guvernul spre a linişti opoziţia conservatoare, dându-i puterea

Dimitrie Sturza nu avea nicio voinţă, cel puţin în faţa voinţei regelui el se pleca întotdeauna însă regele Carol era prudent, el niciodată ţ nu făcea acte făţişe de autoritate personală, dar provoca evenimentele şi profita de ele

Cu toată dorinţa sa de a da puterea conservatorilor, niciodată nu ar fi înlăturat pe liberali, dacă aceştia ar fi rămas strâns uniţi în jurul şefului; dar de îndată ce rivalităţile au început să se manifeste le-a alimentat indirect prin acţiunea lui Sturza. Când dezbinarea a fost adâncă şi când a văzut că guvernul s-a descompletat prin demisiunea celor mai importanţi, plus

demisia preşedintele Camerei, a cerut şi lui Sturza să se retragă.

Astfel nu regele gonea pe liberali, dar aceştia se retrăgeau.

Gheorghe Cantacuzino, şeful partidului conservator, fiind însărcinat de rege ca să formeze cabinetul, s-a achitat de misiune prezentând următoarea listă care a fost aprobată:

G. Cantacuzino, preşedinţia şi internele.

General Manu, războiul.

Take Ionescu, finanţele.

Ion Lahovary, domeniile.

General Lahovary, externele.

Al. Bădărău, justiţia.

Mihail Vlădescu, instrucţia.

Ionaş Grădişteanu, lucrările publice.

Îndată ce s-a aflat despre formarea cabinetului conservator atât parlamentarii ocultişti cât şi tineri generoşi s-au adunat în localul ziarului... L'Indépendance Roumaine" spre a se consfătui. Acolo au venit, braţ la braţ. Ionel Brătianu şi Vasile Lascar unde au fost primiţi cu aplauze entuziaste.

Amândoi au făcut apel la unire, cerând ca tot partidul să se adune în jurul lui

Dimitrie Sturza spre a lupta în alegeri.

Cum se poate explica această punere în scenă? Cărui fapt se datora venirea, în aşa bună armonie aparentă, a celor doi rivali? – 7

Iată; explicaţia:

Când Vasile Lascăr s-a retras silit şi aproape izgonit din guvern, era vădit că mare parte a partidului s-ar fi solidarizat cu el. Ori dare ar fi fost victoria ocultei, partidul liberal ar fi rămas divizat, o puternică disidenţă s-ar fi format iar şeful – oricare ar fi fost – Sturza sau Brătianu, – rămânea numai şeful unei fracţiuni de partid. Atunci, a urmat sacrificiul cel mare. Ionel Brătianu, nevoind să se zică că a triumfat prin plecarea lui Vasile Lascar din guvern, a demisionat şi el imediat ce a demisionat Lascar. Şi spre a se da acestuia o satisfacţie şi mai mare, guvernul liberal n-a mai rămas la putere fără Vasile Lascar.

Actul a fost foarte politic qaci Vasile Lascar nu s-a mai simţit jignit, iar partidul a trecut întreg în opoziţie.

Întâiul funcţionar numit fu – după obiceiul vremii – prefectul de poliţie, Dimitrie Moruzzi, cunoscut sub numele

„Kneazul” rudă a primului ministru, fost prefect şi sub Ion Brătianu la 1887 – 88, ocupă acel post. Dar Moruzzi era un om foarte de treabă, un perfect gentleman. Al doilea funcţionar superior care, – tot după obiceiul epocii – primeşte decretul de numire, e Mihail Rahtivanu numit secretar general al ministerului de interne.

Pentru primăria Capitalei, fu hotărât fiul cel mai mare al şefului guvernului, Mihail Cantacuzino. Lucrurile se petrec în familie.

Această boală a conservatorilor de a guverna numai cu membrii familiei, a pricinuit izolarea partidului de masse, şi a adus desfiinţarea lui apropiată.

Aceste sunt faptele. Acum să vedem ce s-a petrecut în culisele partidelor.

— La liberali se pune chestia şefiei; dacă nu chiar a schimbărei imediate, dar moştenitorul prezumtiv, trebuia proclamat.

Trebuia să i se asigure ziua de mâine şi situaţia în partid.

De aceea lupta între vechile cadre, având în cap pe Dimitrie Sturza şi cadrele noi în frunte cu oculta, se deschide.

Oculta este Eugeniu Carada având alături pe Mihail Ferechide, Dimitrie

Protopopescu, Constantin Stoicescu, Anton Carp, fraţii Brătianu, toată Banca Naţională şi întreg tineretul generos.

Dimitrie Sturza, care a simţit jocul ocultei, s-a grăbit să se împace cu drapeliştii, spre a întări vechile cadre în jurul său. Aceasta am mai spus.

Cadrele vechi sunt reprezentate acum prin Dimitrie Sturza, P.S. Aurelian, Spiru Haret, Vasile Lascar, Ştefan Şendrea, Emil Costinescu şi cei mai mulţi şefi de judeţe, Eugeniu Stătescu nu se manifestă făţiş pentru nicio grupare întrucât rolul său în partid este sfârşit.

El care trebuia să fie şef înaintea lui Dimitrie Sturza, – cel puţin aşa credea şi se credea – acum trebuia să-şi facă sânge rău spre a susţine fie pe Sturdza, fie pe Ionel Brătianu?... Neavând entuziasm pentru niciuna din aceste două atitudini, a preferr să se abţie.

Unul care plutea, neştiind cu cine să se dea, era Alexandru Djuvara, iar Gheorghe Panu a ales francamente pe Dumitru Sturza.

Oculta cu fraţii Brătianu au dat cu piciorul baracei spre a nu da timp lui Vasile Lascăr să se întărească în partid şi nici

celor din jurul său.

Soarta a ajutat pe Ionel Brătianu încă/ odată, fiindcă Vasile Lascăr, ca şi Gogu Cantacuzino, au murit şi prematur.

Pe când la liberali aceasta era culisa, fapte tot atât de interesante se petrecieau şi la conservatori şi la junimişti.

Simţind că li se apropie momentul, conservatorii cianta-cuzinişti, în special Take Ionescu şi general Lahovary, s-au dedat la o acţiune de descompunere a partidului carpist, în special s-au făcut demersuri pe lângă Constantin Olănescu şi Ionaş Grădişteanu. Dar singurul care a putut fi ademenit a fost acesta din urmă. I s-a oferit în noul minister un portofoliu.

Ceea ce făcea Ionel Brătianu în partidul liberal făcea Take Ionescu în partidul conservator, şi unul şi celălalt îşi pregăteau şefia!

În partidul conservator, a fi cu Take Ionescu, însemna să ai tot ce voiai; a fi cu Cantacuzino, însemna aproape nimic. De altfel Cantacuzino nu se ocupa decât de fiii săi, mai departe nu punea inimă pentru nimeni.

Înainte ca regele să primească demisia

lui Dimitrie Sturza şi să însărcineze pe Cantacuzino cu formarea cabinetului, au fost trei zile de aşteptare, acele zile în care – după expresia consacrată – „regele aviza”.

„Regele aviza” însemna că regele făcea cele din urmă încercări spre a-şi alege guvernul ce-i convenea.

Regele, în timpul acestor zile care erau zile mortale pentru politician! zile în cairî se trăgeau sforile, se intriga, se întrebuinţau corupţia, intimidarea, şiretenia, se colportau ştiri născocite şi se puneau la cale cele mai de fantezie formaţiuni ministeriale, stetea departe de coteriile politicie. Câte… Odată chema la palat pe şefii de partidipe-Peşet spre a-i epimüta xtefg numai avizul secretarului său Basset-TŞT lilrexperienţei sale. De cele mai multe ori răgazul de trei zile era numai o simplă formalitate menită să nu-i trădeze ideea preconcepută, căci de fapt, guvernul cel nou era de luni de zile hotărât în mintea sa.

La sfârşitul zilei de-a doua în am dus la Gheorghe Cantacuzino; Tam găsit singur, izolat cu totul şi într-o dureroasă aşteptare. Regele îl chemase ca să-l consulte, dar chemase şi pe Carp, şi regele nu dăduse nici

unuia vreo indicaţie că el va fi preferatul.

Cantacuzino era tragic.

— Domnule Bacalbaşa. Îmi zise el, vă rog să staţi strânşi uniţi în jurul meu; spuneţi la toţi să facă la fel. Toţi cei care veţi rămâne lângă mine veţi avea tot ceea ce vi se cuvine.

Eram prim-redactor ia ziarul oficial al partidului. De îndată ce conservatorii au venit la putere salariile redactorilor n-au mai fost plătite. Am aşteptat două luni, în aşteptare zadarnică: aveam de primit leafa pe trei luni. Şi rămăsesem corect alături de şef?!?...

În deznădejdea de cauză am luat pe d. Rusu Abrudeanu, administratorul oficiosului, şi ne-am dus acasă la premierul. I-am expus scopul vizitei. I-am zis:

— Domnule Cantacuzino, când acum două luni am venit la dumneavoastră mi-aţi spus dă toţi cei care vom rămâne lângă dumneavoastră vom avea tot ceea ce ni se cuvine: mie mi se cuvine leafa de la gazetă pe trei luni, vă rog să mi se dea.

Mi se pare, de şi nu sunt prea sigur, că am fost achitat mai târziu. Dar din ce fond??! Nu ştiu. Dar cu mare greutate

bătrânul şef a hotărât achitarea. Îşi frângea mâinile căci nu ştia de unde să scoată mijloacele de plată. Ce timpuri!…

— Petre Carp credea serios că el va fi fericitul urmaş al lui Sturza, dar s-a înşelat.

Când a doua zi după chemarea lui Cantacuzino, a venit la Cameră, deputaţii liberali Tău înconjurat şi Tău întrebat cţare i-a fast convorbirea cu regele. Fiindcă trebuie să spun că, după ce M.S. A încredinţat puterea lui Gheorghe Cantacuzino, Ta chemat şi pe Carp, spre a-i comunica deznodământul crizei şi spre a-l consola. Regele Carol avea cruzimi de acestea fine şi… constituţionale!?…

Şi Carp a răspuns deputaţilor liberali*

— Când regele mi-a anunţat că a dat puterea lui Iorgu Cantacuzino i-am zis: *>9Majestate9 fac de 30 de ani politică de principii aşa că amicii mei îmi spun că sunt un iluzionist. Acum văzci că spre a veni la putere nu e destul să ai principiile dar trebuie să ai şi strada. Eu nu o să mă schimb de acûm înainte, dar cei mai tineri au s-o facă”.*

Ce neegalitate în mintea şi caracterul acestui om Dolitic care – orice s-ar spune –

era un om.

Pe de o parte dârz, mândru, greu să se încovoaie, pe de altă parte aşteptând puterea numai de la mărinimia regelui.

Când Carp vorbea cu dispreţ de „stradă”, în realitate avea dispreţ de corpul electoral; fiindcă regele Carol dăduse puterea lui Cantacuzino numai pentru că în toate alegerile paiţiale, ori bătuse guvernul ori dovedise marea superioritate a partidului conservator asupra partidului junimist. Şi acest bărbat politic care dispreţuia voinţa colegiilor electorale numindu-le „stradă” şi care cerea puterea de la atotputernicia regelui, cu câţiva ani în urmă, ieşise din partidul conservator al lui Lascăr Catargiu şi fondase partidul *Constituţional* şi ziarul *Constituţionalul?!?*

Ciudat fel de-a înţelege constituţionalismul din partea unui om atât de cult şi de inteligent!

Petre Carp a crezut până în ultimul moment, căi regele îl va chema la guvern.

Dar regele Carol nu credea în seriozitatea şefului junimiştilor, următoarea anecdotă va dovedi ce spun:

Regele Carol avea pentru exerciţiile sale

fizice, o instalaţie de tâmplărie într-o casă din dosul Palatului. Acolo se ducea aproape în toate zilele, ca să se recreeze. În capul tâmplăriei se afla un german, un om clult, un meseriaş aproape artist adus din Germania.

Tocmai în ziua în care, înainte de amiază, regele dăduse puterea lui Gheorghe Cantacuzino, una din cocotele cele mai nostime ale Bucureştilor se afla în camera tâmplarului. Tâmplarul petrecea. În momentele cele mai plăcute regele îşi face apariţia!…

Tâmplarul, zăpăcit, n-a avut decât timpul ca să tragă perdelele patului – fiindcă în faţa patului era un rând de perdele groase – şi primi pe ML S.

Ctonvorbirea începu imediat, căci regele era în termeni familiari cu tâmplarul său. Regele vorbi despre politică şi anunţă că a chemat pe Cantacuzino la putere.

Tâmplarul, mirat, întreb? *

— Ce fel „Majestatea Voastră n-a preferit pe Carp> „Carp este un om cu mult mai cult şi superior

— Care este un nebun, răspunse scurt regele.

Femeia, care ştia limba germană, a auzit toată convorbirea.

a doua zi unul din fruntaşii noştri politici s-a dus să viziteze pe frumoasa curtezană. Din vorbă în vorbă ea îi povesti şi ceea ce auzise după perdeaua tâmplarului.

Fruntaşul politic era din partidul lui Carp. Bine înţeles el s-a grăbit să comunice şefului său povestirea curtezanei.

ANUL 1905

— Anul 1905 nu ne procură nici im fapt interesant din punct de vedere politic, de altă parte opoziţia nefiind încă organizată şi neavând niciun prilej ca să intre în luptă, calmul absolut domneşte.

— Numai când ministrul justiţiei prezintă legea prin care se înfiinţează la Curtea de Casaţie o a treia secţiune, zisă a Contenciosului administrativ, liberalii intră în acţiune cu o violentă împotrivire.

Liberalii atacă inovaţia pe motiv că este neconstituţională şi declară cum că o vor desfiinţa când vor veni la putere.

În parlament nu fac discuţie ci se mărginesc a citi în Cameră, prin glasul lui Ionel Brătianu, o declaraţiune în sensul celor arătate aci.

— Un conflict se iveşte între căpitanul Alexandru Sturza şi ofiţerii regimentului 10 artilerie. Căjpitanul Sturza, fiul şefului partidului oliberal, venea din Germania – unde îşi făcuse studiile şi stagiul militar – cu aere de superioritate, care a displăcut din întâiul moment tuturor ofiţerilor români.

Căpitanul Sturza avea obiceiul să critice în public pe ofiţerii aromâni, cărora le nega capacitatea şi – cu drept cuvânt de altfel – cerea reforme însemnate în armata română, fără de care forţa noastră militară nu ar avea nicio valoare. I

Acest conflict s-a prelungit multă vreme. Mai întâi a provocat demisiunea din armată a colonelului Zahareanu, apoi scuzele căpitanului Sturza prin care retracta termenii ofensatori pentru ofiţeri, cuprinşi în & r o scrisoare a sa. Apoi căpitanul Sturza, anunţând o conferinţă la un regiment de infanterie, a fost invitat să nu vie la actest regiment, întrucât nu-i aparţine

Conflictul a adus un duel între căpitanul Zizi Cantacuzino, astăzi generalul Cantacuzino-Grănicerul, duel din care căpitanul Sturza a ieşit cu o uşoară rană.

Trebuia să spun, pentru stabilirea

adevărului istoric, cum că cea mai mare parte a criticilor căpitanului Sturza erau întemeiate. De altfel, în războiul de la 1916 s-a văzut cât de găunoşi eram. Însă căpitanul Sturza a însoţit criticile sale cu a-titudine antipatice. Lipsit de tact, a înţeles să ofenseze şi să umilească întreg corpul ofiţeresc, ceea ce nu i se putea tolera.

Conflictul a venit, deci, nu de la cele ce spunea, ci de felul în care le spunea.

— La sfârşitul lui Decembrie 1904 cetatea Port-Arthur fusese luată de japonezi, apoi telegraful aduce ştirea îngrozitoarei înfrângeri a ruşilor în bătălia navală din Extremul Orient. Aceasta se întâmplă în Mai 1905.

Flota rusă de sub conducerea amiralului Rodjezwenski a fost complet nimicită de flota japonezilor, comandată de a-miralul Togo. Din şapte cuirasaţi câţi avea flota, trei au fost pierduţi; din doi crucişător! cuirasaţi unul pierdut; din şase crucişători protejaţi unul pierdut. Apoi întreaga flotă a amiralului Nebogatof a fost pierdută împreună cu comandantul. Această flotă cuprindea cinci vase de luptă.

Formidabila înfrângere a flotei ruse face

o mare impresiune în toate cercurile din ţară.

— În sfârşit, opoziţia a găsit o bogată platformă de luptă: este convenţia concesionarei terenurilor petrolifere ale Statului către „Deutsche-Bank” din Berlin

Pe această chestiune se face o înţelegere între liberali şi junimişti, iar în guvern se produce ruptura unanimitate! şi a simpatiilor.

Chestiunea aceasta a concesionarei petrolului este începutul răcelei dintre Gheorghe Cantacuzino şic Take Ionescu. Take Ionescu este partizanul concesiune! iar Gheorghe Cantacuzino este cu totul ostil părere! de a se înstrăina, chiar sub ori şi ce formă, pământul ţării.

Societatea „Deutsche Bank” e acuzată că are tendinţa de a acapara toate terenurile petrolifere. Începutul l-a făcut cu „Steaua Română”, oare, cumpăra mereu noi terenuri, deşi atunci dispunea de peste 30.000 pogoane în concesie, cu toate că nu putea exploata de cât vreo câteva sute.

Faţă cu tendinţele lui Take Ionescu, opoziţia unită hotărăşte, sub inspiraţia lui Eugeniu Carada, să înfiinţeze o bancă sub

numele de „România”, cu capital românesc, care să ceară concesiunea exploatarea terenurilor petrolifere.

Propunerea pentru cedarea în concesiune a terenurilor petrolifere ale Statului a fost făcută de mai înainte de către *standard OU”,* companie americană care urmărea monopolizarea petrolului mondial. Dar s-a lovit de concurenţa germana, reprezentată prin „Deutsche Bank” din Berlin.

Dimitrie Sturza, care era un călduros filogerman. A Început o vehementă campanie împotriva lui „Standard Oil”, mai ales, spre a complace germanilor.

De aceea, în timpul ultimei sale guvernări a primit oferta lui „Deutsche Bank” şi a rămas să o studieze. În niciun fel această ofertă nu l-a revoltat şi nici nu i s-a părut a fi vătămătoare intereselor româneşti.

Propunerea venise şi sub guvernul Cantacuzino. Faţă cu revolta ambelor partide de opoziţie şi cu ameninţarea unei violente campanii pe o chestie naţională, şeful guvernului bate în retragere şi declară că nu va putea aproba propunerea în

condiţiile în care este făcută.

Banca „România” a partidelor de opoziţie, cere să i se dea concesionarea terenurilor petrolifere, dar nu fixează cantitatea de hectare. În curând voi arăta în ce chip a fost rezolvată controversa.

Această afacere se prezintă sub două feţe: faţa politica şi faţa naţională.

Germania fund în epoca aceea atotputernică în Europa şi foarte influentă în România, făcea tot ce se poate pentru ca să acapareze producţia petroliferă a României. Cunoscând rolul pe care 11 va juca benzina în cel mai apropiat viitor, ţinea cu stăruinţă ca să aibă petrolul românesc fără concurenţă.

Sub guvernul liberal germanii, adică băncile „Disconto” şi „Deutsche Bank”, au trimis la Bucureşti pe un oarecare domn Fiala, care a prezentat lui Dimitrie Sturza un memoriu cuprinzând convenţia ce ar fi fost de încheiat cu bändle germane. Sturza a citit proiectul şi când a căzut de la putere a parafat fiecare pagină, unii pretind că a semnat fiecare linie pentru ca, între timp, să nu se aducă modificări textului.

Înainte de a fi venit la Bucureşti acest

domn Fiala, fusese la Berlin Anton Carp, ministrul industriei, care se interesase; de chestiune şi primise impresiile cercurilor financiare germane.

Venit în ţară a comunicat cât de mult se interesează germanii de petrolul nostru şi câte stăruinţe pun pentru ca sä-l acapareze.

Dar Anton Carp era membru al ocultei, iar Eugeniu Carada – şeful acestei grupări – era ostil ofertei germane.

Văzând cât de mult stărue regele Carol ca oferta băncilor germane să fie admisă, ştiind, pe de altă parte, că Dimitrie Sturza este foarte obedient şi cu totul supus voinţei regelui, n-a văzut scăparea decât în căderea partidului liberal de la putere. Atunci a început acea campanie care, făcută pe alte motive a-parente, a trimis partidul liberal în opoziţie.

Aceasta era o nouă versiune asupra căderei liberalilor de la putere. O dau cum a circulat în cercuri restrânse.

Sub noul regim, regele Cai ol a repetat încercarea.

Take Ionescu – căci pe acea vreme România Mare nu exista în calculele apropiate – îşi dădea silinţa ca să fie agreat

de Germanii atotputernici, intrase în simpatiile Cancelarului german Kiderlen Waechter şi era bine văzut şi de ambasadorul Germaniei la Bucureşti, Mareşal von Bieberstein, se face a-părătorul proiectului. Cu chipul acesta devenea şi agreatul regelui Carol. Take Ionescu care – clar-văzător cum era – simţea că ar putea veni momentul când bătrânii şi tinerii conservatori se vor împăca pe spatele lui, îşi căjuta proptele şi înăuntru şi în afară: înăuntru pe regele Carol, în afară Germania.

Însă opoziţia se pune pe lucru. Oculta ia direcţia împotrivirei crâncene. Pe lângă opoziţia propriu-zisă, dată de la partid la partid, era nevoie şi de făcut spărtura în guvern. O întrevedere se face Intre Gheorghe Cantacuzino, şeful guvernului şi Eugeniu Carada, de la Banca Naţională. În urma acestei întrevederi, Cantacuzino îşi proclamă împotrivirea faţă de proiect şi aşa începe răceala între vechii conservatori şi Take Ionescu.

Take Ionescu, acuzat că vrea să vândă străinilor pământul strămoşescconcesionând terenurile

petrolifere aparţinând statului român, face să fie publicate prin ziarele devotate lui. Contractul semnat de către Dimitrie Sturza pe când era şef al guvernului. Acest contract scris în limba germană era semnat de Sturdza, în numele statului român, şi de d-rul Fiala, avocat din Viena. Care lucra, precum am spus, în numele finanţe! germane.

Pe lângă ceea ce se publica făţiş, cercurile devotate lui Take Ionescu şopteau cum că nici oculta n-a fost din principiu potrivnică proiectului Fiala, însă ea a pus condiţii: una din aceste condiţii era ca în fruntea societăţii ce urma să se înfiinţeze, să fie pus d. Vintilă Brătianu. Germanii opunând că în fruntea unei societăţi de această importanţă nu poate fi numit un om fără nicio experienţă şi fără nicio cunoştinţă de afaceri (căci pe vremea aceea d* Vântilă Brătianu era foarte tânăr şi nu excelase prin nimic), oculta şi-a declarat ostilitatea ireductibilă.

Nu voi transcrie în întregime acest contract, dar îi voi da înţelesul.

Se constituia, prin acest contract, o societate cu firma: *„Societate anonimă a*

petrolurilor statului român” şi cu sediul în Bucureşti.

În contract se spunea că-i Societatea nu depinde de *Standard OU,* ceea ce însemna că americanii erau excluşi.

Compania se lega a hitrebulnţa *„pe cât posibil”* ingineri români şi lucrători indigeni. Durata convenţiei era 50 ani. Din totalul terenurilor petrolifere ale statului Societatea îşi rezerva dreptul de a-şi alege după socotinţă: 30 mü hectare. Societatea va plăti statului român în numerar o redevenţă de opt la sută asupra totalităţii producţiei anuale a petrolului brut. Redevenţă va fi orientată de preţul petrolului la locul de producţie. Statul român îşi rezerva dreptul de a percepe redevenţă şi în natură. Statul îşi mai rezerva un anume procentagiu asupra excedentului-beneficiu de la o sumă calculată înainte Societatea se angaja să-şi mărească, pe cât posibil, produdţiunea, instalând în cei dintâi şase ani cel puţin 20 sonde pe an, la adâncime de cel puţin 250 metri fiecare, întrucât n-ar permite exploatarea la o adâncime mar mică.

În primii zece ani Societatea avea

privilegiul de a importa tot materialul necesar producţiei cu scutire de taxe vamale şi altele. Statul îşi rezerva dreptul de a instala şi exploata conductele publice. Conductele între sonde şi rafinării intrau în dreptul Societăţii. Statul se angaja să se aprovizioneze, pe cât posibil, ou petrol brut, rafinat şi reziduuri, de la Societate.

Contractul era semnat sub rezerva aprobărei cât mai repede a parlamentului. Român.

Printr-o scrisoare adresată doctorului Fiala la 10 Septembrie 1904, Dimitrie Sturdza propunea ca redevenţă de 8 la sută să fie înlocuită printr-o participare la beneficii, cerând ca un număr de membri numiţi de guvern să intre în consiliul de administraţie.

Dar fapt interesant este că, chiar după căderea za de la guvern, adică la 11 Ianuarie 1905, Dimitrie Sturza înţelegea să urmeze tratativele cu doctorul Fiala, căci iată scrisoarea ce i-a scris la data aceea:

Mult apreciate d-le doctor.

Vă rog primiţi mulţumirile mele cele mai sincere pentru amabila d-v. Scrisoare din 11 corent şi pentru buna amintire

binevoitoare.

„În ceea ce priveşte relaţiile încheiate anul trecut vă rog să bine voiţi a le urma pe cale directă şi sub discreţia cea mai absolută. Adresa mea: „J3 umitru Sturza, secrëar al Academiei Române!*

„Angajamentele luate rămân tot în vigoare (?).

aştept, dar, foarte liniştit, noutăţile asupra dezvoltărei ulterioare a afacerilor.

„Rămâi cu perfectă consideraţiiune devotatul d-v”.

Această scrisoare arată că Sturza luase cu doctorul Fiala angajamente. Iar în altă scrisoare cerea drului Fiala discreţia absolută pe timp de şapte luni, angajându-se ca în tot timpul acesta să nu trateze, în acelaşi sens, cu vreo altă Societate.

Proiectul pe careul prezintă acum ministrul domeniilor, Ion Lahovary, nu se depărta decât foarte puţin de la contractul încheiat de Sturza.

În sfârşit, primul ministru ia şi el poziţie în contra acestui proiect şi adoptă un altul primit şi de opoziţie.

Din ziua aceea răceala Cantacuzino – Take Ionescu începe.

— La 26 Mai moare în Germania fratele regelui Carol, principele Leopold de Hohenzollern.

— Chestia petrolului agită încă opinia publică. La Senat Dumitru Sturza laudă pe rege, zicând că respingerea proiectului susţinut de Take Ionescu se datorează nu domnului Cantacuzino, ci regelui. Dar domnia sa mai adaugă că şi respingerea propunerilor lui „Standard OU" a fost tot opera regelui. Declaraţia face senzaţie, căci prin aceasta regele era descoperit că a lucrat în contra americanilor, spre a înlesni afacerile germanilor.

Regele a făcut lui Petre Carp observaţia că se miră de opoziţia junimiştilor la proiect, pe câtă vreme, el, Carp, a fost întotdeauna partizanul introducere! capitalurilor străine în ţară:

Atunci Carp a răspuns:

— Da, Sire, sunt pentru introducerea capitalurilor străine, dar dând ele ni se impun, sunt contra.

Banca şi societatea „România" se constituie. La constituire participă: P.S. Aurelian, Eugen Carada, I. Procopie Dernetrescu, Nicu Filipescu, Al.

Marghiloman. Anton Carp, Vasile Missir, Vintilă Brătianu. Al. Vericeanu. Lascar Catargi. Dimitrie Carp, C. Alimănişteanu

Din toţi aceştia astăzi mai trăiesc doi.

— Lipsa de sinceritate a politicienilor este flagrantă.

Dimitrie Sturza, care era un dinastic obedient şi care pe de altă parte simţea că situaţia lui în fruntea partidului liberal e şubredă, a profitat şi de acest prilej ca să-şi concilieze sprijinul regelui.

Ştiind că opinia publică începe să acuze pe regele Carol cum că susţine darea petrolului românesc germanilor, a voit să se pună paravan în faţa regelui şi sări apere de acuzaţie. Dar nimeni nu lua în serios această declaraţie.

În cercurile politice se ştia precis că regele susţine proiectul prezentat de doctorul Fiala, iar imputarea făcută de rege lui Petre Carp arată destul de clar cum căi regele era partizanul proiectului susţinut de Take Ionescu.

Negreşit, când a văzut că se dezlănţuie furtuna, regele Carol, credincios tacticei sale de întotdeauna, – a făcut obişnuitul pas înapoi. Dar adevărul este că l-a făcut cu

mare părere de rău.

Cât despre atitudinea lui Dimitrie Sturza nu a mirat pe nimeni.

Sturza, care cel dintâi tratase cu doctorul Fiala, Sturza, care şi după de căzuse de la putere era în corespondenţă cu acesta, – după cum am arătat mai înainte, – Sturza, care parafase fiecare pagină şi fiecare rând al proiectului, pentru ca nu care cumva să se schimbe măcar o iotă din text, acum se declara hotărât împotrivă, ba aducea şi felicitări regelui.

Dar Sturza era tot atât de supărat de căderea proiectului cât era şi regele.

Adevărul era însă că Sturza avea acum o atitudine impusă de partid şi de Eugen Carada cu întreaga ocultă. Spre a nu pierde imediat şefia partidului a fost silit să-şi schimbe atitudinea, după cum altă dată şi-o schimbase în chestia naţională.

Iată adevărul asupra agitaţiei pe chestia petrolului.

— Se hotărăşte în timpul acesta facerea unei expoziţii generale în Bucureşti; în anul viitor 1906. Spre a se comemora 40 ani de domnie ai regelui Carol. D-rul Istrati este numit comisar general.

În prospectul ce se publică, încă din luna Iunie 1905, se anunţă că Expoziţia va avea următoarele secţiuni: agricultura, silvicultura, horticultura şi viticultura, creşterea mitelor şi zootechnia, piscicultura şi pescuitul, mine şi cariere, industrille, geniul civil şi militar, arhtectura, mecanica şi electricitatea mijloacelor de transport, armata, instrucţia şi educaţia, instrumentele îşi procedeurile generale ale literelor. Ştiinţelor şi artelor, artele frumoase, higiena, asistenţa publică şi econmia socială, cultul, trecutul.

Pentru alegerea locului unde va fi instalată această expoziţie o luptă aprigă începe să se dea între şefii de culori ai partidului conservator. În special este luptă mare Intre Verde, Negru şi Albastru.

Şeful culoare! de Negru susţine cu tărie că nu este loc mai potrivit decât Târgul Moşilor cu grădina Eliade, cu vechiul său vad comercial Oborul, cu liniile sale de tramvai etc.

Şeful culorii de Verde, susţinut de şeful din Galben, este pentru Şoseaua Kiseleff. Aci Iancu Brătescu – nenea Iancu – pledează cu căldură şi argumentează că nu e loc mai

potrivit decât Şoseaua, unde s-au făcut toate expoziţiile, unde avem hipodromul, unde este plimbarea de lux a Capitalei, unde avem o alee bogată şi o grădină naturală.

Dar a venit d. I. Th. Florescu cu laudele lui înflorite privitoare la pitorescul Dealului Filaretului. Şi Filaretul a câştigat cursa.

Ion Lahovary, ministrul domeniilor, a ales şi dealurile unde se află acum Parcul Carol, împotriva părerei drului Istrati, care ţinea, cu orice preţ, ca expoziţia să-i fie instalată sub Cotrocem, la dreapta Bulevardului Independenţei, pe un teren de 11 hectare. Argumentul de căpetenie al drului era că terenul de la Cotroceni aparţine statului, pe când cel de la Filaret aparţine la diferiţi particulari, cari cer preţuri de exploatare spre a fi expropriaţi.

Precum vedem, lupta s-a dat mai mult pe motive electorale. Fiecare şef de culoare susţinea ca expoziţia să fie aşezată în culoarea sa, pentru da să dea maximum de satisfacţie populaţiei din culoare şi să procure câştiguri însemnate partizanilor. Cu chipul acesta situaţia electorului şef s-ar fi întărit considerabil. Dar ministrul de

domenii a ales Filaretul, care cădea în culoarea de Albastru, bine înţeles, nu pentru motive electorale. N

Locul cel mai potrivit din punctul de vedere al înlesnirei mijloacelor de transport şi al creărei unui frumos cartier, care ar fi provocat întinderea Capitalei în direcţia aceea, ar fi fost Şoseaua Kiseleff, în prelungire, dar ministrul a fost impresionat de pitorescul dealului Filaretului.

— Duminică 11 Iunie s-a inaugurat în squarul Ateneului bustul poetului Traian Demetrescu.

Const. Mille, în numele Comitetului, a predat bustul primăriei Capitalei.

Radu Rosetti a vorbit despre viaţa şi opera poetului.

Au mai vorbit: Ion Livescu din partea artiştilor Teatrului Naţional, Barbu Constantinescu în numele studenţilor în litere, I. Frimu în numele Cercului România Muncitoare, Radu Demetrescu fratele poetului şi Băbeanu.

— În Rusia izbucneşte revoluţia cu o putere mult mai mare ca anul trecut. La Petersburg se dau lupte crâncene pe străzi între lucrători şi armată, iar la Odesa

revoluţia provoacă aplicarea stării de asediu.

Flota de la Sevastopol se revoltă, iar marele cuirasat Kneaz-Potemkin cu un echipaj de 750 oameni, împreună cu alte unităţi mai mici, fuge şi ancorează la Constanţa.

Potemkin soseşte la Constanţa cu torpilorul Nr. 275. Marinarii revoltaţi au silit pe cei 8 ofiţeri să conducă vasul. Oamenii comitetului diriguitor cu revolverele în mână silesc pe ofiţeri să li se supună.

Un marinar artilerist scăpat de pe cuirasat şi sosit în Constanţa pe o şalupă a parlamentarilor, spunea că pe cuirasat nu mai simt decât 10 tone cărbuni, 10 butoaie cu vutcă şi lipsă totală de alimente.

Marinarii revoltaţi cer ca să fie imediat. Aprovizionaţi cu alimente şi cărbuni ameninţând că în caz contrar vor bombarda Constanţa.

În Bucureşti este nelinişte mare.

Generalul Lahovary, ministrul de externe, pe care mă duc să-l văd: îmi spune că s-a dat ordin flotilei noastre ca să ia toate măsurile şi să fie gata de luptă dacă marinarii revoltaţi îşi vor pune ameninţarea

în aplicare.

Regele este foarte îngrijorat şi cheamă la Sinaia pe generalul Manu, ministrul de război.

Autorităţile române pun răsculaţilor alternativă, ori să se predea, dezarmaţi, ori să părăsească] Constanţa. Li se dă asigurarea că în niciun caz nu vor fi extrădaţi, ci vor putea rămâne în România să lucreze. Pe bordul vasului s-a ţinut un consiliu în care unul din şefii mişcării revoluţionare a spus că România e prea mică spre a se împotrivi Rusiei, că dacă Rusia îi va impune, România va trebui să extrădeze pe revoltaţi, deci cu niciun preţ să nu părăsească vasul. Şi astfel scoborârea pe teritoriul român n-a fost admisă.

Potemkin a părăsit apoi Constanţa.

Dar după două zile s-a reîntors, după ce a acostat în portul Feodoşia, unde s-a aprovizionat cu alimente şi cărbuni.

Totuşi bucureştenii au râs mai multe zile pe socoteala acestei afaceri hazlii.

— O dramă întristează o familie onorabilă şi emoţionează publicul.

V D-şoara Locusteanu, o fată frumoasă de 16 aul, fileta doctoralul Locusteanu,

directorul şcolii de medicină veterinară, se înamorează de portarul şcolii anume Trandafir Grigorescu şi fuge într-o noapte cu el. A doua zi amândoi sunt găsiţi împuşcaţi în stradă Viorica No. 9, unde portarul locula cu soţia sa.

Portarul Trandafir Grigorescu era ţigan, mul târziu s-a aflat că fusese proxenet, avea deci talentul de a ademeni pe minore. Din scrisorile lăsate s-a văzut că ei făurise planul de a ucide pe doctoral Locusteanu fără; însă ca să facă cunoscut motivul.

Tot în scrisorile lăsate soţiei mărturiseşte că această copilă l-a scos din minţi, că l-a făcut să-şi uite de nevasta pe care o iubia atât de mult, şi-l cere iertare. Nevasta lui, ţigancă şi ea, era spălătoreasă ia şcoala veterinară.

Aucheta a stabilit că ţiganul a ucis mai întâi fata şi apoft s-a sinucis cu un revolver. Moartea iţiganului a. Fost imediată, pe când fata a mai trăit un număr de ore. A doua zi când drama a fost descoperită, fata mai trăia încă.

Într-o scrisoare scrisă înainte de dramă, dar scrisă într un stil care nu descoperă deloc un om ordinar, portarul cere iertare

soţiei, cere iertare domnilor profesori, cât şi iubiţilor lui absolvenţi. Pentru ca să fi putut fascina până la uitarea tuturor dătoriflor pe o copilă de categoria socială a <}-şoarei Locusteanu, se ruţelege că omul acesta trebuie să fi avut oarecare însuşiri deosebite.

— Telegraful aduce ştirea dum că pecea ruso-japoneză a fost încheiată. Rusia iese umilită din acest război, dar ulei Japonia nu trage toate foloasele pe care ar fi trebuit să le tragă de pe urma marilor ei victorii.

Foarte mulţi factori au mijlocit pentru ca Japonia să se mulţumească cu mal puţin.

Primul factor a fost America care nu putea admite ca o Japonie prea puternică să se înfigă în vecinătatea ei. Al doilea factor a fost Anglia care, deşi foarte binevoitoare Ja-peulei, prevedea viitorul şi vedea alianţa viitoare cu Franţa şi cu Rusia împotriva Germaulei.

Anglia înţelegea că o înfângere prea dureroasă a Rusiei înseamnă desfiinţarea ei ca putere militară de întâiul ordin

— Pentru multă vreme, ceea ce ar fi întărit considerabil puterea Germaulei.

Pe de altă parte parte dacă Anglia ar fi

trecut cu totul de partea Japoniei, Rusiei nu-ä mai rămânea decât să se arunce în braţele Germaulei. Aceste considerente de înaltă colitică au făcut ca Anglia să contribue şi ea ca înfrângerea Rusiei să fie mai puţin dureroasă, iar pentru Japonia victoria mai puţin remuneratorie.

— Conflictul greco-iâoman se dezvoltă. În faţa agitaţiei grecofobe din România şi a manifestaţiilor contra grecilor, grecii din Elada încep să-i mişte. O telegramă aduce ştirea că vaporul „România” acostând, după), obiceiu. În portul Pireu, a fost bombardat cu pietre de către populaţie. Ofensa

era gravă, de aceea a pricânult mare fierbere în Bucureşti. Acfl spiritele se agită şi sunt temeri de agresiuul în contra supuşilor greci.

Vapoarele romane nu mai pot acosta la Pireu. Vaporul „împăratul Traian? comandat de comandantul –. Perieţeanu – cel mai distins ofiţer al marinei noastre comerciale – este atacat şi el, tot ia fel, şi comandantul lovit. Guvernul român aste pus în grea situaţie faţă de opiula publică din regat. Într-un moment e vorba ca reprezentantul

României la Atena să fie rechemat.

Faptul se va produce, totuşi, ffiindea evenimentele făceau cu neputinţă ca bunele reporturi de la stat la stat, să fie menţinute.

— Pe când faptele acestea se produc, apar şi cele dintâi simptome ale dezagregare! pertidului de la guvern.

Chestia petrolului şi opoziţia lui Cantacuzino de a primi concesiunea patronată de Take Ionescu au răcit raporturile între cei doi bărbaţi poliţiei. Ziarele care susţin pe Take Ionescu – în special *Adevărul* şi *Dimineaţa* – încap să atace pe Cantacuzino, acuzându-l că este un neputincios şi o simplă păpuşe în mâinile lui Nicu Filipescu.

Fil lui Cantacuzino intră în conjuraţie alături de Filipescu şi o serie de măsuri sunt puse ia cale spre a mărgini puterea şi autoritatea ministrului de finanţe.

Take Ionescu face în guvern bloc cu generalul Manu, unul dintre cei mai ireductibili adversari ai lui Carp. Astfel, în guvern avem triumviratul general Manu-Take Ionescu-Bădă-rău, hotărât să lupte din toate puterile în contra reimpă-cării cu junimiştii.

Văzând apropiindu-se o nouă explozie în partidul conservator, liberalii încep să-şi strângă) rândurile şi să se reorganizeze. Dar şi în sânul acestui partid sunt neînţelegeri, mai ales prin faptul că Dimitrie Sturza nu poate primi tutela pe care vrea să i-o impue oculta.

Cea dintâi explozie se produce la Creditul Rural, unde Sturza este director, iar Take Protopopescu sudbirector, Protopopescu fund membru al ocultei şi devotat lui Eugeulu Carada intră (repede în dizgraţia lui Sturza. În curând voi arăta în ce chip Dumitru Sturza a executat pe Take Protopopescu, în urma unei anchete drastice.

Faptele acestea slăbesc partidul liberal, care se arată tot atât de neunit precum este şi partidul conservator. Însă, pe când în faţă puterii liberalii au ştiut întotdeauna să se unească şi să se solidarizeze, la conservatori germenul disoluţiei a lucrat în permanenţă.

— Take Ionescu profită, însă, de ocazie ca să-şi creeze partizani; destituie, deja ministerul de finanţe mulţi funcţionari de carieră şi în locul lor numeşte tot felul de

partizani lipsiţi de orice pregătire, apoi lucrează proiectul de lege al Loteriei Statului, menită să înlocuiască faimoasa loterie ungară, care scotea anual din ţară multe milioane.

— Am spus că în ambele partide de guvern, marile şi neîncetatele frământări nu erau datorite luptelor de idei, el numai goanei după şefie. Dacă în partidul conservator aceste lupte nu s-au sfârşit decât atunci când partidul şi-a dat sfârşitul, în partidul Orberal, dimpotrivă, problema a fost trezolvata: toată lumea a căzut de acord cum că, după Dimitrie Sturza, şefia va reveni lui Ionel Brătianu.

Vasile Lascăr, despre care se vorbeşte un moment, a declarat formal că nu are ulei o ambiţiune în această direcţie, iar P.S. Aureilan. Şeful foştilor drapelişti, a declarat într-o întrunire intimă – întrunire de care am vorbit mal înainte – cum că înţelegerea asupra viitoarei şefii este făcută, dar că… chestia nu este încă coaptă.

Chestia nu era încă coaptă, adică ulei Dimitrie Sturza nu era lâncă pe deplin istovit şi nici Ionel Brătianu nu avea experienţă şi autoritatea trebulneioase.

Spre a da un semn exterior al acestei aranjament, la alegerile generale pentru parlament au candidat alături la Brăila, Dimitrie Sturza la colegiul I de Senat şi Ionel Brătianu la colegiul I se cameră. Au candidat la Brăila, fiindcă acolo opoziţia era foarte tare. Au candidat prezentul şi viitorul, şeful de azi şi şeful de mâine.

— Conflictul greco-român se înveninează, pe de-o parte din cauza expulzărilor numeroase ale grecilor din România, pe de altă parte, din cauza ofenselor pe care grecii la Atena. Şi Pireu le adresează României.

La începutul lunii Septembrie 1906 „Agenţia Romană” trimite presei următorul comunicat:

„D. Tombazis, ministrul Greciei la Bucureşti, a plecat în concediu fără a lăza un însărcinat de afaceri.

D. Papiulu, ministrul României ia Atena, a primit de asemenea ordin să pleca în concediu, lăsând la legaţiunea de acolo numai un amploiat. Însărcinat cu Paza arhivelor, astfel după cum a plecat şi d. Tombazis din Bucureşti”.

Prin urmare, relaţiile diplomatico cu

Grecia au fost rupte de fapt.

— Numirea lui Alexandru Davila ea director general al teatrelor a fost salutată cu căldură de toată presa, dar în curând noul director intră în conflict cu actorii.

Cal mal vechi şi cu mai multă autoritate dintre societari, artistul C Nottara, publică o scrisoare şi dă, un interview unlu ziar prin care se plânge că Davila îl jicneşte în atribu/ţi le lui de director de scenă şi în demnitatea lui de om şi artist. Nottara adaugă că nu poate face mai mult la teatru din cauza piedicilor siânftce pe care i le pune Davila. În urma acestui interview directorul convoacă comitetul, declară că nu mai poate lucra cu un director de scenă care prin publicitate îl acuză cum că-l împiedică să-şi facă datoria. Şi Nottara este scos din direcţia scened. Acesta îşi înaintează imediat demisiunea din calitatea de societar ei. I. Al Teatralul Naţional. N

În urma acestei demisiuul artiştii societari al Teatralul Naţional au înmânat ministrului instrucţie! un memoriu prin care formulează următoarele plângeri: 1) că sunt răn trataţi de către actualul director; 2) că directorul calcă legea când nu consultă

comisia financiară şi consultativă la facerea cheltuiellilor şi a repertoriului; 3) societarii cer readu. Cerea în teatru a camaradului lor C. Nottara.

Această chestiune a dat loc unei lungi agitaţiuni. C. Nottara a jucat pe scena teatralul Lyric şi după fiecare reprezentaţie pubhcul Ü făcea ovaţiuul şi-l conducea în urale până acasă. Cu toate acestea, Davila, în urma memoriulul dat de artişti şi a consfătuire! avută cu ministrul instrucţiei, a declarat că are toată stima pentru artişti, că purtarea sa faţă de dânşii e datorită temperamentului său prea viu, fă-găduieşte că pe viitor va consulta comisia financiară şi anunţă ca a respins demisia domnului C Nottara. Care nu poate fi înlocuit la Teatrul Naţional

— La 16 Septembrie a murit senatoruly Sarim Gănescu, acela care în şedinţa istorică a Camerei de la 12 Februarie 1901, fiind deputat, a luat cel dintâi cuvântul spre a apăxa cabinetul Carp împotriva atacurilor coaliţiei Cantacuzino-General Manu-Take Ionescu.

— Consiliul comunal al Capitalei votează noua concesiune a luminatului oraşului,

acordată tot vechii societăţi.

Liberalii încep imediat o violentă campanie împotriva acestei concesiuni pe care o socotesc păgubitoare pentru comună.

Ininmiri particulare încep pe la fruntaşii liberali. Intr una din aceste întrunii! se redactează o ofertă a unui număr de capitalişti români cairi se oferă să ia asupra lor concesiunea iluminatului.

Condiţiile ofertai sunt următoarele:

1) Comuna să aibă dreptul de a răscumpăra totul oricând, iar nu dună 25 de ani, precum pretinde compania de gaz;

2) Preţul unitar al gazului şi al electricităţii va fi mai scăzut decât cel al companiei:

3) La încheierea concesiunea, societatea românească să acorde comunei un împrumut de 6 milioane.

Cea mai mare sumă, adică un milion, a subscris Jacques Elias.

Junimiştii au participat şi ei la subscripţie.

— Joi 20 Octombrie s-a făcut ascensiunea balonului „România” a societate! *Aero-Club* de sub preşedinţia de onoare a regelui.

Se aflau în nacelă* d. George Bibescu, maiorul Derne-triad, locotenentul Moruzi şi locotenentul Asaky, cel care a – condus ascensiunea.

Balonul s-a urcat în uralele frenetice ale publicului şi a luat direcţia înspre Bărăgan.

După o călătorie de 4 ore, pe un timp foarte frumos, balonul s-a coborât la Pexiş pe câmpia numită Ţarina Poli-zoaia. La orele 6 s-a deschis ventilul, iar la 6 Jumătate călătorii au pus piciorul pe pământ.

Balonul s-au urcat până la o înălţime de 2500 metri.

— Duminică 11 Decembrie a fost adunarea generală a Sindicatului Ziariştilor. Este interesant de văzut care erau pe atunci proporţiile acestui sindicat.

Au participat la şedinţă 36 membri, iar bugetul a fost încheiat, la venituri şi cheltuieli, cu cifra de 9025 lei.

Adunarea a luat cunoştinţă de cedarea de căjtre primărie a terenului pe care s-a înălţat în urmă Palatul Sindicatului Ziariştilor.

Noul comitet ales a fost compus din: Al. Ciurcu, C. Miile, Gr. Ventura, N.P. Ianovici, Al. Hodoş, I. Procopiu, Virgil Dărăscu, Ion

Popescu şi I. Rusu-Abrudeanu.

Afară de Ianovici şi Rusu-Abrudeanu, niciunul nu mai trăieşte astăzi, la 1929, când scriu aceste rânduri.

— La Teatrul Naţional scandalurile urmează şi se înrăiesc. Constantin Nottara, care revenise în teatru, demisionează pentru a doua oară, sub cuvânt că nu poate *lû* niciun chip lucra cu directorul A. Davila.

Petre Liciu, alt artist de valoare mare, este exclus pentru totdeauna din teatrul, fiindcă, printr-o scrisoare pub Mcă, a luat apărarea lui Nottara.

Scandalurile acestea emoţionează parlamentul. Ieşirea din teatru a lui Nottara şi Liciu este o pagubă foarte mare pentru prima noastră scenă.

— Genialul artist italian Ermete Novelli este în Bucureşti; sălile în care joacă sunt pline, artistul italian este în memoria bucureştenilor de când a jucat, în mod magistral, rolul lui Papa Lebonard.

— În jurul situaţiei de la Creditul Rural conservatorii duc o aprigă campanie de acuzaţiuni. Principalul acuzat este Take Protopopescu, subdirectorul.

— În chestia conflictului cu Grecia

Societatea Oliympicele revine la ordinea zilei. Trei avocaţi de mâna întâia: C. Boierescu preşedintele Senatului. Eugeniu Stătescu şi Sipsomo sunt avocaţii Olympicelor şi îşi pun în joc toată influenţa spre a obţine de la guvern să nu retragă societăţii dreptul acordat odată, de a sta în instant/

Generalul Lahovary, ministrul de externe, este de părere că acest drept poate fi retras, pe când jurisconsultul Constantin Disescu e de părere contrarie.

Spre a paraliza o acţiune de partid pe această chestie societatea „Olympicele” a avut grija să angajeze un avocat influent din partidul conservator şi altul din partidul liberal.

În contra lui Constantin Boierescu s-a dezlănţuit o mare furtună în Senat; la deschiderea sesiunel ordinare, majoritatea nu mai voia să-l aleagă. Numai cu mare greutate şi după stăruinţele primului ministru, Boierescu a fost reales.

— La 30 Decembrie 1905 moare Eugeniu Stătescu, personagiul cel mai important din partidul liberal, alături de Dimitrie Sturza.

Stătescu a murit la vârsta de 69 ani.

Avocat de mâna întâia, jurisconsult ascultat şi cu mare autoritate, a fost ministrul de justiţie care a exercitat cea mai mare influenţă asupra magistraţilor.

Un magistrat, astăzi consilier la înalta Curte de Casaţia, dar adversar al liberalilor, îmi spunea odată:

— *„Acest Stătescu e un om extraordinar. Am vorbit în viaţa mea cu atâţi oameni mari, cu Alexandru Lahovary, cu Mă-iorescu, chiar cu regèle, dar faţă de niciunul nu m-am simţit intimidat cum în am simţit de câte ori am vorbit cu Stătescu”.*

Stătescu şi-a legat numele de o circulară dată în favoarea libertăţii presei, când, pentru întâia oară, a luat portofoliul justiţiei la 1876.

Deşi mare avocat, foarte căutat, Stătescu a murit relativ sărac.

Pentru înţelegerea lucrurilor şi a epocii trebuie să spun ca un alt ministru de justiţie cu puterea politică şi autoritatea lui Eugen Stătescu n-a avut România. El a fasonat magistratura, el dicta sentinţele în pricinile cele mai importante, el, după ce părăsea

portofoliul justiţiei, era angajat de împricinaţi, nu atât ca să pledeze, ei numai ca să se arate în instanţă. Atât de mare era autoritatea lui Stătescu asupra magistraţilor încât – aşa spuneau adversarii liberalilor, – era destul ca aceştia să-l vadă figurând într-o parte pentru ca balanţă justiţiei s-o pleca într acolo.

Această dictatură pe care Eugeulu Stătescu a exercitat-o. Şi fiind ministru al justiţiei şi fiind numai avocat, a neliniştit opinia publică şi lumea peilticä. Din cauza influenţei lui Stătescu asupra mersului şi împărţire! justiţiei, mai târziu un parlament conservator a votat o lege prin care se interzicea foştilor miniştri de justiţie, de a pleda în faţa instanţelor judecătoreşti un număr de ani, după ce au părăsit acest minister.

ANUL 1906

— La începutul anului 1906, opinia publică atât de mobilă în România, procură guvernului conservator o dureroasă surprindere de anul nou: din 4 alegeri parţiale pentru Cămară, făcute la 8 Ianuarie, opoziţia birue în două, ia un colegiu e balotaj şi într-un singur colegiu

guvernamentalii înving cu 11 voturi în plus. Cei mai însemnat rezultat, din punctul de vedere politica fost cei de la Buzău, unde Petre Carp este ales cu 695 voturi contra 617 date candidatului guvernamental.

— Conflictul greco-român se inrăieşte pe ei ce trece: Guvernul, având informaţiuni cum că există o societate greceasca secretă care lucrează pentru grecizarea Macedonia! deci şi contra românilor, a ordonat un număr de perebiziţii.

Aceste perchiziţii au pus în mâna autorităţilor documente dovedind că în România se află o secţie a societăţii greceşti „Etniki Eteria” şi că preşedinţia este dată bancherului Chris-soveioul din Bucureşti. Membrii secţiunii erau: Christos Zappa, Panalotache Haitas, Petre Spandouldi, Anton Valsamachi, Constantin Chichipulos, dr. Miliar este şi ziaristul Simos. Aceştia erau toţi membri ai eforiei comunităţii elâne din Bucureşti.

Societatea de care vorbim nu ere sub alt nume, decât tot societatea „Eleulsmos” din Atena înfrânţată la unul 1841. Cele două puncte principale din programul acestei societăţi erau: 1) Lupta pe toate căile

pentru revendicarea provinciilor: Maradona, Epir, Albania şi Tracia; 2) Răspândirea ideilor şi scopurilor greceşti prin publicaţiuul întinse, ziare şi reviste, prin crearea a cât mai numeroase societăţi filiale, toate în legătură cu centrul major din Atena.

În vederea realizării scopulul statutar, grecii fundează în ţară numeroase societăţi zise literare. Astfel au fost înfiinţate: Apoi lo, Patria, Veivendo, Darda, Liga din Brăila, Aghios Gheorghios din Piteşti şi altele.

Societatea „Patria” din Bucureşti era pusă sub direcţia unui comitet compus din: Chiriacos Stavropulos preşedinte, lards Chialuris vice-preşedinte, Iacobos localiados casier. Alexandres Muulţos secretar, Const. Ziropulos, C. Constantinopulius, Zisos Papadopulos consilieri.

Unele ziare publică zilulc acte şi articole ce probează că grecii au organizat în România o vastă conspiraţie spre a acapara şi tot comerţul de cereale şi mare parte a viaţă economice. Agitaţia cuprinde cercurile parlamentare, încât guvernul este silit să procedeze mal eficace. Un consiliu de miniştri hotărăşte expulzarea din România a

unui număr de greci.

Sunt expulzaţi Chr. Pappa, P. Haitas, Const. Chichiopulos, dr. Miliaresia, L. Cirilianos, Ianopoulos Petie Spandouldi, doctor Cecikas, Valsamachi şi bancherul Crissoveloul.

Expulzarea acestuia din urmă s-a făcut cu mare greutate şi împotriva voinţei generalului Lahovary, ministrul de externe.

— La Cameră un maire scandal izbucneşte între Nicu Filipescu şi ministrul de justiţie Bădărău.

Se votau împământenirile. Ministrul de justiţie susţinea împământenirea unul evreu, când deodată Pilipescu, la o observare a lui Bădărău că este în număr Camera, se repede de la locul San strigând:

— Minţi, pungăşiile! Ce, noi am venit aci ca să-ţi votăm pe jidanii tăi?

Ministrul justiţiei trimite a doua zi martori lui Pilipescu pe Nistor Cincu şi Victor Ionescu, Nicu Pilipescu constituie martori pe Horia Rosetti şi Const. Izvoranu.

Întrunindu-se martorii, Rosetti şi Izvoranu au declarat că A se spune lui Bădărău că este un pungaş patentat, nu înseamnă a-l insulta. Martorii lui Bădărău s-

au retras imediat.

După moravuri ar fi trebuit ca martorii lui Bădărău să provoace pe martorii lui Pilipescu, însă acesta avusese precauţiunea să-şi aleagă doi martori cari erau doi dintre cei mai buni trăgători din România, pe când martorii lui Bădărău erau departe de această virtuozitate.

Martorii încheie procese verbale prin care declară că întâlnirea nu s-a putut face.

În urma acestui deznodământ, tânărul Andrei Bădărău, fiul mai mare al lui Bădărău, student la Paris scrie lui Pilipescu o scrisoare insultătoare. Imediat Pilipescu îşi constituie martori pe Al. Calimachl şi C.C. Axion, iar tânărul Bădărău pe Paul Brătăşanu şi A.H. Verona. Întâlnirea s-a făcut la hipodrom. S'ău schimbat două gloanţe fără rezultat. Adversarii şi-au întins mâna.

— În timpul acesta chestia Creditului Rural intrăinţi o fază acută.

Mai întâi relaţiile între Dimitrie Sturza, directorul Creditului, şi Take Protopopescu, subdirectorul, se înrăiesc cumplit. Take Protopopescu este silit să demisioneze

Ministrul de finanţe Take Ionescu

numeşte o anchetă compusţt din d N.P. Copăceanu, comisarul guvernului, şi Andricu, şeful contabilităţii generale a statului. Ancheta nu poate descoperi fraude precise, dar conchide că: „pentru un mare număr de operaţiuni nu extetă aprobarea consiliului de administraţie şi că faptele denota o mare confuziune în administraţia şi contabilitatea Creditului 1.

În urma acestor constatări, parchetul este sesizat să-şi facă ancheta sa iar guvernul începe campania pentru acapararea Creditului Rural.

La ordinea zilei erau tocmai alegerea a patru membri în consiliul de administraţie; lupta pentru câştigarea acestor locuri devine aprigă. Fiindcă la Credit se putea vota şi cu procuri, guvernul cu ajutorul administraţiei, începe campania pentru obţinerea unui număr cât mai mare de procuri.

Procurile se centralizau la secretarul general al ministerului de interne, Mihail Rahtivanu.

Candidaţii prezentaţi de conservatori pentru cele patru locuri erau Grigore Cantacuzino, Mişu Antonescu şi Pavel

Brătăşanu. Opoziţia prezintă o listă cu P.S. Aurelian. Emil Costinescu, Ionel Brătianu şi din partea junimiştilor Const. Olă-nesetu.

La junimişti a fost controversă, dacă partidul să participe sau nu la alegeri. Pilipescu, C.C. Arion şi Delavrancea au fost pentru abţinere, sub cuvânt că nu trebuie ajutaţi liberalii să se întărească încă şi mai mult la Credit pe când Carp, Maiorescu şi Al. Marghiloman au fost de părere contrarie.

La 5 Martie se face alegerea.

Încă din ajun fiecare partid şi-a adus alegătorii cari, înarmaţi cu procuri, au fost convocaţi la diferite întruniri. Niciodată o alegere la Creditul Rural n-a dezlănţuit atâta pasiune.

A doua zi de dimineaţă, strada, curtea Creditului şi peronul cu scara sunt ocupate de alegători, cei mai mulţi membri şi agenţi ai partidului liberal.

Poliţia este în mare număr, şiruri lungi de sergenţi de o-raş ocupă str. Paris şi str. Colţei. La orele 10, Dimitrie Sturza deschide uşa principală şi alegătorii Intră în grupuri de câte 10. De prisos a spune că toţi aceştia sunt liberali.

Localul Creditului este complet asediat. Conflictele între liberali şi conservatori sunt numeroase. Reporterii ziarelor de abia pot pătrunde pe ferestre.

Cu mare greutate, d'abia la ora 1 s-a putut deschide şedinţa. Preşedinte a fost proclamat Ştefan Greceanu, preşedintele consiliului de administraţie, Iar d-rul Stoicescu şi Grigore Golescu din partea Bănicii Agricole, ca scrutători. Secretari domnii G. Mumuianu şi Emil Lăzărescu.

În sala plină şi înţesată, unde oameni stau aproape unii peste alţii, şi unde căldura înăbuşe, constituirea biroului se face cu maire greutate din cauza zgomotului.

În sfârşit se deschide şedinţa. Domnii Grigore Cantacuzino şi Mişu Antonescu cer amânarea alegerii, de oarece ancheta asupra Creditului nu este încă terminată. Dimitrie Sturza şi I. Kalinderu recunosc că au fost nereguli administrative la Credit, dar n-au fost fraude.

Antonescu cere să nu se înceapă votarea până ce n or intra în sală/ alegătorii rămaşi afară, cari reprezintă trei părţi din alegători.

În tot timpul acesta, scandalul e

înspăimântător. Nimenea nu poate vorbi Majoritatea din sală este a liberalilor şi manifestaţiile el predomină. 1

Fierbinţeala devine foarte mare.

Biroul aduce urnele ca să se înceapă votarea; atunci scandalul devine groaznic. Conservatorii şi liberalii se încaeră, urnele sunt răsturnate. Mulţi alegători sunt loviţi, alţii bătuţi foarte serios, toată sala este în culmea surescitării.

Deodată face erupţie în sală prefectul poliţiei Kneazul Moruzi, în fruntea unul mare număr de sergenţi de oraş. Liberalii îl primesc cu huldueli feroce, agitaţia în sală este de ne-descrts. Protestările şi voeiferările curg din toate părţile.

Preşedintele Greceanu şi Cantacuzino-Paşcanu, membri. Conservatori din consiliu, se retrag, iar preşedinţia o ia Ion Kalinderu, care anunţă ridicarea şedinţei şi începerea votării a doua zi.

A doua şi, Luni, cele două strade din faţă Creditulul erau înţesate de pubile şi de armată, iarăşi au fost bătăi, iarăşi poliţia a trebult să intervle; până ce, în sfârşit candidaţii conservatori s-au retras.

Adevărul asupra retragerii este

constatarea făcută că marea majoritate a voturilor era de partea liberalo-juulmiştttlor.

Înainte de alegere, Take Ionescu sondase pe überall, propunându-le o combânaţie: să nu mai fie. Luptă la Credit şi să se Aleagă, de comun acord, cate doi membri din fiecare partid! Canservatorii propuneau pe d-uli Brătăşanu şi Grigore Cantacuzino. Dar Überaili, conştienţi că au mare majoritate a voturilor, au refuzat.

Încercarea conservatorilor de a punc mâna pe Creditul Rural n-a izbutit.

— În seara de Luni 13 Martie societatea *Obolul* organizase la Teatrul Naţional o reprezentaţie filarmaulcă. Trebuia să se joace, cu diletanţi din seeietatea bucureşteană, câteva piese în limba franceză, împotriva acestul obiceiu de a se juca în limba franceză se făcea de mai multă vreme o propagandă vie printre studenţi; unul din propagatorii cei mai aprigi eră d. Nicolae Ior-ga, pe atunci un naţionalist şi xenofob înflăcărat.

La ora 6 d. A., înainte de reprezentaţie d. Iorga şi-a des-voltat o conterânţăl în sala din str. Câmpineanu No. 12. D. Iorga a relevat faptul că clasele societăţii româneşti

nu dau dovezi de selidaritate, probă reprezentaţia în limba franceză de la Teatrul Naţional.

Studenţii surescitaţi au ieşit de la întrunire şi s-au dus la Teatrul Naţional! Voind să pătrundă înăuntru au fost împiedicaţi. De aed în colo începe im mare scandal care ţine câteva zile.

Directorul Teatralul, Alexandra Davila. Apare” în frăc la intrare şi care studenţilor să se retragă. Cum îl văd studenţii izbucnesc în huldueil şi îl amintesc retragerea din Teatru a lui Nottara şi Liciu. Câţiva studenţi vor să pătrundă, imbraneulda-l. Davila ridică bastonul şi loveşte în cap pe Studentul Slăvescu. Surescitarea este la culme.

Fand martor ocular al întregii acţiuni pot redă în mod credincios tot ce s-a petrecut.

Pe piaţă Teatrulul un mare grup de studenţi, cu tricolorul desfăşurat, cântă „Deşteaptă-te Romane”., „Pe-al nostru steag!” şi alte cântece patriotice. Trăsurile încep să aducă lumea la Teatru, dar studenţii nu lasă pe nimeni să intre. Domni în frac şi doamne în toaletă de serată sunt apostrofaţi şi siliţi să se inapoeze. Tot felul

de invecttve răsună, se produc chiar scene violente cu unele persoane care vor să treacă la Teatru cu forţă.

Faţă de aceste acte peliţia aduse compania de jandarmi pedeştri cari se înşiruesc în faţă casei Torök unde era instalată atunci, berăria „Cooperativa”.

În timpul acesta zvonul răspftndindu-se în oraş cum că la Teatrul Naţional e scandal mare, lumea a alergat din toate părţile. Peste o oră cel puţin 6 ori 7.000 de oameni umpleau Calea Victoriei şi piaţă Teatrulul.

Surescitarea face că deodată încep să zboare pietrele. Mare parte din studenţi şi din public se refugiase la „Cooperativa”, de acolo începură pietrele să lovească în jandarmi. Dei jandarmi sunt scoşi din rânduri cu capetele sparte.

Trapa este enervată şi nu mai poate sta în loc Atunci se dă ordin să fie evacuată cafeneaua. Trapa porneşte ca o trombă asupra cafenelei. Geamurile cad în urulturi zgomotoase, iar soldaţii intră în cafenea cari pe uşi cari pe ferestre.

Înăuntru este o stâlcire crâncenă. Soldaţii lovesc cu paturile puştilor tot ce leistă înainte, cine poate fuge, ceilalţi urlă

sub lovituri.

Jandarmii călări sosesc şi ei. Piaţă Teatralul este repede curăţită.

Pe când publicul era impuls, care spre strada Regală, care spre Bulevard pe Calea Victoriei, trâmbiţele răsuneu dinspre cofetăria Capsa. Panica creşte şi publicul înebuuult fuge înapoi.

Dinspre Capsa apar roşiorii iar dinspre Teatru gonesc jandarmii călări. Prinşi între cele două trape, bărbaţi, femei, copil nu mai ştiu unde să se adăpostească: uuli intră prin ganguri, alţii se strecoară cum pot pe lângă case; momentul este tragic

Vagoanele tramvaiului de pe strada Regală sunt oprite „studenţii se urcă pe ele şi aruncă în soldaţi cu pietre şi ciţ lemne luate nu ştiu de unde. Locotenentul Tomescu din jane danul calări, lovit ia cap, cade de pe cal.

Trupele de vânători şi cavalerie fură împinse înainte. Din mulţime s-au tras focuri de revlover care au rănit pe treiţ soldaşi din vânători.

Bătăile şi violenţele au urmat mereu. Petre Grădişteanu, preşedintele Ligii Culturale a fost huldult fiindcă, în frac, se

ducea la reprezentaţie. Contesa de Larisch, soţia ataşatului militar austro-ungar, fiind dârză, a fost dată jos cu sila din trăsură şi cupeul răsturnat. Deputatul Ciolac a fost crunt bă –, tut, d-rul Cantacuzino a surent agresiuni, iar cupeul tocat cu pietre şi bastoane. Cu fuga de-abia a putut scăpa preşedintele Senatului, C. Boierescu.

Însuşi prefectul poliţiei, D. Morari, a fost atacat pe str. Teatralul şi silit să coboare din trăsură

Foarte mulţi răniţi au căzut din amândouă părţile. Mare parte din ei au fost internaţi în localul Teatrului Naţional, iar alţii au fost duşi la spitalul Colţea.

În strada Regală ia împreunarea cu strada Academiei, în faţă hotelului Union, studenţii au oprit 8 vagoane de tramvai, le-au răsturnat şi au format întâile baricade în Bucureşti. Aci-s au dat cele mai crâncene lupte căci. Din dosul baricadei, studenţii şi publicul aruncau asupra trupei tot felul de proiectile.

Feiurite veşti sinistre încep să circule. Se spunea că mai: mulţi studenţi au fost omorâţi. Mulţi martori oculari pretindeau că au văzut trecând pe dinaintea lor un student

străpuns* de baionetele soldaţilor, condus la spitalul Colţea. Alţii afirmau că un student a murit în Teatrul Naţional.

Zvonul acesta se răspândeşte şi agită pe studenţi a doua zi. Se spunea că studentul, pe care nimeni nu-l poate găsi a fost ascuns de Da vila în podul Teatrului Naţional. Noaptea, o delegaţie de studenţi, cu prefectul de poliţie, sergenţi şi comisarii au căutat cu felinarele prin întregul pod al Teatralul, au scotocit prin toate colţurile dar nu au găsit, bine înţeles, nimic. Aceste exagerări se reproduceau sistematic în Bucureşti de câte ori se reprima o mişcare de stradă; în totdeauna publicul născocea câţiva morţi cari nu mureau niciodată.

În sfârşit se face o oarecare potolire.

Autorităţile convin să retragă armata, iar studenţii şi tot publicul de câteva mii, care e în majoritate, defilează pe calea Victoriei, aperi se duc la statuia lui Mlhai Viteazul.

Studentul mori (?) e descoperit a doua zi. El se numea.

Aurel C. Ionescu, dispăruse e adevărat, din rândurile studenţilor, însă în ziua următoare colonelul recrutor din judeţul *De*

& *i,* telegrafiază ca Aurel Ionescu s-a prezentat la recrutare.

După această neapte studenţii au ocupat Piaţa Teatrului şi calea Victoriei. Între bulevard şi Palatul regal timp de trei zile, circulaţia cu trăsurile se făcea cu mare greutate iar agitaţia a urmat cu toate manifestările cunoscute: întruniri publice, discursuri la «statuia lui Mihai Viteazul, procesii pe stradă etc.

Partidele din opoziţie au avut atitudini deosebite. Liberalii au hotărât nici să apere ulei săi atace pe studenţi, dar să ataca guvernul fiindcă a scos armata în stradă şi a făcut măcel. Junimiştii au atacat mal violent guvernul şi administraţia

Adevărul este că nici guvernul ulei administraţia nu aveau vină.

Şi unul şi cealaltă când au văzut ca strada e ocupată de o mulţime violentă care tulbură ordinea, oprea cu forţă reprezentaţia la Teatru, ataca pe cei care veneau în Trăsuri şi lovea vehiculele, nu puteau face altcava decât t să reprime spre a restabili ordinea. În astfel de împrejurări marginile sunt în totdeauna întrecute şi actele reprobabile se produc.

Vinovăţia fundamentală era a Societăţii „Obolul” ca şi a tuturor persoanelor din elita aristocratica sau asimilată ei, care dispreţuia limba română. Această clasă de sus a dispreţuit în totdeauna limba neamului. A vorbit când bulgăreşte, când greceşte, când franţuzeşte numai în limba românului nu i-a venit să vorbească. Aşa înţelegem de ca Ion Văcărescu a lăsat drept testament politic versurile:

Urmaşilor mei Văcăreşti Las vouă moştenire, Creşterea limbii romaneşti şi-a patriei iubire.

Astăzi parcă s-a făcut o îmbunătăţire, democratizarea instituţiilor a redat limbii române o parte din drepturile ei în această ţară.

Dragostea pentru limba franceză era pentru societatea *de sus* o adevărată boală, a nu vorbi bine româneşte era în acest mediu, un lucru şic, a nu vorbi bine franţuzeşte era o mare ruşine.

Suntem singurul popor pe lume care posedă o clasă conducătoare înstrăinată cu totul prin limbă. Dacă sentimentele ei au putut fi patriotice, în alte maulfestări, în ceea ce priveşte-însa limba, această clasă

socială a fost antiromânească.

Cele. Mal înstrăinate, din acest punct de vedere, au fost şi sunt încă femeile.

Dacă bărbaţii vorbesc limba ţării lor siliţi de barou, de politica, de relaţiile cu oamenii celorlalte clase, femeile lor în schimb, au vorbit o românească1 stricată şi încă şi aceea foarte rare ori, rezervând-o pentru schimbul de cuvinte cu slugile.

Ruşâne de limba neamului lor; ruşinea e pentru ele. Dacă, în ţara aceasta, n-ar fi existat peperul de jos, astăzi o limbă românească n-ar mai şi existat.

Scandalul de la 13 Martie 1906 a dat, însă, roade. Din seara aceea nu a mai îndrăznit nicio Societate filantropică şi ulei o altă alcătuire socială să apară în public – mai ales pe scena. Teatrului Naţional – cu reprezentaţiuul în limbi străine.

s Cel puţin în public, elitei noastre nu-i mai e ruşine de limba poporului.

y Sufletul neamului romanesc a răsuflat, cum aţputut, în acea noapte istorica de 13 Martie 1906.

— Maţ opresc acum din povestirea evenimentelor curente spre a-mi arunca o

privire retrospectivă asupra oameniior şi asupra fizionomiei Bucureştiulul.

PRIVIRI GENERALE

— Pană cu 20 aul în urma pe ilula întâia în vederea ţării, hotărând evenimentele cu autoritatea lor erau: Ion Brătianu, Lascăr Catargiu, C.A. Rosetti, general Florescu, Beizade Dimitrie Ghica. Nicolae Ionescu, Manolache Costache Iepureanu, Vasile Boierescu, Alexandru Lahovary, Gheorghe. Vernescu. Mihail Kogămiceanu; de 20 de aul încoace bătrânii au dispărut unul câte unul iar la 1906 avem în vedetă pe Dimitrie Sturza, Gheorghe Cantacuzino, general Manu, Eugen Stătescu, Petre Carp, Titu Maiorescu etc.

În urmă, intraţi de curând în scenă şi ambiţionând locurile dintâi, vedem pe: Gogu Cantacuzino, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Ionel Brătianu, Vasile Lascar, Alexandru Djuvara, Alexandru Marghiloman etc.

Sunt trei generaţiuul care se întâlnesc în acelaşi moment istoric. Colaborarea lor în câmpul politic nu e lungă. Ced din prima grupare abia au timpul să facă cunoştinţă cu cei din gruparea a treia şi dispar. Cai din

gruparea a doua suferă împinsătura celor din gruparea a treia şi se văd chiar contestaţi. Gheorghe Cantacuzino e contestat când de Take Ionescu când de Filipescu, Dimitrie Sturza e contestat de Ionel Brătianu. În afară de Petre Carp – şi Dimitrie Sturza gruparea de a doua, adică generaţia intermediară între întâia şi a *treia.,* n-a dat oameni cu o mare înrâurire asupra politicei generale. Eugen Stătescu a fost un însemnat om de drept, iar Titu Maiorescu, fruntaş mare în câmpul culturii, a jucat un prim rol ocazional la unul 1913, dar niciunul n-a ajuns să aibă suprafaţă marilor bătrâul dinaintea lor.

Surprinşi de marile evenimente internaţionale de la 1912 la 1918, coi din gruparea a treia au fost siliţi să joace roluri cu mult mai glorioase de cât cei din gruparea a 2-a. Unu din ei aveau ştofa din care zise fac oamenii de mâna întâia, alţii erau mai puţin înarmaţi, dar mai toţi aveau temperamentul mal combativ şi spiritul mal aventuros ca cei din generaţia intermediară. Cu oameni ca Gheorghe Cantacuzino, general Manu sau Dimitrie Sturza ulei odată nu s-ar fi putut încerca loviturile atât de

îndrăzneţe de la 1913 şi 1916.

Însă, afară de Ionel Brătianu, ulei unul din bărbaţii fruntaşi al grupăredi din urma n-a putut dă ţării tot rodul gândirei şi autorităţei lor şi ulei unul n-a putut. Ajunge să aibă aureola autoritate! pe care o dă numai vârsta crescută în tovărăşia meritului. Unii au murit prematur – precum Vasile Lascăr, Gogu Cantacuzino, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, – alţii – precum Alexandru Marghiloman – au fost împiedicaţi de evenimente.

La punctul onde am ajuns cu povestirea „Bucureştilor de altă dată”, adică la unul 1906 linia întâia şi marea autoritate politică! o deţin regele Carol, fireşte, şi dintre oamenii politici, Dimitrie Sturza, Gheorghe Cantacuzino şi Petre Carp.

Imediat după ei, strângându-i de aproape, vân Take Ionescu, în urmă, şi nu departe Nicu Filipescu şi Alexandru Marghiloman pe aceiaşi liule, apei Ionel Brătianu ridicându-se atunci spre a revendica în numele totalul său – fiindcă merite nu avea încă – Incul dintâi în partidul liberal.

— Din punctul de vedere al viatei sociale, Bucureştiul se modifica cu încetul său, mal bine zis, foarte încet.

Totuşi, pe nesimţite, audispărut aproape toate petrecerile şi grădinile de vară în care bucureştemipetreceau nopţile cheflii. S-a dus şi Herăstrăul Veculu, şi Bordeiul, şi Avedic, – precum am mai spus – şi în Inc avem teatrele ce încep să funcţioneze şi vara prin grădiul, teatre rudimentare, teatre de varietăţi în care predomină actori vienezi şi budapesteni.

Apoi este marele exod în staţimule balneare şi climaterice.

Toată Valea Prahovei este invadată de bucureşteni cari nu mai pot rămâne în oraşul lor în Iulie şi August.

Şi multe din vechile obiceiuri se transformă ori pier. Fostul prefect de poliţie Saita a interzis „Steaua" şi „Vicleimul" în cele 2 săptămâni de la Crăciun la Bobotează. Constatând că tradiţia a degenerat şi că aceste colinduri nu mai simt decât întreprinderi ale unor mahalagii cari speculează copiii în profitul lor, pe de altă parte că mulţi cavaleri ai buzunarului întrebuinţează „Vicleimul" şi „Steaua" spre

a putea intra prin curţi ca să fure, a dat o ordonanţă de prohibire.

Apoi au fost desfiinţate mustăriile.

Un tradiţional obicei al Bucureştiului era mustăria. În toate colţurile Capitalei, pe la locuri şi cârciumi cunoscute, bine înţeles nu tocmai în centrul oraşului, se instalau linuri şi teascuri în care se fabrica mustul în plin aer, iar alături se frigeau mititeii pe grătare. Pe la mese aşezate pe trotuare ori prin curţi clienţii chefuiau iar doi lăutari cântau de foc. Având în vedere că acest obicei era un motiv de murdărie şi mai mare, într-un oraş destul de murdar şi aşa, primăria a oprit într-o bună zi funcţionarea mustăriilor.

Dulapul nu mai este nici el, o petrecere populară atât de căutată. A mai rămas dulapul de la capătul stradei Dudeşti şi încă unul spre Colehtina, dar ceea ce era odinioară nu mai este. Poezia dulapului a dispărut deodată cu poezia Stelei, Vicleimului, mustăriei, zalhanalei, bordeiului, deodată cu Zdrafcu, grădina cu cal etc, etc.

Cu încetul a intrat în obiceiuri, tot mai mult consumaţia berii. Când am venit în Bucureşti, berea era introdusă; Însă în ce

proporţie minimă se consuma! Pretutindeni nu întâlneai decât răcitorile cu vin şi berviz de Borseck. Vinul casta ieftin iar borvizul plăcea. Fără să ne dăm seama, borvizul fu înlocuit cu apa gazoasă servită în sifoane şi cu apa de Gieshübler.

— În vremea aceasta, o căjutare deosebită are opereta campaniei Grigoriu la Parcul Oteţeleşanu. Aceasta trupă este în apogeul ei, cu toate elementele bune care au dat în urmă pe toţi protagoniştii teatrelor de operetă şi revistă.

În trupa aceasta erau concentraţi: Carusi, Maximilian, Niculescu-Buzău, Ciucurette, Leonard începător, Stămescu la fel; apoi d-şoara Teodorescu, actuala dnă Mavrodi, d-na Mi-ciora, Florica Florescu, excelenta artistă d-na Grant, mai târziu d-na Apăreanu, Leontina Ioanid artistă apreciată etc. Pentru 2 lei se putea sta la mesele foarte apropiate de scenă şi se putea petrece o frumoasă seară de vară.

Iarna era a teatrului Edisson. Acolo o trupă de varietăţi, cu stele aduse din Paris şi cu comici de pretutindeni făceau deliciile bucureştenilor. Dar pe vremea aceea, adică acum 20 ani, era încă atât de puţin public

pentru teatre, că această singură trupă, în condiţii cum astăzi nu mai poate fi alcătuită una, d’abia dacă îşi putea ţine zilele.

Mulţimea de spectatori pe care Îi vedem astăzi umplând toate teatrele şi cinematografele, nu exista la 1906. Publicul acesta atât de numeros Ta creat cinematograful care a deprins lumea să iasă din casă în toate serile momindu-l cu preţurile ieftine – de la 1 la 3 lei.

Din punctul de vedere economic cinematograful a fost un mare rău căci a creiat o nevoie nouă şi costisitoare.

Numerosul public pe care îl întâlnim acum în toate serile la teatru şi la cinematograf mai cu seamă, este format şi din populaţia evree care, pe la 1906, era aproape nevăzută la teatrele româneşti. Spiritul de economie care încă domnea atunci, a dispărut cu încetul; astăzi teatrul şi cinematograful au ajuns nevoi organice care înghit o bună parte din veniturile cele mai modeste.

Evreii, care stau mai înainte retraşi cu totul înfajaailulule şi cercul lor, acum umple teatrele şi inyadea vară.

Valea Prahovei, Câmpulungul,

Călimăneşti etc., sunt pline de evrei, iar românii încep să se plângăr Evreii sunt toţi plini de bani, iar cu banii se cumpără totul:

Vechiul Bucureşti avea cafeneaua *Fialkovsky* – după cam am spus la vreme – ca loc de întâlnire al tuturor acelor cari făceau politică, mai ales a celor din opoziţie. Dar acum Fialkovsky a dispărut.

A dispărut şi cafeneau *Brenner* din strada Stavropoleos, pe locul unde este astăzi Banca de Credit. Aci se adunau arendaşii greci şi alţii, aci se făceau petrecerile şi se jucau cărţile, până ce s-a deschis cafeneau Colaro din strada Smârdan.

A dispărut şi cafeneau Labes din aceiaşi stradă. Aci se juca biliardul şi şahul, iar vara în grădină, o bună orchestră atrăgea numeroase familii cari – după vechiul obiceiu bucureştean – se mulţumeau, drept orice altă petrecere, cu ascultarea muzicei şi consumarea câtorva pahare cu bere.

Bucureştiul se transformă, văzând cţa ochii. Cu încetul atâtea vechi deprinderi dispar iar altele – mai ales deprinderi aduse de străini – le iau locul.

Capsa este acum cafeneaua la modă

unde se întâlnesc politicienii şi ziariştii vânzători de noutăţi.

La Capsa găseai în totdeauna, mai ales vara, pe octogenarul Costache Bălcescu, fost ministru sub Cuza Vodă, fratele poetului Nicolae Bălcescu. În totdeauna la o măsuţă pe trotuar, Işt lua cafeaua cu lapte şi îşi fuma tradiţionala ţigară de havana de întâia calitate de care nu se despărţea niciodată.

— Vă salut „coane Costache!

— Salutare, domnule!

— Ce mai spui, dumneata, de lumea nouă care apare zilnic?

— Ce vrei să zic, toate se transformă. Pe vremea când eram tânăr erau puşti cu cremene şi... oameni cu repetiţie; acum am ajuns puştile cu repetiţie şi oamenii cu cremene.

Misu Deşliu, – care a murit de curând – era un capşist nestrămutat.

Foarte mare apărător al sănătate! sale, nu bea niciodată apă obicinuită şi nici răcită la gheaţă, avea întotdeauna în păstrare o sticlă de apă de Evian la temperatura camerei. Se păzea de boli cu o mare atenţie, ceea ce nu Ta împiedict să moară, relativ

tânăr.

O figură obicinuită era baronul de Herz, unchiul scriitorului cu acelaşi nume, ginere lui Beizadea Mitică Ghica, fost ofiţer în armata austriacă. Aproape în toate dimineţile îl găseai la terasa lui Capsa, picior peste picior la o masă, ochind femeile şi pierzându-şi vremea.

Din oamenii politici au fost mai ales doi cari făceau în cofetăria şi în cafeneaua Capsa lungi staţiuni, înconjuraţi de ziarişti şi alţi cunoscuţi politicieni. Aceştia erau: Anastase Stolo-Jan dintre Überall şi Nicolae Filipescu dintre conservatori.

Anastase Stolojan fost ministru liberal, om cu o cultură destul de variată dar obţinută târziu, mai mult autodidact, era un agreabil vorbitor. Aduna în jurul său pe reporterii ziarelor de toate culorile politice şi ţinea conferinţe. De cele mai multe ori oferea şi sticle de şampanie, căci „Conul Năstase” era un mare iubitor al bunei mâncări şi băuturi.

Nicolae Filipescu nu fusese încă ministru la 1906, el perora în grupul său ca un simplu frondeur4 politic şi nu oferea niciodată sticle de şampanie. V

Filipescu nu era de loc băutor de vin sau alcoolice, spre deosebire de Anastase Stolojan care, fără a fi adept al vinului... era, însă, un rafinat care abuza de hrana bună şi subţire.

Toată lumea care-i înconjura, atât pe Filipescu cât şi pe Anastase Stolojan, astăzi a pierit de la Capşa, expulzata de invazia celor din noile provincii.

Birtul la modă, pentru lumea de sus, era ca şi azi, Capsa; ca/re, pe vremea aceea, nu avea niciun concurent. Un dejun bun, cu vin, cu bogăţie de feluri, costa cel mult între 8 şi 10 lei; un prânz ceva mai mult. Vara cel mai căutat restaurant pentru toată lumea zisă „bună4 era Enescu din dosul palatului regal. Motivul acestei preferinţe era grădiniţa din faţă. În acest restaurant, se dejuna puţin, însă seara grădina şi sala restaurantului erau atât de pline, încât nu se mai găseau locuri.

Afară din oraş nu mai existau, cum am spus, toate vechile grădini şi localuri de petreceri ale tinereţe! mele.

Numai Vila Regală se mai menţinea. Grădina Fronescu începe să fie cunoscută. Şi să atragă; lumea; tot la fel, dar, cu mai

puţin succes, o altă; grădină din faţă zk să la „Ene”. Însă grădina la modă este acum „Flora” *

Administrată de către nişte germani de origine este îngrijită, mâncarea e bună şi nu tocmai scumpă.

Bucureştiul – dacă privim cu 50 de ani, în urmă – s-a transformat, fără să ne dăm seama. Preţurile sunt încă ieftine, un bun dejun la un birt de bună calitate, la Iordache sau la Andrei costă tot 3 sau 4 lei; o preumblare la şosea cu un luxos muscal costă tot 10 lei; un rând de haine la cei mai buni croitori de mare lux ajung până la 150 sau Ï80 lei. O mie kilograme lemne de foc costă 30 lei, un kilogram de Icre moi 40 sau 50 lei după sezon. Astăzi, când scriu aceste rânduri, costumul de haine costă 7.000 lei, iar la croitor de lux 10 şi 12.000, mia de kilograme lemne 1400 ler kilogramul de icre moi 2000.

În curând, însă, va veni Expoziţia jubilară care va da o lovitură de biciu preţurilor pe toată linia, aşa că, deodată, vom vedea spectrul scumpete! abătându-se asupra Bucureştilor.

Dar ce comparaţie putem face între

scumpetea de atunci şi scumpetea de azi 1

Şi când compar preţurile de la 1906 cu preţurile de la 1871 când am venit în Bucureşti, constat iarăşi că «scumpetea este datorită unui proces economic constant şi fatal care, cu intensităţi variabile, apasă asupra societăţilor în mersul lor secular.

La 1872, kilogramul de icre moi costa 16 – 18 lei; la 1906 ajunsese 30 – 40 – 50 lei.

La 1872 exista încă obiceiul ca oamenii să dea pentru sufletul morţilor apă de pomană. Pe vremea când am venit în Bucureşti şi mai târziu, sacagiul angajat cu această împărţeală a apei, trecea pe stradă strigând:. *De pomană aaapă* /...” Şi atunci ieşeau de prin curţi femei sărace sau servitoare cu câte o doniţă sacaua se oprea, sacagiul scotea dopul şi da câte o doniţă, nu mai mult, de fiecare persoană până ce sacaua se goale. O saca mică cuprindea 12 donaţi, o saca mai mare 15 sau 16.

— Am vorbit de Bucureştiul comercial, de Bucureştiul oraş de petreceri, de preţurile mărfurilor, de onele obiceiuri; să spun câteva vorbe şi despre Bucureştiul intelectual.

Bucureştiul a avut odiuloară cenaclele

lui literare, grupuri de intelectuali, de ilteraţi despre care am mai vorbit la timp. Acum toate acestea au dispărut.

Cel mai vechi grup de care îmi aduc aminte, acela pe care l-am găsit în Bucureşti ia 1872 şi i-am urmărit foarte imperfect activitatea – deoarece eram încă un copil, – a fost grupul *Revistei Contemporane* şi cel al *Columnei lui Traian.*

Cea mai veche din două, *Columna lui Traian,* a apărut în anul 1870 sub direcţia lui *B P. Haşdeu.* A fost o publicaţie cu tendinţa de a face critică şi istorie, dar şi polemică literară în stil general. A luptat împotriva *Junimei* de la Iaşi şi a avut multe momente fericite.

Revista Contemporană a avut mai multe apariţii; cea dintâi la începutul anului 1873. A doua oară, reformată, a apărut la 1 Iulie 1876, dar n-a durat deqftt foarte puţin.

Întâia oară reprezintă un cenaclu literar cu Petre Grădişteanu, Pantazi Culca, peetul Zamfdrescu etc. Cu aceiaşi tendinţă de a lupta împotriva curentulul Junimei ieşene. A doua oară lese literară şi ştiinţifică cu un comitet de patronaj, însă fără bază programatică, tendinţă nefiindu-i bine

definită. Din comitetul cel numeros fac parte – bineînţeles numai pentru reclamă – francezul dr. E. Acohas, Mihai Kogălniceanu, Dimitrie A. Sturza, V.A. Ureche, Petre Grădişteanu, Ciru Economu, Anghel Demetrescu, D. Gusti, Gh. Creţeanu, Aren Densuşianu, Ştefan C. Mihăilescu, Ronetti Roman, poetul M. Zamfirescu, N. Scurtescu etc, etc.

Era eooca pelemicilor literare duse chiar prin ziarele politico.

Aşa, pe vremuri, am fost spectator al luptelor literare între Junimea din Iaşi şi literaţii din Bucureşti.

Apoi între B.P. Haşdeu, adept al arhaismului în limbă şi profesorul de limba latină de la liceul Sf. Sava, Ion Maxim admirator al latinizare! limbii romane adică al lui Ion Heliade Rădulescu cel din epoca decadentă.

Mai târziu este N. Scurtescu care ţine coardă cu articolele şi foiletoanele zale literare din ziarul *Telegraful* şi altele, căruia îl răspunde profesorul V.D. Păun în croulci rimate şi a-gresive. Însă Scurtescu n-a avut talia omului care rămâne.

Dar Eminescu?! Iată un luptător cu mare

putere de sugestiune.

Eminescu era nu numai ziaristul de mare talent, nu numai poetul care lumina minţile şi scotea licăriri geulale, dar era şi marele polemist. Scrisul lui pasiona şi înarma pentru luptă. Era viaţă împrejurul producţiei sale; de câte ori se tipărea o poezie nouă a lui Eminescu era simpatie, era pelemica şi era luptă. Fără preocupare de crezurile curente şi de opinia dominantă a galeriei, când ignorantă când fals cultivată. Eminescu arunca în obrazul publicului convingerile sale şi după aceea îşi descoperea pieptul şi aştepta nepăsător adversarii.

A fost o frumoasă epocă, plină de geulu, de rodnicie şi de viaţă prin luptă. 1

Şi mai târziu Grigore Tocilescu în pelemica apărându-şi operele iatorice. Şi V.A. Ureche atacat cu energie. Şi Ionescu Glon care inaugurează, în ziarul *Binele Public* foiletoanele literare şi critico trimise de la Paris. Şi mai înainte puţin, Duiliu Zamf irescu care publică în *România Liberă,* de sub direcţia lui D.A. Laurian şi Ştefan Mihăilescu, croulcele sale intitulate *De las Palabras.*

Zamfirescu era un începător şi n avea destulă prudenţă literară. Fiind foarte agresiv în croulcele sale, şi-a făcut duşmaul. Într-o şi un profesor – dacă memoria nu mă înşală, profesorul de limba latină de la liceul Matei Basarab, anume Ţarcă – îl ia la vale spunându-i ca, dacă nu ştie limba spaniolă, de co o întrebulnţează: *De las palabras este* genetivul, prin urmare cuvântul român „Palavre”, nu poate fi tradus decât prin… Palabras”. Duiliu Zamiirescu a înţeles şi s-a executat. Croulcele sale viitoare au purtat acest simplu titlu.

Contemporanul revista fraţilor Nădejde din Iaşi, publicaţie socialistă, în care scriu toţi tinerii cu idei înaintate ai epocii – precum Ion, Gheorghe şi Sofia Nădejde, Al. Bădărău, C. Miile, A.C. Cuza şi alţii – face senzaţie la Bucureşti în cercurile studenţeşti.

Metodele noul ca şi ideile, criticismul ştiinţific necunoscut până atunci în presa şi publicaţiile bucureştene impresionează şi fac adepţi.

Literatura socialistă începe să apară pe la 1882 – 1883, odată cu venirea lui C. Dobrogeanu, mai târziu Gherea.

În acelaşi timp Alexandru Macedonsky face încercări cu *Literatorul* lui Theodor Stoenescu, însă fără prea mare răsunet.

Apoi Vasile Alecsandri cu teatrul său. Epocă liniştită şi f e-rieită, cea mai potoiltă din toate punctele de vedere din câte le-am cunoscut. Teatrul lui Vasile Alecsandri – „Fântâna Blanduziei” şi „Ovidiu” opera de odihnire ca şi de înălţare sufletească, – se ciocneşte. În aceiaşi epocă, cu teatrul lui Caragiale, teatru de pelemica. Satiră a vremii cu tendinţă de a biciui nu numai moravurile unul cuprins cronologic dar şi pe aceia cari le reprezentau ia cârma ţării. Aşa sunt *Noaptea furtunoasă* şi *Scrisoarea pierdută.*

Dacă piesele lui Alecsandri sunt primite cu aplauze şi aprobări generale, mai ales de către acei cari nu le prea înţelegeau. În schimb piesele lui Caragiale sunt salutate cu sentimente de toate felurile, iar critica clasică le dezaprobă categoric.

Încetul cu încetul vâne potolirea şi lipsa de activitate în cuprinsul ilterilor.

Alecsandri moare, Maiorescu din literat ajunge avocat, B.P. Haşdeu care mai aruncă câteva licăriri printr-o Revistă a lui. De

sfârşit de viaţă, apune în fanteziile spiritizmului. Caragiale şi cu Anton Bacalbaşa, prin *Moftul Român* publicaţie umoristică, intitulată: „Revista spiritistă naţionala, organ bi-hebdo-madar pentru răspândirea ştiinţelor oculte în Dacia Traiană” rup monotoula, cu începere deja anul 1893 cu întreruptii până la 1901.

Dar ceilalţi au plecat. Petre Grădişteanu a îmbătrăult. Pantazi Ghica a murit de mult, Dulliu Zamfirescu este diplomat în Italia. Glon are alte preocupări, Laurian nu mai scrie, Ştefan Miliăilescu a murit, poetul Zamfirescu s-a stins în demenţă şi după ei... neantul

Vreo patru ani a ţinut încordătă/ atenţiunea publică, Gheorghe Panu cu activitatea lui ziaristică. Ziarul „Lupta” a-duce, pe lângă nota vie, combativă, nouă definitiv ca concepţie, frază şi metodă de a polemiza, şi o înfăţişare culturală. Este un ziar dirijat, de un om care ştie carte şi care ştie ce să pună în el.

Politica, pattmele şi luptele între partide, sforţările mari pentru răsturnarea gigantului care se numea Ion Brătianu a sleit puterile şi a îndreptat toate energiile şi

toate inteligenţele într-o singură direcţie: politica.

Intelectuaili nu mai ştiu face altceva decât să fie pentru ori contra lui Ion Brătianu, iar peste câmpul Ilterilor se aşază cu încetul, un văl care porunceşte ochilor săi nu mai vadă şi urechilor să nu mai audă.

Totuşi avem producţie literară, ceea ce nu mai avem este discuţia şi polemica literară.

La 1906, avem opera lui Vlahuţă, avem opera lui Delavrancea, avem opera lui Coşbuc. Avem pe Brăteşcu-Voineşti, avem pe Sadoveanu. Scriitori mal avem, cum am spus, dar ceea ce a dispărut este acea ambianţă, frământată, exteriorizarea valorilor, nu numai în vitriulle librăriilor, dar şi împolemicile din pu

„Bilcitate, în frcamatul din toate sufletele pe care le interesează literatura naţională şi mişcarea ei.

La 1906 este acalmie. Publicul are alte preocupări mal aproape de realitatea vieţii, pelemica alterară ori nu mai e cultivată, ori a căzut pe mâniile câtorva obscuri scribi cari îşi închipue ca a seri versuri este a face poezie ei a produse fraze este a fase

literatură.

— Suntem în preajma Expoziţiei jubilare, să urmez cu privirea înapoi ei să vedem ce progrese a făcut Capitala, din punct de vedere edilitar, de la 1670 pană la 1906, adică în timp de 36 de aul.

Mai întâi la 1871 Capitala nu avea ilumânatul cu gas aerian. Oraşul întreg era luminat cu petrol, iar în casele particulare luminatul se făcea la fel plus – pentru mal mare lux – lumânările de stearină, numite curent, lumânări de isper-manţetă.

Apei Capitala nu avea Dâmboviţă rectificată cu cheiurile de astăzi. Dâmboviţă era joasă, la nivelul stradei; sacagiii aveau un număr de vaduri pe unde intrau direct în gârlă şi se aprovizionau cu apa pe care o vindeau apei în oraş.

Această apă se limpezea în două feluri: pentru gătit bucatele, spălatul vaselor, spălatul rufelor ei toate celelalte trebulnţe menajere, se întrebulnţă ape dintr-o puţină mal mare care era bătută cu piatră acră. Această apă nu era gustoasă la băut.

Apa de băut era limpezită şi filtrată întrebuinţând nişte recipiente de piatră spongioasă sub care se aşezau vase de

colectare în care ape filtrată cădea picătură cu picătură.

La 1906 Dâmboviţă fiind canalizată, iar malurile înalte, sacagiii au dispărut. Apei, în urma lucrărilor de captare a apei din apa subterană a Bucureştiului şi a instalării filtrelor de nisip de la Arcudă, Capitala primea apa filtrată prin conducte

Au dispărut la tei şi pietrele de filtrat ei limpezit, a dis-i gărut ei sistemul apei bătută cu piatră acră. Acum, când sunt epidemil, mal alels holerineie, holere ei febra tifoidă, medicil recomandă consumarea apei fierte.

În unul 1871 nu existau ulei marile bulevarde, nici bulevardul Lascăr Catargiu, ulei bulevardul Pilipescu, ulei bulevardul Maria, singur bulevardul Academiei exista între calea Victoriei – pe atunci Podul Mogoşoalei – şi stradă Colţei.

Aceste patru mari lucrări au fost executate în următoarea ordine chronologica: gazul aerian la 1871; Rectificarea Dăm „bovitei imediat*" după războiul din1877 – 78» lucrările urmând un număr de ani. Canalizarea oraşului aproape concomitent dar pe loturi de lucrări într-un

şir de animal mare. Introducerea apei filtrate pe conducte, începută sub guvernul liberal al lui Ion Brătianu, a fost urmată de către primarii Pake Protopopescu, Nicolae Filipescu şi alţii după ei.

Marile bulevarde, într-o parte de ia strada Brezoianu penala Cotroceni, de cealaltă parte de la strada Colţei pană la Obor, sunt opera exclusivă a lui Pake Protopopescu, bulevardul Colţei şi bulevardul Maria, opera lui Nicolae Filipescu.

La 1871, cum am spus. Nu era în oraş decât luminatul cu petrol, la 1906 avem şi luminatul parţial cu electricitate. Pake Protopopescu a pus să se instaleze în Cişmigiu jocurile apelor luminoase.

Bineînţeles jocurile au fost de scurtă durată fiindcă, cu proasta întreţinere a tuturor lucrurilor înfiinţate la noi, şi această instalaţie a dat greş în curând.

La 1871 nu exista decât o singură linie de tramvaiu, aceea care pleca de la gara de Nord trecea pe calea Griviţei, stradă Manea Brutaru, Fântânei, Luterană, Câmpineanu, Piaţă Teatralul, Regală, Biserica Enei, Colţei şi Moşilor până la barieră.

După aceea s-a înfiinţat o altă linie care, plecând de la Piaţă Sfântului Gheorghe, deserveşte Calea Călăraşilor. Şi mai târziu a venit o nouă compaule belgiană care a înfiinţat mai multe linil suplimentare, precum aceea din Izvor care mergea la Opler, aceea care mergea la fabrica Luther, linia oare mergea pe stradă Cantacuzino (fostă Polonă) şi mergea pe stradă Romană, Hula de pe stradă 11 Iuule până la gara Filaret, linia de pe stradă 13 Septembrie etc.

Deodată cu instalarea lumânei electrice pe marile bulevarde şi instalarea uzinei de la Grozăveşti, s-a înfrânţat şi tramvalul electric de la Cotroceni la Obor.

La 1871 toate casele din regiunea stradei Izvorul, Plevnei (pe atunci Podul de pământ) cu grădina Cişmigiului, Brezoianu etc… Erau igrasioase. Apa gârlei fiind foarte sus ca nivel, infiltraţiile se făceau cu uşurinţă, pivniţele erau de obicei umede, iar când veneau pipi mari de la munte, Dâmboviţa se revărsa şi inundă tot cartierul. Atunci toate stradele de care am vorbit şi grădina Cişmigiulul stăteau, sub apă. Zile numeroase până ce apele se

retrăgeau.

— Ultima mare revărsare a Dâmbovtţei a fost sub domnia lui Vodă Cuza la 1864. De această inundaţie este legată şi o legendă.

Vodă Cuza, deşi însurat cu domniţa Elena, sera lui Theodor Rosetti, fost prim-ministru, nu avea copii; avea însă doi băieţi din flori născuţi de către principesa Obrenovici, amanta lui.

Legendă mai spune că după ce apele Dâmboviţei sau re. Vărsat şi au înecat Bucureştii cu cartierul Izvorului, Vodă Cuza a ieşit calare, însoţit de un aghiotant ca să viziteze stradele inundăte. ”*

Pe când mergea prin apă, calul având-o până aproape de pântec, iată că vâne spre el o mică + iuntre în care se aflau dod copii înfăşaţi. Vodă Cuza-deteordân aghiotantului ca să-i ia. Cu ajutorul seddăţilor copiai fură scoşi din luntre, iar Vodă – văzând în această întâlnire un semn misterios al providenţei – li adoptă.

Copiil – spuneau gurile rele sau bune – erau copiii Obrenovieioaei, rod al nmorului ei pentru Cuzaj Vodă „iar Apariţia copiilor în luntre întru întâmpinarea lui Vodă fusese petrivită mai dinainte cu autorizarea

acestuia. Vodă profitase de inundaţie spre a găsi mijlocul cel mai bun ca să-şi înfieze pe propriii lui fil.

La 1906 teama de inundaţie a dispărut, dar nu de tot, fiindcă la 1890 am avut inundaţia de la Grozăveşti. Totuşi cartierul Izvorului este astăzi însănătoşit, casele nu mai sunt umede fiindcă ulvélul Duâmboviţei a fost simţitor scăzut de când cu rectificarea gârlei şi canalizarea.

Cât priveşte circulaţia în oraş, tot birja cu doi cai a muscalului este trăsura de lux. Câteva încercări de a introduce birja cu un cal nu au izbutit fiindcă distanţele sunt prea lungi iar pavagiul foarte prost afară de câteva strade din centru.

Automobilul abia s-a arătat şi nu ţine decât un loc foarte restrâns în circulaţie.

Încercările făcute cu pavagiul din cuburi de lemn şi cu pevagiul de asfalt au dat greş. Porţiunile payate cu lemn erau calea Victoriei de la Teatrul Naţional până la grădina Ate-neulul (fostă grădina Epiacopiei), – dorinţă a regelui Carol pentru ca în faţa palatului regal zgomotul trăsurilor să fie înăbuşit – şi în stradă Lipscani.

Piatra cubică domina în stradele

centrale, piatra în bolovaul pe celelalte strade.

În 36 de aul incontestabil Bucureştiul a făcut câţiva paşi înainte. E vorba de edilitate.

Să mă întorc la actualitate.

— Bucureştiul este în piln sezon al luptelor greco-ro-mane. În unul acesta este concentrată la Circul Sidoli, unde dă reprezentaţii trupa de circ Henry, cea mai bună alegere de luptători.

Aci lupta celebrul Zbisko Ţiganieţwited, cât şi popularul Lurich căruia publicul îl face în fiecare scară ovaţiuul.

Lurich i-a învins pe toţi, cari aşa ere convenţia; i-a învins chiar şi pe Zbisko a căruia forţă musculară era formidabilă. Dar aceste lupte greco-romane nu sunt adevărate concurenţe de forţă şi termică, oi numai numere de circ în care învingătorul este hotărât mal dinainte.

— La 28 Martie, adică 4 zile numai după marele scandal din Piaţă Teatralul, procesul arestaţilor se judecă de către secţia I-a a tribunelului Ilfov. Tribunalul e compus dan d. Mă-vrodin. Prim preşedinte; d-nii Perete şi Riureanu, judecători; Procuror d. Eftimie

Antonescu.

Apărătorii acuzaţilor în număr de 27 sunt: Petre Grădişteanu, Barbu Delavrancea, Emanoil Antonescu, V. Fctescu, G. Vercescu, Al. Ionescu, Cezar Pascu, N. Vlădescu, Gh. Gh Elefteriu, Chr. Tomulescu, D. Davidescu, Z. Dimitriu, V. Antonescu, G. Mumuianu, N. Parasculvescu-Bosulef, T. Poilerat, Maxim Lenş, G. Ciinceanu, Iancu Brătescu, C. Xeni, Aurel Eilescu, Iorgu Ionescu, Em Ioachimescu.

Tribunalul a condamnat pe câţiva dintre arestaţi la pedepse variind între 15 sile şi 3 zile închisoare, pe alţii la 50 lei amendă. Un număr de arestaţi a fost achitat.

Totuşi agitaţia studenţeasca ciontiună.

La o întrunire publică ţinută în sala „Dacia” asistă din lojă Nicu Filipescu, înconjurat de prietenii săi politici: C. Hlotu, actual ministru al Palatului regal, prinţul Al. Calimachi, Dris-toriun etc. Iar de la tribună au vorbit Barbu Delavrancea şi N. Iorga. Teebue să spun că d. Iorga era, pe vremea aceea. Înscris în ciubul junimist.

Această întrunire fusese convocată nu de studenţi ei de oamenii de litere.

Bătrânul istoric B.P. Haşdeu a trimis

deja Câmpina d-lui A.C. Cuza următoarea telegramă pe care a citit-o în întrunire d. N. Iorga:

Juoiţt colegi, fanta, studenţilor a fost un frumos şi adevărat avânt francez. Francezii ar fi făcut întocmai. Felicit, însă, nu pe studenţi cari şi-au îndeplinit o datorie sacră, dar felicit pe floarea profesorimii curat românească din care fac şi nu voi înceta de a face parte”.*

Au mai trimis telegrame de felicitare şi adeziune: Lupu Costache din Bârlad, Beoescu-silvan din Pleeşti, C. Barcau, din Drăgăşaul. Scarlat C. Moscu, din gara Bărbăteşti, Nico

Ganea, din Iaşi, sublocotenentul Vulcoviei, din Cralova, cavaler de Flondor din Bucovine, Aurei Suluţiu din Transilvania, I. Brătescu-Voaneşti din Târgovişte, I.A. Basarabescu din Pleeşti, Elene Farago-Fatma, Matilda Poul, G. Orleanu, profesorii şi elevii din Brăila, Sferoe Beioescu şi Romulceanu din Bârlad, N.P. Romanescu din Cralova etc.

După ieşirea de la întrunire, publicul a făcut o călduroasă manifestaţie la Legaţia franceză, pentru ca actul studenţilor să nu

fie interpretat ca o încercare de rea voanţă împotriva Franţei şi a limbii franceze.

Toată opânia publica – arară de acea minoritate din lumea mare oare nu mai ştie vorbi româneşte – aprobă actul studenţilor.

— La 22 Martie vine ştirea din Iaşi că Vasile Pogor, fost ministru, fost multă vreme primar al Iaşilor, unul dintre cei mai culţi oameni din România şi unul dintre întemeietorii consulul „Junimea", împreună cu Titu Maiorescu, fraţii Negrul! şi Petre Carp, a murit la vârsta de 73 aul

— În jurul evenimentelor de pe Piaţă Teaturului o pelemica de presă izbucneşte între Petre Grădişteanu, distinsul membru al baroului bucureştean şi preşedinte al Ligil Culturale ei d. Nicolae Iorga.

D. Iorga atacase pe Grădişteanu fiindcă, în calitate de preşedânte al Ligil nu-şi îndepilneşte dătoria în chestia naţionala, Iar Petre Grădişteanu îl răspunde printr-un lung rechizitoriu punându-l în contradicţie cu scrisul şi conf crânţele ţinute mal înainte. Intre altele Grădişteanu amânteşte că tatăl d-lui Iorga ar fi murit de o boală mântală ei ca pe bunicul d-lui Iorga din Botoşani, îl numeau Constantin Iorga Buzatu. Nicolae

Iorga răspunde printr-o telegrama prin care profesorul trimite avocatului toată expresia dezgustului său. Şi d. Iorga anunţă ca „stă la dispoziţia lui Grădişteanu”.

— Vine 10 Mal 1906 şi serbările jubiliare pentru aulversa-rea de 40 aul a suirei lui Carol I pe tronul României încep.

Sărbătorile se desfăşoară după un program întocmit cu Parări, reprezentaţii teatrale, defilări de (trupe, ilumânaţiuul, banchete, decoraţiuul etc

Pentru aceste serbări s-au tipărit mai întâi o întreagă serie de mărci jubilare. Aceste* mărci au fost acaparate – bineînţeles cu complicitatea unora dintre funcţionarii poştali, – de către unu speculatori: Aceştia au realizat mari câştiguri.

Apei s-au bătut serii de monezi de aur şi de agânt. Monedele jubilare erau: cele de aur de 100,50 şi 20 lei; cele de argânt de 5,2 şi 1.

În program erau şi recepţiile la palat.

În ziua de 13 Mal au fost primiţi şi delega/ţii Sindicatului ziariştilor: Al. Ciurcu, Gr. Ventura, Virgil Dărăscu şi Busu A-brudeanu. Când Ta văzut pe Grigore

Ventura, principele Ferdinand i-a spus:

— Ah! dumneavoastră vorbiţi multe limbi!...

Regele Carol era foarte simţitor la asemenea atenţiuni „iar unii din membrii guvernului, au pus la cale serbările mal mult spre aşi atrage favoarea regală.

Serbările jubilare cuprindeau, pe lângă seria de monede bătute ad-hoc şi pe lângă seria de timbre poştale, un număr de banchete, apoi, ca culminaţie, Expoziţia de la Filaret.

Dar despre Expoziţie, voi vorbi mai departe.

— La 4 Iunie soseşte în Bucureşti doctorul Lueger, primarul Vienei. Un manifest semnat de către un comitet de recepţie este împărţit şi lipit pe ziduri cu următorul cuprins:

Cetăţeni.

Primarul Vienei, doctorul Lueger, vine la Bucureşti însoţit de o delegaţie a consiliului comunal al Vienei, cu prilejul inaugurare! Expoziţiei jubilare.

Sosirea acestui bun prieten al românilor în Capitala ţării este un eveniment fericit.

Să-i ieşim cu toţii înainte spre a-i ura

bună) venire drept semn de recunoştinţă pentru simpatiile ce în toate ocaziile a arătat neamului românesc.

Comitetul de primire:

M. Cantacuzino, primarul Capitalei; *N. Filipescu,* fost ministre, fost primar al Capitalei, deputa*tăl. Ciurcu,* ajutor de primar; *D. Neniţescu,* vicepreşedintele Adunării deputaţilor; *C.G. Disescu,* profesor universitar, fost ministru; *Barbu Ca-tàrfă,* deputat.

Primlirea făcută drului Lueger a fost călduroasă, iar prezenţa lui Filipescu în comitetul de recepţie era datorită faptului că, primarul Vienei era un adversar hotărât al ungurilor, atacat de mai multe ori, din această cauză, în Camera de la Budapesta.

Ziarele adversare junimiştilor, între care *Adevărul,* atacau pe Pilipescu pe care îl acuzau de inconsecvenţă. În adevăr conform bunului obiceiu al partidelor noastre politice de a boicota sistematic tot ceea ce realizează adversarii lor, opoziţia de atunci n-a voit să recunoască Expoziţia. Dar primarul Vienei venea pentru inaugurarea expoziţiei, prin urmare cum putea Pilipescu, primi pe acest primar?

Distinsul oaspe a fost primit în gara de Nord de către primarul M. Cantacuzino înconjurat de membrii consiliului comunal, Petre Grădişteanu, preşedintele Ligii culturale, cavalerul Nicolae de Vasilkp şeful rutenilor din Bucovina, Petre Sfetescu prefect de Ilfov, membrii secţiei austriece de la expoziţie, o delegaţie a românilor din Ardeal şi o delegaţie a studenţilor.

Este foarte interesant de cunoscut astăzi când Austro-un – aria nu mai există, care au fost cuvintele primarului Vienei, rostite în gara de Nord.

După cuvântarea de bună primire a primarului Capitalei, a economului stavrofor Simion Popescu în numele românilor austro-unguri din Capitală şi a lui Petre Grădişteanu în numele Ligii Culturale, a răspuns primarul Vienei

în venit aci îndemnat de marile simpatii pe care le nutresc pentru poporul român.

Sunt de părere că Austria şi România au împreună de des-legat mari probleme de înaltă civilizaţie.

Când România şi Austria vor lucra împreună vor fi o mare putere careta niciunul din inamici, ori de Unde ar veni el,

nu-i vor putea face vreun rău.

Am venit în România spre a cunoaşte acest popor pentru care nutresc de mulţi ani cele mai mari simpatii.

Vă mulţumesc, d-le primar, dv. Şi celorlalţi cari au venit spre a mă întâmpina

Vă mulţumesc, încă odată pentru această primire prietenească care mă onorează foarte mult şi la care nu m-am aşteptat.

Trăiască poporul român!

Fapt caracteristic a fost că guvernul austriac, cunoscând caracterul antiungurresc ce se va da de către români primire! drului Lueger, a ordonat ministrului Palavicini, să nu iasă la gară. Ca manifestaţie marchizul Palavicini, ministrul Austro-Ungariei a plecat ostentativ la Sinaia De altfel nici guvernul român n-a fost reprezentat.

D-rul Lueger a fost stăruitor rugat ca să vie la Bucureşti la inaugurarea Expoziţiei pentru ca să se poată manifesta împotriva ungurilor.

I s-au dat multe banchete, s-au rostit multe toasturi, semnificative.

Pe vremea aceea se găseau mulţi romani

cari aveau încă naivitatea de a crede că la om cea mare, austriacă! îşi vor dă mana cu românii împotriva ungurilor!

Nu mult prea târziu după această şi (Stradă Fântânei a primit numele de „Stradă Carol Lueger” drept recunoştânţă pentru simpatiile romaneşti de atâtea ori manifestate chiar în parlamentul din Viena. Dar în urma războiului din 1914 – 1918 tăbilţele cu numele acestui filo-romftn au fost scoase şi în locul lor puse tăbliţe cu numele generalului Berthelot.

Suprimarea numelui doctorului Lueger a fost un act regretabil. Oricât de austriac a fost el, cu toate că România s-a războit contra Austriei, simpatiile d-rulul Lueger pentru România au fost reale.

Prancezil s-au războit de atâtea ori cu germauli şi austriacă, dar niciodată nu s-au gândit ca să suprime din Paris stradele Meyerbeer, Vienne etc.

Îmi amintesc de o comedie jucată pe vremuri la Teatrul Naţional de către artistul Pascali. Comedia era, mi se pare de V. Alexandri sau de V.A. Ureche, în ea se ridiculizau moravurile vremurilor de înjosire naţionala când ţara era invadată succesiv de

către ruşi şi austriac!

Un boer al vremurilor căuta să se strecoare printre evenimente şi de aceea avea două pertrete, unul al împărat urni Austriei şi altul al Tarulul Rusiei. Când intră în ţară armatele ruseşti boierul scotea din perete portretul împăratului şi agăţă pe al Tarulul iar când plecau ruşi şi veneau austriac! aduceau portretul împăratulul şi arunca la coş pe al Tarulul.

D-rul Lueger. A fost simpatic cauzei românilor şi a manifestat acest simţământ curaglos înfruntând toate ocările ia-buculte în parlamentul de la Budapesta. A-l arunca astăzi la coşul uitării este a face o faptă fără bărbăţie.

Cu aproape 50 de uni în urmă s-a petrecut un caz identic: actuala „stradă Carol”, se numea până la 1871 „Stradă Franceză”. După co francezil au fost bătuţi de germaul în 1870 – 71, un primar tot atât de puţin „curaglos” ca şi cei care au dest i-înţăt pe Lueger, a suprimat „Stradă Franceză” şi a pus în loc numele principeiul domniitor.

Dar la 1871 nu făcusem încă războiul pentru neatârnare şi ulei întregirea

neamului...

Este drept, că pentru consolaţie, numele D-rulul Lueger a fost dat unei miei stradele ce leagă str. Berthelot cu str. Ştir-bei-Vodă.

— Expoziţia jubiliară din parcul Carol I, care trebuia să fie inaugurată Dumiulcă 4 Iulie 1906, a fost inaugurată Marţi

6 Iuule din cauza unor ploi torenţiale ce s-au abătut asupra Bucuretşilor.

În acord cu obiceiurile lumii poiltice în această ţară, din partea opoziţiei singur Vasile Misir, fost ministru de domenii al partidului liberal, a fost de faţă.

Asupra abţinere! opoziţiei au fost lungi diacuţiuni şi aprinse în partidele de opoziţie.

La Überall Dimitrie Sturza, şeful partidului, în calitatea lui de credincios al regelui Carol, a susţinut căi deoarece Expoziţia nu este numai un act al guvernului, dar şi un act pentru aniversarea de 40 aul a urcare! pe tron a regelui Carol, abţinerea ar fi considerată de rege ca o ofensă personală.

Această supărare ar putea avea consecinţe urâte pentru pertid, căci regele, susceptibil cum este, ar putea ţine pe

liberali mal mult timp în opoziţie.

Dar era şi ei opotul ceilalt, reprezentant prin Eugeulu Ca-radă şi toată oculta. Aceştia s-au opus energic participarea. Aşa că, în cele din urmă, Dimitrie Sturza a trebult să se plece.

Într-o întrunire restrânsă, ţinută în casa şefulul, a urmat o discuţie aprinsă asupra subiectului. La un moment Sturza a spus că abţinerea ar putea avea valoare dacă şi celălalt partid din opoeiţie – partidul carpist – s-ar abţine; însă prezenţă lui Nicu Filipescu în comitetul de recepţie al doctorului Lueger este o dovadă cum că coi din partidul carpist vor merge la Expoziţie. În acest caz partidul liberal ar rămâne într-o izolare ridicolă.

Atunci partizanil abţinere! au început acţiunea de acaparare a partidului carpist pentru ideea abţinerei.

Să pevestim cele petrecute în cele trei culise politice.

Ideea Expoziţiei jubilare a fost a lui Take Ionescu. Take Ionescu era fecund în astfel de lovituri.

Pentru a măguli pe regele Carol, omul foarte simţitor la astfel de linguşeli, lui Take

Ionescu i-a venit ideea să se serbeze jubileul de 40 de aul de domnule ai regelui. Culminantă să fie o Expoeiţie jubilară.

Lucrul nu se prea potrivea fiindcă cifra de 40 de aul nu spunea nimic.

Dacă ar fi fost aulversarea de 50 de aul era altceva. O jumătate de secol putea fi o dată demnă de comemorat.

Dar partidele de opoeiţie s-au alarmat. Ele – mai ales car-pâştii – şi-au zis ca, dacă Expoziţia şi toată înjghebarea pusă ia cale de guvern reuşesc, în acest caz partidul cantacuziulst se întăreşte, şi, mai ales, se întăreşte Take Ionescu rămas singur viitor şef al partidului.

Nicu Filipescu era cel mai dârz adversar al lui Take Ionescu, însă el a fost convins că, mai sigur îl va înlătura pe acesta dacă va intra în bunele graţii ale lui Iorgu Cantacuzino, care era şeful partidului. Fiind şi rudă cu Nababul, a primit să figureze în comitetul pentru primirea drului Lueger numai spre a contribui la înfrângerea lui Take Ionescu. Acum a început lupta cea mare.

Nicu Pilipescu n-a putut obţine ca partidul carpist să a-stete la inaugurarea

Expoziţiei, deşi Filipescu şi chiar Petre Carp erau de această părere. Însă Marghiloman, care nu putea vedea cu ochi buni un succes prea mare al lui Nicu Filipescu, è a opus din răsputeri. Opoziţia lui a convins pe Carp, şi astfel, din toate aceste intrigi de culise, în care interesele personale au jucat întâiul rol, a ieşit abţinerea întregii opoziţii de la serbările oficiale al Expoziţiei.

Dar Filipescu luase contact cu partidul cantacuzindst şi, prin sugestiile lui, fiii primului ministru – în special Grigore Cantacuzino – încep lucrarea pentru reîntregirea partidului conservator cu carpâştii dar cu eliminarea lui Take Ionescu.

Puterea lui Take Ionescu devenea, în adevăr, prea majre. Însuşi regele Carol era îngrijorat. El era omul tradiţiei şi avea grijă ca vechile familii boiereşti să nu şi piardă influenţa în Stat.

Gheorghe Panu avu, în vremea aceasta, o audienţă la rege; acolo, fireşte, s-a vorbit de politică. Panu – care avea o neluir pacată ostilitate împotriva lui Take Ionescu – îşi manifestă temerea că acesta a acaparat partidul conservator şi că nu va trece mult, şi i se va impune ca şef… Dar regele a

răspuns:

— Să nu aveţi nicio teamă; sunt acolo fiii domnului Cantacuzino cari veghează.

Regele Carol exagera puterea fiilor lui Cantacuzino.

La inaugurarea Expoziţiei a asistat întregul corp diplomatic, afară de ministrul Turciei, Kiazim Bey. Acest ambasador s-a abţinut din cauză *căi* în Expoziţie figura şi bateria de la Calafat, aceea care a tras primul tun în războiul de la 1877.

Ceremonia s-a desfăşurat în chipul următor: După serviciuLHvin oficiat de amândoi mitropolit! şi toţi episcopii, au vorbit în ordine: Ion Lahovary, ministrul domeniilor; dr. C. Istrati, comisarul general al Expoziţiei, şi la sfârşit regele, pare a răspuns.

Pe când vorbea doctorul Istrati principele Carol, fiul moştenitorului tronului, a avut un uşor leşin din cauza căldurei şi a uniformei ce purta. Generalul dr. Teodori, medicul palatului, i-a dat să miroasă eter.

Caracteristice sunt următoarele cuvinte ale regelui pe care le transcriu din cuvântarea rostită:

„Dar *să nu uităm să adresăm prinosul nostru de recunoştinţă bărbaţilor de stat cari au condus poporul român pe această cale rodnică, desfăşurând, de asemenea, pe terenul economic,* falnica deviză a coroanei de oţel: PRIN NOI ÎNŞINE”.

Aceste rânduri spun, fără putinţă de tăgadă, cum că formula a fost emisă mai întâiu de regele Cărei, că a fost şi este deviza Coroanei de oţel, iar nicidecum, precum se crede astăzi, o formulă sau un eres al partidului liberal.

Discursului regal i-a urmat semnarea actului comemorativ de către rege şi de familia regală, de mitropolit! şi episcopi, de miniştri etc.

Apoi regele şi cu cei din urma sa au vizitat Palatul Artelor şi celelalte pavilioane.

Am spus că partidele din opoziţie – liberalii şi junimiştii – au boicotat Expoziţia, dar şi ungurii s-au asociat acestui boicot. Ziarul., Braso Hirlap” din Braşov a publicat un articol intitulat: „Lueger şi România”.

În acest articol sunt pasagiile următoare:

„Expoziţia română a fost primită cu multă simpatie de unguri, fiindcă ei credeau

că invitaţia făcută ungurilor ca să parüeipe la inaugurare era o dovadă de prietenia din partea românilor.

„Acum, însă, în urma primirei ce s-a făcut lui Lueger în România, s-a priceput că totul nu era altceva decât o demonstraţie contra ungurilor”.

Şi ziarul din Braşov a făcut apel la toţi Ungurii ca să boicoteze Expoziţia.

A treia zi după deschiderea Expoziţiei a luat foc cofetăria regală a lui Dobriceanu şi a fost mistuită cu desăvârşire.

Nu voi face aci o descriere amănunţită a Expoziţiei, căci au e locul; voi spune numai căi această expoziţie a reprezentat, în mare măsură, momentul rodnic al ţării, fără însă să fie cu totul completă. La acest neajuns a contribuit şi abţinerea ca şi boicotul partidelor din opoziţie.

— Pe când atenţia publicului este atrasă către Expoziţie şi cu toate că suntem în sezonul de vacanţă, în guvern şi în partidul conservator lupta devine> din zi în zi, mai crâncenă între fracţiunea Cantacuzino şi fracţiunea Take Ionescu.

Alexandru Bădărău, takist de frunte şi ministru al justiţiei, este ţinta celor mai

crâncene atacuri. Încă de un an de zile ziarele din opoziţie îl acuză de numeroase fapte necorecte-şi de aseciaţiuul neiertate cu mul oameni de afaceri evrei din. Moldova.

Pe la sfârşitul lunii Iuule criza ministerială latentă izbucneşte. Fiü lui Gheorghe Cantacuzino iau poziţie în contra lui Bădărău, pe când, din altă parte, tratează cu Nicu Filipescu o reîmpăcare cu partidul Junimist. Se lucrează, cu alte cuvinte, la revenirea către unul 1900, când iarăşi Take Ionescu a fost jertfit în folosul lui Petre Carp şi al partidului său.

Timp de o lună de zile Bădărău este atacat cu cea mai mare violenţă, punându-d-se în sarcină acte ruşinoase; în sfârşit, pe la jumătatea lui Iuule, ministrul Justiţiei este silit să demisioneze, iar în locui e numit Dimitrie Greceanu, un fruntaş conservator din laşi. Dimitrie Greccanu a fost omorât după. 1918, în atentatul cu bombe săvârşit la Senat.

Această remaniere înseamnă înfrângerea lui Take Ionescu ca şi începutul marei lupte care va duce în mai puţin de un au, pe de o parte la căderea de la guvern a

conservatorilor, la fuziunea cu junimiştii şi la proclamarea lui Carp ca şef al pertidului conservator, iar pe de alta la fundarea partidului conservator-democrat.

Ieşind Bădărău din minister, Take Ionescu rămâne izolat, căci toţi ceilalţi miniştri aparţin clasei boiereşti. Însuşi d. Mihail Viădescu, care nu trece drept beer – deşi de altă parte „susţine cum că are hrisoave ca scoboară din Minai Viteazul – este cantacuzinist.

Prin deznodământul acesta, fireşte, influenţă politica a lui Take Ionescu scade considerabil.

Presa lăturalnică a lui Take Ionescu consideră lovitură ca un succes al junimiştilor, întrucât junimiştii au declarat că nu pet participe la inaugurarea Expoziţiei cată vreme în guvern face parte un om ca Alexandru Bădărău.

— În mijlocul acestor evenimente aflăm moartea lui Petre Albulescu un „tip” bucureştean.

Albulescu a înveselit multă vreme Bucureştii. Originar din Cralova, om de familie bună şi moştenitor al unei însemnate averi, a trăit o viaţă de risipă şi de lux pe

picior mare. La Bucureşti s-a semnalat ca sportsman, figurând pe hipodrom cu un cal arab de culoare albă pe care îl călărea singur. Calul însă neavând fond şi fiind de talie mică, nu putea ţine pe distanţe prea lungi; de aceea venea în totdeauna cel din urmă în aplauzele ironice ale publicului.

Purta o barbă neagră foarte frumoasa şi lungă. Odată fiind la Marsilia, cu scopul de a se îmbarca spre a se înrola în legiunea strămă a Franţei, a intrat într-un magazin de coafură; Un marsiliez, cum îl vede, exclamă:

— *Oh! ce barbă frumoasă!*

— *E de vânzare,* răspunde Albulescu.

— O *fi scumpă,* adaugă marsiliezul, crezând că e o glumă.

— *Numai 5 franci,* sico Albulescu.

Şi târgul s-a făcut imediat. Albulescu, care tocmai venise să şi radă barba spre a se putea angaja în legiune, a pus de 1 s-a ras barba şi a încasat suma.

Fire foarte originală, făcând impresia că e nebun dar şi foarte activ şi hotărât, când a văzut că nu mai are ulei un ban şi ulei un mijloc de traiu, a redactat un ziar sul generis intitulat *Turnul Babilonului* pe care

îl vindea singur pe stradă.

Deviza gazetei sale era:

Stau în cale şi mă mir

Şi mi dau singur cu sictir I

Odată, în gara de Nord, Ion Brătianu, prim-ministru atunci, pleca ia Florica; Albulescu, cum îl vede, se duse la vagon şi-i oferi ziarul. Brătianu ia un exemplar şi-i dă o piesă de 5 lei. Albuletscu ia piesa, o bagă în buzunar, salută, mulţumeşte şi dă să plece.

— *Ai uitat cusurul,* îl strigă Ion Brătianu.

— *Ion Brătianu nu are cusur,* răspunde Albulescu şi dispare.

Acest om original, bine înţeles, şi puţin dezechilibrat, a luptat până ia sfârşitul viatei – 56 ani – după ce a cunoscut toate binefacerile unei mari averi şi a murit în cea mai neagră mizerie.

Iată câteva notiţe de pe frontispiciul gazetei *Turnul Be-büonului:*

JHrector, proprietar, redactor, administrator perceptor st casier, obraz subţire şi fără garanţie e Petre Albulescu”.

Abonamentul 100 lei pe an pentru apanagişti, şi fiecare foaie. – . Colegiul I 1

leu, al 2-lea 50 bani, al 3-lea 25 bani. Un număr în toată ţara: pentru ciocoi 2 lei noi; pentru boieri, cum le-am vândut ieri; pentru intimi şi intime, 50 centime; pentru mitocani 25 bani; pentru calici preţuri mai mici".

„Scrisorile nefrancate se primesc cu regrete". Omul acesta a făcut tot felul de farse în viaţa lui. Odată a luat cu ei un număr de prieteni spre a-i ducă la Paris. Totul era pe cheltuiala lui. Ajuns în gara de Est, a dat chiar în gară un banchet copios prietenilor. Masa fiind sfârşită, i-a urcat pe toţi în tren şi i-a readus la Bucureşti fără a-i lăsa să vadă Parisul. Bineînţeles toţi au fost furioşi de mânie, dar, fiindcă Albulescu II Invitase să nu ia niciunul parale, bieţii oameni au suferit supliciul lui Tantal. Aduşi până la porţile Parisului niciunul n-a putut vedea marea metropolă.

Când era bogat făcea tot felul de năzbâtii în Bucureşti. Odată) a cumpărat un docar la care a înhămat 4 catâri în tandem, gătiţi cu panglicuţe, pe care îi mâna singur. Înainte un trâmbiţaş călare deschidea drumul strigând: *La o parte căci trece Conul Petrică".*

A fost un tip!

— Expoziţia, cu toate petrecerile ei noi, cu lacul arzător, cu luptele pe lac, cu luptele greco-romane din arene, cu toboganul, cu waterşutui etc., atrage lumea bucureşteană.

La 21 Iunie b groaznică explozie se întâmplă la Expoziţie, dintr-un accident provocat de sergentul marinar Alexandru Lăzărescu. Tocmai când trebuia să înceapă luptele pe lac, un depozit de praf de puşcă şi alte explozibile au luat foc. Cinci persoane au fost grav rănite. Magazinerul Tomescu a foast omorât.

Expoziţia, instalată în mod primitiv, n avea niciun instrument şi nici alte mijloace de salvare. Apoi telefonul ne mai funcţionând de la orele 8 seara, – explozia s-a produs la orele 9, – n-a mai fost mijloc de a se comunica cu oraşul spre a cefe ajutorări grabnice.

Pe lac, un antreprenor, d. Morgan, a instalat o simulare a Port-Arfcurului în jurul căruia se dau luptele cu flota inamică. Din cauza focurilor de artificii şi a împuşcăturilor expozanţii erau îngrijoraţi temându-se ca să nu ia foc toată Expoziţia.

— Delaţiunile între greci şi români se

înăspresc iarăşi. O telegramă anunţă că 20 români-macedoneni, din comuna Huma, ţinutul Megleni, au fost omorâţi pe când călătoreau.

Printre ucişi erau şi 5 copii de câte 12 şi 10 ani, elevi ai şcolii româneşti.

Această ştire aprinde din nou spiritele mai ales pe macedonenii aflaţi în Bucureşti, aşa că două zile mai târziu, pe bulevardul Academiei, pe trotuarul din faţa berăriei Cosman, astăzi Mircea, un tânăr macedonean, anume Pândele Magiaru, u-cide, cu un foc de revolver, pe grecul Nicolaehd Paraschidis.

Acest Paraschidis era cunoscut ca unul dintre cei mai primejdios! propagandişti greci şi duşman al revendicărilor aromânilor. Atentatorul, tânăr de 19 ani, a declarat că este în Bucureşti de 14 zile, unde a venit înadins ca să omoare pe Paraschidis

Acesta contribuise ca un membru al familiei lui. Magiaru să fie deposedat, de avere şi astfel toată familia să rămâie pe drumuri. Pe lângă caracterul politic, omorul avea şi caracterul răzbunare! personale. Magiaru era croitor de meserie.

Tot felul de ştiri vin din Macedonia, menite să aprindă ura între români şi greci.

Într-o zi se povesteşte că la 6 Iulie 1906 o bandă de 400 greci a pătruns în comuna Paticina din judeţul Pelleis-Vodena. În frunte erau mai mulţi voievozi cu scopul de a omorî pe mai mulţi români printre care pe preotul Papanicoie fiindcă oficia româneşte, iar pe un alt român anume Hrista Popa voiau să-i omoare fiindcă, în această comună pur românească, a adus dascăi român.

Banda venind noaptea n-a putut pătrunde în casa lui Popa, a intrat în alte case, a legat pe românii ce a găsit, i-a aruncat în foc şi i-a ars de vii.

Cetirea acestor fapte contribue ca să crească curentul an-tigrecesc în Bucureşti.

— Pe la sfârşitul lunii Iulie moare subit la Sinaia doctorul C. Răuţoiu/ cunoscut doctor de copii în Bucureşti.

Aflându-se în vilegiatură la Sinaia Împreunat cu soţia, a luat parte la o petrecere la Sf. Ana împreună cu mai mulţi prieteni: sublocotenent Ghica, Petrică Durma, Al. Tak, Carta-mişef etc. Lui Răuţoiu – originar din Rucăr, – îi plăcea mult să

joace danturile naţionale. După masă se sculă şi începu să joace, cum juca el, ca o furtună. Dar deodată se opri, se aşegă-pe un scaun şi capul îi căzu pe piept. Răuţoiu murisej

— Pe la 22 sau 23 August simt primiţi la Expoziţie *românii veniţi din Bucovina* în număr de 1650. Au intrat în Expoziţie precedaţi de muzică şi având în frunte pe domnul dr. Doboş. Primirea fu foarte caldă şi întâlnirea a provocat manifestări patriotice.

Apoi au venit şi *românii cu româncele din Ardeal.* Cu acest prilej şi au dat ziserbări speciale la Expoziţie unde venise un public românesc foarte numeros.

Au defila* societăţile corale de peste Carpaţă. Femeilor siliştence li s-au făcut ovaţii pentru frumuseţea lor. Apoi au cântat într-un mare concert, toate corurile. Concertul a fost deschis de corul de 100 persoane, din Reşiţa-Montana, Bocşă-neni şi Bozovfcenii din Cacova, din Beiuş, corul Hilaria, corul din Coştei, corul din Oraviţa română, corul Armonia, corul din San Miclăuş al lugojenilor.

La sfârşit, toate împreună cu cele 800

voci, au cântat „Hal la horă!!” „Imnul regal” şi „Pui de lei!”

La unele bucăţi s-a asociat şi muzicile militare. Apoi în urmă s-a cântat „Deşteaptă-te Române” de către toate corurile prezente, inclusiv cele din vechiul regat, muzicile militare şi tot publicul din Arene, numeros de mai. Multe mi-l de oameni A fost unul din spectacolele cale mal grandioase şi din momentele cale mal înălţătoare. Condeiul nu o poate reproduce cu viaţa de atunci!

A fost parca divina prefaţă a măreţiei istorice de ia 1918.

Dar cu acest prilej s-a întâmplat următorul incident.

Alături de corurile româneşti a venit să contribue şi corul german al Societăţii germanilor din Ardeal stabiliţi în Bucureşti, intitulată: „Transilvaula”. Acest cor se afla sub direcţia unul cunoscut muzicant anume Paschill.

Când corul a sfârşit cale două bucăţi din program, de odată s-a ridicat d. Iorga din lojă şi a strigat:

— Foarte frumos!... Nu mat rămâne acum decât să se cânte şi turceşte.

Imediat s-a ridicat un tunet de aplauze dar şi protestări. Făcându-se un moment lânişte, d. Iorga se ridica din nou şi spuse:

— *Noi am protestat acum de curând fiindcă la Teatrul Naţional se juca în limba franceză; aceasta nu înseamnă că preferim să se cânte în limba germană.*

Publicul s-a împărţit în două tabere: unii au Apiaudat iar alţii au fluierat şi protestat. Puţin după acestea un număr de studenţi s-au dus la loja d-lui Iorga, l-au luat pe sus şi pe braţe l au sult pe scana. De pe acea înălţime profesorul a rostit câteva cuvinte.

— Fiindcă veul iarăşi vorba de oprirea *reprezentaţiei societăţii „Obolul”* unde trebuia să se joace în limba franceză, să mai adaug câteva amănunte.

Ministrul instrucţiei de pe vremuri Mlhalache Viădescu, a primit o somaţiune, în urma celor întâmplate pe Piaţă Teatrului, ca să nu dea autorizare ulei marelui artist francez Le Bargy ca să joace în sala Teatralul Naţional.

Dar artistul francez avea un angajament încheiat mal de mult prin care era autorizat să dea mai multe reprezentaţii în acest Teatru; a-i revoca acum încuviinţarea ar fi

însemnat – pe lângă o jignire adusă francezilor, – dar şi a se expune Teatrul Naţional la un proces pierdut la sigur. După ce, însă, sala Teatrului a fost acordată d-lui Iorga spre a ţine o conferinţă, studenţii n-au mai făcut ulei o opoziţie şi artistul Le Bargy a putut juca.

Cu aceste evenimente încape să se pună temelia carierei poiltice a d-lui Nicolae Iorga.

Până atunci aproape nu era cunoscut decât ca profesor.

I.V. 1

Marele public nu-l cunoştea, însă actul violent din Piaţa „Teatrului şi faptul cum că, deodată, se relevă ca un profesor cu o al & t de mare influenţă asupra tineretului universitar, Tău împins atenţiune! publicului.

D. Iorga apare ca cei dintâi profesor şi om politic naţionalist extremist.

— În timpul acesta în partidul de la guvern şi în guvern situaţia începe să devie de netolerat.

Take Ionescu, izolat acum cu totul în sânul cabinetului, ne-mai având spre a se rezema la nevoie, decât pe generalul Manu

– un om fără activitate politică de altfel – Începe să ne atacat făţiş de către fiii şefului guvernului şi chiar de unii înalţi funcţionari.

În capul atacului se pune fiul cel mai mici al şefului, d. «Grigore Cantacuzino, căruia bătrânul 11 cedase proprietatea ziarului *Patriotul* a căruia direcţie o aveam, însă, eu.

D. Grigore Cantacuzino, însoţit de către amicul său Mihai Rachtivan secretarul general al ministerului de interne se duce la Brăila şi acolo ţine o întrunire publică. Scopul este de a proclama şef al partidului conservator din localitate pe Mihail Rahtdvan în lecui lui Chris tache Sulioti care era taktet. Cu prilejul acestei întruniri amândoi – Cantacuzino şi Rachtivan – atacă făţiş şi fără nicio sfială pe Take Ionescu.

Întrunirea de la Brăila a făqut imediat o mare senzaţie în toate cercurile. Lumea începe să înţeleagă că între cânta-cuzinişti şi junimişti iarăşi este o conspiraţie, de astăoată conspiraţia tinde la eliminarea din partid a lui Take Ionescu sau, măcar la reducerea lui la o cantitate neglijabilă. Era bineînţeles că dacă Take Ionescu nu primise să fie redus de un Petre Carp, mai puţin va

prioni să fie îngenunohiat de către domnii Griguţăt Cantacuzino şi Rachtivan.

Bătrânul Cantacuzino, pentru moment nu mai era în curent cu cele ce se petrec. Fiica sa cea mai mare, doamna Irina Ghica, copilul pe care-l iubea mai mult, murise după o scurtă „boală. Bătrânul, zdrobit de durere, a stat mai multe săptămâni – departe de trebile politice, de aceea nu putea fi răspunzător de laturile fiului său mal mic.

HT Dar situaţia era lămurită şi zarul era aruncat; peste 6 luni guvernul a căzut şi a doua zi Petre Carp era şeful partidului Conservator.

— Ştirile venite din Rusia simt iarăşi foarte grave: revoluţia izbucnise în deosebite puncte. Tarul Nicolae dăduse poporului o constituţie şi un parlament. Astfel întâia Dumă este aleasă. Dar funcţionarea ei este grea fiindcă în Dumă predomină elementul înaintat.

* împărăteasa şi călugărul Rasputin, prorocul ei, combat i Duma. Lor li se asociază camarile, aşa că triumful este al reacuiunei. Duma este dizolvată şi o a doua dumă este chemată pe \baza unul sufragiu

mai restrâns. La auzul dizolvârei primei a-ttunări parlamentare poporul începe să zise mişte aşa că guvernul este silit să întrebulnţeze violenţă şi teroarea. Flăcările re-voluţiunei lucesc din nou.

Dar aceste flăcări se întind departe şi se apropie de graniţele României. În curând, mai repede decât cred toţi la noi „a doua zi după nesfârşitele petreceri din Parcul Carol. Ţăranii se vor revolta începând de la graulţa Rusiei. Sămânţă aruncată acolo, a fost adusă de furtuna răzvrătire! şi a rodit alei. Peste zeco aul cea mai puternică revoluţie va izbucni în marele imperiu şi, peste tot aţâţi aul, ţărănimea românească va fi Împroprietărită.

Dar Bucureştiul de altă dată, adică Bucureştiul de la 1906 ere nepăsător de toate şi nu presimţea viitorul. Aci la noi unii petreceau pe câmpia Pilaretului, iar alţii îşi pierdeau vreme şi energie în intrigi meschine, pentru supremaţia politica.

Şi în timpul ac*es*ta flacăra creştea sub cenuşe.

— La 15 Septembrie 1906 aii apărut şi au fost puse în vânzare mărcile poştale jubilare ale Expoziţiei. Aceste mărci „cară

au fost vândute publicului numai timp de 3 zile. Au apărut într-o serie de 14 valori de la 3 bani până la 3 lei. Seria totala a costat 9 lei 50 bani. Au fost tipărite numai 15 mii bucăţi, în două culori, cu vederi din Expeziţie

Cum era şi firesc această emisiune a dat naştere ia destule speculaţii, mai ales prin faptul că favoriţii au putut obţine sute de serii de odată.

— La 1 Septembrie se deschide anul judecătoresc. Prim preşedinte al Curţii de Apel din Bucureşti era Scarlat Popescu, un magistrat foarte independent care a lăsat în magistratură, amintirea unui caracter integru.

În unul precedent, pe când ere ministru al justiţiei Al. Bădărău, rostise o cuvântare atât de usturătoare pentru ministru, încât aceasta nu i-a fost publicată în „Moultorul Oficial". Anul acesta a rostit iarăşi un discurs, plin de independenţă, din care reproducem următoarele pasagii demne de a rămâne în istorie.

Făcând aluzie ia nepublicarea discursului său în „Monitor", fapt care se întâmpla pentru întâia oară, Scarlat

Popescu spune: *”*.

„Se poate ca discursul nostru să fi conţinut părţi care nu au plăcut. În orice caz ele erau expresia adevărului, pe care nu avem deprinderea a-l ascunde; şi ştiut este că adevărul e crud cate odată. Afară de asta suntem dintre acei cari nu ştiu să-şi plece capul, deaceia cred că ne găsim şi astăzi încă în capul acestei Curţi. Tot astfel se explică cum magistraţii vechi şi de valoare, ca domnul consilier Al. Zamfirescu, au fost lăsaţi J (a o parte şi alţii le-au trecut înainte. Ţtnt însă, să se ştie că noi aceştia suntem plămădiţi dintr-un aluat şi că n-am învăţat la şcoala Ungusirei!

Apei mal departe: îi *JJN f & pentru* e i-nsô *cert, ca la noi magistratura a pierdut mult din prestigiul de care se bucura pană. Aci şi văd cu mâhnire cum, pe zi ce trece, scade încrederea în justiţia ţării”.*

Aceasta cuvântare n-a plăcut, bine înţeles, în cercurile conducătoare, fiindcă nu o dată, oamenii de caracter au fost puşi la index de către coi cari ajung numai prin capitulări de conştiinţă Numai integritatea caracterului său contribuise ca, unul din cei mai distinşi şi oneşti magistraţi să rămâie la

Curtea de Apel şi ea vadă trecându-i pe dânainte, spre a se înalţă la Curtea de Casaţie, oameni cari, ulei de departe, nu-l egalau. Cuvintele lui Scarlat Popescu nu i-au atras simpatii din sferele olimpice. Partidul conservator nu-l putea iubi fündcä atacase pe un ministru conservator; partidul liberal nu-l simpetiza mal mult, căci atacase la fel şi pe un fost ministru de justiţie liberal. De altfel partidele politice se feresc, în general, de oamenii prea independenţi, îl ocolesc, îi nesocotesc, şi caută, prin toate mijloacele, ea să-i desfiinţeze din viaţă publică.

Cazul lui Scarlat Popescu nu a fost singurul în România.

Numele lui Scarlat Popescu a pierit odată cu trupul lui. Ar fi meritat o statuie pe care magistraţii ar fi trebuit să i o ridice în Palatul justiţiei. Pentru acoperirea acestei lipse îl pun aceste puţine rânduri admirative care nu vor muri după cum, cred, că nu va muri ulei această carte.

— Expeziţia este vizitată în aune Septembrie şi de către o delegaţie *a românilor macedoneni.* Au venit mal mulţi profesori cu 70 elevi.

Motivele politice cereau ca aroma un să facă o manifestaţie de simpatie la legaţia turcească. De aceea delegaţii s-au adunat în curtea legaţiunei şi au strigat de trei ori: *„Padişah Keimöl ciociza”.* (Să trăiască padişanul nostru!).

Una din cauzele rivalităţii dintre greci şi aromâul era şi aceea ca, pe când grecii luptau contra Turciei, aromâuli susţineau pe turci. Dar această atitudine ere dictată de un interes forţat: aromânil fiind atacaţi cu furie de greci şi ameninţaţi cu desnaţionalizarea, erau siliţi săi se rezime pe turci spre a nu pieri.

Ca venirea macedonenilor, toţi românii subjugaţi au vor ult să viziteze Expoziţia, afară de basarabeni.

Singuri *basarabenii,* supuşi regimului sălbatic al ruşilor, nu puteau manifesta dragostea lor pentru statul roman.

— În ziua de 9 Septembrie s-a întâmplat o tragedie la Caza de depuneri şi consemnaţiuul. Ian Vlădodanu unul dintre col mal destoinici şi cinstiţi funcţionari, fost, multă vreme, director general al Regiei monopelurilor statalul, era acum director general al Casei de depuneri. Fund

bolnavele inimă, boala făcuse atât de mari progrese încât nu mâl era speranţă de vindecare.

În ziua de 9 Septembrie, fiind prins de un acces de anghina pectorală, a ieşit din cameră cerand aer, apoi s-a aruncat de pe balustradă etajulul întâiu pe podeala de marmură a helului

Căzând în cap, moartea lui Vlădoianu a fost instantanee. Această tragică moarte a fost prilej de durere pentru toţi cei care au cunoscut pe foarte simpaticul şi integru! defunct.

— Consiliul muulcipel al cotaţii eterne a trimis Capitalei României o copie *de pe legendara Lupoaică de la Roma.* D. Di San Martine a venit cu darul. La 10 Septembrie primăria a o-ferit un bauchet d-lui di San Martino în palatul ministerului de externe.

Lupoaica a fost instalată pe piaţă din faţă bisericel Sf. Gheorghe Nou, unde se găseşte şi azi.

— Take Ionescu, ministru de finanţe, înfiinţează j *loteria statului roman pe clase*

Loteria este înfiinţătă pe următoarele baze: 60.000 bilete emise. Sunt 30.000 câştigătoare cu 8 premii mari în valoare

totală de 7.322.000 lei printre care, un câştig mare de 900.000 lei.

Costul biletulul varia, crescând succesiv, de la clasă la clasă.

Clasa I este cea mai ieftină dar şi cu câştigurile cele mai miei. Costul unul bilet întreg e 12 lei, jumătate 6 lei, sfertul 3 lei şi optimea 1,50 bani

Bine înţeles ca lotul cel mare» spre a fi realizabil, trebuia să îndeplinească un număr nenumărat de condiţiuni; de aceea ulei n-a ieşit vreo dată. Afară de asta, câştigătorul era dător să piardă 20 la sută din câştig în favoarea casei loteriei, de unde rezulta ca marele premiu de 900.000 nu ere în realitate, decât de 720.000.

Această loterie a dat o mare lovitură loteriei ungarede la Budapesta, care invadase România, de unde sustrăgea multe milioane anual. Loteria ungară era şi un izvor de venituri pentru unele ziare, fiindcă reclamele şi prospectele erau plătite foarte scump în report cu beneficiile ce trăgea.

Înfrânţându-se loteria română, cea ungară a fost cu totul interzisă, aşa că Ungaria a pierdut un însemnat venit scos din România.

— Ministerul de finanţe pune în circulaţie o emisiune de monede de nikel de cinci, zece şi douăzeci baul, având o gaură la mijloc Manetele sunt fabricate în Belgia.

Printr-o decizia a ministerului, monedele de nikel negăuriite nu mai pot avea putere circulatoare decât pană la 31 Octombrie 1906.

— Fricţiunile din partidul conservator devân, din zi în ei, tot mai primejdioase pentru partid.

Dacă pe timpul vacanţei lovitura dată lui Take Ionescu, prin scoaterea din guvern a lui Bădărău, a putut treze fără urmări, acum când ne apropiem de epoca deschidere! parlamentului, situaţia este cu totul alta. Take Ionescu dispune în amândouă Camerele de numeroşi partizani cari, de sigur, nu vor primi situaţia făcută şefului lor. Take Ionescu cere să se restabilească situaţia ce o avea în guvern, deci reclamă ca în locul d-lui Mihail Vlădescu să ia portofoliul instrucţdei d Constantin Disescu.

D. Mihail Vlădescu ere cel de al doilea mânistru împotriva carula se dădeau mari asalturi. În fine pe la sfârşitul lui Octombrie d Vlădescu este înlocult cu el. Disescu. Take

Ionescu şi-a luat revanşa, situaţia lui în guvern şi în partid se întăreşte din nou.

— În noaptea de 24 spre 25 Octombrie moare Dimitrie August Laurian.

Take Laurian a fost o figură bucureşteană, o fală a învăţământului, o pedoabă a presei. Fiu al lui August Treboulu Laurian, el a ocupat postul de profesor de filosofie al liceului Sf. Sava. Licenţiat în litere de la Bucureşti şi doctor în filosofie de la Bruxelles, s-a născut în Bucureşti, la unul 1846. A murit, deci, tânăr încă, de o dublă pneumonie, la 60 ani.

A coupât funcţia de secretar general al ministerului de instrucţie, a fost deputat al Capitalei» a fondat foaia*âranzact luni Literare şi,* împreună cu profesorul Ştefan Mihăilescu, ziarul *România Liberă.*

A fost preşedintele celei de a doua Societăţi a prese Laurian n-a avut în viaţă răsplata meritelor, culturii, întangenţei *şi* a talentului său. A fost unul dintre acei oameni cu care soarta este nedreaptă şi cu care contemporanii sunt ingraţi.

Fiu al lui August Treboniu Laurian, – un ardelean plin de patriotism, dascăl distins şi profesor de limba română) al regelui Carol,

– Take Laurian era unul dintre cei mai străluciţi oameni al epocal lui

Înteiectual fiu, foarte cult, om de spirit şi scriitor de elită, a dirijat cel dintâi ziar politic cotidian independent, scris cu toată îngrijirea. *România Liberă,* – unde s-a perindat, debutând, toată pleiadă marilor scriitori de mai târziu: Ştefan Mihăilescu, Barbu Delavrancea, Al. Viăhuţă, Duiliu Zamfirescu etc, etc.» – a fost nu numai un ziar politic, dar şi ziarul înteiectual.

La Clubul Tinerime! Take Laurian strălucia prin verva lui întotdeauna vie.

— La 4 Noiembrie s-a făjcut la Expoziţie, în Arenele Romane, solemultatea împărţire! premiilor la expozanţi. Solemnitatea a început cu imnul jubilar, opera maestrului Gheorghe Enescu. Imnul a fost cântat de o Fanfară compusă din elementele cele mai bune luate de la diferite muzici militare.

— La 6.7 Noiembrie au fost curse de automobil organizate de Automobilul-Club pentru obţinerea cupei Plagâno. Cupa se dădea automobilului care a parcurs kilometrul în cel mai scurt timp.

În afară de acest premiu au mai fost şi trei categorii de curse potrivit mărimei *şi*

puterii automobilului:

1) Categorie: *automobilele mici de la 18 – 24 cai putere.*

2) *Automobile mijlocii de la 24 – 40 cât putere.*

3) *Categoria marilor automobile, de la 40 cai în sus.* Iată rezultatul:

a} Categoria automobilelor de la 40 cal în sus:

1) Godron Briilie, proprietatea casei Leonida, condus de Leon Leoulda. Kilometrul în 33.3/10 secunde.

2) Mercedes proprietatea prinţului Valentin Bibescu, condus de proprietar în 34.y.0 secunde.

b) Categoria n-a.”, i) Mercedes 40 cal proprietatea lui Mihal Cântecuzâno, primarul Capitalei» condus de proprietar în 36.3 şi 10 secunde.

2) Dietrich 40 cal, propr. C. Plagino condus de proprietar în 40,1/5 secunde.

3) Berilet 40 cai propr. N. Lahovary condus de d. Grigore Cantacuzino în 43.2/5 secunde.

4) Mors pröpr. Casei Al. Prager condus de propr. În 45 secunde.

c) Categoria celor miei.

1) Rochet Sneider 18 cal propr. Societatea Leouldă condus de mecanicul Marius în 48.1/5 secunde.

2) Pippe proprietatea, casei Resse! s-a retras.

— Cu cât se apropie deschiderea parlamentului cu atât takiştil devân mal dărri ei mai pretenţioşi, ei pun piciorul în prag. EÏ cer demisiunea lui Mihail Rachtivan, secretarul general de la interne care, în această calitate, a rostit la Brăila un discurs în contra lui Take Ionescu. Şeful guvernului se execută, Rachtivan îşi dă demisia şi Petre Ştef anescu prefectul de Ilfov e numit în locul său.

— Parlamentul se deschide. Acum elementul takist apare în toată puterea lui şi domină situaţia. La alegerea preşedinţilor de secţiuni, sunt aleşi cânei takişti: Pavilcă Brătăşanu. Al. Bădărău, Virgil Ariou, Torna Cămărăsescu şi Nestor Câncu, şi doi conservatori cantacuzlulşti: Gr. Triandaffl, preşedântele camerei, şi Vasile Vlădoianu.

Dar deschiderea parlamentulul este şi prilej de lupte nu numai între guvernamentali şi opoeiţie, dar şi în familia guvernamentală. Acest spectacol detenulnă.

Iarăşi pe liberali să-şi strângă rândurile, căci văd apropiindu-se ziua venirei lor la putere. Liberalii hotărăsc ţinerea unul congres al partidului lor în silele de 3,4 şi 5 Decembrie 1906.

La liberali se anunţă însă un proces de reîntinerire a cadrelor prin eliminarea din organizaţie a unora dintre cei mai vechi luptători al liberalismului. Astfel, după cererea d-lui Vin-tilă Brătianu, au fost şterşi de pe lista invitaţilor la congres: Nicolae Dimancea din Piteşti, Racoviţă deja Tecuci, Dornescu, Adamescu şi Predescu deja Piatra Neamţ, Roşeanu deja Câmpulung, Coca Demetrescu-Iaşi, Vespasian Pella, Şt. Sih-leanu şi încă vreo câţiva.

— Joi 23 Noiembrie 1906 s-a făcut includerea oficială a Expoziţiei. Din ziua aceia locul pe care s-a instalat ExDOziţia. A primit numele de parcul Carol!”

— Regele Carol este bolnav de mai mult timp fără ca doctorii din ţară cât şi somitatea vieneză d-rul Ortner să poată găsi cauza bolii. Mai târziu a fost chemată şi o somitate din Beriju, doctorul Norden, care n-a aprobat diagnoza lui Ortuej>—*”.

Diaguoza celui dintâi era:

„Arterioscleroza cardioartritică” iar diagnoza lui Norden: „Catar al stomacalul cu mura

P-le miei ulcemţii”.

Cât a stat doctorul Norden în Bucureşti, jumătate Capitala s-a înscris ca să-l consulte. Savantul german a trebuit să refuse sute de persoane din cauza lipsei de timp.

Dar boala regalul Carol a fost vindecată mai târziu de către un medic roman cu mult mai modest, de către doctorul Mamulea, care a descoperit calcule hepatice în dejecţiunile bolnavului. I.1 n»

— Pe la începutul lui Decembrie, a fost judecat procesul românulul macedonean Magiaru, cei care a ucis în faţă berăfriei Cosman, bulevardul Academiei, pe grecul Paraschides. Acuzatul a fost apărat de avocaţii Petre Grădişteanu şi Radu Rosetti. Şi a fost achitat.

— În partidul conservator se desemnează acum hotărât tendinţă de fuzionare cu junimiştii.

Gheorghe Cantacuzino, şeful partidului conservator, este obosit ei amarat. Văzând că nu poate consolida partidul, văivând că,

pe de o parte, junimiştii nu vor să reintre în partid fără condiţii, văzând, pe de altă parte, că Take Ionescu lucrează ca, în ziua când şefia va fi vacantă, şefia să-l revie lui, apei sulerind ei influenţă fiilor săi, cari pledează pentru reîntregirea partidului cu elementul junimist, ajunge la concluzia să cedeze şefia lui Petre Carp.

Tratativele pentru fuzionare peste capul lui Take Ionescu *ne* fac în secret, dar Take Ionescu are oarecari Indicii Ziarele care se inspiră de la ei – precum *Adevărul* – /anunţă că fuziunea este un fapt îndeplinit. În plus aceste ziare dau şi lista gu-vemulul partidului fuzionat.

Partidul este ros de intrigi.

Generalul Manu, la rândul său, ajunge la concluzia că fuziunea este necesară, dar nu o primeşte sub şefia lui Petre Carp. Generalul Manu preconizează un cabinet sub preşedinţia ea în care ar intră aţâţi vechi conservatori câţi junimişti, iar lui Take Ionesco îl rezerva un portof oilu de minimă importanţă.

Dar această combinaţie este de pură fantezie.

Pentru ca fuziunea să poată fi realizată

şi guvernul cei nou sub preşedinţia lui Petre Carp să poată funcţiona, trebuia, neapărat, ca parlamentul să fie dizolvat. Fiindcă parlamentul de atunci eră în mare majoritate, takist.

La o întrunire ţinută la Iaşi, un ministru conservator a vorbit despre dizolvarea aceasta ca despre un lucru sigur. Ta-kiştii au intrat atunci la o mare îngrijorare.

Parlamentul ia vacanţă de Crăciun

Conservatorii *şi* junimiştii voiau să dea lovitura după deschiderea parlamentului, dar ceva mai târziu. Odată fuziunea proclamată ei şef la trecută lui Petre Carp, trebuia ca Gheorghe Cantacuzino să prezinte derulsiunea cabinetului ei să recomande, în locul său, pe Petre Carp spre a forma guvernul. Iar Petre Carp ar fi cerut, în acelaşi timp, şi dizolvarea Camerelor. Evenimentele au voit însă altfel.

În vacanţă Crăciunului Take Ionescu se duse la Berlin pentru afacerile statulul şi stărui să fie primit de Kaiser.

Ministru al Romaulei la Berlân ere Alexandru Beldiman, amic al lui Dumitru Sturza. Nu prin Beldiman, prin urmare, putea Take Ionescu să obţină această

favoare. El avea ceva mai bun în tolba sa cu săgeţi: intrase pe sub pielea lui Kiderlen Vaechter, ministru al Germaniei la Bucureşti.

Prin influenţă acestuia Take Ionescu a fost primit de împărat ei reţinut la prânz.

Prânzul dat în onoarea lui Take Ionescu a fost un prânz de gală. Ministrul de finanţe al României a fost aşezat la stânga împărătesei. Această cinste deosebită era o lovitură a lui Take care era în curent cu complotul ce se urzeşte la Bucureşti împotriva za. El şi-a zis, şi cu drept cuvânt, că a doua ei după atâta distincţie făcută de puternicul monarch, ere cu neputinţă ca regale Carol să (iscălească sacrificarea sa.

Iată cuvântul pentru care – pe lângă alte motive – lovitura fueiunei nu a putut fi dată. Imediat după vacanţă.

Cititorii vor vedea mal deperte cum Take Ionescu a parat pentru a doua oară primejdia, trecând liberalilor puterea cu ajutorul majoritate! Camerei care îl eră devotată.

Dar să urmărim firul evenimentelor şi să povestim fie care fapt la vremea lui.

— Agata Bărsescu anunţă în Bucureşti o

serie de représentat în turneu, de adio. Cel puţin în turneu de retragere de pe scene română şi de pe scenele europene. Marca artistă a-nunţă că va pleca în America, unde va rămâne.

— Ca ei în partidul conservator, la übereil nu era bine.

Dimitrie Sturza, dimpreună cu Ion Kalinderu, administratorul Domeulilor Coroanei, pleacă la Constantinopole în misiune. Cercurile liberale spun că Sturza, în calitate de secretar al Academiei române, s-a dus la Constantinopole ca să cumpere care cari documente. Dar alte ştiri pretind ca Sturza, fiind foarte aproape de a veni la putere, s-a dus ca să obţină im a-ranjament în chestia românilor macedoneul. *

Dar mai sunt şi alte semne ca liberalii se apropie de putere: este congresul de la 3 – 5 Decembrie. Dacă partidul ar fi fost destinat să mai rămâie în opoziţie, congresul n avea ulei un rost.

Apoi cu prilejul acestui congres, mulţi liberail, unii foarte vechi în partid, alţii mal noul dar oameni de valoare, au fost excluşi din organizaţie. Dacă, partidul n-ar fi fost foarte aproape de putere nu şi-ar fi permis

ca să excludă membri şi mai ales, membri din cadre. Un partid în opoziţie are tot interesul ca să atragă lume cât măi multă.

Partidul liberal se apropia de putere dar, mal înainte, fraţii Brătianu voiau să netezească terenul.

— Înainte de vacanţă, generalul Manu, ministrul de războia, a avut un incident neplăcut care îl hotărâse, un moment, să se retragă din guvern, lată incidentul:

În armată se afla un domn general Moise Grozea, român transilvănean, venit în armata română din armata austriacă. Pe acest general, mânistrul de războia l-a trecut la pensie, fără drept.

Generalul s-a adresat Curţii de Casaţie care a infirmat hotărârea mlulsterului de război. Casaţia a hotărât ca generalul să fie reintegrat în drepturile sale. Această sentinţă a fost considerată de generalul Manu ca jicnitoare. Dar mai târziu şi-a luat de seamă şi a rămas la pestul său.

— Relaţiuulle între cantacuzinişti şi Take Ionescu se înăspresc zilulc.

ANUL 1907

Din Berlin s-a scris la 1 Ianuarie în

Bucureşti că lui Take Ionescu împăratul i-a fascut o favoare specială căci l-a primit la dejun în mod cu totul intim, la masă nefiind decât împărăteasa, uulca fiica a împăratulul, Luisa, ministrul de externe Kirski şi ministrul României la Berliu, Al. A. Beldiman.

Este interesant de ştiut cum a fost primit Take Ionescu de presa germană.

KOELNISCHE ZEITUNG: „Take Ionescu, prin marea sa putere de munca şi vastele sale cunoştinţe în materie financiară, ocupă un loc de frunte în ministerul român şi e, în tot cazul, unul dintre acei *cu care trebuie contat în viitor. El face parte dintre acei români cari sunt-convinşi că România, întreţinând relaţii vii cu Germania, îşi apără cât mai bine propriile interese.*

VOSSISCHE ZEITUNG: *„fiub auspiciile lui Take Ionescu s-au dezvoltat întreprinderile germane de petrol din România care promit atât de multr.*

LOKALANZEIGER: „Ministrul de finanţe român, d. Take Ionescu, a sosit la Berlin. Nu e vorba de ulei un împrumut. *Mi –, nistrul, care e un credincios amic al Germaniei,* voieşte numai să anime relaţiuulle politico-

comerciale între România ei Germaula spre folosul ambelor ţări

Iar corespendentul din Beriân al ziarului *adevărul", cât ei acest ziar, care susţinea pe Take Ionescu, scriau:

„Încheia corespondenţă că nota dominantă în întreaga presă! de aci, este că d*. Take Ionescu e un fidel amic al Germaniei pentru că înţelege că o strânsă amiciţie a României cu imperiul este spre folosul amânăorora"*.

Acest limbagiu avea tâlcul său. Pe vremea aceea Germania era atotputernică în Europe, iar influenţă ei în România era covârşitoare. A fi un personagiu agreat de către împăratul Wilhelm era o calitate de care ei regele Carol trebuia să ţină seamă.

Regele Carol, însă, deşi devotat politicei germane, nu era în termeni calei cu împăratul Wilhelm, (deoarece după vârstă regele Romăulei era şeful Casei Hohenzollern, ceea ce Kalzerul nu voia să primească) – *şi* afară de asta, nu-i plăcea ca miniştrii săi să albă absolut mână liberă. Mal voia ca toţi oameni! peiltiei din ţară sa ştie că deasupra voinţei sale nu mai este alta. Un intim al regelui Carol a spus odată:

— Regele Carol nu admite ca miniştrii şi guvernele să-i fie impuse fie ori de unde: nici de partide, nici de stradă, nici de cei din afară.

Take Ionescu, însă. În lupta pe care trebuia s-o susţie spre a se urca până la şefia partidului, a judecat că o favoare excepţională a împăratului Wilhelm va face o mare impresie în ţară ei va aduce în jurul său pe cei mai mulţi politicdaul ca ei pe toţi cei care trăiesc din binefacerile bugetare.

Regelui nu i-a plăcut gestul; de aceea – pe lângă altele – n-a Voit niciodată să dea puterea întreagă lui Take Ionescu.

Berlinul însă, care voia să aibă oameni politici siguri în România – în vederea evenimentelor vâltoare –, ţinea să-l albă pe Take Ionescu care, după rapoartele lui Kiderlen-Wae-chter, era omul politic cu cel mai mare viitor în ţara noastră.

Însuşi regele Carol spusese, odată, faţă de mai multă lume ei faţă de miniştrii straiul:

— Cel mai inteligent român născut sub domnia mea este domnul Take Ionescu.

Vorba nu ere tocmai exactă, fiindcă Take Ionescu se născuse mai usante; adevărul

eră cal sub reguul său se dezvoltase şi crescuse.

Vizita lui Take Ionescu la Berlin şi primirea ce i-a făcut împăratul a îngrijorat atât pe conservatorii bătrâul, cât şi pe junimişti. Atunci s-au început tratativele foarte energice de fuzionare a partidelor Cantacuzino şi Carp spre a conjură primejdia apropiatei înălţări a lui Take Ionescu la şefia partidului conservator.

— Se alcătuieşte o comisie care să plece la Paria spre a trata încheierea unei convenţii comerciale. Prim delegat este numit <L Grigore Cuntacuzâno, fiul primului ministru, iar al doilea delegat Nicolae Xenopelu, takiat. Acesta, considerându-se superior primului delegat – căruia nu-i acordă decât calitatea». E fiu al şefulul guvernului, – îşi présenta demisiunea

— În ziua de 3 Ianuarie a plecat la Viena, spre a înapoia vizita primarului Lueger, o comisie compusă din *Mişu Cantacuzino* primarul Capitalei, *Al. Ciurcu* primul ajutor, G. *Stroescu* al doilea ajutor, *locot. – colonel Obedenaru, Nicu Lahovary, N. Voinescu, N. Bărcănescu, N. Cuţarida, C. Strein,* şi *Ulplu*

Bodos consilieri comunali, *inginerul Giulini* şi d. Avocat *Pascal – Toncescu.* Amicul personal al primarului.

— Ziarele din Bucureşti relevă un foarte important discurs rostit în Camere din Budapesta de către deputatul roman d Iuliu Maulu, cu ocazia discuţiei bugetului cultelor.

D. Iuliu Maulu a fost foarte vehement, acuzând guvernul că este numai guvernul magularilor, iar naţionalităţile le sugrumă voind să le reducă la rolul de slugi. 46 aul de închisoare – a spus domnia sa – au dictat maghiarii în anul trecut „agitatorilor" români, adică acelor româul cari nu tolerează ca maghiarii să se folosească de putere spre a deznaţionaliza un neam întreg.

Discursul d-lui Maulu a impresionat mult toate cercurile politico.

— Bucureştiul este în Sărbătoare artistică. Marele şi neîntrecutul violonist Kubelik concertează ia Ateneu. În Sonata Kreutzer şi Legendă din Wieulawsky, Kubelik a repurtat succese triumfale

— Cum se schimbă vremurile şi preţurile I Astăzi ia 1929 ziarele făgăduiesc cate

10.000 lei premiu pentru o poezie, – dar la 1907 un ziar publica un concurs pentru cele mai bune poe-zil peiltice, cu următoarele premii: 100,50 şi 25 lei.

— Partidul liberal anunţă că începe campania de răsturnare împotriva guvernului o întrunire publică sete hotărâtă fiindcă în totdeauna, în cei din urma 20 de ani, campanule de răstuniare au început cu întruniri publica. La întrunire vor vorbi: D. Sturza, M. Ferichide, Spiru Haret, N.T. Pop din Craiova, V.G. Morţun şi 1.1. C. Brătianu.

Dar ia întrunire s-a petrecut un fapt fără precedent în viaţă şi moravurile noastre poiltica

Iartă-l: ”.

V.G. Morţun, fostul socialist trecut în partidul liberal, a rostit un discurs ultranaţionalist. Domnia sa a atacat guvernul conservator pentru toate avantajele ce le dă straniilor. Toţi stră-înil sunt favorizaţi, mai ales în industriile de petrol, oamenii politici primesc să figureze în coneiilile de administraţie ale acestor societăţi străine, iar ministrul de finanţe se ducă ia Ber-lân să banchetulască cu bancherii şi samsarii. Guvernul actual are o

tendinţă de desnaţionalizare, peste tot se aude vorbindu-se numai limbi străine.

Dar Dimitrie Sturza, şeful partidului, se supără şi intervine:

— *Nu această chestie e la ordinea zilei. Şi eu vorbesc nemţeşte şi franţuzeşte. Unde am ajunge cu astfel de exagerări dacă am exclude limbile străine din şcoli? Şi eu sunt patriot!...*

Dar Morţun urmează pe aceiaş netă, iar sala îl aplaudă fiindcă vorbea o vorbă plăcută maselor...

Dimitrie Sturza iar tale cuvântul oratorului şi apostrofează chiar publicul:

— *Dumneavoastră nu-mi veţi impune cu vociferări. Aci trebuie să se petreacă totul în ordine şi cu disciplină.*

Incidentul a provocat o vâlvă trecătoare, ceea ce n-a impredicat pe liberali să vie la guvern peste trei luni.

— Pe la sfârşitul lunii Ianuarie, moare doctorul Florea Te-odorescu, senator conservator, unul dintre cei mai distinşi prac-ticiaul din Bucureşti. Florea Teodorescu a murit de o boală de Ridichi. În ultimul marnent a fost operat de către doctorul Le-onte asistat de d-rtt N.

Bărdescu, Drugescu şi Hristodorescu.

— La 8 Februarie vine din Paris ştirea că generalul Iacob Lahovary, ministrul de externe, a încetat din viaţă.

Mă aflam în Cameră, când îl văd întrftnel, cu faţă abătută, pe primul ministru Gh. Cantacuzino care ţinea în mană o scrisoare. De cum ajunse în faţă bancul ministeriale, se adresează color din faţă ea cu vorbele:

— Bunul nostru amic Jack nu mai este I

Fiind născut la 1846, generalul a murit relativ tânăr, la 61 ani Boala care l-a răpus a fost cancerul.

Retrăjgându-se din armată, a intrat în peiltică unde, prin activitatea ei relaţiile zale de familie, a putut ocupa un loc de frunte în partidul conservator.

Spre a-l rupe din partidul lui Petre Carp, Take Ionescu i-a făgădult şefia partidului conservator după moartea sau după retragerea lui Cantacuzino.

Am povestit cum într-o noapte cei cinci şefi de culori ai partidului conservator l-au proclamat... Kronprintz.

Generalul era inteligent ei activ, însă nu avea inteligenţă politică ei ulei cultura

generală a omului politic. Moartea lui n-a fost o prea mare pierdere pentru partidul conservator, de ei ocupe în fruntea lui un loc de mâna întâia.

— O grevă la universitate *l*...

De astă. Dată greva nu este a studenţilor, – cum se întâmplă – ea ciste a profesorilor. În urma prezentării unul preiset de reformă a învăţămăntulul superior, de către d. C. Disescu ministrul învăţăjmântului, profesorii universitari au procedat la o întinsă acţiune de protestare, urmată de grevă.

Senatul universitar s-a întrunit sub preşedinţia lui C. De-metrescu-Iasi, rectorul. Au fost de faţă profesorii: Chdriţescu şi Cornoiu de la teologie; Valerian Urseanu ei C. Nacu deja drept; Torna Ionescu şi Petriul-Galaţi de la medicină; Pangrati şi Voinov de la ştiinţe; Bogdan şi Oneiul de la Utere.

Au votat pentru grevă şase profesori; au votat contra dr. Torna Ionescu ei Chiriţescu; s-a abţinut Cornoiu.

Greva profesorilor universitari a fost hotărâtă spre a sili guvernul să retragă proiectul d-lui Disescu.

Au luptat cu mai multă tărie pentru

grevă Titu Maiorescu înăuntrul universităţil şi Nicu Filipescu în afară.

Dintre profesori, cel mai activ ei hotărât susţinător al grevei a fost d. Brmil Pangrati. Domnia sa a susţinut ca legaa d-lui Disescu atinge autonomia universităţilor. Domnia sa a găsit şi motivul grevei. Legea spune că Senatul universitar poate suspendă cursurile în caz de tulburări grave. Or tulburările sufleteşti provocate de proiectul de lege al învăţămăntulul superior, pot legitima greva.

— La Ateneu dirijează orchestra ministerului instrucţie! marele Pietro Mascagul. Primul său concert ei mioulc l-a dat la 12 Februarie. Pe din afară a condus „Uvertură din Tanhaeu-ser”, „Simfomă în de mânor” de Beethoven ei mai multe lucrări personale.

— Criza pouttcă se dezveită.

Bătut din toate părţile, dar mai ales minat de intrigile dinăuntru, guvernul începe za se simtă zguduit.

Faţă de greva universitarilor, guvernul hotărăşte să retragă proiectul de lege al învăţământului, iar în şedinţa Camerei deja 16 Februarie, d. C. Disescu face declaraţia

că, în înţelegere cu guvernul, retrage proiectul. Cu cinci mânute mai nalnte, legea fusese luată în consideraţie cu 82 bile albe contra 7 negre.

Aceasta era doar o manoperă.

Spre A nu se banul cum că între Cameră şi guvern nu ar fi înţelegere depună, legea n-a fost retrasă decât după că a fost luată în considerare cu o mare majoritate. Aparenţele erau salvate, guvernul, însă, nu.

În culise se operase mult.

D.C. Disescu era takişt; prin urmare înfrângerea şi umilirea lui nu displăcea conservatorilor cantacuzinişti.

Ca mai toate maulf estaţiuulle publice deja noi, ei mişcarea universitarilor era o acţiune politică: deja spete profesorii erau împinşi de partidele respective. Dovadă votul din Senatul universitar. Au votat pentru grevă 6 profeseri ei anume: d-nii C. Demetrescu-Iaşi, Valerian Urseanu şi Petriul-Galaţi liberali; d-nii: Pangrati ei Bogdan junimişti ei d. Voinov socialist liberal. Au votat contra Torna Ionescu, takist şi Chiriţescu conservator; s-a obţinut Cornoiu care nu era înscris în ulei un partid.

De îndată ce guvernul a retras legea

greva profesorilor u-ulversitari a încetat.

După lungi tratative între cele două fracţiuul din guvern, cabinetul este completat prin numirea unui succesor generalului Lahovary. În locul său la externe a trecut fratele său Ion Lahovary de ia domemi, iar la acest departament a fost numit takistul doctor Istrati.

— În zilele acestea moare şi preşedintele Camerei, Grigore Triandaf il, un fruntaş ei vechi conservator.

În locul său este ales C. Cantacurino-Paşcanu unul dintre vice-preşedinţi, iar vicepreşedinte, în *loc,* e ales d. Pavucă Bră-tăşanu. Amândoi sunt takişti.

Takiştii au pus piciorul în prag şi triumfă pe toată linia.

Cât timp Camerele au fost închise, cantacuziniştii erau cei mai tari fiindcă aveau şefia guvernuiul ei majoritatea în cabinet, dar Camerele fiind deschise şi Take Ionescu având majoritatea parlamentului pentru el, dictează acum condiţlumie.

Dar barca se prăbuşea.

Primirea făcută lui Take Ionescu de căltre kalzerul Wilheim a pus groaza printre conservatorii, tineri şi bătrâul,

cantacuziulşti sau junimişti; de aceea lucrarea pentru fuzionarea tuturor conservatorilor începe cu stăruinţă.

Cele din urmă evenimente parlamentare şi victorii takiste. Numirea domnului Disescu la departamentul instrucţiei, cât ei alegerea preşedintelui şi vicepreşedântelui Camerei, toţi takişti – au lăsat cantacuziniştilor impresia că, sunt în minoritate ei că sunt la discreţia lui Take Ionescu. Inferioritatea lor era demonstrată.

Takiştii complotau în secret. La adunările lor intime, cei mai îndrăzneţi au pus pe faţă chestia proclamărei za şef al partidului conservator a lui Take Ionescu. S-a propus atunci ca majorităţile parlamentare să facă proclamarea. Dar Take Ionescu nu îndrăznea

Deşi une de la Berlin, îi era teamă. Pe regale Carol îl ştia că-l este ostil, f rândea odată spusese intimilor sădi:

— *Neamţul nu mă vrea, dar am să-i silesc mana.*

Regele Carol fusese informat despre vorbele acestea şi nu uita. Bătrânii conservatori, ca ei junimiştii, se foloseau de indiscreţiile lui Take Ionescu ei lucrau în

umbră atât la palat, cât şi în sânul partidului.

Take Ionescu, cu toate marile lui calităţi intelectuale, avea două mari lipsuri, mai ales pentru un om pelitic: era fricos. Şi vorbea prea mult. N-avea îndrăzneala loviturilor mari şi nu-şi putea ţine limba. Acest din urmă Cusur i-a făcut în viaţă pontică mult rău. Cât despre lipea de curaj, numai acestei infirmităţi se datorează faptul că, deşi ere bărbatul politic cel mai talontat, cei mai activ şi col cu mai multe cunoştinţă în străinătate, n-a putut niciodată ajunge unde dorea

Ca toată şovăiala lui Take Ionescu – căci nu se împotrivea categoric – takiştii hotărăsc să puie piciorul în prag ei să cucerească preşedinţia Camerei cât ei lecui de vice-preşedinte. Dacă Cantacuzino se va opune, să dea lovitura cu forţă şi să treacă peste ei.

Cantacuziniştii sunt puşi în curent. Cum f ueiunea cu junimiştii nu era încă făcută – fiindcă tratativele erau de abia începute – ei s-au temut de o înf rângere în Cameră; de aceea şeful a cedăt la toate cererile lui Take Ionescu. Însă cu aceasta» hotărârea lui

Cantacuzino de a se împăca cu junimiştii deveul defiultivă.

Negociatorii i-au pus înainte viitorul urmaşilor săi, au făcut apel la sentimentele lui de tată. I s-a spus că dacă Take Ionescu va ajunge şef al partidului, fiii sal, cari au luptat, împotriva lui cu atâta hotărâre, vor fi anihilaţi; dimpotrivă dacă va lua Petre Carp şefia, este eigur ca, după Alexandru Marghiloman sau Nico Filipescu, şef va fi proclamat fiul său col mal mare.

Take Ionescu, din lipsă de curaj, a pierdut situaţia.

Nicu Filipescu se agita mult ei lupta ca să hotărască pe Cantacuzino să cedeze lui Carp şefia partidului conservator, deşi o veche rivalitate 11 făcea să nu vadă cu ochi buni pe Marghiloman. Însă pericolul cei mare, pericolul imediat, era Take Ionescu.

Răscoalele ţărăneşti, care au izbucr. It peste câteva zile, de la evenimentele pe care le povestesc, au grăbit soluţia crizei din şanul partidului conservator.

Cum putea oare guverne împărţid ai carul fruntaşi erau mai mult preocupaţi de intrigile din sânul partidului ei de ambiţiile personale decât de lucrările

departamentelor?

Toţi fruntaşii cu miniştrii în cap, erau mobilizaţi pentru războiul dinăuntrul partidului; fiecare veghea ca să-şi apere pielea, aşa că nu mai putea avea capul liniştit pentru ca să îngrijească ei de trebile ţării.

— Pe când în Bucureşti se petreceau aceste fapte, iar partidul liberal se pregătea să ia puterea din Bulgaria vine vestea asasinării primului ministru Petcov. Acest asasinat – făptu t pe stradă pe când primul ministru ere însoţit de alţi miniştri, – era în legătură cu agitaţiile poiltice ei balcanice care pregăteau evenimentele viitoare. De aceea la Bucureşti asasinatul a produs emoţie.

— Capitala României începe să sufere mal serios de pe urma Expoziţiei din Parcul Carol: scumpetea tralului.

În ziare apar primeie articole purtând titlul: *Traiul se scumpeşte.* Acest neajuns însă nu împiedică lumea să petreacă, Iar numeroşi artişti straiul să dea reprezentaţiuul.

Din rândul acestora am avut în iarna lui 1906 – 1907, pe Moloulstul Kubelik, pe

dirijorul Mascagni» o trupă de operetă papeează la teatrul Liric, o trupă de operă franceză la Teatrul Naţional, un ciré rusesc, circul Beketov, în circul Sidoli, în sfârşit pe marele pianist al nostru A. Boscoff.

Trupa de operă de la teatrul Naţional era de cantate inferioară, de aceea a dat naştere la scandaluri şi ia procese între unil artişti şi impresar. Pe vremea aceea de şi Bncureştiul avca un pubile care ştia să aprecieze pe artişti, totuşi unil impresari aduceau trupe în care figurau un artist sau o artistă de oarecare valoarea, apei completau trupe cu ciurucuri culese de prin oraşele de provincie.

Câteodată aceşti artişti, dacă nu plăceau publicului şi acesta îşi manifesta nemulţumirea la spectacol, deveneau insolenţi. Îmi amintesc de un scandal petrecut în grădina Liedertafel.

Înainte de a fi primit clădirile actuale, locul şi casa de astăzi din stradă Academiei, numită Liedertafel, posedă o grădină măricică numită „grădina Stavri". Aci se juca vara teatru. Într-una din veri juca o trupă de operetă franceză care, la un moment, nu plăcu publicului. Acesta

manifestă ostil.»

A doua seară directorul trupei – actor ei el – apăru pe scenă cu un purcei la subţioară spunând:

— Cântă tu, căci vocea ta poate să placă mai mult publicului.

Şi ciupind purcelul de ureche, acosta începu să guiţe de-ţi lua auzul.

Îndată a izbucnit un mare scandal în grădină, iar câţiva domul din staluri săriră pe scenă ca să bată pe obraznic cu mare greutate poliţia a putut potoli scandalul.

În schimb n-a fost artist sau artistă mare în Franţă ei în Italia, – câte odată şi artişti vienezi – care să nu fi jucat în Bucureşti. În tot timpul cât ţin minte, de la 1872 în jos, am văzut pe scene teatrului Naţional sau la Ateneu defilând cele mai mari stele al artei: Ristori, Adeilne ei Carlota Patti, Rossi, Salvini, Coquelin cel Mare şi cel Mic, Sarah Bernard, Judic, Eleonore Duse, Brmete Novelife, Mounet Suliy, Feraudy, Kubeilk, Huberman ei aţâţi alţil pe care memoria nu mi-i prezintă în această clipă.

Societatea bucureşteană dinaintea marelui război de la 1918 – 1918, avea un oarecare rafinament al clasei de sus

manifestat, de predilecţie pentru toate produsele civilizaţiei franceze.

— Pe când. Frământările politice ocupau atenţia ei activitatea tuturor peilticiamior, o ştire de o mare gravitate cade ca un trăsnet: ţăranii din nordul Moldovei s-au răsculat.

Răscoalele pornesc cu un caracter antisemit pe la sfârşitul lui Februarie.

Ţăranii se răscoală mai întâi în judeţul Iaşi, pe moşia Bădeni, apei trec la Cepleulţa ei în Târgul Frumos. Oamenii din administraţia arendaşului Mocni Fischer sunt bătuţi, conacul devastat ei dat pradă focului. Un originar de pe moşia Flămânzi mi-a scris, însă, că răscoalele au început mal întâlu pe această proprietate, această moşie din judeţul Botoşani fiind atunci cea d'a doua din ţară ca întindere. Cea mai mare era Jigaiia din Ialomiţă. Proprietarul moşiei era principele Mihai Sturza, moşia era arendată lui Mocni Fischer ei administrată de către fratele acestuia, Abram.

Guvernul, îngrijorat, căei răscoalele se întindeau, trimite la faţă locului pe secretarul general al ministerului de

interne, Petre Sfetescu, apoi sunt trimişi şi jandarmi din Bucureşti şi «trupe din judeţele învecânate.

La Botoşani, prefectul Văsescu este antisemit declarat.

Răscoalele se întind în judeţul Botoşaul, iar la Bucureşti toată lumea peiltica este în fierbere. Partideie şi oamenii poliţiei caută acum să tragă foloase din mişcare

George Cantacuzino, ministrul de interne, cheamă pe prefectul de Botoşaul pe care îl mustră ca nu ina ţinut în curent cu mişcarea. Acum primejdia a început să fie mare.

Prefectul răspunde că pentru Români nu e ulei o primejdie.

Ministrul îl spune:

— Nu e vorba numai de Români, ci de viaţă şi siguranţă tuturor locultorilor ţării.

Pref cotul răspunde:

— *Eu nu dau un suflet de creştin pentru un milion de jidani.*

Primul ministru observă atunci prefectului cum că nu este în stare să menţie ordinea, deci să tragă consecinţele. Iar prefectul îl replica cum ca nu-şi dă demisia ei aşteaptă să fie destituit pe acest

motiv.

Pentru înţelegerea acestei convorbiri, trebuie să lămurim căi pref cotul Văsescu era takist.

Take Ionescu, de când lei pusese în gând să ia şefia partidului conservator, lucra nu numai în parlament, dar ei în toată ţara ea să-şi atragă partizaul, astfel că, în momentul a-cola, de ei Cantacuzino era şef al partidului, şef al guvernului ei ministru de interne, majoritatea prefecţilor erau takişti.

Aşa se explica de ce prefectul Văsescu a sfidat, precum am arătat, pe şeful său.

o dovadă că mişcarea era cu caracter antisemit este şi acea că puţine zile după izbucnirea răscoalelor, studenţii universitari din Idei s-au pus în grevă. Motivul grevei era arestarea câtorva studenţi acuzaţi că au fost printre autorii răsecalelor.

Se înţelege că răscoalele aveau ei un motiv social şi economic. După cum au dovedit însă faptele în urmă – modul de a opera al ţăramior, era identic cu felul în care au operat ţăranii ruşi răsculaţi câţiva ard mai înainte. Adevărul este că vreo câţiva studenţi românii! veniţi din Basarăbla, au fost dovediţi printre

instigatori. Patru dintre aceştia au fost arestaţi la Târgul Frumos.

La Bucureşti oamenii politici din opoziţie se agită. Presa liberală, pe lângă că atacă guvernul fiindcă n-a făcut nimic în favoarea ţăranilor, tună împotriva trusturilor arendăşeşti şi a tuturor acelora cari au acaparat marile întinderi de moşii.

În Moldova, cel mai mare arendăş este evreul bucovinean Mocni Fischer; de aceea presa liberală atacă cu violenţă pe a-rendasil evrei.

Ionel Brătianu interpelează în Cameră guvernul asupra răscoalelor şi-l acuză că n-a venit cu o lega care să spargă trusturile arendăşeşti. Făgăduieşte, în acelaşi timp, cum că partidul liberal, când via veni la putere, va aduce o asemenea lege.

Primul ministru nu răspunde, dar opinia publică este în contra acestor acaparări.

Petre Carp, însă, nu admite aducerea unei asemenea legi în momentele de faţă când ţăranii s-au răsculat. Leacul, – a spus şeful junimiştilor – ar fi mai periculos decât boala.

Aceste răscoale sunt exploatate chiar înăuntrul partidului conservator. Ziarul „La

Roumanie”, organul personal al lui Take Ionescu, acuză guvernul că nu a adus în cursul legislaturii, legile agrare făgăduite prin mezagiul tronului.

În acest articol ziarul takist lasă să se înţeleagă, destul de străveziu, cum că vinovatul principal este primul-ministru.

Guvernul, pentru a lua răscoalelor elementele cele nud viguroase şi active, ordonă concentrarea tuturor rezerviştilor din judeţele răsculate. Tot la fel sunt mobilizaţi şi mulţienii.

Ziarul takist „La Roumanie” acuză pe profesorii universitari din Bucureşti că au dat semnalul răscoalei în spirite, cu greva lor recentă. Apei acuză pe d. A.C. Cuza de la Iaşi, care, în calitate de profesor universitar, a agitat pe studenţi cu un naţionalism exagerat.

Ştirile ce vin din Moldova spun toate cum că tararul cor pământ. Mai întâi au cerut de la arendaşii evrei pe unde au comis devastări, apoi au trecut şi la proprietarii şi arendaşii romani.

Răscoalele ţărăneşti iau o întindere îngrijitoare – aproape toată Moldova este în flăcări – ba a trecut şi în Muntenia, în

judeţul Buzău.

La Bucureşti; politicienii au pierdut capul. La Cameră circulă tot sulul de ştiri exagerate şi se fac tot felul de propuneri.

Comieiunca bugetară a camerei a hotărât să numească o comisie permanentă care să lucreze cu guvernul ia legile a-grare urgente.

În Cameră se agită formarea unul guvern de coaliţiune, compus din fruntaşi ai tuturor partidelor, care să liniştească ţara şi să realizeze reformele agrare.

Dar ce este mai urgent, este potolirea răscoalelor cari acum ameninţă toate oraşele. Ţăranii, după ce au devastat Târgul-Frumos, sunt acum la bariera Iaşilor.

La Botoşani ţăranii vor să pătrundă în oraş. Dar sunt opriţi de armată. Ţăranii atacă cu pietre, lemne ei revolvere. Trupe răspunde şi patru ţărani cad marţi.

Camera trece de urgenţă în secţiuni, alege un raportor şi votoaza, în care va ei pe, proiectul de lege pentru concentrarea rezerviştilor.

La Senat interpelează Dimitrie Sturza, şeful liberalilor. Acesta arată ca în Moldova dedă familii: Fischer şi Iuster au acaparat

cele mai mari moşii, pe care au impus ţăranilor cele mai neomenoase condiţiuni de muncă.

Trustul Fischer şi Juster plăteşte patru milioane arendă, ceea ce reprezintă un capital de 80 milioane, iar întinderea de pământ ce exploatează este egală cu nouă judeţe ale ţării.

În partidul conservator, continuă lupta între cele două fracţiuni – takişti şi cantacuzinişti, – chiar şi în aceste vremuri grele.

Dimitrie Sturza atacase guvernul că întrebulnţează excedentele bugetare pentru cumpărături de palate luxoase în loc să le destine pentru îmbunătăţirea stării ţăranilor.

Tocmai atunci Take Ionescu, în calitate de ministru al finanţelor, depuse proiectul pentru cumpărarea casei Vernescu, unde se afla acum instalat ministerul industriei. Atacul lui Sturza îl lovea pe ei. Când proiectul a fost adus ia Senat, Mihail Rahtivan a făcut o puternică propagandă contra proiectului.

Presa publică ştiri, din ce în ce mal grave. La Bacău trupa a tras în ţărani unde

au căzut 14 morţi. La Iaşi ţăranii au pătruns cu forţă în oraş. Pretutindeul evreii stau baricadaţi prin case şi ţin prăvăliile închise.

La Cucuteul, unde majoritatea populaţiei este ungurească, s-a întâmplat o ciocnire cu ţăranii romani. Trupa intervenind, au căzut 30 ungureni răniţi şi patru marţi.

La Bacău o nouă ciocnire cu armata, unde au căzut mai mulţi morţi.

În sfârşit răscoalele au trecut în Muntenia, şi se apropie de Capitala. Acum toată lumea şi a pierdut capul. Guvernamentalii sunt cu totul aluriţi şi nu mai ştiu la ce soluţie să se oprească.

Guvernatorul Bucovinei telegrafiază ia Bucureşti că cete mari de ţărani bucovâneul, cuprinşi de agitaţie, vor să treacă în Moldova spre a dă ajutor ţăranilor răsculaţi.

Pe de altă parte presa austriacă se ocupă cu multă stăruinţă de (răscoale. Ionel Brătianu fund la Viene este interview-al de către ziarul „Neues Wiener Tageblatt” asupra răscoalelor.

El a spus că partidul liberal a ezitat multă vreme să înfiinţeze Casa rurală, spre a nu deştepta la ţărani pefte prea mari:

acum însă» când partidul va veul ia putere, Casa rurală va fi înfiinţată pe noul base. Brătianu a acuzat toate guvernele cari s-au succedăt la putere în România, ca n-au făcut nimic pentru ţărani, criticând şi modul cum sunt arendate moşiile.

Ziarul „Volksblatt” scrie că Brătianu a fost chemat telegrafic la Bucureşti.

O ştire sinistră circulă în Cameră.

Se spune că Austro-Ungaria, văzând proporţiile luate de răscoale şi temându-se ca ele să nu ajungă în Ardeal şi în Bucovina, a hotărât să treacă în România două divizii spre a potoli răscoalele.

La Cameră tot felul de ştiri zăpăcite. Unii deputaţi propun instituirea stării de asediu conform legii din 1864.

Din Teleorman vin la Cameră ştiri foarte rele. Se spune ca Zimulcea a fost devastată de tot, La Roşiorii de Vede ţăranii dau năvală.

Toată lumea se aşteaptă la cele mai grave urmări.

— Înainte de a povesti ceea ce a fost la Cameră în şedinţă istorică de la 13 Martie, să aruncăm o privire înapoi asupra faptelor petrecute.

Pe când în ţară curgea sângele şi luminau flăcările răscoalei şi ale Incendiilor, la Bucureşti era o lume care petrecea.

Marele artist G. Feraudy de la Comedia franceză dădea reprezentaţii foarte mult vizitate.

La Teatrul Naţional se întâmplă un scandal. Al. Davila, directorul teatrului, adusese o trupă de operă în regia za personală, dar trupe fiind foarte proastă, publicul a ocoilt-o, aşa că falimentul a urmat.

Într-o bună şi, publicul care trecea prin faţă Teatrului Naţional vede o aglomeraţie de oameni foarte agitaţi. Oamenii – bărbaţi şi femei – ţipau „ameulnţau şi erau foarte agresivi.

Ce se întâmplase?

Erau gagiştil, coriştii şi muzicanţii din trupa Operei defuncte, cari, nefiind plătiţi de impresar, îşi cereau acum dreptul. Aceştia arătau că Davila le datorează 6.000 lei şi că acum nici nu voieşte să-i primească spre a-şi arăta reciamaţiunile. Cu mare greutate peliţia a putut petoii lumea.

— La Creditul Rural se face alegerea pentru noi membri în consiliu. În urma

înţelegere! dintre überall şi conservatori, pe lista ofleială figurau liberalul V. Misir şi conservatorul N. Cantacuzino, fiul primului ministru. Dar uuli membri din coulta liberală nu voiau cu ulei un preţ să fie ales fiul Nababulul o luptă aprigă se dă. Toţi fraţii Brătianu vin ia Credit şi fac o intensă propagandă în favoarea ilstei ofieiale şi astfel d. Cantacuzino este ales. Dar este ales cu 1500 voturi mai puţin decât candidatul liberal.

— În mijlocul vâltoarei, adică numai cu câteva zile mai înainte de căderea guvernului, în partidul conservator erau cele mai copilăreşti preocupări.

Aşa într-una din zile se întrunesc acasă la şeful partidului, şefii de colori. Erau de faţă: Barbu Paltâneanu şeful din roşu, Iancu Brătescu, şeful din verde, Petre Ştefănescu, şeful din negru, L Th. Florescu, şeful din albastru şi Nicu Lahovary, şeful din galben.

Se pune în discuţie grava (?) chestiune a şefiei electorale a Capitalei. Afacerea se regulase în familie. Gheorghe Cantacuzino – care voia să aibă în mână maşânarla electorală pentru ca să ulo acapareze Take Ionescu – propune pentru şefie pe fiul său

Mihail Cantacuzino, primarul Capitalei. Dar Barbu Păltineanu se împotriveşte.

Barbu Paltâneanu era takist, dar pe lângă tendinţa de a nu lăsa Cantacuziniştilor organizaţia peiltică a Capitalei, era ambiţia persenală: voia să fie ei şeful Luând cuvântul declară că nu poate aproba această numire.

El declară că a venit vremuri când lumea nu mai poate primi aceste întâietăţi datorite numai naşterei şi combinaţiilor politice. De ei are toată stima pentru d. Mişu Cantacuzino, nu-i poate primi şefia.

Bătrânul prim-ministru, în faţă acestei opoziţii – împărtăşită şi de alţi şefi de colori – declară că-şi va da numai de cât hotărârea. Ieşi din salon şi trecu în camera de alături unde era adunată familia în mare complet. Acolo urmă sfatul.

Peste zece minute Iorgu Cantacuzino se înapoiază şi declară că, în faţă obiecţiilor ce-l s-au făcut, a decis să ia dânsul personal şefia Capitalei.

Cel de faţă au rămas nedumeriţi.

Aceasta însemne, în mod indirect, tot şefia lui Mişu Cantacuzino.

Iată cu ce ful de lucruri mici se ocupau

conservatorii atunci când une din cele mai greve încercări străbătea ţara.

Aceste scăderi ale guvernului şi ale partidului conservator aduc deznodămantul. D. Sturza e chemat la cârma cu Ionel Brătianu la ministerul de interne.

Guvernul liberal se prezintă înaintea Camerei la 13 Martie.

Deputaţii din majoritate erau în mare fierbere şi cei mai mulţi deprimaţi. Deşi guvernul conservator însărcinase pe trei miniştri – pe I. Lahovary, Take Ionescu ei C. Disescu, – cu alcătuirea unul proiect de lege în contre trusturilor arendăşeşti, nimeul în Cameră nu se mai gândea la asemenea lucruri.

La ora 2, Dimitrie Sturza apare.

Îl întâmpină d. Pavilcă Brătăşanu, vice preşedintele Camerei care-i urează bun sosit; apei îl felicită pentru marea jertfă, patriotică pe care a făcut-o primind să ia puterea în împrejurările atât de grele prin care treze ţara.

Dimitrie Sturza răspunde că şi-a făcut numai datoria ei apoi cade imediat în mania lui religioasă care-l bântuia de câţiva aul.

Spune că toate se vor îndrepta (iacă

oamenii vor crede iarăşi în Dumnezeu. Sfătuieşte pe toţi să nu mai citească alte cărţi care duc la pierzania sufletului, ci să citească numai Evanghelia.

Sturza ere în declin cu totul. Ciudăţenia lucrului era ca, pe când Cantacuzino fusese înlăturat de la cârmă pentru motivul că eră prea slab, în locul lui era adus Dimitrie Sturza, omul a cărui slăbiciune mintală ere asum notorie.

Sturza intră în incintă şi este înconjurat de membrii majorităţii.

Şedinţă se deschide. Sturza, în cuvinte apocaliptice, face apei la toţi Românii să se unească în faţă marei primejdii ca să scape ţara adusă pană la marginea prăpastie!

Take Ionescu se scoală imediat.

Preşedintele Cantacuzino-Paşcanu fiind takist, Take Ionescu îi ceruse ca să-i dea lui cuvântul îndată după primul ministru, pentru ca să nu-i ia înainte Ion Lahovary, reprezentantul Cantacuziniştilor.

Take Ionescu rosti o cuvântare emoţionantă, declarând în numele majorităţii că va da guvernului întregul concurs.

„În împrejurările de faţă toţi Românii

trebuie să ne dăm mâna pentru Salvarea ţării şi să uităm deosebirile ce ne despart”.

Cuvintele lui Take Ionescu sunt sublimate cu aplauze zgomotoase, întocmai ca ei discursul primului ministru.

Ia cuvântul apei Ion Lahovary din partea celorlalţi conservatori ei face o declaraţie identică.

Petre Carp vorbeşte col de al treilea cerând şi el ca legile guvernului să fie votate, însă face réserve. Asupra programului cabinetului.

Primul ministru ia din nou cuvântul ei declară ca niciodată în viaţa lui n-a fost mal emoţionat. Mulţumeşte călduros celor trei oratori conservatori căci au dovedit că sunt pari patrioţi.

Ese. Apoi din bancă ei se duce direct la Take Ionescu, îi la amândouă mâinile şi i le strânge afectuos în aplauzele furtunoase ale Adunării.

Strânge apoi pe rând mâinile lui Ion Lahovary ei Petre Carp, mulţumindu-le la fel. Apoi se reîntoarse către Take Ionescu şi-i strânge din nou mana.

Scena a fost foarte emoţionantă, dar n-a fost sinceră din Partea tuturor actorilor.

Mai toţi actorii principali al evenimentelor de atunci au murit. Dimitrie Sturza, Gheorghe Cantacuzino. Emil Costinescu. Ion Lahovary, Petre Carp, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Titu Maiorescu, V.G. Morţun, Spiru Haret, anton fifpP,. General Manu, Ionel Brătianu, Mihail Ferichidi, Al. Marghiloman dorm astăzi somnul de vezi Dintre primele roluri de atunci nu mai sunt în viaţă de cât vreo trei-petru.

Gheorghe Cantacuzino, şeful partidului conservator şi fost şef al guvernului, n-a asistat la şedinţă. A evitat, fireşte, să fie silit a vorbi al doilea după Take Ionescu, Acum majoritatea îi era prea ostilă, mai ales din cauza versiunilor puse în circulaţie din partea takiştilor cum ca incapacitatea lui ar fi prieinuit alungarea partidului de la putere.

Şedinţa istorica deda 13 Martie a mai avut şi alte incidente. Ionel Brătianu nu cunoştea pe Take Ionescu. După ce a vorbit Dimitrie Sturza, ministrul de interne s-a dus şi el la Take Ionescu şi i-a întins mâna; *„Nu ne-am cunoscut dar trebuie să ne cunoaştem, fiindcă à să facem politică*

împreună.

JZ1 na de astăzi a dovedit că în ţară sunt mulţi patrioţi şi că printre cei dintâi eşti dumneata”.

Take Ionescu i-a răspuns ca nu şi-a făcut de cât datoria. Şi iar s-a cutremurat Camera de aplauzele Adunării.

Martori oculari al scenei au spus că au văzut oameni plângând. S-a spus că ei ministrul Germaniei, care se afla într-o lojă, ar fi plane. Pot spune însă că asupra marelui public scena nu a produs o prea mare impresie, căci gesturile oamenilor poliţiei sunt considerate în România numai drept manifestaţiuni de oportunitate.

Numai discursul lui Petre Carp, care a luat făţiş apărarea marel proprietăţi, a făcut vâlvă în rândurile proprietarilor ei arendaşilor. Trebuie să mai spun că graba conservatorilor proprietari de moşii, de a susţine guvernul Sturza, era datorită mai ales spaimei de a nu pierde pământurile.

— Odată cu venirea guvernului liberal încep măsurile pentru potolirea răscoalelor.

Ministrul de finanţe depune în prima zi a prezentărei guvernului liberai în faţă parlamentului, patru proiecte de legi: a)

pentru suspendarea taxei de 5 la sută. Pentru pătulele de rezervă; b) pentru suprimarea taxei pe vin; c) pentru revizuirea recensământului fiscal din 1905 în scop de a egala evaluarea proprietăţii mici ei mari; d) suspendarea inamovibilitate! funcţionarilor financiari.

Iar Ionel Brătianu prezintă următoarele proiecte: pentru suspendarea stabilităţii ei inamovibilităţii funcţionarilor peil-ţieneşti şi administrativi; pentru abrogarea examenelor de stabilitate şi inamovibilitate; pentru prelungirea mandătelor consulter Judeţene şi comunale ei a. Comisiilor interimare aşa cum va crede guvernul.

Spaima făcuse ca aceşti oameni să piardă noţiunea realului. Fireşte, în împrejurările grele de atunci, nu era rău ca parlamentul conservator să ajute silinţele guvernului liberal de a linişti ţara, dar acest Concurs trebuia dat cu discreţie şi pudoare. Din contra, (ia Cameră aveai impresia că te afli în faţă unei majorităţi – după cum se spunea pe vremuri – de mameluci liberali, atât de zgomotos aplaudau aceşti deputaţi fiecare gest al miniştrilor.

La Senat este mai multă demnitate.

Acolo majoritatea mi este takistă. Senatorii îşi dău seama mal bine decât deputaţii ca guvernul profiţă de împrejurări şi de groaza laşă a conservatorilor spre a se întări, ca partid ia guvern1.

Vin însă Take Ionescu, Ion Lahovary ei Bădărău cari dău Sfaturi şi cer senatorilor să voteze toate legile guvernului. Senatorii refuză să voteze legea care suspendă stabilitatea şi inamovibilitatea funcţionarilor fiindcă-i pricep tendinţa. Faţă de stăruinţele fruntaşilor, ei sfârşesc prin a se supune.

La toate legile acestea este rapertor d. Constantin Disses-cu. Un singur senator, d. C. Stoenescu, deja Teleorman, le combate făcând constatarea, foarte nemerită de altfel, ca parlamentul conservator s-a transformat într-un parlament liberal.

Ministrul Spiru Haret redactează din prima ei un apel i către preoţi ei învăţători din comunele rurale. Apelul este semnat şi de: Iosif mitropolit primat, Partante, mitropeilt al Mol-Rlevei şi Sucevei, Atanasie episcop al Râmulculul şi Noul Severin Dioulsie episcop al Buzăului, Conon, episcop al Huşilor, Cherasim, episcop al Argeşului şi Pimen episcop al Dunării de jos.

Regele adresează o proeiamaţie către ţară, iar guvernul un manifest.

Dar pe când în parlament se petrec scene de duioasă înfrăţire între partide, ziarul oficios al guvernului „Voanţă Naţională” publica un articol foarte violent împotriva fostului iiguvem conservator. Senatorii protestează cu vehemenţă.

— Imediat după căderea de la putere, Gheorghe Cântecu-*măô* convoacă majorităţile la Senat. Vin senatorii şi puţini disputeţi.

Cantacuzino prevede liberalilor o scurtă. Guvernare şi o revenire a conservatorilor întăriţi şi cu mai mult prestigiu. Co-muulca cum că a propus lui Sturza im minister de coailţie a tuturor partideior, însă Sturza a refuzat sub cuvânt că un a-semenea guvern ar fi căzut pradă neînţelegerilor.

Arată/ apei că a propus şi lui Carp colaborarea; Carp a primit; însă, prea târziu.

Refuzul lui Sturza avea, însă, o altă cauză destul de binecuvântată: avea făgădulala regelui de a veul singur ia putere. Cum ar fi primit deci o situaţie secundară, de vreme ce era sigur ca peste

trei zile va fi primul ministru al ţării?

Situaţia devenind tot mai gravă, portofoliul războiului este încredinţat generalului Averescu, Represiunea începe cu o vi-geare extraordinară. Unele sate răsculate sunt bombardate cu Artilerie.

Se constată că în capul răscoalelor se află preoţi şi învăţători; aceştia sunt ofiţerii ţărâulmil. La ministerul de interne vân rapoarte că printre ţăranii căzuţi se găsesc mulţi preoţi pânvăţători. Ţăranii luptă cu tot felul de manopere.

La Olt – aşa se raportează officiai la cameră – cate doi oameni calări merg în capul răsculaţilor în haine ţărăneşti, având pe piept portretele regelui ei reginei, sunt incinei cu o e-şarpă tricoloră şi poartă cate un steag.

Lângă. Călăreţi merg doi ţărard, unul cu o tinichea cu vopsea roşie, altul cu vopsea neagră. Conacelor unse cu roşu, li se dă foc, cole unse cu negru sunt dărâmate.

La Cameră unii deputaţi acuză pe Take Ionescu cum că a provocat venirea liberalilor. Take Ionescu, cum se iveşte în incintă, este înconjurat şi i se care să dea explicaţii. Take Ionescu e foarte iritat. El

răspunde:

— Nu vă pet spune nimic acum, dar vă pot declara că nu mai era de suferit. De un an de zile un membru al opoziţiei eră în guvern.

Situaţia deveulnd tot mai gravă guvernul cere Camerei să-i acorde starea de asediu, ceea ce Camera face subilulind cu aplauze frenetice.

La Senat, precum am spus, d. Conet. Disescu a fost capertor la toate legile guvernului, căruia i-a dat cel mai cald concurs. A doua ei ia Senat, Sturza se duce la d. Disescu, îl mulţumeşte şi îl spune:

— Mi-ai plattt pe Watzman! Ce era Watzman?

Alpinist pasionat, Dimitrie Sturza se afla, în vara anului 1897 pe culmea alpină Watzman cu el. Disescu. Acesta făcând o mişcare greşită, era să cadă în prăpastie, dar Sturza îl prinse repede cu vigoare ei-l aduse înapoi.

— În cursul represiurulor trei zate au fost distruse cu tunurile. Acestea sunt: Hudivoala, Vieru ei Stâneşti din Viaşca.

Stăneşti este un Inc istoric cu amintiri din timpul lui Minai Viteazul. Aal, după o

luptă dată între armatele române şi tătare, a urmat un duel între hatmanul tătarilor ei comandantul românilor Stroe Buzescu.

Compania pe care o comanda căpitanul Mareş la Stâneşti a fost degradată şi ştearsă dincontroalele armatei fiindcă a lăsat ca ofiţerii să\ le atacaţi şi grav loviţi. Căpitanul Mareş h a murit pe lec, cum se spusese, dar a rămas în stare gravă.

În Bucureşti starea spiritelor e în surescitare.

Poşta refuză să transporte serisorile de valoare pentru Oltenia

Valuta s-a înrăutăţit dar ascultaţi, oameni de la 1929, în ce proporţie: Cacul Londra s-a urcat de la 25 lei ei 50 la 25 ei 80; cacul Paris de la 100 şi 70 la 102 etc.

Cartierele evreieşti sunt în fierbere fiindcă se zvoneşte că vor fi mişcări antisemite.

D. Iorga este acuzat că agită pe studenţi. Dânsul nu este din casă, iar în stradă Buzeşti unde locuieşte, este înconjurat de o gardă de studenţi care-l păzesc ei ei noapte.

Poarte mulţi, mai ales evrei, vân ia prefectura peliţiei să ceară paşapcarte pentru familiile lor, de oarece în Capitală n-

ar mai fi în siguranţa.

Pe străzile Capitalei încap să circule convoiuri de ţărani arestaţi. Un f urgon cu soldaţi din Viaşca, regimentul 10 artilerie, aduce mulţi ţărani legaţi cot la cot cu fuuli. Se văd mulţi moşnegi cu băibile albe...

Câteva zate sunt bombardate şi în Dolj, printre care marele «sat Băileşti.

La Stâneşti ţăranii au folosit telefonul. După uciderea locotenentului Niţulescu şi rănirea gravă a căpitanului Mareş, ţăranii s-au dus la primărie să audă! la telefon ordinele date de autorităţi. În adevăr, au auzit ordinele date ca comunele Stăneşti, Hudivoaia şi Vieru să fie bombardate. Îndată s-a dat a-larma şi locuitorii s-au refugiat în cătunele Ghizdaru şi Bă-lanu.

A doua ei săteanul Stoica Iorga s-a dus calare la Giurgiu ca să afle când sosesc tunurile. Repede s-a întors şi a vestit lumea.

Satul Stăneşti a fost bombardat câteva ore, astfel că absolut toate casele au fost distruse, afară de şcoală ei biserica. În sat nu mai erau decât două/ femei bătrâne care s-au refugiat în tinda bisericel.

Gheorghe Panu publică în *săptămâna* za un articol asupra răscoalelor intitulat:

„Învăţăminte”. Panu scrie:

„Răscoalele simt datorite multor cauze economice, morale, culturale şi politice.

...Răscoalele ţărăneşti, pe lângă altele, au şi următoarele cauze: Am neglijat de a face educaţia politică a ţăranului.

„Ba, ceva mai mult, am făcut totul ca să întârzie această educaţie.

„Ca consecinţă a ideii de mai sus, am lăsat rolul de educatori, pe care era datoria noastră să-l avem, agitatorilor de meserie, energumenilor şi derbedeilor.

„Iată adevărul”.

Primul ministru acordă un interview unui ziar. Unguresc asupra răscoalelor, în care spune:

— N-am crezut că voi vedea ca om bătrân asemenea orori. Scumpa mea petrie este paralizată pentru timp de 30 de uni.

...Cu inima grea în am deoia să iau guvernul în speranţă că voan putea restabili liniştea în timpul cei mai scurt. Nebuula poate fi reprimată numai cu energie.

„Pagubele trec de 300 milioane lei”.

Bine înţeles, Sturza exagera fiind sub impresia evenimentelor...

— În timpul acesta marea artistă

Eleonore Duse da reprezentanţii în Bucureşti, dar din cauza evenimentelor e nevoită să renunţă.

După ce a fost primită în audienţă de regine Elisabeta, a trimis următoarea telegramă impresarului Feder.

„*Cu cea mai mare părere de rău, recunosc că trebuie amânată ventru vremuri mai bune urmarea reprezentaţiilor noastre.*

Cu durere şi mâhnire părăsesc ţara dv. Atât de trist în| cercată în acest moment.

*Păstraţi, vă rog, urarea adâncăg, sinceră a unei inimi care speră în liniştea ţării dumneavoastră**

„ELEONORA DUSE”.

Cu toate acestea Bucureştii petrec. Deşi suntem în răscoale şi în postul Pastelul ziarele publică anunciul teatrului E-dison cum că în fiecare Duminică şi Joi este bal mascat!...

Iar la Eforie lucrează cinematograful Pathé cu teatrul de marionete... După cum la circ sunt lupte şi alte exhibiţii.

— Take Ionescu sfătuieşte pe toţi amicii săi politici să nu mai facă politică o bucată de vreme, să dea peste tot concursul

administraţiei, iar acei conservatori cari ocupă funcţiuni să le păstreze dacă li se va cere aceasta. „Politică vom flace mai târziu”, a spus dănsul.

— În ziua de 22 Martie moare Vasile Lascăr unul dintre cei mai de seamă fruntaşi al partidului liberal. Lascăr a murit de boala lui Brigit4Lcomplicat & e» o hqfliT8 rto *™a

El a fostostraiucita podoaba a partidului liberal, avea multă cultură şi mari calităţi de om de stat.

— Ziarele aduc o ştire de senzaţie. La societatea agrară s-a ţinut o întrunire a proprietarilor mari. Acolo Petre Carp, drept recompensă pentru părerile exprimate în Cameră în favoarea proprietarilor, a fost proclamat preşedinte.

Carp a primit preşedinţia şi a spus proprietarilor că datoria lor este să facă politică în acele momente, adică să dea indicaţii cum să se rezolve chestiunea ţărănească. Carp, spune presa takistă, s-a pus în fruntea partidului marilor proprietari fondând astfel un nou partid

Deşi Take Ionescu sfătuise partizanii să nu facă deocamdată politica, tocmai

contrariul se întâmplă. Al. Bădărău, de îndată ce a ajuns la Iaşi, a luat iulţiativa unei călătorii prin oraşele din Moldova pentru formarea de comitete.

La Bucureşti, cantacuziniştii, puşi în curent, răspund. Un comunicat apărut în ziarul „Conservatorul” dezaprobă acţiunea lui Bădărău, ceea ce indispune pe Take Ionescu secotindu-se i direct atins.

Dar tratativele pentru facerea fuzmnei urmează stăruitorr cu toate piedicile puse atât din partea liberalilor cât şi din Partea takiştilor.

Un conservator intransigent care în totdeauna a fost adversarul fuziuned, este generalul Manu. El declară că dacă se face fuziunea cu junimiştii, se va retrage din pelitică activă.

Take Ionescu este şi el ostil furtunii, dar simulează şi na declară nimic. Când cu câteva zile în urmă, a spus la Cameră că, de un un de zile, un membru al opoziţiei era şi lucra în guvern, a voit să facă aluzie la Nicu Filipescu care influenţă pe mâniştril cantacuzinişti şi punea lui Take Ionescu toate beţele în roate.

Greutatea era dinspre Cantacuzino, care

trebuia hotărât să renunţă la şefia partidului în beneficiul lui Carp. Dar în urma răscoalelor ţărăneşti şi a căderei sale deja putere, Cantacuzino a înţeles că şi-a jucat ultima cartă.

Ceea ce l-a hotărât, mai ales. Ca să se retragă de la şefie a fost atitudinea majoritate! faţă de el. A doua sau a treia şi după plecarea de la putere, a convocat la el acasă pe parlamentari, dar aceştia, nu numai caulau voit să se ducă, dar au şi exprimat nemulţumirea lor prin cuvinte aspre. După două sau trei convocări zadarnice, parlamentarii au fost poftiţi la club.

În sfârşit fuziunea se face şi următorul comunicat este publicat în narele partidului:

În faţa grelelor împrejurări prin care trece ţara în urmă, răscoalelor ţărăneşti, şi faţă de pericolul social care o ameninţă, subsemnaţii ne-am înţeles să facem concentrarea conservatoare menită a apăra interesele superioare ale ţării, peri-wcutate prin propaganda socialistă care a zdruncinat temeliile WGT dinei sociale".

„Spre acest sfârşit, a rămas stabilit între noi că d. P.P. Warp este, de acum înainte,

însărcinat cu direcţia partidului conservator”.

@G. CANTACUZINO P.P. CARP

În comitetul executiv al partidului fuzionat sunt desemnaţi: *v.* Carp, Gheorghe Cantacuzino, Titu Maiorescu, Ion Lahovary, Take Ionescu, Alexandru Marghiloman şi Nicu Filipescu.

Generalul Manu, de îndată ce fuziunea a fost declarata, a trimis. O scrisoare lui Gheorghe Cantacuzino prin care îl făcea cunoscut că nu va întreprinde nimic împotriva actului consumat, va rămâne numai, de aci înainte, spectator pasiv în politică.

Al. Marghiloman şi Take Ionescu sunt însărcinaţi să lucreze la organizarea noului partid în toate judeţele.

— Să vedem acum care este situaţia în ţară. Răscoalele au fost potolite, dar ceea ce a urmat a fost cu mult mai groaznic decât coince a fost în toiul revoltei.

În timpul culminant al răscoalelor, unii ţărani au săvârşit cruzimi neînchipuite. La multe moşii au prins pe proprietari, pe arondaşi sau pe oamenii lor de serviciu şi i-au bătut şi schingiuit îngrozitor. Apoi au dat

foc conacelor, magaziilor cu grâne, grajdurilor etc. Cailor mal de preţ le-au scos cobii. Acolo unde erau femei şi fote tinere, le-au necinstit chiar sub ochii bărbaţilor sau ai părinţilor terorizaţi.

Foarte mulţi proprietari şi arendaşi au fost sărăciţi cu desăvârşire. Pagubele generale un fost foarte mari.

Generalul Averescu, de îndată ce a luat ministerul de război, a studiat situaţia şi-i a întocmit an plan cu care ţăranii răsculaţi trebuia să fie încercuiţi de trupe iar Capitala să fie apărată de o incursiune a bandelor răsculate.

Deşi în Bucureşti neliniştea nu încetase, totuşi, după o săptămână lumea începe să prindă mai multă încredere. Capitala se umplea de fugăriţii de pe moşii. Arendaşii şi proprietarii cu familiile lor, toţi cei care au putut scape cu viaţă, au inundat Capitala. Hotelurile erau pane, prin cafenelele din centru nu vedeai decât proprietari şi arendaşi fugăriţi de pe moşii. Toată această lume surescitată şi nenorocită, mărea paulca în Bucureşti

Dar pionul generalului Averescu potoli răscoalele repede. Mase mari de ţărani erau

înconjurate, toate liniile de retragere le erau tăiate aşa că erau reduşi să capituleze.

Ceea ce a urmat răscoalelor a întrecut în cruzime chiar faptele ţăranilor beţi cari au atacat conacele

Armata s-a dedat la adevărate atrocităţi care a revoltat chiar pe ministrul instrucţiei. Spiru Haret. Rapoartele lui către rege sunt acuzaţiuni zdrobitoare pentru cel cari au comandat aceste dragonade.

Lupte între trupele înarmate cu puşti şi cu tunuri şi ţăranii înarmaţi cu ciomege, furci şi lopeţi nu putea fi lungă. Forţă superioară a învins dar nu s-a mulţumit cu atât.

S-au făcut execuţiuni în massa.

Ţărani dezarmaţi, unii care nici n-au participat la răscoale, au fost denunţaţi, prinşi şi împuşcaţi. Era destul ca un arendaş sau un funcţionar de pe vreo moşie să aibă pică pe un om şi să-l denunţe pentru ca acesta să fie prins şi executat sumar fără ulei o judecată.

Când ţăranii erau prinşi în grupuri mari erau înconjuraţi, legaţi, apoi erau puşi pe două rânduri la marginea şoselelor şi împuşcaţi.

S-a citat cazul unei trupe de cavalerie care a omorât astfel un grup de ţărani, apoi soldaţii au mai tras câte o salvă în cei căzuţi şi, în sfârşit ofiţerul a descălecat şi a mai tras câteva gloanţe în capetele celor care mişcau.

Într-o comune un ţăran şi cu soţia emu închişi în caza lor, un funcţionar de la primărie l-a denunţat şi a obţinut un tun cu care să-l dărâme casa. La somaţiile făcute, omul şi soţia n-au voit să iasă. Atunci s-a tras un proiectil asupra casei dar cei dinăuntru n-au fost atinşi. S-a tras un al doilea proiectil iar coi dinăuntru au scăpat iarăşi. Atunci femeia s-a putut furişa afară şi a scăpat. În urmă funcţionarul a pătruns în casă şi a ucis cu două focuri de revolver pe ţăranul împotriva căruia avea o ură personală.

Presa independentă din Bucureşti e pildă cu aceste spăimântătoare cruzimi care au trimis în pământ aproape 11.000 de oameni.

În Bucureşti, însă, opinia publică este aproape unanimă împotriva ţăranilor. Lumea ţine minte numai despre cruzimile acestora, actele de represiune, însă,

asasinatele individuale şi în masă nu o mişcau, fiindcă le considera ca nişte drepte şi inevitabile măsuri de represiune.

Liberalii, stăpâni pe situaţie, tari de încrederea regelui şi de acordul partidelor, caută/ acum să se consolideze la putere. Partizauli reclama cu glas tare dizolvarea parlamentului şi alegeri noul. Dar guvernul nu este înţeles asupra acestei chestiuni. Pe când Sturza este de părere ca alegerile să nu se facă decât ia toamnă când spiritele se vor mai potoli, Ionel Brătianu, Emil Costinescu ei V.G. Morţun pretind ca dizolvarea să se facă chiar imediat, iar alegerile generale să fie făcute în cei mai scurt timp.

Aceştia din urma pretind ca fuziunea conservatoare care a întrunit pe toţi membrii familiei, *à* creat un partid puternic oare peste 6 luni poate să fie primejdios, mai ales din cauza marilor simpatii dobândite de Carp printre, marii proprietari.

Interesul partidului liberal, spuneau Brătianu şi ceilalţi, este să facă alegerile mai înainte de constituirea comitetelor fueionete în toată ţara. Alegerile. În

interesul partidului liberal trebuie făcute acum când opoziţia este încă dezorganizată, şi de acum înainte va începe în partidul liberal lupte între cadrele vechi şi cadrele noul şi lupta pentru înlăturarea lui Dimitrie Sturza de la şefia partidului.

— Fuziunea celor două partide conservatoare a provocat următoarea scrisoare a generalului Gheorghe Manu, trimisă lui Gheorghe Cantacuzino.

Domnului G. Gr. Cantacuzino

Şef al partidului conservator

Faţă de tendinţele noi de compoziţie politică şi de activitate conservatoare ce observ că dobândesc, din ce în cer o mai mare preponderenţă în sânul partidului conservator, tendinţe care nu sunt împărtăşite de mine, cred că nu mai pot lua parte printre membrii Comitetului partidului Conservator.

Generaţia mai tânără, care a hotărât asupra acestor tendinţe, urmează a lua şi răspunderea viitorului.

Prin urmare rămânând membru al partidului conservator eu mă retrag, însă, din sânul comitetului diriguitor şi-mi reiau locul de observator, fără) nicio obligaţie faţă

de deciziile comitetului.

Primiţi etc

General G. Manu

În acelaşi zi, fiul mal mare al lui Gheorghe Cantacuzino a publicat un articol în care a spus că, indiferent cu ce jertfe s-a făcut fuziunea, cei mai important lucru este că s-a îndeplinit visul conservator

Acest articol a fost interpretat în diferite fuluri întrucât jertfa o făcuse tocmai tatăl lui Mişu Cantacuzino.

Este adevărat. Însă, că printre condiţiile fuziunii era şi acela ca Mişu Cantacuzino t să albă un portofoliu în cel dintâiu cabinet Carp.

— Miercuri 16 Aprilie, d. Inginer Anghel Saligny este ales preşedinte al *Academiei Române.*

— Joi la 26 Aprilie guvernul citeşte la Cameră decretul de dizolvare a Corpurilor legiuitoare. Nouile Camere sunt convocate pentru 7 Iuule. Alegerile vor începe în ziua de 20 Mal cu colegiul I de Senat.

Conservatorii se întrunesc şi numesc comitetul lor electoral campus din: G. Cantacuzino, Take Ionescu, Al. Marghiloman C. Ol &nescu, N. Filipescu, I.

Lahovary, C. Disescu. Dr. Istrati şi D. Greceanu.

Din aceşti nouă, astăzi în 1929, nu mai trăieşte decât unul, d. C. Disescu.

— În ziua de 30 Aprilie moare *Frédéric Damé,* doctor în litere şi ziarist de mare activitate. Venit în ţară în timpul războiului din 1877 – 1878, a colaborat la mai multe ziare franceze şi române. Când a murit era directorul ziarului takist *La Roumanie.*

Frédéric Damé a colaborat şi la un dicţionar, şi a dirijat un ziar umoristic scris în limba franceză. A murit de pneumonie la vârsta de 58 ani.

— În sfârşit alegerile generale pentru parlament se fac. La colegiul I de Senet, din 60 de senatori, opoziţia ia 9 locuri dar şi acestea, mai toate tolerate de guvern care n-a opus centra candidaturi liberale. Liberalii câştigă 43, iar balotagii sunt 8.

La colegiul 2-lea de Senet nu-i ales decât un singur opozant, d. C. Disescu la Teleorman.

La colegiul I se cameră sunt aleşi 8 opozanţi; la colegiul al II-lea unul singur, Nicu Filipescu, la Vaslui şi fără contra? candidat din partea liberalilor.

Ca fapt semnificativ a fost alegerea, pentru întâia oară în parlament, a d-lui Nicolae Iorga, ales la colegiul al 2-lea de Iaşi cu 1157 voturi, iar d. A C. Cuza a rămas în balotagiu cu 927 Voturi.

La colegiul al doilea la Iaşi au fost aleşi G. Mârzescu cu cule mai multe voturi, – 1536; al doilea d C. Stere cu 1208. D. Iorga a ieşit al treilea.

La colegiul al III-lea ulei un opozant nu reuşeşte.

În aceste alegeri, aproape n-a fost luptă, de oarece candidaţii opoziţiei cari au fost aleşi, au fost toţi în cartel cu guvernul, adică au fost toleraţi de guvern care nu le-a prezentat contra candidaţi. Guvernul a lăsat să iasă numai pe fruntaşii de mâne întâia ai opoziţiei, toţi ceilalţi au fost combătuţi *mM* *%Vi* putut pătrunde în Camere.

Dacă de obicei alegerile s-au făcut întotdeauna în România cu presiunile administraţiei, de rândul acesta s-au făcut şi cu complicitatea opoziţiei.

La Cameră n-a putut pătrunde decât un număr de opozanţi şi mai restrâns că la Senet, anume: Petre Carp. Al. Marghiloman, Take Ionescu, Nicolae Filipescu şi încă

câţiva.

Luptele politice nu sunt dârze câtă va vreme fiindcă partidele se secotesc legate încă prin pectul de la 13 Martie, când.

În faţa marei primejdii a răscoalelor ţărăneşti, şi au dat mane spre a forma un bloc în faţa inamicului. n;

Inamicul eră: *ţăranul.*

Dar în curând semnalul luptei va fi dat, dar nu atât între conservatori şi liberali, cât între conservatori. Adică Intre Take Ionescu şi ceilalţi conservatori.

— Fostul mitropolit primat Ghenadie Petrescu a fost numit de către precedentul guvern conservator stareţ al mănăstirii Căldăruşani cedându-i-se şi 200 hectare de pământ.

— O slabă satisfacţie pentru Gheorghe Punu, omul eminent care n-a putut ajunge ministru intro ţăra cu atât de puţini oameni de valoare, este ales vicepreşedinte al Camerei.

— La 22 Iulie 1907 o ştire dureroasă pentru români: marele artist Nicolae Grigorescu, pictorul cel mai mare al nostru, a murit.

Grigorescu a murit la Câmpina unde se

dusese să stea la apr curat şi dulce, fiindcă suferea de o pneumonie masivă împotriva căreia n-a putut nimic medicina. Până la ultima clipă a vegheat lângă el doctorul C. Istrati un bun prieten al său.

t* N. Grigorescu. Născut în Bucureşti în ziua de 15 Mai 1838.

A murit deci la vârsta de 69 ani.

După terminarea studiilor liceale a intrat ca ucenic la un zugrav de biserică, apei la 1859 a plecat spre Paris, în drum se opri la mănăstirea Agapia pe care o zugrăvi spre a-ei face bani de drum.

La 1861 era în Paris unde intră la şcoala de belle-arte. La 1863 s-a reîntors la Bucureşti.

Niciun pictor n-a lăsat după el atâtea panse.

Cităm dintre cele mul însemnate: *Ţiganca, Carul cu boi, Portretul generalului Năsturel Herescu, Cortul Ţiganilor, Un transport de muniţiuni. Defilarea prizonierilor turci pe dinaintea Regelui Carol I. Napoleon al III, Evreul cu găsea. Justiţia divină urmărind crima, Interiorul reginei Elisabeta. La gura sobei, în pragul uşii, Oase din Telega, Torcând, întoarcerea*

de la muncă, La gura hornului, Doftana, Care cu boi etc, etc, etc.

Grigorescu a fost pleterul ţărănime! patima lui artistică era îndreptată către camp ei sate, către ogoare şi muncitorii lor, către această viaţă viguroasă care este toată poezia naturii.

— Odată cu venirea la putere a liberalilor, din partidul cărora fac acum parte şi foştii fruntaşi socialişti: V.G. Morţun, Al. Radovici, dr. Radovici, G. Diamandy, I. Nădejde etc.

O serioasă mişcare socialistă începe în ţară. Această mişcare luând proporţii, guvernul expulzează pe doctorul Rakovsky, acuzat că este unul dintre coi mal periculoşi agitatori.

— La 10 August guvernul a publicat decretul de amnistie pentru toţi cei implicaţi în răscoalele ţărăneşti. Cu acest prilej a fost liberat din închisoarea Văcăreşti d. Vasile Kogălniceanu, fiul lui Mihail Kogălniceanu, marele nostru om de stat. D. Vasile Kogălniceanu ere arestat ca agitator al ţăranilor.

– O bună ştire din Ardeal.

La jumătatea lui August s-a făcut o

alegere la Beiuş pentru un *loc* de deputat în Camera de la Budapesta. După o luptă orânconă, doctorul Vasile Lucaciu, marele luptător al românilor, a fost ales cu 1717 voturi, contra candidatului ungurilor, Arpad Cardos, care n-a putut întruni decât 914.

— La 25 August iarăşi o ştire foarte dureroasă pentru romani, marele B.P. Haşdeu s-a stins ei tot la Cămpâna, unde, cu câteva zile inel înainte, şi-a dat obştescul sfârşit marele pictor Grigorescu.

Haşdeu s-a născut la unul 1836 la Hotin, în Basarabia. A* murit, deci, la 71 ani.

Studiile şi le-a făcut la Universitatea din Harkov, apei a intrat în armată şi a fost în regimentul de husari Radeţki. După războiul Crimeei, la care a participat, a ieşit din armată şi s-a stabilit la Cahul.

Trecând în România s-a stabilit la Iaşi, unde a fost numit profesor la Universitate şi bibliotecar.

La 1876 a fost numit director al arhivelor statalul din Bucureşti, post pe care l-a ocupat pane la moarte, iar la 1878 a fost numit profesor al catedrei de filologie.

Haşdeu a scris de toate: filologie, istorie, piese de teatru, a fost ei ei arist. A fost şi

literat. Şi în toate direcţiunile a fost un om de mana întâia.

Nu avem intenţia să facem aci biografia lui Haşdeu, ulei să amintim tot ce a scris, căci ne-ar lua prea mult spaţiu.

Operele capitale ale lui sunt:

Psaltirea românească de la 1577 a diaconului Coresi.

Cuvinte din bătrâni, operă de filologie.

Etimologicum magnum Romaniae.

Către sfârşitul vieţii s-a dedat la spiritism şi a scris *Sic Cogito.*

Către această înclinare l-a împins moartea iubitei sale fiice Iulia căreia i-a clădit un templu şi un cavou şi cu care se întreţinea de atâtea ori în misterioasa singurătate, prin intermediul spiritelor.

Haşdeu a fost înmormântat în Bucureşti, ia cimitirul Bellu Au vorbit din partea Academiei şi a facultăţii de litere Onciul şi I. Bărbulescu din partea Universităţii.

— La 26 August s-a deschis primul congres internaţional de petrol în sala Ateneului. Prezidează d. Anghel Silaghy.

Delegaţii străin sunt încântaţi de organizare. Profesorii Englez şi Hoffer declară că nicăieri petrolul n-a fost mai bine

studiat din punctul de vedere ştiinţific ca în România. Delegatul american a declarat ca acest congres din România este întâiul adevărat congres al petrolului.

Inaugurarea a fost foarte solemnă şi impunătoare.

Discursul primului ministru Dimitrie Sturza a fost toarte ascultat căci era un discurs competinte.

Acosta este al 3-lea congres internaţional de petrol. Cele dintâi două s-au întrunit la Paris şi la Liège.

În programul congresului găsim următoarele secţiuni:

1) Geologie, exploraţiunea şi exploatarea petrolului.

2) Chimia şi technologia.

3) Legislaţie şi comerţul petrolului.

Înainte de deschiderea oficială, a congresului au fest în silele de 5,6 şi 7 Septembrie excursiuni în principalele contre petrolifere ale României. Congresul a durat de la S până la 13 Septembrie în Bucureşti, iar în zilele de 14 şi 15 la Constanţa.

Biroul definitiv al congresului a fost astfel compus: *Preşedinte: d.* Anghel

Salligny.

Preşedinţi de secţiuni: d-nii dr. Mrazec, Edeleanu şi C. Alimănişteanu.

Vicepreşedinţi generali:

GERMANIA: D-nii Car. Engler, Beisculag, Feândi, Wiechelhaus. Hennen şi Hebbe.

AUSTRIA: D-nii Hoeffer, Riedl, Riedenete în Em. Tiotze şt Aug. Joravskik senator

BELGIA: D. Louis Dezlardin.

STATELE-UNITE: D. David Day.

FRANŢA: D. Alexis Aron.

ANGLIA: Sir Fortescul Flaiwery.

OLANDA: D. Alex. London.

UNGARIA: D-nii N. Caster, Locay, Ioseph Tomka de Tom-krabaza şi Roth Toledy.

ITALIA: Domnii Enrico de Camerane, Hugo Cattaneo şi V. Villavcohia.

ROMÂNIA: D-nii Gr. Ştefănescu, Sabba Ştefănescu şi M-Drăghiceanu.

RUSIA: D-nii C Gulsun. Arnold Feigl şi N. Audrusoff SERBIA: D.M. R Miloshevici. SUEDIA: Dr. Albert Warner Cronguiat. *Vice preşedinţi de secţii:*

GERMANIA: D-nii S. Bartoszewici, J. Holobeck, de Malachoiski, Maccavey, D.

Fanto* dr. Ladistav Szajnoka, L. Ayro-czynsky, R. Zaluzînschi şi Iulian Niedwiesky. BELGIA: D. François Nicolas. BULGARIA: D.G. Zatarski. STATELE-UNITE: D.M.A.F. Lucas. FRANŢA: D-nii Papen de L'Amalgné, Bordas, Saladin, Blazy şi Paul de Longichampe.

ANGLIA: D-nii John Andersohn, P. Dwarkawies şi A.B. Thompson.

OLANDA: D-nii S.I. Wormaea, Hugo London A. F, Del-prat şi Jean Koster.

UNGARIA: D-nii B. De Suyedy, Fr. Schofarzik. Iuliu Sza doki de Szadeszne.

ITALIA.D. Cesar Porrd.

Programul împărţea astfel ocupaţiunea celor 840 membri înscrişi în congres:

5 Septembrie, vizitarea regiunilor Băicoiu. Ţântea şi Buş

K-ţenari.

6 Septembrie, vizitarea Câmpinei şi Poiana Vrăjitoarei.

7 Septembrie, vizita la Gura Drăgăneşti şi Morenii Intrarea în Bucureşti.

La orele 9 seara recepţia la ministerul de externe.

8 Septembrie, deschiderea oficială a congresului în sala Ateneului ora 10 dim.

După amiază vizitarea Expoziţiei, scara la parcul Oteteleşanu.

9 Septembrie. 2 şedinţe; seara banchet la Asociaţia petroliştilor.

10 Septembrie, 2 şedinţe.

11 *Septembrie* 2 şedinţe.

12 Septembrie 2 şedinţe; seara banchet la Asociaţia petroliştilor.

13. Sep*t*embrie şedinţă dimineaţă, după amiază închiderea – congresului; seara banchet al ministerului de industrie

14 şi 15 Septembrie la Constanţa.

Toate aceste, date sunt în stil nou pentru înlesnirea congresiştilor.

În timpul vizitei de la Constanţa. 30 de membri ai congresului au vizitat regiunea petroliferă de la Bacău.

Lucrările congresului de petrol urmează în cea mai deplină ordine

În scara de 27 August st. V., primăria Capitalei dă un banchet congresiştilor în sala Teatrului Naţional.

Banchetul a fost prezidat de Dimitrie Sturza, care avea la dreapta pe generalul Manu, la stânga pe Morţun, în faţă pe Vintilă Brătianu, primarul Capitalei.

Au asistat următorii delegaţi:

Domnii Hetze, Hoeffor, Spiess, Obeke, Holde, Ganter, Minke, Dejaxdin Laurherehtor, Consul Lele Henry, Garro, Camerana, Cattoneo, Colân, Evdson, Simiouls, Riedel, V. Riedelste în de Langehamps, Guyseiin, Abelheide, dr. P. Schwarte Spiès, Sapira, Elias, toţi consilierid comunali şi reprezentanţii presei.

D. Saligny citeşte telegrama regelui:

„Salut cu sinceră şi vie satisfacţie congresul internaţional al petrolului venit în România şi formulez cea mai vie urare, ca lucrările sale să fie încoronate de succes asigurând astfel dezvoltarea uneia din cele mai importante bogăţii. Veţi binevoi a exprima tuturor membrilor Congresului urările mele de simpatie şi le veţi ura bun venit în regatul meu”.

Toastează Dimitrie Sturza şi Vintilă Brătianu.

Delegatul Galiţiei îşi exprimă admiraţia pentru progresele ce a văzut că a realizat România.

Delegatul Argentinei rosteşte o cuvântare foarte mult aplaudată în decursul căreia compară Bucureştii cu o damă,

italiană, dar îmbrăcată ca o pariziană. Urează ca industria petrolului să se naţionalizeze tot mai mult.

D. Desjardin, delegatul Belgiei, bea pentru Dimitrie Sturza şi pentru femeia româna!

D. Gaster. Fiul domnului Gaster din Bucureşti – care e stabilit la Londra – vorbeşte în calitate de delegat al Camerei de comerţ londoneze. Domnia sa spune că în unul acela s-au ţinut la Londra două conferinţă asupra României, conferinţă cari au avut răsunet, Căci în Anglia creşte mereu interesul pentru România. *Englezii consideră acum chestiunea terenurilor statului ca o chestiune politică şi cred că e bine că tendinţa de a păstra aceste terenuri ca un tezaur naţional „a triumfat.*

D. Gaster a vorbit româneşte.

Au mai fost şi alte banchete, unul oferit de *ministerul domeniilor,* altul de *Asociaţia industriaşilor de petrol,* altul în Parcul Carol.

Cu toate laudele amabile adresate de congresişti organizatorilor congresului, aceştia au rămas foarte nemulţumiţi din cauză precum cea mai mare parte a zilelor a

fost consacrată sărbătorilor şi banchetelor, unde congresiştii erau datori să vie în frac.

Unul dintre congresişti a spus chiar: *„Am venit ia congresul fracurilor. S-au ţinut 70 de conferinţe tratând despre chestiunile cele mai interesante, dar cine le-a putut discuta în termenul atât de scurt ce li s-a acordat?”*

Pentru discutarea atâtor chestiuni de cea mai mare importanţă, cari au atras pe cei mai de seamă savanţi şi specialişti din lumea întreagă, n-au fost consacrate decât 3 zile). Toate celelalte au fost ocupate cu excursii, banchete şi alte petreceri.

La acest congres limba franceză a fost aproape înlăturată. Căci cale mai multe discuţii au fost rostite în limbile germană şi rusă.

Organizarea a mai păcătuit şi prin aceea că membrii unei secţiuni nu puteau asista la discuţiile din celelalte secţiuni din cauza relei distribuiri a orelor.

Conferinţele au fost foarte interesante, dar şi foarte puţin ascultate şi aproape de loc discutate. Pentru atâta materie ar fi trebuit un număr mal mare de şedinţe şi

mal puţine petreceri. Apei ar fi trebuit un număr de şedânţe plenare în care toţi congresiştii să fi putut participa la discuţiile urmate numai faţă de membrii secţiunilor.

Din dezbaterile congresului şi expunerile oficiale, s-a comunicat cum că la acea epocă erau investite în petrolurile româneşti următoarele capitaluri: *german i4* milioane, *francez* 31 milioane, *olandez* 22 milioane, *român* 16 milioane, *italieni* 15 milioane, *american* 12 milioane, *belgian* 5 milioane, *englez* 3 milioane, celelalte *diverse ţări împreună* 6 milioane jumătate.

Nu putem afirma că acest al treilea congres internaţional al petrolului a dat rezultate. Dovadă este faptul că cel de al patrulea congres nu s-a mai întrunit.

Înainte de închidere s-a ţinut, la secţia în o şedinţă intimă şi scurtă între d-nii Saligny, Dvorkovits, Spies, Antipa. Dobrescu, Dragu şi încă vreo câteva persoane. Aci s-a discutat arzătoarea chestiune de a se şti dacă da sau nu se va constitui o comisie internaţională care să se ocupe cu organizarea congreselor guvernelor cari, în general, se interesează foarte puţin de congresele petrolului. Se spune chiar că

misiunea lor nu ar fi decât o partidă de plăcere.

Discuţia a fost foarte însufleţită, însă chestiunea a rămas fără soluţie şi aşa va fi pentru foarte multă vreme.

Congresul s-a încheiat cu un banchet al ministerului de domenii dat la Eforie.

Un alt banchet. Cei din parcul Carol, s-a semnalat prin originalitatea menuului. Iată-l:

MENU

Sigroine d'origine animale a restes d'Epiarts. Dysodilsiefer a infection d'asphalte et d'ozokerite. Paloeoniscus bone de salse de Policiore. Tranches de trépan bouilli mouillées de naphte espagnol fonce dans un gres vert a huile lourde. Nummulites au lampant 150 gr.

Anticlinal Neoarcheophetise, a coeur de tuf dacitique... Couches bigarées, froisées. Taillées, broyées a traces de pétrole et d'eaux accides.» s Vaseline polychroique sous o Schiste menillitique. Dérivés lactés d'origine animale. Origine de toutes les essences von petrolifera Ragnons et concrétions sucrées. Extrait de lignite Distillé de Btghead. Gazoline de pruna

Petroleum de Câmpeni 200 m. De profendeur et ambre lichide de Drăgăşani.

Tiţetu rouge de Dealu Mare.

Dérives nitriques d'origine roumaine.

Eruptions en miniature a graves conséquences au de de la certaines limites

Eaux juveniles bicarbonates

Acest menu se traduce astfel în limba franceză:

Consommé royal printanter.

Bouchées Princesse Marie

Sterlet froid à la russe.

Jambon de Prague sauge madère.

Petits pois à la française.

Dindon veau truffé.

Salade verte

Glacé Boulevard.

Gaufrettes, formages.

Café, Liqueurs, bombons… Fine Champagne.

Tzuica et Mastic.

Dragashani vieux.

Dealu Mare 1898. Muscat.

Champagne Pommery.

— Pactul încheiat între partide nu durează mult; luptele de la un partid la altul reîncep.

Un motiv de înăsprire a relaţiilor şi un semnal al izbucnirei ostilităţilor îl dă ministrul instrucţiei Spira Haret care loveşte în multe drepturi câştigate ale unora dintre profesori.

Aceşti profesori cum şi toţi procesorii conservatori convoacă un *Congres de protestare* în Bucureşti.

La 28 August s-a întrunit acest congres al corpului didactic sta Cercul profesorilor secundari din calea Victoriei.

Comitetul congresului e compus astfel:

Sabba Ştefănescu şi C.R. Motru profesori universitari:

N. Ionescu, I. Otescu, N, Locusteanu. G. Nicolaevici şi Badea Mangâru profesori secundari;

D. Cecrepide şi I. Ciocârlie, institutori.

Acest congres nu şi-a putut îndeplini scopul pentru care fusese convocat. Congresiştii s-au împărţit în două tabere; conservatori şi liberali, şi tot timpul cât a ţinut şedinţa, a fost un scandal şi un tumult îngrozitor.

La un moment dat, profesorul Christu Negoescu spune că aşa cum se manifestă profesorii fac impresia că sunt cetăţenii

indignaţi de la 1888.

Personalităţile, vociferările, tumultul durează două ore.

S-au ţinut discursuri pe care nimeni nu le auzea şi s-au prezentat moţiuni fără niciun rezultat.

Biroul era compus numai din profesori conservatori ceea ce a provocat protestările şi vociferările profesorilor liberali.

După ridicarea şedinţei, profesorii liberali au rămas în sală şi au constituit un alt comitet.

Scopul congresului era de a se protesta în contra hotărârii ministrului Spira Haret de a unuia un număr de numiri de profesori făcute de guvernul conservator.

— Deschiderea anului judiciar a dat prilej lui Scarlat Popescu, primul preşedinte al Curţii de apei, ca să rostească, iarăşi o cuvântare foarte independentă dar agresivă pentru ministrul justiţiei

Iată-i discursul:

„Din nenorocire la noi numirile în magistratură se fac după înclinaţiunile politice ale candidaţilor, de aceea vedem magistraţi cari merg cu iuţeala fulgerului, iar alţii cari stau câte 14 uni în acelaşi loc,

cum se află un membru chiar în Curtea noastră.

— *Ceea ce mă surprinde, însă, şi mai mult, este că în opoziţie toţi oamenii politici îmbrăţişează cauza magistraturii: iar când vin la guvern toţi sunt la fel, toţi doresc o magistratură docilă,* – o *magistratură care să asculte de cuvântul lor.*

„Să nu se uite. Însă, cât magistratura este a treia putere în Stat, ca ea formează fundamentul ţării şi că va veni o zi în care ea va reclama drepturile şi locul ei.

„Nu fac personalităţi ci acestea sunt numai constatări pe care un magistrat, cu multă tristeţe în suflet, le face.

„*Cazul de la Teleorman e elocvent. Doi magistraţi cari şi-au făcut pe deplin datoria în timpul răscoalelor, au fost trimişi, unul într-un capăt al ţării iar altul în celălalt capăt, fiindcă n-au înţeles să-şi fată datoria aşa cum au cerut guvernanţii. Ei n-au voit să se plece la ordinele prefectului.*

„Şi pe când aceşti conştiincioşi magistraţii au fost mutaţi acolo unde ministru ştia că ei n-au să primească, *prefectul stă neclintit la locul lui, deşi acest prefect, merita de mult să fie trimis înaintea*

instanţelor respective.

„Am crezul că procurorul general care e dintre noi, o să îmbrăţişeze cauza magistraţilor. Din contră însă, el s-a dat de partea prefectului, deşi făcând anchetă s-a convine personal de arestările ilegale, şi de liberările nedrepte săvârşite de acelaşi faimos prefect.

„*De ce a făcut toate acestea procurorul general? De oarece voia, fiind umil, să urce cu o zi mai înainte scara înaintărilor.*

„*Am fost cel dintâi care am susţinut că procurorul general trebuie să fie delegat dintre membrii inamovibili ai Curţii.*

„*Dar acum văd că m-am înşelat. Procurorul general luat dintre membrii Curţii are calea de înaintare deschisă, de aceea îşi pleacă capul la comanda politicienilor…*

„Am văzut şi miniştri cari în timpul ministerului lor profesează avocatura deşi la bară apar alţi avocaţi.

„Anul acesta am avut mult de lucru cu alegerile. Măcar dacă prezenţă noastră ar fi garanţie pentru secretul votului! *La Buzău – toate buletinele le-am găsit însemnate. În Capitală am văzut alţi oameni decât*

adevăraţii posesori ai cărţilor de alegători.

„Cred că aceasta s-ar putea remedia din introducerea colegiului unic şi prin alăturarea fotografiei la cartea de alegător”.

Acest discurs a fost subliniat cu aplauze prelungite

Cuvântarea atât de energică şi atât de independentă a demnului magistrat a făcut o mare impresiune, mai ales fiindcă fie care vorbă a sa reprezintă un trist adevăr.

Acest demn şi onest magistrat n-a plăcut niciodată partidelor politice.

Imediat după rostirea acestei cuvântări s-a svoult că Torna Stelian ministru de justiţie va lua măsuri contra lui Scarr lat Popescu. Ştirea a produs aprindere la Palatul de justiţie şi printre avocaţi. Aceştia s-au mişcat şi au prezentat domnului prim preşedinte o adresă de felicitare semnată de ISO membri ai baroului.

Ministerul justiţiei s-a adresat Curţii de Casaţie ca să se întrunească în secţiuni unite şi să opineze ce pedeapsa să fie aplicată înaltului magistrat. Cartea de Casaţie se întruneşte dar trimite ministrului răspunsul că înalta Curte poate da hotărâri dar nu avise, aceasta neintrând în căderile

ei.

— Ministrul, care, la un moment, era hotărât să aplice lui Scarlat Popescu avertismentul, când a văzut care este simţământul public, n-a mai stăruit.

— O comisie parlamentară lucrează la alcătuirea proiectelor de legi – cu privire la ţărani şi răscoale.

La întrunirea Comisiei, Dimitrie Sturza anunţă că guvernul va depune următoarele proiecte de legi.

1) Învoielile agricole; 2) Casa rurală; 3) Monopolul cârciumilor la sate; 4) Asociaţiile ţărăneşti; 5) Reorganizarea judecătoriilor de ocoale; 6) Legea contra trusturilor arendăşeşti; 7) Legea pentru arendările la ţărani; 8) Lege pentru moştenirile ţărăneşti; 9) Crearea de birouri pentru muncile agricole; 10) Lege pentru despăgubirea devastaţilor.

Apul: a) *Revizuirea legii administrative;* b) *Reorganizarea jandarmeriei;* c) o *lege pentru pământurile petrolifere.*

În sfârşit Sturza a anunţat un proiect de lege pentru împărţirea în două a ministerului domeniilor. Unul: *agricultura şi domeniile;* celălalt: *industria şi comerţul.*

Titularul noului minister a fost numit, mai târziu. Alexandru Djuvara, deşi mai erau candidaţi Vintilă Brătianu şi C. Stere.

— După o luptă crâncenă, cu Mişu Antonescu fostul decan. Const. Disescu este ales decan al avocaţilor din Ilfov.

— În Bucureşti se răspândeşte o ştire senzaţională: colonelul Exarcu aghiotantul prinţului Ferdinand. A fost găsit mort în bal Pi n.